

KOROŠKI *svižinar*

RAZGLEDI RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XXVIII

Ravne na Koroškem, 25. avgusta 1978

Št. 3

Zlata medalja za naše godbenike in balkanski naslovi za naše plavalce Rodičevo, Kosa in Vočka. Čestitamo!

85
LET

1893

Naš
Voranc

1978

Rudi Lepej

XI. kongres ZKJ — smernice za akcijo

Beograd, glavno mesto naše republike, je kot gostitelj XI. kongresa ZKJ praznično, veličastno, predvsem pa delovno pričakal več kot 2000 delegatov, ki so zastopali 1.700.000 komunistov, okrog 300 gostov in delegacij komunističnih, socialističnih in drugih delavskih partij ter naprednih gibanj.

Že ob prihodu v Beograd so bile oči delegatov in gostov uprte v kongresni center Sava, v katerem se je sestel največji zbor komunistov ter ocenil dosežke med X. in XI. kongresom ZKJ. To je v zadnjih desetih letih najbogatejše štiriletno obdobje ko smo dosegli veliko zmag ter močno preobrazili družbeno, ekonomsko, politično in kulturno življenje.

Vrhunec dogajanja ob začetku kongresa je bil prihod tovariša Tita v slovesno okrašeno dvorano; gostje in delegati so ga pozdravili z dolgotrajnim aplavzom. Ko je odpiral XI. kongres so bile njegove besede prekinjene z internacionalo, ki jo je zapela vsa dvorana. Uvodni referat tovariša Tita so delegati in gostje nenehno prekinjali z aplavzi, petjem in skandiranjem.

V referatu je tovariš Tito ocenil delo komunistov med X. in XI. kongresom, dosedanje dosežke, poudaril pa je tudi, da nekaterih nalog še nismo izpolnili ali pa jih prepočasi uveljavljamo. Kot je dejal tovariš Tito, je bilo obdobje med X. in XI. kongresom eno izmed najbolj plodnih, ustvarjalnih in mirnih. Pokazala se je visoka stopnja enotnosti na naši poti socialističnega samoupravljanja z izhodiščem in načeli naše revolucije in neuvrščene politike. Pomembna dosežka, ki smo jih uresničili s sklepi X. kongresa, sta sprejem zakona o združenem delu in organiziranje novega političnega sistema socialistične samoupravne demokracije. Z uresničevanjem zakona o združenem delu postaja delavski razred resnično vladajoča gospodarska in politična sila družbe. S tem pa delovni ljudje prevzemajo odgovornost tudi za naš celotni družbeni razvoj.

Nov politični razvoj, katerega bistvo je delegatsko načelo odločanja na vseh ravneh in področjih družbenega življenja, zagotavlja možnost za uresničevanje novega položaja in odločilne vloge delovnega človeka. Tovariš Tito je v uvodnem referatu izpostavil ključna vprašanja o našem samoupravnem političnem sistemu, predvsem je dal poudarek večji produktivnosti, stabilnejšemu gospodarskemu gibanju, razvoju političnega sistema ter mednarodnim odnosom in politiki neuvrščeneosti, kar je osnova naše nadaljnje usmeritve.

Kongres je po prvi plenarni seji nadaljeval delo v šestih komisijah. Delo v teh komisijah je bilo izredno plodno in ustvarjalno, saj se je k razpravi prijavilo več kot 400 delegatov, ki so s svojimi prispevki obogatili delo kongresa.

Kongres sta sklenila plenarni seji, na katerih so delegati sprejeli resolucijo kongresa ter izvolili organe ZKJ in sprejeli smernice za nadaljnje delo.

Udeležencu — delegatu XI. kongresa iz

koroške regije — so to nepozabni vtisi. To je enkratni dogodek, ki mi bo ostal v trajnem spominu. Komuniste v železarni čakava odgovorno delo, da stališča XI. kongresa ZKJ čim prej uveljavimo v praksi.

Mira Valtl

IZROČILO KEFROVEGA MLINA

(zapis radijske reportaže)

Pred hišo, na kateri je tablica z napisom Brdinje 1, je te dni pravo gradbišče, da z avtomobilom, tako so mi povedali, le stežka prideš do nje. Najbolje ga je pustiti kar pod cesto, ki pelje z Raven na Koroškem proti Kotljam, in se spustiti peš v grapo, ki jo je v stoletjih izdolbla zdaj krotka pa spet zlovešče razdiralna Hotuljščica na svoji poti izpod Uršlje gore do reke Meže, kamor se po nekaj kilometrih izlije. Prav zaradi hiše s tablico Brdinje 1 so delavci, ki krotijo hudournike, izkopali Hotuljščici novo strugo: globljo, nekoliko bolj ravno in za nekaj metrov bolj odmaknjeno od hiše. Ob vsakem večjem dežju se je namreč potoček spremenil v nevaren hudournik. Prestopal je bregove, vdiral v kletne prostore, nanašal kamenje in prod ter povzročal stanovalcem hiše nič koliko preglavic. Resnično jim je bil v napoto in komaj že čakajo, da bodo bagri in buldožerji zasuli staro strugo in bo potok speljan pod novim mostom, čez katerega bodo stanovalci te in na redko posejanih drugih hiš v globeli, lažje prišli do ceste.

Nekoč pa je bila Hotuljščica stanovalcem hiše na Brdinjah 1 potrebna, kajti v njej je bil mlin, kjer so ropotala tri kolesa noč in dan in kjer je mlinar Tiče mlel žito pa stiskal olje okoliškimi kmetom. Tudi samota in grapi pa bližnji gozd sta bila zelo prirojavna, saj sta prikrila marsikatero obiskovalca radovednim očem in šumeča Hotuljščica je preglasila nenavadne pogovore v mlinu. Zaradi njih se je prav ta mlin zapisal v našo zgodovino — v zgodovino delavskega gibanja in Komunistične partije Jugoslavije. Omenjena hiša na Brdinjah v bližini Raven je namreč bolj znana kot Kefrov mlin, v katerem so se v mračnih dneh nasilja nad jugoslovanskimi narodi zbrali kar na dveh kongresih zapored izvoljeni delegati Komunistične mladine Jugoslavije.

Raziskovalci naše novejšje zgodovine so dalj časa ugibali, kje in kdaj sta bila 2. in 3. kongres Skoja. Pisanega gradiva iz tistih let se je ohranilo le malo, saj zapisov že takrat ni bilo na pretek. Mnogo je bilo uničenega v letih ilegalnega dela in okupacije. Udeleženci takratnih sestankov se zaradi prenotrebne konspiracije skoraj niso poznali. Tudi ni bila navada, da bi se med seboj predstavljali s pravimi imeni ali pa se drugače tesneje zblížali. Mnogi

takratni revolucionarji — mladi komunisti — so padli kot žrtve policijskih pregonov ali pa so izgubili življenje med narodnoosvobodilno vojno. Verodostojne dokumente o takratnem partijskem delu so zato odkrivali le počasi in z vztrajnim iskanjem. Pojavljale so se nejasnosti in nepačni podatki.

Tako govori še danes prva spominska plošča na Kefrovem mlinu le o 3. kongresu Skoja — pa še ta je bil nekaj časa označen z napačno letnico.

Danes je povsem točno dokazano, da sta bila v Kefrovem mlinu, v hiši s častitljivim starim domačim imenom, v neposredni bližini Raven na Koroškem, 2. in 3. kongres Skoja. V koledarju, ki je izšel ob 50. letnici KPJ, je zapisano:

»V bližini Guštanja v Sloveniji je bil od 24. do 26. junija 1923 v ilegali II. kongres SKOJ. Sprejel je nov statut in sklep, naš SKOJ ne vmešava v frakcionistične zapovede KPJ, marveč naj hodi po ravni poti vendar proti frakcijam...«

In naprej: »Koncem junija 1926 je bil na Ravnah — Guštanju III. kongres SKOJ. Udeležilo se ga je 39 delegatov iz vseh pokrajin razen iz Bosne. Kongres je ugotovil, da SKOJ še ni postal pomemben faktor v življenju jugoslovanske mladine. Zato je kot glavno nalogo postavil, da mora SKOJ organizacijsko okrepiti in je treba izrabiti vse legalne možnosti in delovanje med delavsko in kmečko mladino. Na kongresu so izvolili novo vodstvo SKOJ na čelu z Zlatkom Šnajderjem.«

Oba kongresa sta bila, to je razvidno iz vseh zbranih dokumentov, zelo plodna in pomembna za nadaljnji razvoj in delovanje naše organizacije jugoslovanske komunistične mladine.

In kdo so bili ljudje, ki jim je bila takrat dvakrat zaupana tako odgovorna naloga, da so v najstrožji ilegali in pod neprestanim policijskim nadzorstvom pripravili tako pomembna in za tiste čase obsežna vprašanja shoda mladih komunistov? Čeprav so živeli tik ob državni meji, so obakrat brez zapletov vse delegate pripeljali do Kefrovega mlina, poskrbeli za prehrano, za njihovo varnost in jim omogočili vrnitev. Skratka, kongresa so organizirali brezhibno.

Eden še živelih udeležencev 2. kongresa Skoja France Klopčič je v svojih »Spominih na Ravne« v Koroškem fužinarju

zapisal: »Čast tovarišem z Raven! Njihova organizacija je partiji in SKOJ storila neprecenljive usluge!«

Duša in steber partijske organizacije na Ravnah — v nekdanjem Guštanju — je bil Lovro Kuhar, bolj poznan kot pisatelj koroške zemlje Prežihov Voranc. Voranc je bil enak med enakimi, zato so mu ljudje zaupali in sledili, pa tudi on je zaupal njim. Zato so s skupnimi močmi uspeli. Pomudimo se za hip pri Ivanu Kokalju, ki ga je Voranc, čeprav še zelo mladega, pritegnil v delo partijske organizacije.

Takole se tovariš Kokalj-Imre spominja Voranca: »Nevednemu malemu človeku je bil Voranc odkrit svetovalec v vseh težavah. S svojo delavnostjo si je pridobil med ljudmi velik ugled in postal je priljubljen ne le v kraju samem, ampak tudi v bližnji in daljni okolici. Voranc se je vedno povezoval z ljudmi, ki so bili siromašni. Točno je vedel za vsako družino, koliko imajo otrok, kaj jedo, ali imajo dovolj obleke, obutve. Tolažil jih je in jim tudi pomagal, če je mogel. K nam domov je prišel večkrat, kajti moja mati je bila za tiste čase zelo napredna. Brala je časopise. K nam so prihajali razni socialdemokrati in razpravljali, kakšen bo položaj po prvi svetovni vojni. Voranc mi je tudi pomagala, da sem dobil delo v železarni in kmalu sem postal njegov kurir. Sprva sem deloval le v tovarni, pozneje pa sem hodil tudi v Pliberk, Labot, Libučje itd. Prenesla sem pisma in druge stvari, ki so bile potrebne za našo partijsko organizacijo Sever.«

Tako je Prežihov Voranc pridobil tudi druge. Nekateri so bili že prekaljeni revolucionarji, kot na primer Ivan Ditinger, ki je bil mlajšim sodelavcem vzor človeka in komunista.

Ko je leta 1923 potekal prvi shod skojevcev iz vse Jugoslavije v Kefrovem mlinu, je bila partijska organizacija na Ravnah — v železarskem Guštanju — še mlada in je štela, kot je kasneje zapisal Prežihov Voranc v svoji črtici »Generalna va-

ja v mlinu«, komaj toliko članov, kot je prstov na roki. Vendar pa so uspeli! K sodelovanju so pritegnili vrsto delavskemu gibanju predanih ljudi. Tak je bil tudi najemnik mlina, sicer kotlarski mojster v železarni, Matija Gradišnik-Tiče. Prav njemu in njegovim potomcem gre zahvala, da je Kefrov mlin danes še ohranjen, saj bi ga sicer zob časa in drzna Hotuljščica že povsem uničila.

Toda vrnimo se h »Generalni vaji v mlinu«. Prežihov Voranc pravi: »Vse je bilo tako silno skrivnostno in tako silno zanimivo. Mi iz organizacije pravzaprav nismo natančno vedeli, kaj bo, toda slutili smo, da se godi nekaj važnega, da se pripravlja nekaj velikega. Zato smo se sami sebi zdeli sila važni in smo se tega tudi zavedali. Mene je zelo skrbelo, kakšni neki bodo tisti ljudje, ki jih bom sprejel na postaji. To morajo biti neki posebni ljudje, če je treba za njih tako skrivnostnih priprav. Izstopili so trije, vsak iz svojega vagona. Eden je bil oblečen v letni plašč, dva nista imela plaščev. Vsak je imel v rokah nekaj aktovki ali kovčku podobnega. Takoj sem spoznal tudi znake, ki so bili dogovorjeni.

Srce mi je začelo močno utripati. To so torej ti čudoviti ljudje, ki prihajajo kdove od kod sem v naše črne planine. Ko sem strmel vanje, se mi je zdelo, da jih gledam skozi tančico. In nazadnje sem si moral priznati, da so čisto navadni ljudje, podobni meni in vsem drugim, ki so bili na postaji. Eden je bil zelo slabo oblečen, druga dva pa nekoliko boljše. Skoraj me je nekoliko zadelo. Dalje se mi je zdelo čudno, da so vsi trije potniki bili čisto mladi fantje, mlajši od mene. Jaz sem v resnici pričakoval zrele možakarje z važnimi obrazi in besedami. Pred menoj pa so stali čisto navadni, preprosti ljudje.«

Da, da, povsem preprosti in navadni ljudje. Vendar nadvse pogumni in z neomajno vero v lepši jutri, za katerega so bili pripravljene žrtvovati tudi svoja mlada življenja. Takšni so bili tudi organizatorji

na Ravnah. In ker so se izkazali prvič, jim je bila čez tri leta, prav tako junija, znova zaupana podobna, vendar nič manj nevarna in odgovorna naloga.

»Tretjega kongresa se bolje spominjam, ker smo že bili bolj organizirani in vedeli smo, za kaj gre. Prišlo je precej delegatov, katere smo sprejemali na različnih postajah: v Otiškem vrhu, Dravogradu, na Ravnah, Prevaljah... Promet na vlakih ni bil velik in smo točno vedeli, kdo se vozi in od kod, kdo je domač in kdo tuj. Te delegate smo sprejeli in jih peljali skozi gozdove do Kefrovega mlina. Nekateri so že dva dni čakali na kongres, sicer pa nismo vedeli, kakšen sestanek bo. Vedeli smo le, da moramo zagotoviti varnost in prehrano za ljudi, ki so se tedaj nahajali v Kefrovem mlinu. Za vso stvar nas je bilo poverjenih le nekaj ljudi, drugi niso vedeli ničesar. Za prehrano je bilo težko poskrbeti. Če si tedaj kupil kilogram mesa ali salame, si že bil sumljiv. Trгоvec ali mesar sta te že lahko prijavila žandarmeriji. Meso smo zato kupovali v različnih krajih: na Prevaljah, Slovenj Gradcu, v Dravogradu, da smo nasitili delegate. In prav to je bilo najtežje, namreč, opraviti vse to tako, da ni bilo nič sumljivega.« Tako obuja danes spomine 70-letni Ivan Kokalj-Imre v svoji hiši nad Ravnami, nekoliko odmaknjeni od hrupa železarne, čeprav je z njo in z življenjem v kraju še tesno povezan. V pogovoru z njim pa je zaznati tudi precej grenkobe: »Preveč stvari bo šlo v pozabo, kajti živih prič nas je vedno manj. Zapisana bodo ostala poročila pa sklepi in resolucije z obeh kongresov. Vse tiste drobne akcije, ki so bile prav tako potrebne, da sta kongresa nemoteno potekala in so zahtevale nič koliko iznajdljivosti in požrtvovalnosti, pa bodo pozabljene.«

Resnično! Velikokrat pozabljam na ljudi, ki so oblikovali zgodovino, iz katere je zrased današnji čas. In o tej zgodovini govorimo večkrat tudi preveč papirnato, čeprav imamo nešteto možnosti, da bi se temu izognili. Ali smo storili dovolj, da bi se ohranilo živo izročilo naše revolucionarne preteklosti, tudi živo izročilo Kefrovega mlina, in ga prenesli na mladi rod?

Kefrov mlin je bil zaradi obeh kongresov, ki sta potekala v njem in so na njih mladi komunisti iz vseh predelov Jugoslavije postavljali temelje našega revolucionarnega boja, razglašen za kulturno-zgodovinski spomenik 1. kategorije. To med drugim pomeni, da ga je treba ohraniti v izvorni obliki, ga primerno obeležiti in tudi sicer poskrbeti, da bo dostojno predstavljal zgodovinski dogodek.

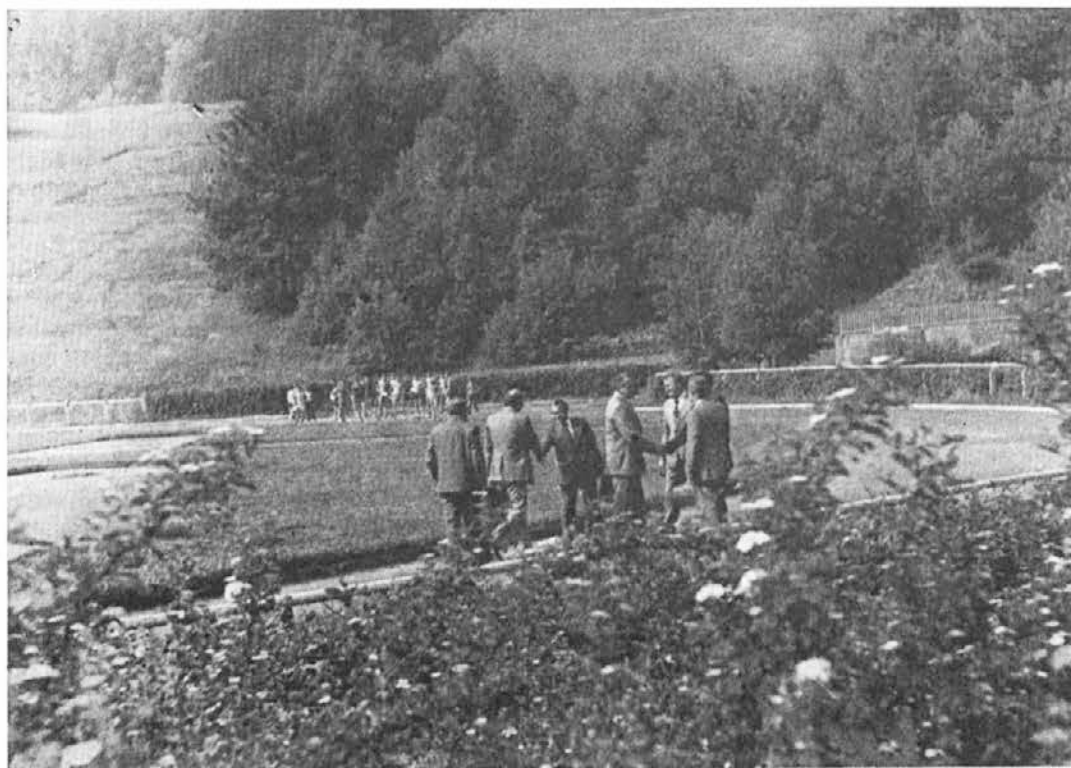
Prvo spominsko ploščo so vzdali na Kefrovem mlinu leta 1954 ob 35. obletnici ustanovitve Skoja, na njej pa je napis:

»1926. leta — v mračnih dneh slovenske zgodovine so se zbrali v tem mlinu najboljši sinovi naše domovine in začrtali jasno pot mladini svojega naroda.«

Pozneje pa je Kefrov mlin več let sameval v pozabi. Vse do priprav na 50. obletnico 3. kongresa Skoja, ki so jo slovesno proslavili na Ravnah pred dvema letoma. Ne bi mogli reči, da se Ravenčani pa tudi drugi prej niso zavedali pomena zgodovinskega dogodka, le spomenik — mlin — je stal nekoliko ob strani, skrit v soteski, odmaknjen od javnosti in radovednih oči.

Kefrov mlin

Dobrodošlica tovarišu Popitu na Ravnah

Tudi gradivo o kongresih je bilo raztreseno po raznih arhivih. Šele kasneje so ga začeli zbirati tudi v ravenskem delavskem muzeju. Spominski črtici Prežihovega Voranca »Generalna vaja v mlinu« so se pridružili še zapisani spomini Ivana Kokalja ter različni zapisi Franceta Klopčiča. Načrtno in znanstveno raziskovanje zgodovine našega revolucionarnega gibanja in delovanja komunistične partije je bilo šele na začetku. Tudi razmišljanja o popolni obnovitvi Kefrovega mlina in ureditvi zgodovinske zbirke so se pojavljala že prej, vendar pa so dobila konkretnjšo obliko šele v času načrtnih prizadevanj ravenske kulturne skupnosti za ohranitev zgodovinskih spomenikov v Mežiški dolini. Kmalu je bilo jasno, da bo moralo pri obnovi Kefrovega mlina in pri ohranjanju njegovega idejnega izročila sodelovati več dejavnikov.

»Mladi v občini Ravne smo skupno z drugimi dejavniki, posebej s kulturno skupnostjo, začeli poglobljeno razmišljati, kako izročilo 2. in 3. kongresa Skoja ohraniti mlajšim rodovom. Moram reči, da smo to akcijo odločneje zastavili ob 50-letnici 3. kongresa Skoja, to se pravi, leta 1976 smo začeli razmišljati, kako objekt ohraniti. Moram priznati, da smo tako mladi kot tudi drugi v občini Ravne posvečali premalo pozornosti zgodovinskemu izročilu dogodkov v Kefrovem mlinu. Ob vseh ostalih pomembnih zgodovinskih dogodkih, kot na primer zaključni boji na Poljani v 2. svetovni vojni, smo dogajanja v Kefrovem mlinu pustili nekoliko ob strani. Zdaj se te napake zavedamo in jo popravljamo. Prav SKOJ je bil predhodnica današnje Zveze socialistične mladine in je bil sestavni del KPJ. Skupno z nekaterimi udeleženci kongresov smo leta 1976 pri Kefrovem mlinu obudili spomine na dni, ko sta tu potekala 2. in 3. kongres SKOJ. Takrat smo se tudi odločili, da je treba nekaj ukreniti. Tako pomembne dogodke moramo bolje zaznamovati v občinskem, regijskem, slovenskem in ne nazadnje v

jugoslovanskem prostoru, se pravi v celotni naši skupnosti. In končno: Kefrov mlin mora postati shajališče mladih in mesto, kjer bodo spoznavali idejno izročilo in zgodovino SKOJ.«

Te kritične in samokritične besede je izrekel Milan Klemenc — sekretar občinske konference ZSMS na Ravnah, zavedajoč se, da bi morali mladi dogodke v Kefrovem mlinu bolje poznati.

Res je, doslej gotovo še niso storili vsega za obnovo Kefrovega mlina in zlasti za neposredno prenašanje njegovega idejnega izročila na mlade. Vendar pa so storili že precej.

Ko je kulturna skupnost na Ravnah snovala zamisel o »Vorancevi poti« v Kotljah — Prežihovem rojstnem kraju, je bilo nesporno, da mora postati Kefrov mlin ena od njenih najpomembnejših postojank. Okoli 15 km dolga pot povezuje namreč vse važnejše kraje, bajte in hiše, v katerih je Voranc živel, ustvarjal in deloval kot sekretar partijske organizacije na Ravnah in kasneje partijskega okrožja Sever. Kefrov mlin stoji na ravenski strani, nekoliko odmaknjen od poti, ki so jo slovesno odprli lani in že postaja romarska pot mnogih, ki bi želeli spoznati trdo življenje pisatelja — proletarca in se pokloniti njegovi umetnosti. Na »Vorancevi poti« pa še ni vse tako, kot so si zamislili ravenski kulturni delavci. Marsikaj bo treba še obnoviti in dopolniti.

In prav letos potekajo najobsežnejša dela pri obnovi Kefrovega mlina. O tem nam je tajnik občinske kulturne skupnosti na Ravnah Bine Bevc rade volje postregel s podrobnejšimi podatki:

»Akcija za obnovo in ohranitev Kefrovega mlina poteka v več fazah. V letošnjem letu bomo izkopali novo strugo in po njej napeljali potok Hotuljščico. Na ta način bomo zavarovali objekt pred stalnimi poplavam. Akcijo vodi krajevna skupnost Ravne, izvaja pa jo podjetje za urejanje hudournikov. Sredstva za ta dela so zagotovili vodna skupnost Drava—Mura, ko-

munalna interesna skupnost Ravne, občinski izvršni svet in krajevna skupnost Ravne iz krajevnega samopriskevka. Skupno bomo letos vložili okoli 2,5 milijona dinarjev. V drugi fazi, ki je tudi že zaključena, pa je Zavod za spomeniško varstvo iz Maribora izdelal projekte za obnovo Kefrovega mlina. Iz njih lahko razberemo, da s zavod prizadeva ohraniti kar najbolj avtentično podobo mlina. V kulturni skupnosti Ravne in kulturni skupnosti Slovenije združujemo za letošnjo akcijo obnove 900.000 dinarjev. Z deli bomo začeli takoj ko bo urejena regulacija potoka Hotuljščice. V končni fazi pa bomo na podstrešju mlina uredili spominsko zbirko. Tam sta bila namreč oba kongresa Skoja, poleg tega je bilo v tem zakotnem mlinu več konferenc in sestankov partijskega okrožja Sever. Prežihov Voranc pa je od časa do časa organiziral s svojimi najožjimi sodelavci v mlinu še druge sestanke. O vsem tem in o vsej predvojni revolucionarni dejavnosti te koroške krajine, ki se veže na delavsko in partijsko gibanje celotne Jugoslavije, bo ostal Kefrov mlin v skriti dolini ob Hotuljščici, obdani s smrekovimi gozdovi, sedanjim in bodočim rodovom pomnik epopeje našega delavskega gibanja in ljudske revolucije.«

S tem pa vsekakor zamisli o tem, kako ohraniti izročilo Kefrovega mlina, še niso dorečene in posamezniki na Ravnah se razmišljajo dalje.

Popolna obnova hiše, v kateri sta bila 2. in 3. kongres SKOJA, je najbrž še le prvi korak k pravemu cilju. Obnovljen Kefrov mlin s spominsko sobo, v kateri bomo zbrano zgodovinsko gradivo, ne more biti namenjeno samemu sebi. Obiskovali ga bodo mladi in drugi, ki se bodo podali na pohod po »Vorancevi poti« in najbrž še mnogi naključni gostje. Vendar pa tudi s tem še ne bo dosežen glavni smoter.

Dokler ostajamo bolj ali manj pasivni opazovalci zgodovinskih objektov, ki so lahko še tako skrbno urejeni in opremljeni z bogatim gradivom, bomo najbrž ostali li prav tako pasivni tudi do vsebine, ki nam jo predstavljajo. To smo pri nas, na srečo, že spoznali in mnogi zgodovinski kraji so postali zbirališča mladih, kjer se lahko tako rekoč iz prvega vira in na kraju samem poglobljeno seznanjajo z našo revolucionarno preteklostjo, jo sami raziskujejo in se ob tem bogatijo z novimi spoznanji. Spoznali smo tudi, da je takšno pridobivanje znanja mnogo uspešnejše od še tako dobrih šolskih metod.

Kefrov mlin s svojo okolico na Brdih in njah, v zatišju soteske Hotuljščice, v neposredni bližini Raven, naravnost sam od sebe ponuja te možnosti. Zgornji prostor mlina, kjer se je v času obeh kongresov več dni zadrževalo okoli 40 skojevcev, dovolj velik, da bi se dali spremeniti v pravo učilnico. Okolica je nadvse privlačna in pripravna za taborjenje. Vse je torej kot nalašč za ureditev tabora mladim, ki bi lahko tu spoznavali in preučevali bogato zgodovino, ki se prav tako ponuja kar sama od sebe: od zgodovine delavskega gibanja Mežiške doline, ki sega daleč v preteklo stoletje, do zgodovine SKOJA in naše partije, ilegalnega dela, življenja pisatelja in revolucionarja Prežihovega Voranca itd. O tem, kolikšne možnosti delovanja bo lahko Kefrov mlin ponudil organi-

Ivan Kokal-Imre

VORANČEVI SAMORASTNIKI

Lovro KUHAR-Prežihov Voranc, si je po vrnitvi iz italijanskega ujetništva leta 1919 s svojo organizacijsko sposobnostjo, razvitim socialnim čutom, predvsem pa z nepopisno ljubeznijo do domovine, kaj kmalu pridobil somišljenike. Med prvimi so bili: Ivan Ditinger, Matija Gradišnik, Jože Zori, Ivan Fajmut, Franc Krivograd, Franc Lepko, Pepi Krajger, Anton Šrembo, Emerik Štalcer, Alojz Vinkler, Maks Kučer idr. To je bila starejša generacija. Med mlajšimi pa so bili: Karl-Drago Luter, Matija Bauče, Jože Sadovnik, Franc Mezner, Jože Knez, Luki Šater, Anza Jastrovnik, Rudi Slivnik in Ivan Kokal-Imre.

Vsi navedeni tovariši so bili pravi tovariši v dobesednem smislu, saj so le taki pripomogli k veliki zmagi proletariata! Bili so sinovi delavskih in bajtarskih družin naše koroške dežele in do smrti predani in zvesti delavskemu, revolucionarnemu gibanju. Mnogi so umrli že v predaprilski Jugoslaviji, veliko jih je dalo življenje med narodnoosvobodilno borbo, nekaj pa jih je umrlo že po svobodi, za posledicami težke in trnjeve življenjske poti, ki so jo prehodili za svoje cilje, za svoje velike ideale!

Lovro KUHAR-Prežihov Voranc je svojo revolucionarno miselnost z vso zavzetostjo širil na mlajše. Ustanovil je mladinsko organizacijo SKOJ in za sekretarja določil Karla Draga LUTRA, ki je to funkcijo predano opravljal vse do svoje emigracije.

Posebno skrb za svoje »prekucuhe« je vodil revolucionar in ljudski pisatelj Lovro Kuhar. Strogo je znal preceniti zavednost in predanost revolucionarnemu gibanju, vsakega posameznika, ki je bil člen verige, v katero smo bili navezani njegovi somišljeniki. Kmalu nas je izbral nekaj za politično šolanje v Moskvi, na Komunistični univerzi narodnih manjšin zahoda (KUNMZ). Za vsakega kandidata pa je bilo potrebno jamstvo dveh predstavnikov takratnega pokrajinskega komiteja. Taka so bila pravila in zahteve Kominterne. Prve je za pot v Moskvo na politično šolanje Lovro Kuhar izbral naslednje tovariše:

Draga-Karla Lutra, Ivana Fajmuta, Franca Plankla in Emerika Štalcerja. Imenovani so leta 1929 že prispeli v Moskvo.

Ko sem leta 1932 ušel našim žandarjem in prestopil državno mejo, sem se v Berlinu sestal v Lovrom Kuharjem. Zvedel je že o mojem begu in me je peljal na sedež Rdeče pomoči. Ko sem ga vprašal, kakšna bo moja nadaljnja usoda, mi je odgovoril: »Počakati moraš, da dobimo potrebne dokumente, ker si določen za politično šolanje na KUNMZ v Moskvi.« Ko sem leta 1932 srečno dopotoval v Moskvo na šo-

Drago Luter

lanje, so bili tovariši: Karel Luter, Ivan Fajmut, Franc Plankl in Emerik Štalcer že absolventi Komunistične univerze narodnih manjšin zahoda, zato so bili poslani kot politični delavci na razne kraje Sovjetske zveze kot sekretarji partijskih komitejev. Karel Luter (Bratec) je bil poslan v Tulo, Ivan Fajmut v Stalingrad, Franc Plankl v Kolomno in Emerik Štalcer v Simpalatinsk za Uralom.

Karel Luter se je kmalu vrnil iz Tule, ker je bil določen za referenta SKOJ v Moskvi pri KIM (Komunistični internacionalna mladina). Še isto leto (1933) pa so odločili, da ga bodo poslali v domovino, kjer naj obnovi skojevske organizacije.

Prav naša rojaka Rudi Slivnik in Drago-Karel Luter sta s svojo organizacijsko sposobnostjo, predanostjo proletarskemu gibanju in z globoko vero v zmago proletariata nad fašizmom omogočila, da se je v letu 1934 v škofijskem dvorcu »Goričane« pri Medvodah nemoteno ter zelo uspešno vršila IV. pokrajinska konferenca KPJ. Naj citiram besede, ki jih je leta 1974 v članku lista Komunist na strani 49 zapisal Edvard Kardelj: »Ne pomnim ile-

galnega sestanka, s katerim bi bili pogoji vsaj približno tako ugodni za delo kot v Goričanah.« Na IV. pokrajinsko konferenco KPJ leta 1934 v Goričane so prišli vodilni člani partije s TITOM na čelu.

Kot sem omenil, sem že v Moskvi naročil tovarišu in rojaku, sošolcu in soborcu Dragu-Karlu Lutru »BRATCU«, naj se oglasi v Ljubljani na javki, ki je ta čas že obstajala in jo je vodil najin rojak Rudi Slivnik. To je Luter tudi storil. Revolucionarna pot vseh pionirjev in zmagovalcev nad fašizmom je bila posuta s trnjem in bičem. Še posebej težko pot pa je prehodil naš rojak Drago-Karel Luter. Opisal jo bom, ker mi je nekako blizu, sorodna in dobro poznana.

Drago-Karel Luter (BRATEC) se je rodil 9. oktobra 1910 v Guštanju. Bil je sin Erne in Franca Lutra, kovinskega delavca v železarni. Kmalu je ostal brez očeta — skrbnika, saj mu je bilo komaj leto dni, ko je oče podlegel zahrbtni bolezni — sušici ali jetiki imenovani. Mati je ostala brez vseh sredstev sama s tremi majhnimi otroki. Morala se je zaposliti. Našla si je zaslužek v samskem domu tovarniških delavcev. Tu je čistila prostore, prala delavcem umazane službene obleke, in to vse s prostimi rokami, na katerih so se marsikdaj pokazali krvavi žulji. Toda mladi vdovi je kljub vsem težavam uspelo vzgojiti in izučiti vse tri varovance.

Franca, najstarejši, se je izučil za ključavničarja, hči Erna za šiviljo in Karel za strugarja. Poleg ljubezni jim je dala tudi napredno vzgojo in veliko spoštovanje do rodne grude. Tako srečamo Karla Lutra že kmalu med sindikalisti kovinske stroke in v društvu »Svoboda«. Že leta 1926 pa je bil sprejet v SKOJ. Ko je po nalogu partije leta 1927 trosil in lepil lepake protidržavne vsebine, so ga zalotili kraljevi žandarji, ki mu niso prizanesli »batin«. Sedemnajstletni Karel jih je težko prenašal, vendar je vse junaško prestal in v priporu vse zanikal. Ker mu niso mogli do živoga, so ga naslednji dan izpustili. Toda mladi, pogumni in iznajdljivi skojevec je bil tajnik v naši organizaciji prav do svoje emigracije leta 1929. Poleg vsega tajniškega dela je nosil čez državno mejo propagandno literaturo in vodil naše partije čez mejo in nazaj. Bil je vsestransko sposoben, aktiven in iznajdljiv, večkrat lačen kot sit. Moč mu je dala gonilna sila, s katero je bil Luter prežet do maksimuma, in ta je — ideologija velikega LENINA!

Kot njegov rojak, sošolec, partijec pozivam vse delovno ljudstvo Mežiške doline, posebno delavce železarne Ravne, kakor tudi vse družbenopolitične organizacije ter posameznike mesta in okolice, naj ro svojih močeh prispevajo, da mu na hiši, kjer se je rodil in rasel (personal), odkrijemo ploščo, ali pa kakšen družbeni prostor (šolo) poimenujemo po njem, saj si je ta neumorni revolucionar s svojim težkim življenjem in delom vsekakor zaslužil to pozornost in zahvalo! Izkrvavel je za naš veliki »DANES«, za našo zlato svobodo! Slava mu, trikrat slava!

zacijam mladih pa šolam v Mežiški dolini, skoraj ni potrebno govoriti. S tako organizirano dejavnostjo bi bržkone najbolje uresničili eno izmed nalog, ki zveni v naših ušesih že marsikdaj kot fraza, namreč, da je treba ohranjati izročila naše revolucionarne preteklosti in v njih kar najbolj neposredno vzgajati mladi rod.

Prihodnje leto ob tem času bo, kot vse kaže, Kefrov mlin že povsem obnovljen. In tako kot so morali strniti sile za njegovo obnovo, bo bržkone potrebno združiti vse moči tudi za uresničitev prej opisanih zamisli.

Pobudo bodo morali imeti slej ko prej Ravenčani sami. Kako bodo to storili, jih gotovo ni treba učiti, saj jim je to že pred davnimi leti pokazal Prežihov Voranc, ko je organiziral generalno vajo v mlinu.

Valentin Polanšek

OB SEDEMDESETLETNICI SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE NA KOROŠKEM

Ljubezen v srcu — ponos v zavesti — radost v očeh! Tako smo se zbrali na današnji slavnosti v počastitev 70-letnice SPZ. Vsak posamič je prinesel iz svojega kraja gorečo plamenico: ljubezen do slovenske krvi, naše materinščine, naše slovenske kulture. Vsak je pustil svojo vsakdanjost na delovnem mestu in se okrepil s ponosom na današnji skupni narodni praznik. Vsak si je prihranil v požrtvovalnih pripravah in spodbujajočih pričakovanjih šopek radosti, da z njo olepša današnje slavje sredi Celovca.

Naša skupna ljubezen do slovenske kulture, naš upravičeni ponos na skupne dosežke, naša svetla radost — naj nas tesneje strnejo v skupno srečo! Naj pokažejo sosedu in svetu našo avtohtonost v koroški deželi, naj izpričajo kulturno samobitnost mestu Celovcu, koroški deželi in avstrijski državi.

Naša slovenska narodna zavest je globoka človečanska zavest! — je svobodi, pravici in napredku odprta kulturna zavest.

In s to lučjo kulturne zavesti osvetlimo nekaj obdobji iz preteklosti naše osrednje kulturno-prosvetne organizacije: 12. januarja 1908 prvi redni občni zbor takratne »Slovenske krščansko socialne zveze za Koroško«. Na ustanovnem občnem zboru 20. oktobra 1907 (v današnjem Kolpingovem domu) v Celovcu pristopi že 12 izobraževalnih društev v mlado Zvezo. Prvi predsednik Matija Ražun, odločen bореc za pravice slovenskega ljudstva.

Leta 1910 je po uradnem slovenskem štetju na Koroškem 134.920 — po nemškem uradnem štetju 82.212 Slovencev... (in danes, leta 1978?). Šestdeset let pred tem, 1850, obišče cesar Franc-Jozef Celovec, kjer mu uradno povedo, da je tretjina celovških prebivalcev slovenska.

Leta 1911 združuje nova centralna organizacija že 34 društev širom koroške dežele. V samem mestu Celovcu je tik pred prvo svetovno vojno 32 različnih slovenskih organizacij: od Mohorjeve družbe, Osrednje zadruge za vnovčenje živine in pospeševanje živinoreje, Abstinentskega društva, Zveze slovenskih učiteljev, Slovenskega delavskega društva, Prvega koroškega tamburaškega društva »Bisernica«, Telovadnega odseka... do Zveze slovenskih koroških županov.

Na Zveznem občnem zboru 1913 se zbere v Celovcu nad 200 delegatov iz vseh krajev naše zemlje. Leto pozneje se začne prva svetovna vojna. Slovenci krvavijo na vseh frontah za tiste mogočneže, ki jim doma na Koroškem kratijo pravice.

Po plebiscitu postane koroški Slovenec — manjšinec — in spet je koroškim oblastem napoti — v senžermenski republiki Avstriji. Koliko jih je padlo. Preživeli pa bodo peli »Oj Doberdob, slovenskih fantov grob«.

Po kratkem zatišju zaživijo prosvetna društva na podeželju. Prvi povojni občni

zbor, 2. marca 1922, kaže nezlomljivo voljo našega ljudstva do samostojnega kulturnega življenja. V teh letih skoraj ni nobene slovenske prireditve, da je ne bi motili z uradnimi nasilji ali z napadi narodnih odpadnikov in drugih nestranežev.

Veliko spodbudnega dela se poloti v tem času Franc Aichholzer z ustanovitvijo slovenskega časopisa pod naslovom »Koroški Slovenec«, ki ga tiskajo dunajski Čehi, ker ga v Celovcu nihče noče. Aichholzer je preživel nacistične kacete v drugi svetovni vojni in je leta 1952 začel izdajati s koroškimi slovenskimi učitelji šolski list »Mladi rod«, ki še po 26 letih razveseljuje k dvojezičnemu pouku prijavljene slovenske šolarje na Koroškem. Časopis »Koroški Slovenec« je vse do leta 1941 obveščal o delovanju krajevnih društev in o akcijah osrednje zveze.

Kljub vsem oviram leta 1927 naraste število včlanjenih društev na 46. V Celovcu ustanovijo centralno knjižnico. Po letu 1928 začne delovati Milka Hartmanova z »gospodinjskimi tečajji«. Koroški Slovenci se v prvi vrsti bojujejo za kulturno avtonomijo, in to predvsem za avtonomijo v šolstvu.

Po 25 letih se centralna organizacija preimenuje v Slovensko prosvetno zvezo. Avstrijska republika izgine leta 1934 v diktaturi stanovske države. K nacionalni krizi se pridruži še socialna kriza preprostega koroškega Slovenca: Koliko jih je brezposelnih — in slovenske kmetije grejo na kant! Prvi predsednik SPZ je Vinco Poljanec, ki je takoj po »anšlusu« — štiri leta pozneje — med prvimi smrtnimi žrtvami koroških nacistov.

Nacizem v letih 1938 do 1945 spada v najtemnejše obdobje slovenske koroške zgodovine. Ne samo koroški Slovenci, ampak vsi Slovenci in vsi Slovani ter Židje so od hitlerjanskih rasističnih krvnikov obsojeni na smrt. Nacisti, s koroškim SS veljakom Maier Kaibitschem na čelu izselijo 300 slovenskih koroških družin v Nemčijo, ko so poprej pozaprlji ali pregnali nad 50 slovenskih duhovnikov in ostale narodno zavedne izobražence. Naslednja akcija je v načrtu za leto 1942. Množična izselitev 50.000 koroških Slovencev v Ukrajino.

V tistih brezupnih dneh se oglasi v naših gozdovih uporna pesem partizanskih pušk, borbena pesem slovenskih rodoljubov in antifašistov, pesem, ki je krik in bol skozi stoletja teptane slovenske duše, ko so naši predniki v Karantaniji prišli pod tujevo nadoblast, se tolkli za »staro pravdo« v kmečkih uporih in hlapčevali habsburškim mogotcem.

April 1938: Škofovski pastirski list silih raz prižnico kristjane, da glasujejo 10. aprila 1938 za Hitlerja. April 1941: Hitler razkosa Jugoslavijo, konec časopisa »Koroški Slovenec« in mladinskega mesečnika »Mladi Korotan« (urednik Joško Hutert) — nove aretacije zavednih rojakov. April 1942: 300 koroških slovenskih družin izselijo v Nemčijo. April 1943: obglavljenje 13 rojakov izpod Košute in Obirja dolgoletne ječe za nad 60 trpinov, kaceti se polnijo. April 1945: Tik pred koncem vojne poboj Peršmanove družine pod Pečom pri Železni Kapli, leto dni prej uboj in sežig treh Polanškov pri Hojniku v Lepeni.

»Po soncu«

V nedeljo 10. 2. 1952 vabijo na prvi »slovenski ples« v restavracijo celovškega Funkhausa. Po 26 letih je ta prireditev množično in osrednje srečanje Slovencev in naših prijateljev.

Ob svojem zlatem jubileju leta 1958 ustanovi SPZ Drabosnjakovo priznanje. Koroške oblasti še leta 1948 svetohlinsko zagovarjajo obvezno dvojezično šolstvo kot sodobno in vzorno obliko šolske vzgoje otrok sosednih narodov... ker pač potrebujejo argumente pri pogajanjih za državno pogodbo (in ker si pod angleško zasedbeno oblastjo nemškotarski nacionalisti in nacisti še ne upajo na dan).

Ampak v letu 1958 — v letu zatega jubileja SPZ — doživljamo »šolske štrajke« — tri leta po podpisu avstrijske državne pogodbe in zopetnem pojavu nemškonacionalnih organizacij (ki pa so po členu 7 prepovedani).

Zaman je naš klic: »Zbliževati mladino sosednih narodov v skupni šoli, ne pa deliti v dva sovražna tabora!«

Kajti še isto jesen, septembra 1958, ukine koroški deželni glavar obvezno dvojezično šolstvo, kar je za vse prosvetno delo in vse koroške Slovence najhujši udarec.

Nazadnjaške nemško-nacionalne sile odločajo zopet, kot so to delale v škodo slovenskega življa zadnjih sto let, po nečloveškem, nekulturnem načrtu.

Na proslavi 60-letnice SPZ — ki je bila prav tako kot 50-letnica v Domu glasbe v Celovcu — slišimo iz ust tedanjega predsednika: »Resnična kultura je vedno širina, ki ji je končni cilj dejansko počlovečenje ljudi...« Posebno v letošnjem letu človeških pravic se bojujemo za novo človeško vsebino, ker se zavedamo našega pravega odnosa do dejanske resničnosti... V tej službi resnice se mora naša zavest kar najbolj ujemati z dejansko stvarnostjo in ne more govoriti o kulturi in kulturnosti, kdor zagovarja »vindišarstvo«. Ta izrodek ni pojem ne zavest, marveč laž — laž pa je nasprotje od resnice.

Tako smo prepotovali z lučjo kulturne zavesti sedemdeset let zgodovine naše osrednje kulturno-prosvetne organizacije.

Sodobniki, kulturni nadaljevalci, idealisti, aktivisti, borci in iz naravne, poštene narodne zavesti prizadeti rojaki občudujemo naše prednike, kakor so svojo predanost do duhovnega osveščanja in srčne omike vlagali v blagor koroškega Slovenca. Ako niso mogli vsepovsod dvigniti svojega prizadevanja v novo rast, so vsaj reševali narod sredi naplavin germanizacije in renegatske asimilacije. Vedno so v prvi vrsti stali vneti prosvetaši, ki so se razdajali v občudovanja vredni ljubezni do slovenstva in postavljali temelje organiziranega kulturno-prosvetnega udejstvovanja.

To so prosvetaši tudi še danes: neutrudljive čebelice, tihi nesebični vsakdanji heroji, živ utrip neusahljivega slovenskega srca v tej deželi! Hvala vam v zavesti skupne borbe!

Prav je tudi, da se spomnimo bivših voditeljev SPZ in njene predhodnice, kot so pokojni Matej Ražun, Košir, Sekol, Vinko Poljanec. Slava jim.

Spoštovanje in globoko hvaležnost izrekam živim predhodnikom na vodilnem mestu SPZ: Janku Ogrisu, dr. Jošku Ti-

schlerju, dr. Franciju Zwitteru in Hanziju Weissu.

Ponavljajmo, da smo kulturni ustvarjalci in poustvarjalci hudo prizadeti, ker delujemo v tako nesosedskih nekulturnih okoliščinah. Ponavljali bomo to resnico v ljubezni, ponosu in radosti skozi vse letošnje leto v proslavah »70-letnice SPZ« — ponavljal bo vsak od nas posamič v svojem srcu, s svojo pogumno besedo, s svojim kulturno-prosvetnim dejanjem, da se prerodimo, da se obnovimo, da prebudimo našo sosesko, kajti posamezniki se že prerajajo v kulturno-prosvetne partnerje.

Nova slovenska generacija dorašča, iz nje prihajajo mladi idealisti in realisti, ki težijo po kulturni kvaliteti, po sodobnem ustvarjanju in poustvarjanju — preteklosti in sedanjosti odprti intelektualci, ki kažejo politično zrelost in jo predpostavljajo pri vsakem sodobniku. Le taka kulturno-politična zrelost zagotavlja osamosvojitve posameznika kot člana družbe, v kateri živimo. Osvobajali bomo sebe kot demokratične in napredne Slovence, ko bomo navzoči na vseh kulturnih prizoriščih na Koroškem, v Avstriji in v svetu!

Samo ena slovenska kultura je, tako kot je samo en France Prešeren, ki je pred več kot sto tridesetimi leti, v prav nazadnjaških cesarsko-kraljevskih razmerah vžigal svojim sodobnikom kulturno zavest: »ki smo zato se zbrali, ker v srcu dobro mislimo.«

Samo en Oton Župančič je, čigar stoletnico rojstva obhaja ves slovenski kulturni svet — Župančiča, ki je v strašnih dneh zadnje svetovne vojne prižgal plamenico slovenske vere, ko je zapisal: »... ne izpustim iz srca Korotana.«

Ob sedemdesetletnici Slovenske prosvetne zveze smo se zbrali koroški Slovenci, da ne izpustimo iz srca Korotana!

Skozi nadvse razgibana zgodovinska obdobja je živela, životarila, trpela in hrepenela in se ohranila SPZ. Koliko novih sproti nastajajočih situacij, prelomnic, neizgledov, novih podvigov, notranjih prepodobov, konfliktov z novimi problemi, trdih preizkušenj in zopet novih, nepričakovanih poletov... sedem desetletij, v katerih je koroški Slovenec prebredel države, ki so vedno mačehovsko ravnale s slovensko besedo, s slovenskim človekom... sedem desetletij! Tako, da smo še danes pri prvinah slovenskega narodnoobrambene boja za obstoj materinščine, za bodočnost slovenskega jezika... danes, leta 1978 kakor leta 1908. To je za sodeželana pred svetom madež, ki prekriva vse fraze okoli »domovinske zvestobe in ljubezni« (v preživelem nacionalističnem nazadnjaškem duhu). Ko hočemo samo svobodno prisotnost slovenske besede in naravno pravico v deželi, ki je Slovincem stoletna domovina! In naše kulture! Naše ustvarjalnosti! Naše samobitne identitete v vseh pogledih živega narodovega telesa! Nam, kulturnim aktivistom, slovenskim prosvetašem, je jezik pot do kulture, do svobodnega humanizma, ki ga pozna umetnost in znanost, kajti brez njega ju sploh ni.

Ob vseh ponavljanih trpkah zgodovine vprašujemo našega koroškega sodeželana: Mar nismo koroški Slovenci od leta 1908

Zahvala dolgoletnemu ravnatelju slovenske gimnazije iz Celovca dr. Pavlu Zablatniku za dobro sodelovanje z našo gimnazijo

Po klavnem razsulu bahavega tisočletnega rajha in z zmago zaveznikov maja 1945 zaživi organizacijska dejavnost koroških Slovencev z borbenimi izkustvi in prekaljenim novim poletom. Občni zbor SPZ je 20. marca 1946. Oblast potrdi Zvezina pravila šele 16. maja 1946. Ta so v bistvu iz leta 1934, le da se zahteva nov odstavek: Namen društva je... podpirati lojalno in z vsemi močmi obnovo Avstrije, katere obstoj garantirajo zavezniki, ter v svojih vrstah gojiti duh miru in odločno nasprotovati vsem terorističnim in šovinističnim pojavom...«

V prvih povojnih letih je prodrla pri kulturnem delovanju napredna misel. Prva kulturna manifestacija koroških Slovencev je 15. aprila 1946: »Dan slovenskih izseljencev«. Določeni nahujskani krogi v Celovcu napadajo s kamenji in brizgalkami.

Aprila 1947 gre 99 pevcev SPZ na prvo povojno turnejo po novi Jugoslaviji. SPZ zasnuje novo Centralno študijsko knjižnico. V poletju 1947 vložijo SPZ na Ministrstvo za pouk na Dunaju zahtevo, da se za šolanje slovenske mladine na Koroškem ustanovita v Celovcu slovenska gimnazija in učiteljsišče.

Junija 1947 uprizorijo prvič Cankarjevega »Hlapca Jerneja« in igrajo Žiškovo »Miklovo Zalo«; zbori SPZ prvič nastopijo v celovškem mestnem gledališču isto leto.

Ob 40-letnici SPZ leta 1948 se zaznavajo prvi znaki razhajanja, ki se pozneje stopnjujejo in privedejo do cepitve. Vzroki so v polarizaciji konzervativnih in progresivnih teženj — ne pa v zgolj kulturni perspektivi. Tedanji predsednik dr. Franci Zwitter je naglasil, »da ni je svojevrstne ljubljanske, tržaške, goriške ali celovške, še prav pa ne posebne koroško-slovenske kulture, temveč je ena sama slovenska kultura.«

izkazali svoje kulturno prosvetne organizacijske zmogljivosti in aktivne sposobnosti na kulturno prosvetnem področju, kar je v korist vse dežele? Obdržali smo svojo samoniklost skozi nenaklonjenost treh državnih stvorov, ki so vzeli pač zato konec, ker so bili zgrajeni na nepravici, nedemokraciji in nemški oholosti. Mar živimo v tako nerazvitem, zaplotniškem, anahronističnem okolju, da zaman čakamo na sosesko, pozitivno odmevnost, na kulturni soutrip brez vsakršnega solznodolskega kiča in folklorističnega tradicionalizma? Je to od sodeželanove strani učinek rene-gatskega kompleksa, ki se je skozi stoletja tako ali tako skotil iz asimilacije? Je to posledica nekulturnega posiljevanja posameznikov in socialno vedno šibkejših Slovencev? Je to 'odziv' tiste koroške etične plasti, skozi rodove germanizirane, da sestavljajo tabor naših nasprotnikov krvni janičarji? Zato ni čuda, da se ob takih negativnih pojavih forsiranega potvarjanja počuti naš rojak kot tujec v domovini... kajti naši nasprotniki niso le tuji v zgodovini koroške dežele, ampak tudi tuji v kulturnosti in kulturi. To je njih velika tragika! Velik del našega ljudstva je več ali manj brezbrizen do lastne kulture in lastne zgodovine. Gospodarsko šibki poedinec, manjšinec ali celo majhen narod prekruto občuti odvisnost glede vsakdanjega kruha. Gospodarska odvisnost ga tira v kulturno brezbriznost, politično brezpravnost, v družbeno nepomembnost, osebno pasivnost — tako je samo malo še do okužitve z lažikulturnimi frazami močnejšega. Tragična je stvarnost narodovega položaja v obrobnih krajih, pretresljiva za sočloveka, sorojaka, ki je v ogroženem položaju še zaradi zaostalosti koroške družbene danosti. Narodna zavest nam — kot plemenita človečanska zavest — nalaga dolžnost, da pomagamo takim ljudem, naše krvi ljudem! Kulturna zavest — kot zmaga svobode, kot poroštvo pravice, kot cilj napredka — nas obvezuje, da takih

narodnih blodnežev in omahljivcev ne izbrišemo iz srca in duha.

Prelomnice v delovanju osrednje kulturno-prosvetne organizacije koroških Slovencev v Celovcu so povezane kajpak tudi z notranje- in zunanjepolitičnimi fazami avstrijske države in prek te še z zgodovinskimi političnimi spremembami v evropskem vidiku. Tako so prihajali iz ruskega ujetništva koroški rojaki in prinesli vesti o oktobrski revoluciji — tako je razglasitev Socialistične republike Avstrije novembra 1918 učinkovala pri delavcih-rojakih, da so iz proletarskega revolucionarnega vidika zanikali kraljevino SHS — prav tako je vnašal februarski puč 1934 ponoven revolucionarni nemir (upoštevajoč akcijo v zvezi s požigom justične palače na Dunaju 1927) — in julijski puč 1934 z umorom Dollfussa (ki je kot avstro-diktator svoje vrste prepovedal vse politične stranke) je že dal slutiti bližajoči se nemški nacionalsocializem — zlasti pa dogodki po letu 1945.

Ob primerjavi strukture koroškega slovenskega prebivalstva pred prvo svetovno vojno in danes moramo ugotoviti velikanske spremembe: na eni strani kmečko-podeželski človek, ki številčno stagnira, če že ne upada — na drugi strani pa (vsaj zadnjih 10 do 15 let) vedno večje število domačega slovenskega izobraženstva. Vse tja do predvojne avstrijske republike je bil kmečki človek v večini in z njim vse stopnje kmečkega-bajtarskega-beračevskega proletariata. S socialnim napredovanjem družbenega razvoja je kmečki proletariat izginil — izginja pa z neposestniško skupino kot delojemalec tudi iz narodnostne substance. Prav v delavskih vrstah je narodnostni osip najhujši. Zato se vsiljuje — se mora — vsakemu koroškemu Slovincu vprašanje: Zakaj je tako? Svitajo pa se perspektive v najnovejših zametkih ustvarjanja avtohtonih ekonomskih osnov.

Sedemdesetletnico SPZ lahko proslavljamo na več načinov... Pomlajujemo naš

Ježkov ni

častni jubilej s pretresom, s kritiko, z očno, s prilagoditvijo k resničnemu stanju kulturnega, političnega — in gospodarskega! — položaja koroškega slovenskega človeka v današnjih resnih dneh. Ponavljajmo stvarne danosti in težave, da pridobimo nove sile, da obnovimo izkušene — a zastarele — prijeme, da zaobjamemo vse, kar je potrebno za boljši svet bodočih boljših ljudi!

Kolikor v koroški deželi in avstrijski državi ni zadostne odmevnosti naše samobitne koroške slovenske kulture, je odprto vprašanje pri njih: Zakaj je tako? Prvi pogoj je kulturnostna zmogljivost in kulturna zahtevnost ter sprejemljivost, da posameznik kakor družba ali narod zmogne sprejeti vase kulturo kot aдекватno identiteto. Ako odzivnosti ni, lahko pade očiitek, nihče se ne more slepiti z varljivim ponosom, da je 'večina' — prav posebno ne v kulturi!

Slovenska prosvetna zveza je in bo vselej širokogrudno odprta raznolikim lokalnim, tradicionalnim in ekstravagantnim hotenjem posameznikov in vodenih grupacij. Pristo kulturno-prosvetno izživljanje predpostavlja odprtost prav tako v vseh naših domačih koroških slovenskih vrstah. Zato tudi kulturno odprti in napredni, politično zreli partnerji ugotavljajo: Če je s centralno organizacijo leta 1908 bilo vsajeno tako dobro narodno drevo, ki nosi sedaj kar dvoje vrhov, je to dokaz, da bomo Slovenci na Koroškem stali trdno tudi v prihodnje. Ko se pripravljamo že na osemdesetletnico SPZ, se vprašajmo, ali ustvarjamo pogoje za prej ali slej nastali kulturni dom v Celovcu, da ga bomo oživili s svojimi kulturnimi ustvarjalci in poustvarjalci — in ga napolnjevali ne samo z gledalci in poslušalci, ampak tudi z za kulturo dovtetnim in v novo jur-trišnjost rastočim občinstvom!

Koroška dežela, ki je že stoletja skupna domovina Slovencev in Nemcev, naj bi si štela v čast biti skupna domovina dveh narodov in potemtakem skupna dragocena posoda dveh kultur, saj ji je v kulturno bogastvo, da jo ljubijo in opevajo pesniki dveh jezikov. Kulturni svet ne pozna več činske ali manjšinske kulture, marveč samo kulturo, ki je last vsega človeštva in je odlika svobode, napredka in humanizma.

»Mak«

Gregor Klančnik

JEKLO — TEMELJ RAZVOJA

Tisočletja jeklo krči pot na predku. Človekov um ga ustvarja. Pred sklenitvijo stoletja poldrugo milijardo ton letno. Četrtno v DVR. Konvertorji in elektro metalurgija na pohodu. Jugoslovansko jeklarstvo se krepi. Žlahtna jekla prihodnost slovenskih železarn.

Jeklo je čudežna tvarina, brez katere človek ne bi dosegel zorane ledine, fantastične brzine, morske globine in neskončnosti širnega vesolja. Jeklo je temeljno sredstvo vseh proizvodnih dejavnosti, pogoj obstanka in razvoja življenjske ravni ter celotne družbene reprodukcije. Jeklo je najbolj razširjena in obenem najcenejša kovina, ki ji človeški um daje mnogostrana svojstva in uporabnost. Z različno vsebnostjo ogljika v železu, dodajanjem legiranih prvin, toplotno obdelavo in plastično predelavo spreminja svojo trdnost, elastičnost, žilavost, mehanske, fizikalne in kemične lastnosti. S plemenitjenjem ta kovina izgubi tudi svoj izvorni greh podvrženosti hitremu rjavemu, postane antikorozijska, odporna proti vročini in kislini ter po potrebi tudi nemagnetna.

Svetovna izdelava jekla v vzponu

Poraba jekla na prebivalca je zaradi široke in nenadomestljive uporabnosti merilo ekonomskega razvoja držav, dežel in človeške družbe. Leta 1975 je ta znašala:

— Švedska	772 kg
— Češka	733 kg
— Japonska	583 kg
— ZDA	549 kg
— ZSSR	554 kg
— Nemčija Vzh.	566 kg
— Nemčija Zah.	490 kg
— Poljska	524 kg
— Romunija	464 kg
— Avstrija	286 kg
— Bolgarija	252 kg
— Jugoslavija	248 kg
— Albanija	54 kg
— Turčija	51 kg

Ti kazalci se iz leta v leto po državah spreminjajo, jeklo pa kljub širjenju drugih kovin, zlasti aluminija ter plastičnih mas, zadržuje svoj primat, njegova vloga pa mu po pomembnosti in obsegu stalno raste. V zadnjih 70 letih se je svetovna proizvodnja jekla povečala:

1900	na 37 milijonov ton
1920	na 75 milijonov ton
1930	na 95 milijonov ton
1940	na 142 milijonov ton
1950	na 192 milijonov ton
1960	na 346 milijonov ton
1970	na 596 milijonov ton

V sedanjem desetletju je svetovna proizvodnja rastla do leta 1974, ko je dosegla rekord 710 milijonov ton, energetska kriza in prebujanje dežel v razvoju pa sta zad-

nja leta sprožila tako recesijo v zahodnem razvitem svetu, da je kljub povečevanju proizvodnje jekla — zlasti v socialističnih državah — svetovna izdelava jekla padla in leta 1975 dosegla najnižjo raven 645 milijonov ton. Zatem se je zopet dvigala, lani pa znašala 673 milijona ton.

Najbolj je bila prizadeta Evropa, kjer je proizvodnja jekla padla za 20 odstotkov, v ZDA za 17 odstotkov, na Japonskem pa za 15 odstotkov. V razvitem svetu je proizvodnja v zadnjih treh letih padla za okrog 70 milijonov ton, v socialističnih državah in deželah v razvoju pa se je povečala za okrog 35 milijonov ton.

Po visoki dinamiki rasti svetovne proizvodnje jekla so v sedemdesetih letih že napovedali, da bomo že leta 1980 dosegli milijardo ton jekla, zastoj sredi sedanjega desetletja pa je optimizem ohladil, še vedno pa računajo, da bo v tem letu proizvodnja jekla znašala blizu 800 milijonov ton. Za leto 1985 sedaj napovedujejo okrog 1 do 1,1 milijarde ton, za leto 2000 pa med 1,5 do 1,7 milijarde ton surovega jekla letno.

Tehnološki prepoved

Z rastjo porabe in proizvodnje jekla so se razvijali tehnologija in agregati. Prava tehnološka revolucija je bila v tretjem četrstoletju. Uveljavila se je izdelava jekla iz tekočega surovega železa, v konverterjih s pihanjem kisika, neprekinjeno ulivanje gredic in slabov, nadaljevanje postopka z valjanjem profilov in pločevine brez velike izgube toplote oziroma energije. Nastali so proizvodni agregati velikih dimenzij. Velikost plavžev je stalno rastla na tisoč, dva tisoč in več kubikov, na Japonskem in v Sovjetski zvezi, ki sta pri posodobljenju črne metalurgije šli najdlje,

že delujeta plavža velikosti 5000 m³ in z dnevno proizvodnjo 12.000 ton surovega železa. Vzporedno s povečevanjem plavžev so rastle tudi konvertorji in že obstajajo 385-tonski velikani, ki dajo letno okrog 3 milijone ton jekla. Poseben napredek predstavlja zamenjava ulivanja jekla v ingote — vložke za valjanje — z napravo, skozi katero jeklo po lijaku neprekinjeno teče in se strjuje v polizdelke, ki so vroči namenjeni za izdelavo valjanega blaga.

S tem neprekinjenim postopkom z agregati ogromnih zmogljivosti so se močno dvignile produktivnost, ekonomičnost in kakovost jekla. Ta način proizvodnje jekla zahteva natančno delovanje infrastrukture, zlasti prometa, saj samo največji plavž dnevno v obeh smereh požira in oddaja okrog 45.000 ton materiala. Posebna pridobitev je ulivanje vložka za valjarno, predvsem v povečanju izplena za okrog 5 odstotkov, kar pomeni, da je na vsak milijon ton jekla 50.000 ton valjanih izdelkov več. Konvertorsko jeklo zaradi svoje ekonomičnosti po celem svetu spodriva Siemens-Martinove peči.

Naložbe za konvertorske železarnice — od priprave rude, proizvodnje surovega železa, tekočega jekla, gredic ali slabov do valjanega materiala — so visoke. Za 3 milijonsko konvencionalno železarno znašajo sedaj okrog 1000 dolarjev na tono letne proizvodnje, z inflacijo pa ta cena stalno raste.

Konvertorski postopek se v glavnem uporablja za masovna jekla, za kvalitetna in žlahtna jekla pa je primerna predvsem elektro metalurgija.

V obločnih in indukcijskih elektro pečeh se talijo jekleni odpadki ali železova goba. Uporaba železove gobe, ki se dobiva z direktno redukcijo bogatih železovih rud, je nov postopek, ki še ni dosegel visokega in-

V delavnici

dustrijskega razmaha. Problematični so predvsem proizvodni stroški, ki so odvisni predvsem od cene reducenta. Najprimernejši reducent je zemeljski plin, zato je lokacija za naprave direktne redukcije najprimernejša tam, kjer imajo presežek tega energetskega medija.

Železova goba je v obliki kroglic z 90 do 95 odstotki Fe, ki se lahko po ceveh skozi obod neposredno zalagajo v elektro peč. Elektro peči imajo zmogljivosti do 300 ton, talina pa se uliva v polizdelke ali v ignote. Čistoča vložka je glavna prednost železove gobe za proizvodnjo elektro jekla. Naložbe za tako tehnologijo so znatno manjše in znašajo za izdelovanje železove gobe, taljenje jekla, ulivanje polizdelkov in proizvodnjo valjanega blaga okrog 600 dolarjev na tono jekla.

Največja železarna, ki bo uporabljala direktno redukcijo železove rude in izdelovala le kvalitetne in žlahtne asortimane, bodo zgradili v Kursku v Sovjetski zvezi in bo imela zmogljivost 2,5 milijona ton elektro jekla letno.

Najenostavnejši postopek z najnižjo investicijsko naložbo, okrog 350 dolarjev na tono, je taljenje jeklenih odpadkov v elektro obločnih pečeh. Prednost tega postopka je nizka poraba energije in velika elastičnost v proizvodnem programu, ki je naravnano predvsem na kvalitetna in žlahtna jekla. Možna je tudi kombinacija vložka: 20 do 50 odstotkov jeklenih odpadkov in 50 do 80 odstotkov železove gobe, ki pa bo realna šele takrat, ko bo železova goba postala tržno blago. V svetu se torej sedaj, glede na velikost razvijajo tri vrste proizvajalcev jekla:

Konvencionalne integralne železarne s koksarno, plavži, konvertorji, napravami za ulivanje polizdelkov in valjarne. Zmogljivosti teh vrst železarn dosežejo 10 in več milijonov ton

jekla letno, postopek pa je neprekinjen, kar pomeni: teče noč in dan, v petek in svetek.

Integralne železarne z direktno redukcijo železove rude, obločnimi elektro pečmi, ulivanjem polizdelkov in proizvodnjo valjanega blaga. Te vrste železarn z zmogljivostjo 0,5 milijon ton jekla letno se šele rojevajo in to tam, kjer so primerne naravne razmere. Zaradi sorazmerno nizkih investicijskih stroškov so privlačne za dežele v razvoju.

Železarne, ki uporabljajo jeklene odpadke z dodatkom trdega surovega železa ali železove gobe z elektro ali SM pečmi. Tudi v tem postopku, kjer so možne tudi manjše zmogljivosti, elektro peči spodbivajo SM postopek.

Dežele v razvoju se osamosvajajo

V proizvodnji jekla se vršita dve spremembi:

— v tehnologiji kisikov konvertorski postopek in elektro jeklarstvo spodbivata SM jeklo

— v regionalni delitvi proizvodnje jekla dežele v razvoju postajajo neodvisne in z visoko stopnjo povečujejo svoj delež v svetovni proizvodnji jekla.

Medtem ko je SM postopek leta 1975 predstavljal še 31 odstotkov svetovne proizvodnje, je sedaj na Japonskem že opuščen. Napovedujejo, da bo delež tovrstne proizvodnje surovega jekla v svetu leta 1985 znašal le še 10 odstotkov, leta 2000 pa ga verjetno ne bo več. Elektro jeklarstvo se takole vzpenja: leta 1950 je delež v svetovni proizvodnji jekla znašal 7 odstotkov, leta 1975 15 odstotkov, leta 1985 predvidevajo 20 odstotkov in leta 2000 okrog 38 odstotkov. To pomeni, da bo ob menjavi stoletja 60 odstotkov ali okrog milijardo ton jekla izdelanega v konvertorjih, proizvodnja elektro jekla pa se bo poveča-

la na okrog 650 milijonov ton letno. Zaradi nižjih investicijskih stroškov, razpoložljive rude in cenene plinske energije bodo v teh deželah najbrž gradili predvsem integralne železarne z direktno redukcijo rud.

V prizadevanju za nacionalno svobodo in neodvisnost se zaradi gospodarske in strateške pomembnosti vse dežele v proizvodnji jekla želijo osamosvojiti. V tem je razlog selitve izdelave jekla v dežele v razvoju. Te so skupno že dosegle zmogljivosti okrog 70 milijonov ton letno, v zadnjem četrstoletju pa bo njihov delež vedno večji. Medtem ko je prispevek teh dežel v proizvodnji jekla leta 1955 znašal le 1,5 odstotka, naj bi leta 1985 znašal 12 odstotkov in leta 2000 okrog 25 odstotkov. To pomeni, da bo stopnja rasti proizvodnje jekla v deželah v razvoju zelo visoka; za razvit svet pa napovedujejo povečanje v zahodni Evropi za 2 odstotka, na Japonskem za 3,7 odstotka in v državah SEV za 4 odstotke letno. Leta 1990 naj bi že 50 držav izdelalo letno več kot 500.000 ton jekla.

V jeklarstvu Jugoslavija zaostaja

Jugoslavija je evropska država z relativno nizko razvito črno metalurgijo in porabo jekla. Ob osvoboditvi domovine leta 1945 je bila Slovenija v proizvodnji jekla najbolj razvita, z gradnjo novih železarn pa je njen delež postopoma padal.

To je razvidno iz naslednjega pregleda (v 000 ton)

Leto	SFRJ	SRS	Indeks
1946	202	142	70,3
1950	428	205	47,9
1960	1.442	404	28,0
1970	2.221	630	28,4
1975	2.910	795	27,3
1977	3.175	779	24,5

Jugoslavija s porabo okrog 250 kg jekla na prebivalca spada med manj razvite države, pa vendar ji poraba prehitveva izdelavo jekla, saj je ta lani znašala le okrog 150 kg na prebivalca. Tako stanje v črni metalurgiji, ki pomeni cokljlo tudi za porabo jekla, je rezultat premalo načrtne in medsebojno usklajevane gradnje jeklarskih proizvodnih zmogljivosti. Zlasti zaradi finančnih razlogov je prišlo do zastojev zavlačevanja, gradnje neuskklajenih proizvodnih zmogljivosti, zamrznjenega kapitala in težkega ekonomskega položaja železarn v gradnji.

Za zboljšanje položaja je zvezni izvršni svet leta 1959 izdal poseben odlok o pospešitvi gradnje črne metalurgije, Jugoslovanska investicijska banka pa je leta 1963 odobrila namenska dolgoročna posojila. Za uresničitev odločitve je bil leta 1960 izdelan perspektivni plan za razvoj črne metalurgije, ki je predvideval, da se bo letna količina izdelanega jekla do leta 1970 povečala od 1,4 milijona ton na 3,2 milijona ton. Ta plan še ni realiziran, saj so železarne leta 1970 dale le 70 odstotkov predvidene količine jekla. Zanimivo pa je, da so slovenske železarne predvideni delež 617.000 ton za 0,03 odstotka presegle.

Med izvrševanjem perspektivnega plana na obstoječe železarne v gradnji že načrtovale nove investicijske naložbe, vklju-

Pri delu

čevanje zmogljivosti v proizvodnjo pa je bilo stalno v zaostanku. Enostavno povedano: ambicije za novo investiranje so bile vedno močnejše od prizadevanja za pospeševanje proizvodnje. Zaradi avtonomnega programiranja razvoja posameznih železarn se je pojavilo tudi dupliranje proizvodnih zmogljivosti zlasti pri pločevini, kar je okrnilo prvotno dobro vpeljano delitev dela v Združenju jugoslovanskih železarn. Zaradi tega so se pričeli razgovori o oblikovanju osnutka dogovora o temeljnih družbenega plana Jugoslavije za razvoj črne metalurgije v obdobju 1976 do 1980. Ta dokument, ki je bil konec lanskega leta končno sprejet v zvezni skupščini, predvideva leta 1980 naslednje zmogljivosti surovega jekla v posameznih republikah:

	Proizvodnja leta 1975 v 000 ton	Zmogljivosti leta 1980 v 000 ton	Indeks %
— Bosna in Hercegovina	1.000	2.650	265
— Srbija	148	1.670	1130
— Makedonija	390	1.100	282
— Slovenija	795	960	121
— Hrvatska	396	450	114
— Črna gora	171	300	176
— S k u p a j	2.900	7.130	246

Te zmogljivosti pa ne odražajo dejanskih razvojnih načrtov železarn, ki so obsežnejši. Za rešitev tega problema je že v izdelavi načrt kontinuirane gradnje črne metalurgije, ki dejansko pomeni nadaljevanje razvoja v naslednjem petletnem obdobju in tako zajema velik del razvojnih nalog za obdobje 1981 do 1985.

Eno je več ali manj jasno: Jugoslavija bo do leta 1985 imela skupaj okrog 9 milijonov ton zmogljivosti in v teh štiri konvencionalne integralne železarne: Zenico, Skopje, Smederevo in Sisak ali Prijedor s proizvodnimi zmogljivostmi od 1,5 do 2,6 milijona ton ali s proizvodnjo okrog 7,5 milijona ton jekla letno. Te železarne bodo izdelovale predvsem masovna jekla od žice, profilov, nosilcev, toplo valjane do hladno valjane pločevine. To pa pomeni, da je za železarno Nikšić in Slovenske železarne na razpolago samo prostor na področju kakovostnih in žlahtnih jekel. Skupne zmogljivosti surovega jekla bodo na koncu naslednjega petletnega obdobja znašale okrog 9 milijonov ton letno.

Tak razvoj proizvodnje jekla v Jugoslaviji je realen in utemeljen z že razvito porabo in s predvidenim razvojem predelave jekla. Jugoslavija mora stalno in zlasti po letu 1970 uvažati velike količine jekla. Razlika med uvozom ter izvozom valjanega jekla ter polizdelkov ne pade pod milijon ton letno, leta 1975 pa je znašala skoraj 2 milijona ton. Za leto 1978 predvidevajo uvoz 800.000 ton valjanih izdelkov in 1.300.000 ton polizdelkov. Jasno je, da tako velik uvoz pomeni težko breme, saj stalno letno več kot pol milijarde dolarjev.

Naravnost Slovenskih železarn

Železarstvo na Slovenskem ima bogato zgodovino in veliko tradicijo. Slovenska peč v Kropi priča, da so tod naši predniki že v 12. stoletju talili rudo in pridobivali železo. Po gorskih globačah so se ob koriščenju vodne moči, nahajališč revnih rud in bogatih gozdov rojevali plavži in kovačije po Gorenjskem, Koroškem in Štajerskem. Veliko teh obratov je odcvetelo, nekateri pa so preživeli vse ekonomske potrese in se iz dediščine preteklosti razvili v železarne današnjih dni: Jesenice, Ravne in Štore. Že v devetnajstem stoletju so v teh železarnah poleg navadnih izdelovali tudi orodna in druga žlahtna jekla.

V času med obema svetovnima vojnima se slovensko železarstvo kakovostno ni razvijalo, bilo pa je pomemben jugoslovanski dobavitelj jeklenih izdelkov. Tudi po osvoboditvi je bilo temelj obnove, industrializacije ter razvoja jugoslovanske črne metalurgije. Ob razvijanju železarn v središču države so imele v Sloveniji prednost take rekonstrukcije in odpravljanja ozkih grl, ki so hitro dajale povečano proizvodnjo jekla. Večji razmah pa je tudi slovensko železarstvo doseglo po letu 1950 in zlasti z odobritvijo dolgoročnega posojila iz splošnega investicijskega sklada leta 1963.

Slovensko železarstvo je raslo tudi v zadnjih osmih letih. Povezano v sestavljeno organizacijo združenega dela je od leta 1970 do 1977 proizvodnjo surovega jekla povečalo za 26 odstotkov, blagovno proizvodnjo pa od 527.000 ton na 760.000 ton ali za 44 odstotkov. Delež žlahtnih jekel je presegel 50 odstotkov proizvodnje. Zboljšalo se je oskrbovanje slovenskih porabnikov in lani po fizičnem obsegu doseglo 56 odstotkov vseh dobav. Struktura porabe jekla na Slovenskem pa še vedno zaostaja, kar dokazujejo povprečne sklenjene prodajne cene Slovenskih železarn za letošnje leto, ki so za kupce v drugih republikah za 27 odstotkov višje od prodaje v naši republiki.

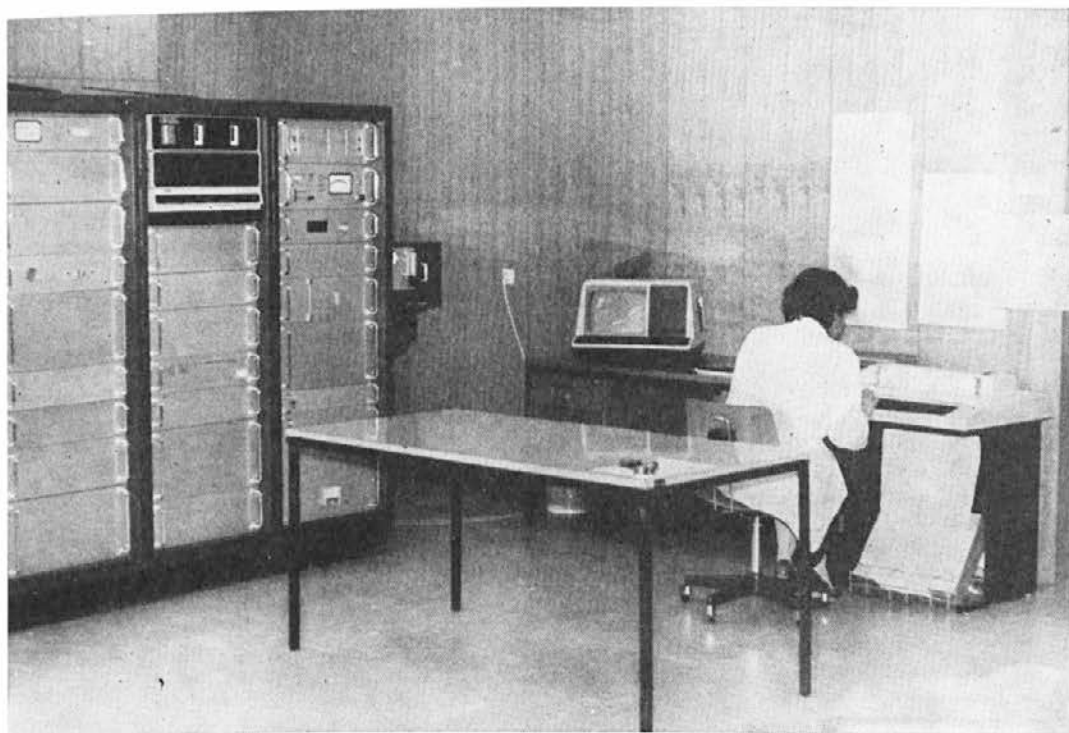
Naravnost na kakovostna in žlahtna jekla z visoko stopnjo predelave je pogoj prihodnosti slovenskega železarstva. Z gotovostjo lahko trdimo, da bo v prihodnjem desetletnem obdobju celotno slovensko železarstvo preusmerjeno na elektro metalurgijo. To pomeni, da se bo tudi v Sloveniji proces postopnega ugašanja SM tehnologije, ki je lani zajela še 43 odstotkov celotne proizvodnje jekla SŽ, pospešeno nadaljeval.

Milijon ton kakovostnih in žlahtnih jekel je cilj slovenskih železarn za leto 1985. To pomeni, da bolj računamo na plemenitjenje programa kot na povečanje količin.

Dolgoročni načrt razvoja Slovenskih železarn predvideva, da bodo leta 1985 dosegle: železarna Jesenice 570.000 ton, železarna Ravne 250.000 ton in železarna Štore 180.000 ton elektrojekla. Železarna Ravne, ki je delovna organizacija z najbolj kakovostnim proizvodnim programom v državi in izdeluje 82 odstotkov žlahtnih jekel, ima že pripravljene načrte za modernizacijo jeklarne, ki bo omogočila večjo in kakovostno proizvodnjo. Železarna Štore ima že naročeno novo obločno elektro peč, gradnja nove elektro jeklarne na Jesenicah pa se načrtuje.

Specializirana proizvodnja kakovostnih in žlahtnih jekel je pogojena s širokim tržnim prostorom, ki mora poleg pokrivanja celotne Jugoslavije vsaj 30 odstotkov plasmajev iskati v neposrednem in posrednem izvozu na zunanja tržišča.

Obstoj in razvoj slovenskega železarstva je torej pogojen s širjenjem domače predelave kakovostnih in žlahtnih jekel, z neposrednim izvozom in z izvozom jeklenih izdelkov z delitvijo skupnega deviznega prihodka izdelovalcev in predelovalcev jekla. Ta naloga bo uresničljiva le ob dobrem sodelovanju Slovenskih železarn s kovinsko predelovalno industrijo.

Novi emisijski kvantometer z računalnikom

Eva Perman, dipl. inž.

NOVI KVANTOMETRI Z RAČUNALNIKI V ŽELEZARNI RAVNE

Pred 15 leti je železarna Ravne prva v Jugoslaviji kupila kvantometer za modernizacijo kemijske kontrole. Ta prekinitev s tradicionalno mokro kemijsko kontrolo je zahtevala ogromno materialno in intelektualno investicijo. Dosežena stopnja avtomatizacije pa je to upravičila, kajti nastali stroški so se povrnili že po šestmesečnem obratovanju. Poleg ostalega metalurškega razvoja je to omogočilo dosego enakovrednejše kvalitete, povečanje proizvodnje, izboljšanje tehnologije, zmanjšanje izmečka, zmanjšanje porabe legirnih dodatkov, uporabo sintetičnih žlinder itd. Za stalno naraščajočo proizvodnjo, tako količinsko kot kakovostno, za hitro naraščanje proizvodnje in za povečane zahteve obratov podana oprema že zdavnaj ne zadoštuje. Razen tega pa je ta oprema čezmerno izrabljena, saj deluje še danes, po prekoračeno trikratni normalni dobi izkoriščenja. To občutimo in na to opozarjamo že dolgo vrsto let in končno smo le lahko kupili neizogibno potrebno novo kvantometriško opremo. Na kratko bi vam radi prikazali to opremo, način dela in namen.

Nova kvantometriška oprema obsega dva kvantometra, dva pripadajoča računalnika, instrument za analizo raztopin in opremo za pripravo vzorcev. Prvi kvantometer je tako imenovani rentgenski kvantometer, ker dela na osnovi rentgenskega žarkovja. Vzorec vzbudimo z močnim curkom rentgenskega žarkovja in dobimo mehkejšo drugotno rentgensko žarčenje, ki ga s kristali razdelimo v spekter in merimo jakost izbranih rentgenskih spektralnih linij s posebnimi detektorji. Izbrane rentgenske spektralne linije ustrezajo posameznim določevanim elementom, iz njihove jakosti pa sklepamo na koncentracijo elementa v vzorcu. Žal pa ta odvisnost ni tako eno-

stavna, posebno ne pri kompleksnih vzorcih, kot je legirano jeklo. Zelo močno vpliva osnovni element in ostali spremljajoči ali legirani elementi.

Občuten je tudi vpliv metalurške preteklosti vzorca, njegove strukture in mehanske priprave. Slaba stran takega kvantometra je tudi na splošno slabša občutljivost, izključitev možnosti določevanja zelo lahkih elementov ter kompliciranost in dolgotrajnost izračunavanja rezultatov. Nasprotno pa se odlikuje po izredni ponovljivosti rezultatov, možnosti določevanja zelo visokih koncentracij, še prav posebno pa je mogoče z njim analizirati nekovinske vzorce. Zaradi množice korektur in upoštevanja cele vrste parametrov pod pritiskom časa je za tak kvantometer neizogibno potreben računalnik. V te namene smo kupili računalnik PDP-11/05 ameriške firme »Digital Equipment Corporation«, ki je posebej prirejen za upravljanje kvantometra, izračunavanje korektur, rezultatov itd. Poleg stalnih predvidenih programov ima rentgenski kvantometer tudi spremenljivi program, s katerim lahko določujemo tudi druge elemente, ki niso v stalnih programih.

Drugi kvantometer je emisijski kvantometer, torej vzbuja vzorce z električnim lokom in iskro, približno tako kot stari kvantometer. Glavna razlika je v tem, da je optični del kvantometra vakuiran, vzbujevalni prostor pa spiran s čistim argonom, kar omogoča delo v vakuumskem ultravijoličnem delu spektra, kjer je mogoče določevati tudi ogljik, žveplo in fosfor ter še nekaj važnih oligoelementov. Vzorec npr. vzbujamo z električno iskro in nastalo žarkovje vodimo skozi vhodno rezo na uklonsko mrežico, ki ga razstavi v spekter in pošlje skozi izhodne reže, ki ustrezajo po-

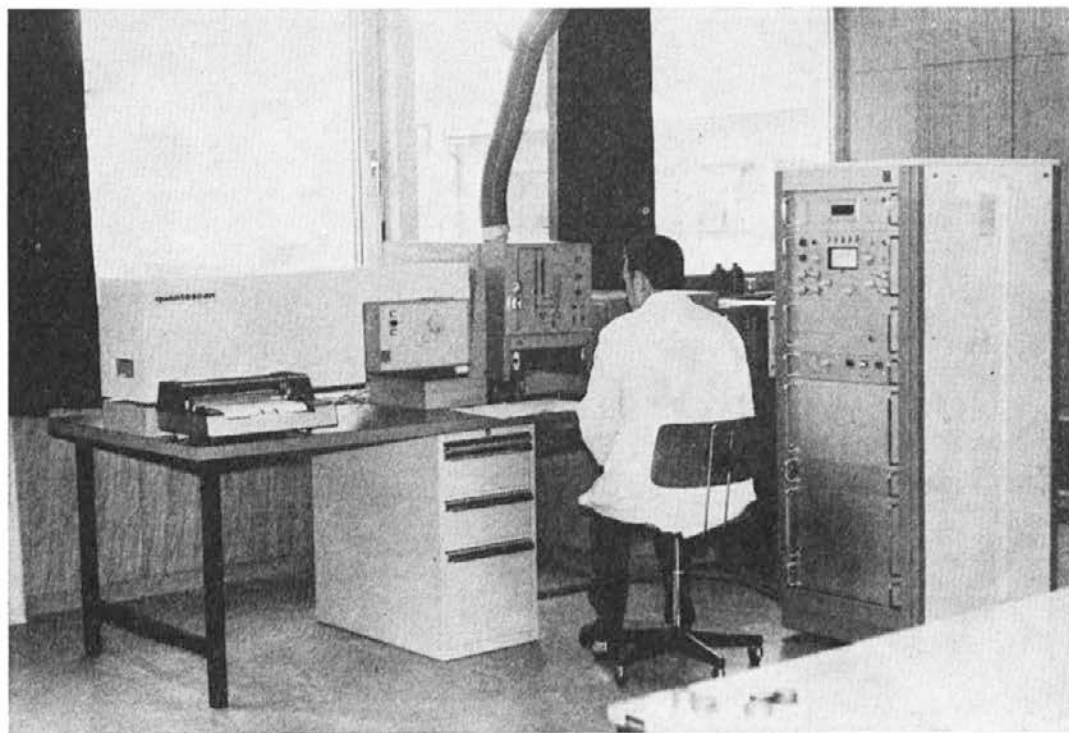
sameznim elementom, na fotopomnoževalke. Merimo torej posamezne spektralne črte, ki so za določevani element na točno določenem mestu. Kot pri rentgenskem kvantometru je tudi tu določena odvisnost med koncentracijo določevanega elementa in jakostjo njegove spektralne črte, ki jo merimo s fotopomnoževalkami in pripadajočim merilnim sistemom. Tudi tu je možen vpliv osnove vzorca, v našem primeru torej železa, spremljajočih elementov ter deloma metalurške zgodovine, strukture itd. Tudi te korekture, medsebojne odvisnosti i. p. je treba pri zahtevani hitrosti kontrole naglo izračunati, za kar je v kvantometer vgrajen približno enak računalnik kot smo ga omenili pri rentgenskem kvantometru. Ta kvantometer je uporaben prav tam, kjer ima rentgenski kvantometer šibke točke.

Je zelo občutljiv, kar je kot nalašč za določevanje nizkih koncentracij aligoelementov in mikrolegirnih elementov, omogoča določevanje lahkih elementov, od katerih sta npr. bor in ogljik izredno važna, enostavneje in precizneje določuje nekatere elemente, za katere je rentgenski kvantometer manj ugoden itd.

Poseben dodatek, ki predstavlja vsestransko praktično neodvisno aparaturo, je polavtomat za analizo raztopin. Pri tej aparaturi razpršujemo preiskovano raztopino v oblak visokofrekventne razelektritve, t. i. plazme, z zelo visoko temperaturo, ki jo ustvarja poseben generator. Tu začno elementi v raztopini sevati žarkovje, ki ga usmerimo v poseben spektroskop, imenuje se monohromator, ki omogoča izoliranje posamezne spektralne črte, karakteristične za določen element in njegovo koncentracijsko področje. Jakost izbrane ga žarka izmerimo s fotopomnoževalko in pripadajočim merilnim sistemom podobno kot pri emisijskem kvantometru. Razlika je le v tem, da elemente določujemo postopoma in ne istočasno. Tu lahko z emisijsko spektralno analizo določujemo tudi elemente, ki jih v stalnem programu emisijskega kvantometra ni, le da moramo vzorec prej raztopiti. Analiziramo pa lahko tudi poljubne druge vzorce raztopin.

Navedene aparature imajo tudi obrobne naprave, ki so nujno potrebne za njihovo normalno delovanje. To so zunanje in notranje klimatske naprave za oba kvantometra, cirkulacijski hladilni sistem z dejonizacijo vode pri rentgenskem kvantometru, stabilizatorji za oba kvantometra, sistemi za razdelitev in čiščenje argona pri emisijskem kvantometru in analizatorju raztopin, ventilacijski sistemi in podobno.

Poseben del opreme so tudi stroji oziroma naprave za pripravo vzorcev. Delimo jih v dve skupini: oprema za pripravo kovinskih vzorcev in oprema za pripravo nekovinskih vzorcev. Prva vrsta opreme je najbolj nujna in smo jo zato priskrbeli v celoti. To so stroji za rezanje, rezkanje, struženje in različno brušenje kovinskih kvantometriških vzorcev. Vsa priprava mora biti avtomatizirana, ker je zanjo na raz-

ICP plazma, polavtomat za določevanje elementov v raztopinah

polago izredno malo časa. Drugi del opreme za pripravo nekovinskih vzorcev še ni komplet, ker bomo s tem programom pričeli šele prihodnje leto. Manjkajoči del, predvsem avtomatski talilnik, bomo kupili v okviru modernizacije jeklarne, za kar je tovrstna analiza predvsem namenjena.

Nadaljnji del opreme, ki še manjka in ga bo treba kupiti takoj v začetku prihodnjega leta, je sistem za »dialog«. Ta sistem delimo v internega in eksternega. Prvi bo povezoval aparate in oblikoval rezultate za kemijo in kemijske raziskave, drugi pa bo povezoval te službe s procesnim računalnikom jeklarne. Ti področji sta manj znani in ju bomo zato na kratko osvetlili.

Rentgenski in emisijski kvantometer ima ta sicer kanale za žveplo, to se pravi, da je določevanje žvepla teoretično mogoče. Praktično pa so pri emisijskem kvantometeru motnje pri določevanju žvepla tolikšne, da ni nobene uporabne odvisnosti med jakostjo črt in koncentracije. Na rentgenskem kvantometeru velja za jeklo isto, možno pa je določevanje večjih koncentracij žvepla v nekovinskih vzorcih, npr. v žlindri, jedavcu i.p. Ogljika na rentgenskem kvantometeru sploh ni mogoče določevati, na emisijskem pa le orientacijsko, ker ne dosežemo za jeklarja zadostne natančnosti. Ta dva elementa moramo torej določevati posebej na posebnih avtomatih, ki s posebno tehniko dela omogočajo približno enako hitrost določevanja. Avtomate bi priložili kar na računalnike kvantometrov kot psevdokanal. Za to potrebujemo poseben vezni del — »interface«, ki ga bo treba priskrbeti za vsak avtomat. En avtomat za določevanje ogljika in žvepla že imamo, drugega pa bo treba še dobiti. Jeklar mora poznati tudi koncentracijo plinov v jeklu, torej kisika, dušika in vodika. Teh plinov na kvantometrih ni mogoče določevati, možno pa jih je s posebno tehniko dela in pripadajočimi avtomati, ki bi jih, enako kot pri ogljiku in žveplu, povezali z računalniki kvantometra. Ustrezne avtomate imamo, tehnika in metodika dela pa je pripravljena.

Preden preidemo na notranjo povezavo kvantometrov, si moramo ogledati našo situacijo, ki je specifična in je ne moremo primerjati z znanimi ameriškimi pogoji. V ZDA služi en kvantometer samo eni do dvema pečema in je namenjen izključno le za kontrolo procesa proizvodnje jekla. Seveda velja to le za jeklo, če pa medfazno kontrolirajo tudi žlindro, morajo za to imeti poseben kvantometer. V večini evropskih držav si tolikšnega števila kvantometrov ne morejo privoščiti in morajo leti služiti več nalogam. Še v večji meri velja to za naše razmere. V železarni Ravne bosta morala dva kvantometra opravljati naslednje naloge.

- medfazna in končna kemijska kontrola jekla v devetih pečeh,
- medfazna kemijska kontrola žlindre v petih pečeh,
- hitro kemijsko atestiranje vseh vročih ingotov,
- hitra kemijska kontrola ferolegur,
- hitra kemijska vhodna kontrola nemetalnih metalurških dodatkov,
- diverzne analize notranjih in zunanjih naročnikov,

- kontrolne analize in
- analize za notranje in zunanje raziskave.

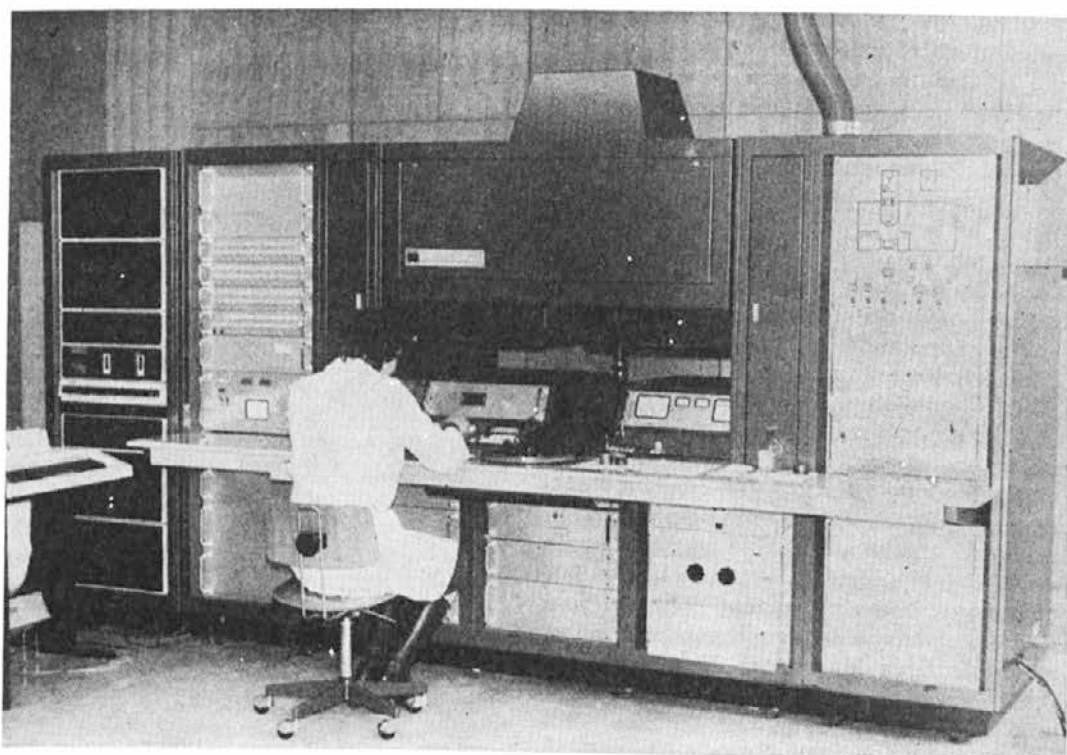
Če bi bili kvantometri neposredno povezani s procesnim računalnikom jeklarne kot v številnih ameriških jeklarnah, torej v zaprtem krogu, bi lahko opravljali le prvo in drugo navedeno nalogo. Za vse ostalo bi morali imeti posebno opremo. Zaprti krog pa ima še dve slabi lastnosti, in sicer izključitev neposredne kontrole rezultatov in izključitev možnosti kombiniranja rezultatov z obeh kvantometrov in dodatnih aparatov. Vse te nevšečnosti odpravimo in omogočimo reševanje vseh naštetih nalog s povezavo preko »selektorja«. Sestavljen je iz »Video display«, Hard-copy terminala in majhnega spomina, preko katerega zvežemo oba kvantometra in v njem zadržimo vse rezultate le med analitskim postopkom. V tem času primerjamo med sabo oba glavna programa in tolerance ter dodamo rezultate specialnih programov. V primeru prevelikih odstopanj revidiramo rezultate s kontrolno meritvijo. S tem se konča notranja povezava kvantometrov in dodatnih aparatov. Rezultate nato pošljemo preko eksterne povezave, ki jo predstavlja ustrezna »interface«, v procesni računalnik jeklarne.

Ta povezava je predmet posebnega projekta, v katerem sodelujejo oddelek za avtomatiko proizvodnih procesov, služba za kemijo in kemijske raziskave ter elektrotehnične storitve. Z gornjim sistemom bo omogočena uporaba aparatov za vse prej navedene naloge, dosežena bo najvišja stopnja kontrole in avtomatike.

Sedaj pa še nekaj o namenu, količini in načinu dela. Brez dvoma predstavljajo računalniško vodeni procesi bodočnost. Toda procesni računalnik moramo, kakor vsak računalnik, prej programirati, kar med drugim zahteva poznavanje procesa in vrsto statističnih podatkov. S kemijske strani so to dolgoročne povprečne sestave surovin, spremembe koncentracij med procesom ter dolgoletna distribucija koncentracij vseh elementov pri vseh vrstah jekel.

To programerji lahko črpajo iz ogromne banke podatkov, ki jo je v zadnjih desetih letih ustvarila sedanja kvantometrijska kontrola in kemijska vhodna kontrola. Tako pripravljen procesni računalnik pa odigra vlogu v procesu le, če mu omogočimo dovolj hiter dotok zanesljivih podatkov. Te podatke mu morajo v prvi vrsti pošiljati jeklarne, elektrotehnične službe in služba za kemijo in kemijske raziskave. Če je vseh potrebnih informacij 100 odstotkov, odpade na kemijsko službo pošiljanje okrog 60 odstotkov potrebnih informacij. Od tega so majhen del posredne, pretežni del pa neposredne informacije. Posredne informacije so podatki o sestavi in kvaliteti surovin, ki jih moramo dobiti v okviru vhodne kontrole. V te namene bo potrebno razširiti, predvsem pa močno pospešiti, vhodno kontrolo vložka, ferolegur in drugih dodatkov. Problem ferolegur in dodatkov bomo rešili z obravnavano kvantometrijsko opremo, medtem ko bo treba za kontrolo vložka, zlasti legiranega, kupiti novo opremo ter razviti tehniko in metodiko v okviru modernizacije jeklarne. Neposredni podatki pa so rezultati, dobljeni medfazno s prej obravnavano kvantometrijsko in spremljajočo opremo. Zadeva pa ni tako enostavna, kajti potrebnih podatkov ni mogoče programirati oziroma vstaviti v računalnike in jih nato ob določenem času posredovati, temveč moramo rezultate za vsak primer najprej ustvariti in jih šele nato posredovati procesnemu računalniku jeklarne. V ta namen mora jeklarne pravilno in hitro vzeti vzorec taline v peči in ga poslati v službo za kemijo, kjer ga mehansko pripravijo, vzbudijo, selektirajo in izmerijo posamezne spektralne črte, računalniško obdelajo dobljene signale, jih pretvorijo v kemijske koncentracije, kontrolirajo in odpošljejo procesnemu računalniku jeklarne.

Da bi bilo to mogoče, je bilo najprej treba zgraditi nov kvantometrijski laboratorij, kupiti in montirati emisijski in rentgenski kvantometer ter dodatne aparate ter osvojiti tehniko in metodiko dela. Nadalje je treba oba kvantometra umeriti za vse ele-

Rentgenski fluorescenčni kvantometer z računalnikom

mente in vse kvalitete jekel v železarni ter kasneje tudi za žlindre. Obsežnost zgoraj omenjenih del je več ali manj jasna, pri umeritvi pa si je to težje predstavljati. Da bi posredovali vsaj približno predstavo, naj povemo, da obsega umeritveni program 16 elementov v 22 merilnih kanalih, da moramo za vsak kanal imeti najmanj 10 umeritvenih točk in vsako točko ločeno posneto najmanj 10-krat. Vse to moramo ločeno napraviti za približno 250 kvalitet jekla, kolikor jih izdeluje ŽR, upoštevajoč lastnosti in metalurško preteklost vsake kvalitete. Ogromno količino izmerjenih podatkov moramo nato urediti, podvreči določenemu računalniškemu programu in jih računalniško vrednotiti. To vrednotenje nam daje najboljši potek umeritvenih krivulj, spektrokemijsko grupiranje kvalitet, dosežene reproduktivnosti in tolerance, najboljše delovne razmere itd. Obseg vseh teh del se še eksponentialno poveča, ker moramo upoštevati tudi koncentracijska območja in kombinacije, ki nastopajo v talini med izdelavo jekla ter določajo lastnosti in sestavo predprob. Zaradi vseh teh spremenljivk moramo imeti ogromno število ustreznih standardnih vzorcev, ki so pripravljani na identičen način in analizirani večkrat po več najtočnejših absolutnih kemijskih metodah. Umeritev je torej ogromno delo, ki traja že nekaj časa. Pri tem uporabljamo tudi veliki računalnik IBM v našem računalniškem centru. Umeritev je treba nato programirati v računalnike kvantometrov, kar ni prav nič manjše delo kot programiranje procesnega računalnika jeklarne. Letos bo treba poleg tega rešiti že zgoraj omenjena vprašanja povezave dodatnih aparatov, medsebojne povezave obeh kvantometrov ter selekcije in kontrole dokončnih rezultatov, kakor tudi problem povezave s procesnim računalnikom v jeklarni. To bo povezano z dodatnimi nakupi in ogromnim delom. K sreči se bomo pri tem lahko naslonili na že znane sheme in rešitve, kar pri umeritvi kvantometrov in programiranju umeritve žal ni mogoče in smo zaradi specifičnosti navezani povsem nase. Proizvodnja in ekonomska učinkovitost procesnega računalnika jeklarne sta odvisni od celotnega sistema avtomatizacije, torej od kvalitete dotoka informacij in možnosti izrabe rezultatov v jeklarni. V opremi in modernizaciji ne smemo zanemariti nobenega od omenjenih obratov. V službi za kemijo in kemijske raziskave bo treba povečati hitrost in natančnost kontrole. To bo poleg omenjene opreme zahtevalo boljšo organizacijo, povečanje strokovne ravni kadra in zelo natančno umeritev kvantometrov. Večja natančnost, takojšnje odločitve in selekcija rezultatov bodo brezpogojno zahtevale višjo strokovno raven izmen. Visoka stopnja avtomatizacije bo omogočila vse to z enakim številom ljudi na izmeni. Osebe smo že pričeli postopno priučevati in to se bo nadaljevalo vzporedno z razvojem avtomatizacije. Tudi povezovanje s procesnim računalnikom v jeklarni bo po dogovoru potekalo v več stopnjah. Prva stopnja je že v teku, saj deluje procesni računalnik jeklarne zaenkrat v pretežni meri na dotoku kemijskih rezultatov. Te pošilja služba za kemijo iz starega kvantometra posredno v procesni

računalnik in na terminale v jeklarni II. Počasi bomo prehajali na neposredno, vse tesnejšo in bolj avtomatizirano povezavo. Hitrost prehoda bo odvisna od investicijskih možnosti, sodelovanja z udeleženi partnerji, temeljitosti izdelanih študij in

Djuro Haramija, dipl. oec.

Onesnaženost in načini očiščevanja reke Meže

I. Uvod

Meža je bistra gorska rečica le od izvira pod Olševo do Žerjava, kjer je separacija svinca. Tu nastopi prava katastrofa, Meža postane naenkrat biološko mrtva reka, kar pomeni, da v njej zamre prav vsakršna oblika življenja. Ozka Mežiška dolina, po kateri se vijuga reka Meža, predstavlja diagonalno življenjsko hrbtenico občine Ravne na Koroškem, na območju katere živi blizu 26.000 prebivalcev. Več kot 70 odstotkov prebivalstva živi v dokaj gosto naseljenih krajih: Črni, Žerjavu, Mežici, na Prevaljah in na Ravnah. Vsi ti kraji so neposredno ob Meži, njihovi prebivalci pa v dnevnem stiku s to reko. Samo skozi Črno se voda po Meži pretaka primerno čista in zdrava. Območje občine Ravne je dokaj bogato z zdravo pitno vodo in primerno industrijsko vodo. Zgrajeni so gravitacijski vodovodni sistemi, da je prebivalstvo preskrbljeno z zadostnimi količinami pitne vode v vseh letnih časih. Tudi industrija ima dovolj kvalitetne industrijske vode. Ali so to upravičeni razlogi, da se rešitev problema onesnaženosti in zastrupljenosti Meže tako dolgo odlašajo? Ali obstajajo še drugi razlogi? Ali je očiščevanje Meže v drugem planu zaradi zavzetosti prebivalcev in gospodarstva pri reševanju še hujšega ekološkega problema, t. j. onesnaženosti ozračja z žveplovimi in svinčnimi spojinami? V občini Ravne so bili še pred nekaj leti v IV. območju ogroženosti, torej v območju, kjer je zrak onesnažen nad kritično mejo, kar štirje kraji (Črna, Žerjav, Mežica, Ravne) od skupno 12 mest v SR Sloveniji.

Slovenija razpolaga z velikimi količinami vode, toda manj kot 5 odstotkov vode je čiste. Industrija je največji onesnaževalec in onesnažene vode to vračajo — povzročajo največ škodo prav gospodarstvu. Po napovedih se bo poraba vode v SR Sloveniji do leta 2000 podvojila in bo znašala 50 m³/sek., kar pomeni vso razpoložljivo količino. Na nekaterih območjih pa razpoložljive količine že danes ne zadoščajo več. V Sloveniji onesnažujemo vode, kot bi nas bilo 7,250.000 prebivalcev, torej štirikrat bolj, kot bi bilo normalno.

Po dogovoru o temeljih družbenega plana razvoja SR Slovenije za obdobje 1976—80 moramo do leta 1980 zmanjšati onesnaženost voda za polovico, povsem pa preprečiti zastrupitev.

V tej seminarski nalogi bom govoril o onesnaženosti Meže po virih onesnaževanja, o dosedanjih načinih, naporih in rezultatih pri očiščevanju Meže. Nekoliko več prostora bom namenil opisu zamisli

hitrosti dojemanja osebja, ki bo delalo s temi napravami. Upamo, da bomo lahko nemoteno delali, da bo razvoj potekal nemoten po predvideni shemi in da bo tolikšen trud poplačan s pričakovanim uspehom v proizvodnji.

oziroma projekta čiščenja odpadne vode iz flotacije rudnika Mežica v Žerjavu. Na kratko bom omenil zamisli o prihodnjih nalogah pri očiščevanju drugih industrijskih in komunalnih odplak iz Meže. Na koncu bom naštel nekaj ekonomskih in socialnih pridobitev, ki jih lahko pričakujemo od očiščene Meže.

II. Onesnaženost Meže

Kakovost vodotokov je razvrščena v štiri razrede. Meža je od izvira izpod Olševe do Črne v I. kakovostnem razredu. Od Črne do Žerjava v I. do II. kakovostnem razredu. Od Žerjava do izliva v Dravo pri Dravogradu je Meža v IV., najslabšem razredu kakovosti in velja za eno najbolj onesnaženih rek v SR Sloveniji. Kdo onesnažuje in zastruplja Mežo? S čim in na kakšen način? Meža je, podobno kot večina slovenskih rek, onesnažena tako z industrijskimi kakor s civilnimi odplakami.

Civilne ali komunalne odplake tvorijo neznatno onesnaženost Meže. Kar zadeva industrijo, je daleč največji onesnaževalec flotacija Rudnikov svinca in cinka Mežica v Žerjavu, in to več kot 90 odstotkov celotne onesnaženosti Meže in se zato nesnaga ostale industrije, drugih gospodarskih dejavnosti in prebivalstva praktično izgubi. Flotacija v Žerjavu je poleg tega zelo blizu izviru, skoraj vsa naselja v občini Ravne in sosednji Dravograd ležijo nizvodno glavnega vira onesnaženosti. Naslednja tabela nam kaže onesnaženost Meže po onesnaževalcih, merjeno v enotah onesnaženosti (E).

Flotacija onesnažuje Mežo z več kot 500.000 E, kar je skoraj za 20-krat več, kot onesnažujemo Mežo vsi prebivalci občine Ravne s svojimi »civilnimi« odplakami. Rudniška separacija je med najmočnejšimi onesnaževalci v SR Sloveniji: Ob tem je treba upoštevati, da ima Meža sorazmerno majhen pretok in nestabilen vodostaj. Rudnik je celo za Dravo od Dravograda do Maribora daleč največji onesnaževalec. Svinčevo-cinkove izkopenine v rudniku Mežica bogatijo v separaciji, ki je bila zgrajena leta 1914 v Žerjavu.

V začetku so v separaciji predelovali izkopenino z vsebnostjo 8 do 12 odst. Pb. Taki, bogati, kvalitetni izkopenini je bil prilagojen tehnološki postopek (ročno prebiranje in gravitacijsko koncentriranje v ločilnih strojih in na tresalnih mizah). Tehnološki razvoj je omogočil boljše izkoriščanje koristnih mineralov, zlasti cinkovih. Leta 1929 so zgradili prve (štiri) flotacijske celice. To pomeni začetek onesnaževanja Meže, ki je bilo do leta 1947 ne-

Onesnaževalci voda v občini Ravne (po končnih odločbah Območne vodne skupnosti Drava za leto 1967)

	E(enot)	poraba vode m ³
Rudnik Mežica, TOZD rudarski obrati s separacijo	549.615	20.674.000
Tovarna lesovine in lepenke	14.960	295.920
Železarna Ravne	8.034	8.112.200
Stavbenik Prevalje	1.984	27.767
Gradis Ravne	1.719	28.591
OSTALE organizacije združenega dela (posamično pod 1000E)	5.996	178.483
Prebivalci — (ocenjeno)	23.000	800.000

Tako spuščajo finozrnato jalovino po cevovodu v Mežo že tri desetletja, od leta 1937. Voda v Meži je s tem tako močno onesnažena vzdolž celotnega toka od Žerjava do izliva v Dravo, da je vsaka oblika življenja v njej uničena in onemogočena. V izgubo gredo tudi kovine (0,3 odst. Pb in 0,55 odst. ZnS). Struga Meže se zasipava letno s 120 do 130 t jalovine ali prostorninsko s 75.500 m³ suhe snovi. Ob višjih vodostajih in nalivih se večji del tega materiala splavi naprej v Dravo. Razumljivo, da je onesnaženost vode največja na mestu, kjer spuščajo flotacijski mulj. Onesnaženost z vodnim tokom upada zaradi sedimentacije in pritoka čistih potokov.

Voda iz Meže onesnažuje okolico rečnega korita in predstavlja nevarnost za živali, ki pijejo vodo ali se pasejo v bližini.

Poleg trdih delcev, ki so sestavljeni predvsem iz apnenca in dolomita, so v gošči še svinec, cink, baker, fenoli in flotacijski reagenti.

Raziskave vzorcev vode iz Meže na raznih mestih v oktobru 1968 so pokazali naslednje vsebnosti Pb:

— finozrnata jalovina — flotacijski mulj (0,3—0 mm)

Grobozrnata jalovina (ca. 180 ton letno) transportirajo z gumijastimi trakovi v dolino Kavšak. Flotacijski mulj, ki s transportno vodo tvori goščo, spuščajo v jazbinski potok pred izlivom v Mežo ali neposredno v reko Mežo. Gošče je letno okrog 600.000 m³, v njej je okrog 128.000 t suhe flotacijske jalovine.

mesto jemanja vzorca	Pb v mg/l
Razni potoki, ki se izlivajo v Mežo pred flotacijo	0,0013—0,02
Meža 150 m pred flotacijo	0,0068
Meža na mestu izliva odpadnih voda iz flotacije	685,12
Meža 300 m dolvodno od flotacije	226,36
Meža pri izhodu iz Žerjava	158,45
Meža v Poleni (del Mežice)	136,37
Meža na Poljani (10 km dolvodno od flotacije)	92,28
Meža pri izlivu v Dravo	2,89
Drava od ustja Meže (Dravograd) do Maribora	0,0114—0,055

Kdo še poleg rudnika Mežica onesnažuje Mežo?

Predvsem je treba ugotoviti, da ostala industrija predstavlja ob rudniku le ne-

znatnega onesnaževalca Meže. Omeniti je potrebno tovarno lesovine in lepenke Prevalje in seveda železarno Ravne, ki pa z 8000 E ni več, kot je bila nekoč, eden večjih onesnaževalcev.

Tovarna lesovine in lepenske onesnažuje Mežo s suspendiranimi snovmi ter organskimi substancami, kar se izraža predvsem v visoki biokemični potrebi po kisiku.

Železarna uporablja v glavnem hladilne vode, ki se v procesu hlajenja ne onesnažujejo. Z ukinitvijo generatorjev so odpravili fenole. Težave pomenijo topne kovinske soli, ki se kopičijo in jih je treba kemijsko izločiti v posebnih usedalnikih. Dodatne težave so v lužilnicah, kjer uporabljajo znatne količine žveplene kisline ter deloma dušične in fluorovodikove kisline. Kljub temu, da so lužilnice opremljene z nevtralizacijskimi in kontrolnimi napravami, se nabirajo ogromne količine soli, zlasti ferosulfata, ki uhajajo deloma tudi v odplake.

Številne gramoznice in peskokopi, ki jih neodgovorno odpirajo gradbene delovne organizacije, krajevne skupnosti, zasebniki in drugi, so močan vir onesnaževanja. Ne samo, da taki posegi v naravo kazijo njeno podobo, pomenijo tudi številne nevarnosti za varstvo okolja in varnost ljudi. Ko peskokop ni več ekonomsko dono-

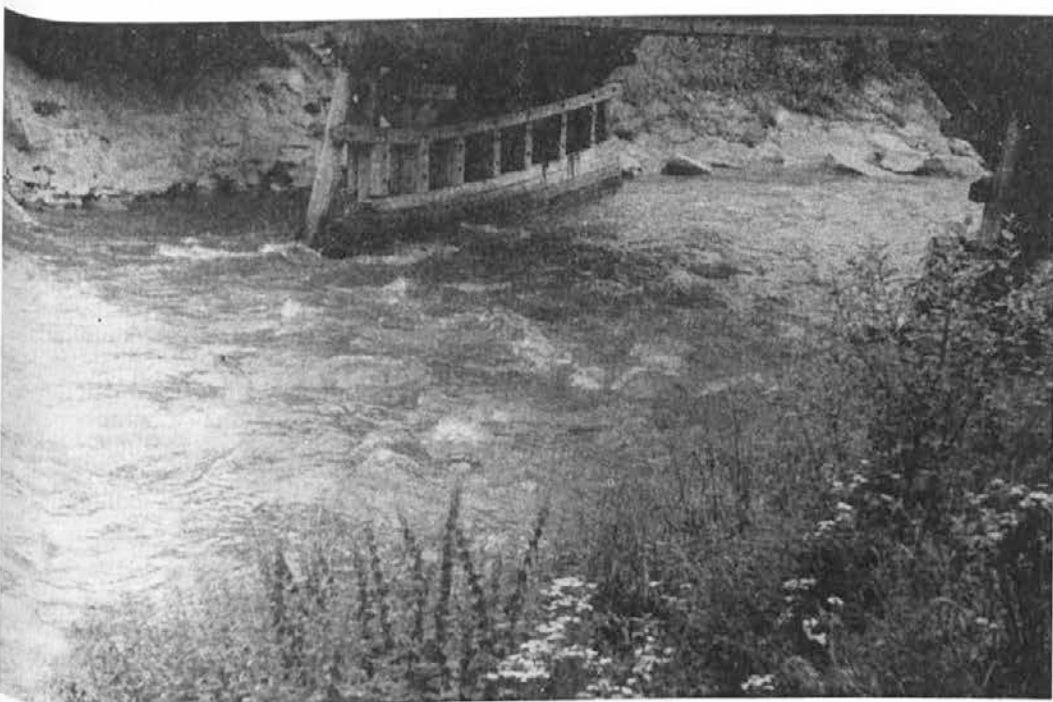
znatno. Vsebnost svineca in cinka v rudi že desetletja upada. Povečali so kapaciteto flotacije ter na ta način nadomestili nižjo vsebnost Pb-Zn kovine v rudi. Leta 1947 so na osnovi direktiv iz Beograda uvedli v proizvodni proces postopek »vseflotacija«. Celotna proizvodnja rude je šla skozi flotacijo in temu ustrezno je porasla količina jalovine, ki so jo spuščali v Mežo, in sicer v obliki flotacijskega mulja. Zaradi nadaljnega zniževanja vsebnosti Pb-Zn kovine v rudi so leta 1954 uvedli težkotekočinsko separacijo. Rudnik je zmanjšal proizvodnjo rude od 520.000 ton na 320.000 ton letno. Na tej ravni je proizvodnja ustaljena zadnjih nekaj let. Tudi v prihodnjih letih predvidevajo proizvodnjo približno na sedanji ravni.

Danes je v separaciji naslednji postopek bogatenja:

- priprava izkopanine za obogatenje
- predkoncentracija v težkotekočinski napravi
- gravitacijska koncentracija Pb mineralov
- flotacijska koncentracija Pb-Zn mineralov
- sušenje in transport proizvodov separacije

Pri separaciji nastane dva glavna »odpadna« proizvodna:

- grobozrnata TT jalovina

Taka je, če je čista

sen, ga običajno v takem stanju zapustijo. V naših hribovitih predelih s številnimi in močnimi hudourniki predstavljajo stalno prežečo nevarnost.

Odlagališča smeti so prav tako pogosto huda nevarnost za naše potoke in reko Mežo. Odvoz smeti pač ni donosen posel, zato imajo pri določanju lokacije za smetne jame in njenem vzdrževanju mnogokrat stroški odločilno vlogo. Zgodi se, da je smetna jama, zato da bi bili stroški čim nižji, v neposredni bližini potoka in jo slabo vzdržujejo. Ob naraslih vodah imamo potem v potokih in Meži pravo smetišče.

Koncentracija prebivalstva in industrije; velike količine kemičnih sredstev; cesta ob Meži: vse to povečuje nevarnost večjih nezgodnih dogodkov, ki lahko, zlasti potem, ko bo Meža očiščena flotacijskega mulja in bo v njej življenje, povzročijo katastrofalne posledice.

Kot smo že v uvodu ugotovili, je ozek dolinski pas ob Meži dokaj gosto naseljen in smo prebivalci neposreden vir onesnaženja Meže. V Črni že od leta 1973 obratuje čistilna naprava za komunalne odplake. V ostalih krajih ob Meži (če ne upoštevamo del Dravograda), t. j. Žerjavu, Mežici Prevaljah, Ravnah in Kotljah, živi okrog 17.000 prebivalcev.

III. Nekaj o dosedanjih pristopih, naporih in rezultatih pri očiščevanju Meže

O posebnih uspehih ni mogoče govoriti vse dokler bo Meža motna, grda, siva reka. To pa seveda ne pomeni, da delovne organizacije in občani že doslej niso poskušali očiščevati reke in da ni nobenih uspehov. Morda smo za očiščevanje voda manj storili tudi zato, ker so se prebivalci in gospodarstvo v preteklosti bolj spoprijeli še s hujšimi problemi onesnaževanja — namreč ozračja. Historično locirano rudarstvo, barvna in črna metalurgija v ozkem, slabo prevetrenem dolinskem pasu ob Meži je pustila svojo sliko v okolju. Toda Ravne, železarna in mesto sta vložila

ogromne napore in sredstva v očiščevanje. Res je, da so dokaj ugodni gospodarski rezultati v železarni Ravne po l. 1970 omogočili materialna vlaganja v zaščito okolja. Najbrž ni zmotno, če zaključek postavimo tudi obratno: čistejše okolje je posredno pripomoglo, da so delovni ljudje dosegli boljše gospodarske uspehe. (Nova jeklarina ima vgrajeno odpraševalno napravo, generatorjev na premog ni več, večji del mesta se ogreva s toplo vodo iz ene kotlarne). Železarna ima zgrajeno napravo za predčiščenje odpadnih voda. Železno škafo, ki je glavni onesnaževalec, usedajo v usedalniku, kjer se doseže skoraj popolno izločanje.

Težje je v mežiškem rudniku, kjer se delovna organizacija že celo desetletje bori s hudimi gospodarskimi problemi. Po dolgem odločanju in pripravah pa so v letu 1977 začeli izvajati dve pomembni investiciji v varstvo okolja. Obe investiciji bosta zaključeni predvidoma v prvi polovici 1978. leta. Zaključujejo II. fazo gradnje filtra v topilnici v Žerjavu. S filtrom bodo očistili dimne pline svinčene prahu (žal ne tudi žveplovega dioksida). V I. polletju 1978 bo predvidoma izveden projekt čiščenja odpadnih vod iz flotacije, kar bomo posebej opisali.

V zadnjem desetletju smo vložili precejšnja sredstva v regulacijo Meže in njenih gorskih pritokov. S tem smo ustvarili solidno možnost, da bi Mežo s pritoki vzdrževali v čistejšem stanju in lepšem videzu. Tu bo potrebno še precej storiti.

Odnos prebivalcev in delovnih organizacij do naše reke se postopoma izboljšuje. Sprehod ob Meži skozi železarno pred dobrimi desetimi leti je nudil veliko bolj žalostno podobo kot danes. V tistih letih so v železarni gradili obrežni zid. Struga v železarni je bila videti pravi eldorado za iskalce odpadkov. Ko so popravljali most pri Šolskem centru, so ugotovili, da je dno previsoko za cel meter. Pogled na Mežo v železarni je danes bistveno lepši, a še ne

tak, da bi lahko bili povsem zadovoljni. Pričakujemo lahko še nadaljnje izboljšanje odnosa nas vseh do naše reke, ki nam na svoj način služi.

Samoupravna komunalna interesna skupnost (prej komunalni sklad) v občini Ravne je bila leta 1973 investitor pomembnega objekta za očiščevanje Meže. V Črni so zgradili čistilno napravo za komunalne odplake po projektu Zavoda za urbanizem — biroja za hidrotehniko in ceste iz Maribora. Ob tem še zanimivost: glavni izvajalec je bil prav rudnik, TOZD tovarna opreme, ki se je zadnja leta uspešno uveljavljal kot proizvajalec tovrstnih čistilnih naprav.

Črna ima že dolgo ambicije postati turistični center. To je bil gotovo pomemben razlog, da so se v kraju in na komunalni skupnosti odločili za gradnjo čistilne naprave. Mežo med Črno in Žerjavom izkoriščajo v energetske namene. Glavni vodni tok Meže je zato že nad izlivom mestne kanalizacije izpeljan v vodni rov, ki vodi v hidrocentralo v Mušeniku. Tako se mestne odplake izlivajo v zelo osušeno strugo Meže, predvsem v poletnih in jesenskih sušnih mesecih.

Zasnova delovanja čistilne naprave v Črni je v bistvu izredno preprosta. Umrzno vodo spuščajo z močnim curkom v krožni bazen, na dnu katerega je mulj prezračeno in z muljem nasičeno vodo speljejo v poseben bazen, v katerem se mulj useda na dno, čez rob pa teče čista voda. Naprava ima zmogljivost za 6000 ljudi, toda sedaj dela polovica. Mežo, lahko bi rekli tudi Dravo, čistijo v Črni, na začetku onesnaževanja.

IV. O projektu čiščenja odpadne vode iz flotacije v Žerjavu

S tehnološkimi raziskavami so v rudniku Mežica ugotovili, da je najprej potrebno iz odpadne vode izločiti trde snovi (flotacijsko jalovino). To se doseže s pomočjo reagentov (flukulantov), ki delujejo na trde delce tako, da jih flukulirajo in se potem kot flukule usedajo v usedalni napravi.

Postavlja se vprašanje, kam in kako transportirati ogromne količine usedline? Nekaj let so se ukvarjali z iskanjem primerne možnosti. Bolj ali manj so pretehtali dobre in slabe strani naslednjih variant:

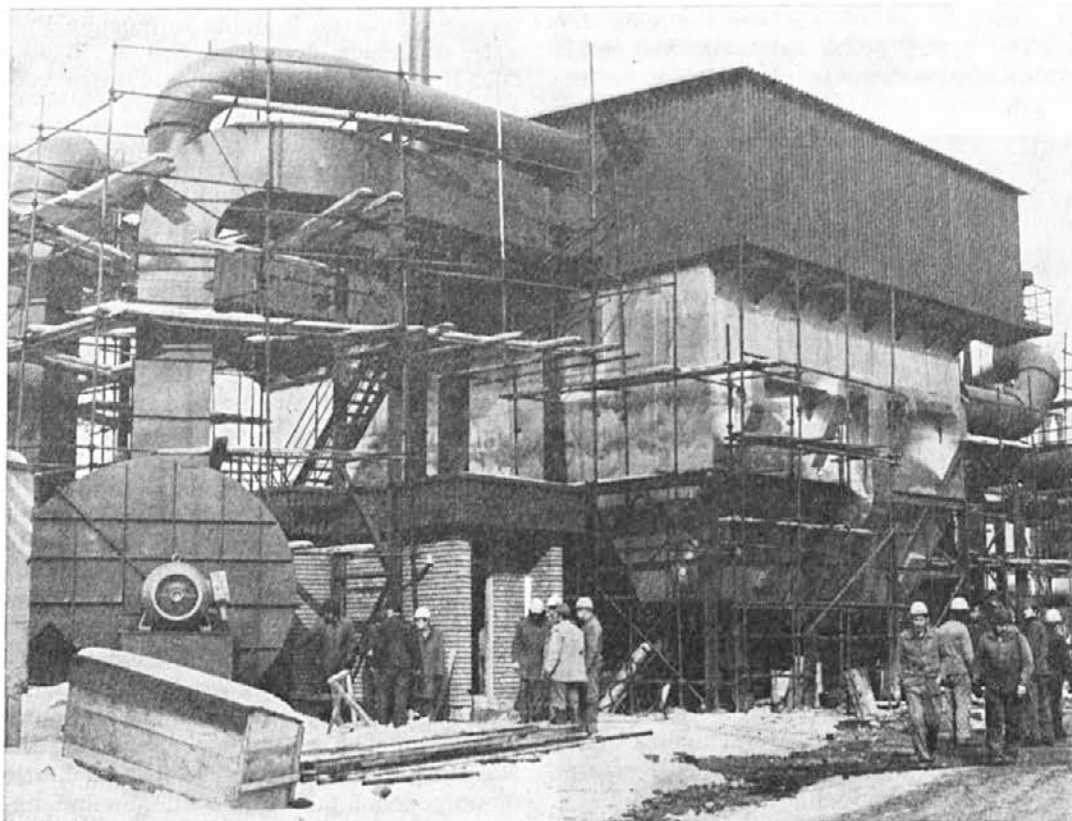
1. ureditev sedimentacijskega bazena na Poljani
2. odlaganje jalovine v dolino Mučeva
3. odlaganje jalovine v dolino Kavšak
4. odlaganje jalovine v zapuščene jamske prostore.

Po temeljitih analizah geomehanskih lastnosti bodočega nasipa, investicijskih in obratovalnih stroškov ter možnosti uporabe flotacijske jalovine v gradbeništvu, kmetijstvu in morebitno poznejše izkoriščanje za pridobivanje svinca in cinka, so se odločili, naj bo lokacija odlagališča v opuščeni jamskih rovih.

V prid tej varianti so med drugim prispevali sledeči argumenti:

— vračanje mulja na staro mesto izboljša varnost jame z vidika gorskih udarov;

— v jamskih prostirih je material primerno uskladiščen za morebitno ponovno

Novi filter v Žerjavu

uporabo za pridobivanje. Vrednost vsebovanih Pb-Zn mineralov v flotacijskem mulju presega 10 milijonov din letno;

— lega jame glede na separacijo omočja obratovanje z minimalnimi stroški za energijo;

— v več kot 300 letih življenja rudnika je nastalo prek 10.000.000 m³ odkopanih prostorov. Velik del te prostornine bi se lahko uporabil za odlaganje flotacijskega mulja. Rešitev je praktično trajna.

Izdelali so posebno rudarsko tehnološko študijo, opravili laboratorijske in polindustrijske poskuse, izdelali projekt ter ga začeli uresničevati. V rudniku predvidevajo, da bodo že v I. polletju 1978 začeli s poskusnim obratovanjem. Ne da bi se spuščali v tehnično-tehnološke podrobnosti, si oglejmo nekaj bistvenih podatkov te izvirne rešitve očiščevanja odpadnih flotacijskih voda:

— flotacijski mulj bodo spravljali v opuščene jamske odkope v vlažnem stanju. 120.000 ton ali 75.500 m³ suhe snovi skupaj s transportno vodo pomeni 600.000 m³ gošče letno,

— računajoč, da bodo transportne nprave obratovale pet dni v tednu, bo potrebno transportirati na uro povprečno 94 m³ gošče, oziroma 35 ton suhe snovi,

— zgradili bodo dva sistema odlagališč, in sicer:

1. sistem srednja cona v centralni jami (cevodod 2100 m),

2. sistem graben (cevodod 1200 m),
— na razpolago bodo imeli dva sistema črpanja (eden v stalni rezervi);

— sistem bo izdelan tako, da se v primeru prekinitve obratovanja črpalke cevodod proti jami avtomatsko zapre, gošča se spusti gravitacijsko v prehodne zbiralnike. Ko se razmere normalizirajo, se iz prehodnega zbiralnika črpa gošča v odvajalno posodo;

— poskusi so pokazali, da so koncentracije težkih kovin in flotacijskih sredstev pri predvidenem 266-kratnem razredčenju v vodnem rovu sprejemljive za odvod sedimentirane vode. Z izvedbo projekta bo vprašanje odpadnih vod iz flotacije rudnika Mežica praktično v celoti rešeno;

— predračun za izvedbo projekta (po cenah iz leta 1977) znaša 4.500.000 din, obratovalni stroški za transport v sistem centralne jame znašajo 1.923.140 din letno, oziroma 6 din na tono rude, medtem ko za sistem graben znašajo 1.364.096 din letno, oziroma 4.30 din na tono rude.

Kot vidimo, izvedba projekta niti ne terja velikih naložb, pa tudi stroški obratovanja niso visoki. Prav zato je izvedba projekta in njegovo funkcionalno obratovanje tudi ekonomsko smotno — tako za delovno organizacijo pa tudi za širšo družbo.

leto	din/t rude			
	1975	1976	1977	1978
stroški (sledenje, proizvodnja, separacija)	288	328	ca. 380	ca. 440
prispevek vodni skupnosti	2,8	5,2	13,4	34
obratovalni stroški				6
očiščevanja				4,30

V. O prihodnjih nalogah pri očiščevanju Meže

Potem, ko bo odpravljeno najhujše onesnaževanje Meže iz flotacije mežiškega rudnika, bo potrebno načrtno in postopno zmanjševati tudi druge vire onesnaževanja Meže in njenih pritokov. Očiščena Meža bo spodbuda, da se tudi kraji in industrija ob Dravi od Dravograda do Maribora resneje lotijo očiščevanja Drave.

Znano je, da Drava priteče že iz Avstrije pri Viču močno onesnažena. Naši napori in rezultati pri čiščenju Drave in njenih pritokov bodo močan argument v upravičeni zahtevi, da tudi v sosednji Avstriji ukrenejo vse, da bo pritekla Drava v našo državo čista.

V dogovoru o osnovah načrta družbeno-gospodarskega razvoja občine Ravne na Koroškem za obdobje 1976—1980 so udeleženci spoznali pomen zdravega okolja ter opredelili svoj odnos do poseganja v naravo. Med prioritete naloge pri čiščenju voda in zraka je uvrščena zgraditev čistilne naprave za čiščenje odplak rudnika Mežica ter izgradnja čistilnih naprav za čiščenje zraka v Žerjavu in železarni Ravne.

Družbeni cilj bi bil preskromno postavljen, če bi se zadovoljili s tem, da rudnik Mežica ne bo več onesnaževal Meže. Sedaj je čas, da postavimo strategijo nadaljnje očiščevanja Meže, drugih pritokov Drave in Drave.

Ta strategija pa bo uspešna, če bomo znali na samoupravni osnovi povezati vse one-

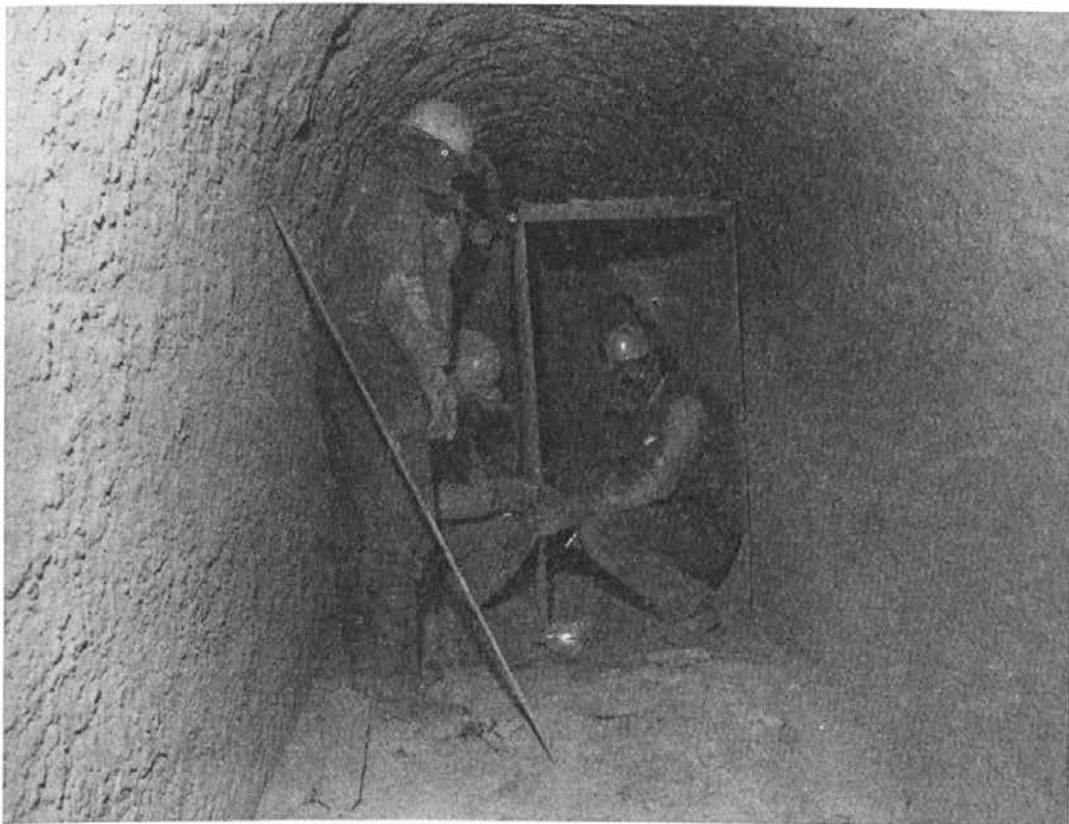
snadževalce in jih zavezati, da bodo delovali preventivno. Na državni ravni je politika jasna, sprejeti so tudi ustrezni zakoni.

Sedaj moramo začeti probleme praktično reševati. Sprejeti moramo skupni sanacijski program, ki bo vse onesnaževalce zavezal, da vsak na svojem področju in vsi skupaj istočasno izvedejo potrebne ukrepe za kar najbolj popolno očiščenje Meže, njenih pritokov in drugih pritokov Drave. Za učinkovito sanacijo Meže bi bilo najprimerneje, da bi onesnaževalci sklenili samoupravni sporazum, ki bi določil skupne cilje, način njihovega doseganja, potrebna sredstva in vire sredstev, časovno opredelitev nalog ter sankcije. Občinska skupščina z družbenopolitičnimi organizacijami in izvršilnimi organi bo koordinator in organizator zasnove in izvajanja programa kompleksnega očiščevanja Meže.

Omejil se bom le na nekatera izhodišča, vidike in možne pristope k zasnovi takšnega programa.

V tovarni lesovine in lepenke na Prevaljah, drugem največjem industrijskem onesnaževalcu Meže, bodo organske odpadke, ki jih sedaj spuščajo v Mežo, t. j. vlaknine lesa in razpadajoči papir, očiščevali po sistemu flotosedimentacije. Sistem čiščenja bodo zgradili v okviru načrtovane investicije — rekonstrukcije, posodabljanja in povečane zmogljivosti proizvodnje lepenke. Osnovne priprave so že končane, vse tovarniške odplake so z novo kanalizacijo speljane na eno točko. Čistili bodo tako, da bodo z zaprtim krogotokom tehnološke vode zmanjšali iztok, ki bo znašal največ 1000 l/min. V tovarni ocenjujejo, da bo čistilna naprava stala okoli 2 milij. din, kar v strukturi načrtovane investicije pomeni le 2 do 2,5 odstotka. Obstajajo stvarne možnosti, da se rekonstrukcija tovarne vključno s čistilno napravo realizira še v tem srednjeročnem obdobju do leta 1980.

V železarni Ravne so že v preteklih letih veliko naredili ne le za očiščenje zraka, temveč tudi Meže, tako da z 8000 E, glede na velikost delovne organizacije in

Naporno delo v kamini

metalurško stroko, niso velik onesnaževalc. Vir onesnaževanja pomenijo olja in maščobe, ki lahko pridejo v vodo pri mazalnih postajah in kuriščih, pri kompresorskih postajah, na mazalnih delih naprav, v mehanskih obratih, kalilnici, lužilnici in drugod. Separatorji in usedline zadržijo večji del odplak, intenzivno pa raziskujejo, kako bi očiščevanje še bistveno izboljšali.

Večjo nevarnost predstavljajo potencialne možnosti za nezgodne primere. Temu problemu bo potrebno posvetiti ustrezno pozornost tako z vidika tehnično-tehnološkega faktorja gotovosti kot z vidika človeškega faktorja.

Gradbeni delovni organizaciji, TOZD Gradis Ravne in TOZD Stavbenik Prevalje, bosta morali biti prav tako vključeni v napore za očiščenje Meže že v prvi fazi. V občini Ravne je dokaj dobro poskrbljeno za preskrbo prebivalstva in gospodarstva s pitno in tehnološko vodo. Delo pri teh projektih je bilo načrtovano strokovno in dosledno izpeljano. Vložena so bila velika družbena sredstva. Sistem preskrbe z vodo bo potrebno stalno dograjevati in izpopolnjevati. Če so bili v preteklih letih večji naporji vloženi v »dovod« pitne in tehnološke vode, bo težišče naporov v prihodnjem obdobju v »odvodu« uporabljene vode z namenom, da se naravi vrne voda, ki bo po lastnosti čim bolj podobna vodi pred uporabo.

Organizator in koordinator dejavnosti pri uresničevanju programa očiščevanja voda komunalnih odplak bo samoupravna komunalna interesna skupnost, tako kot je pri preskrbi z vodo.

V Črni je že zgrajena čistilna naprava. Dele naselja, ki še niso priključeni na čistilno napravo, sistematsko opremljajo s kanalizacijo, tako da bo Črna v kratkem v celoti priključena na centralno čistilno napravo.

V Mežici in na Prevaljah so že zgrajeni glavni zbiralniki s kanalizacijskim omrežjem in čistilno napravo naj bi zgradili okoli leta 1980. Sodelovali bodo vsi onesnaževalci, ki se bodo po poprejšnjem očiščenju priključili na centralno čistilno napravo.

Za Ravne je zamišljeno, da bi bila čistilna naprava ob Votli peči, tako da bi z zbiralnikom vzdolž Meže zajeli vse odpadne

vode železarne Ravne in starega dela mesta. V novem delu mesta na Šancah in Javorniku pa je že zgrajen glavni zbiralnik do lokacije bodoče čistilne naprave. Glede na predvideni razvoj mesta bo potrebno zgraditi čistilno napravo za vsaj 15.000 E. Vrednost investicije je ocenjena na 15.000.000 din.

Za Kotlje je v skladu z zazidalnim načrtom že izdelan projekt čistilne naprave. V prvi fazi je predvidena gradnja čistilne naprave za 2000 E, končna zmogljivost pa se po potrebi lahko ustrezno poveča.

Ne bo zadostovalo samo to, da zgradimo sistem čistilnih naprav, zagotoviti bomo morali stalno in učinkovito obratovanje. Postaviti bomo morali učinkovit sistem nadzora in odgovornosti.

Sestavni del programa očiščevanja bo vzgoja prebivalcev v pravilnem odnosu do naših voda in okolja nasploh.

VI. Zaključek

Kaj si lahko obetamo od čiste Meže in njenih pritokov?

Najbolj veseli bodo gotovo ribiči. Že sedaj, če rudniška flotacija ne dela nekaj dni, pridejo ribe v Mežo. RIBE so znanilci zdrave vode. V čisti Meži bo prostor za najkvalitetnejše sladkovodne ribe — salmonide (lipanj, postrv). Meža bo ena najlepših ribolovnih voda, biološko bogata z apnenčevno podlago. Ribiči bodo po odpravi flotacijskega mulja iz Meže postopoma vlagali ribji živelj v Mežo in predvidevajo, da bodo v dveh letih dosegli normalni prirast. Neposredna gospodarska korist od ulova rib je gotovo pomembna, še bolj pa je pomembna, da bodo ribiči lahko gojili in lovili ribe, da se bo oko mimoidočega lahko razveselilo ob pogledu na življenje v reki in njeni zeleni okolici. Ribiške organizacije so gotovo najbolj neposredno in živo zainteresirane za kakovost voda.

Čisto okolje je osnovni pogoj za razvoj turizma. Koroška s svojimi naravnimi lepotami predstavlja izreden potencial za razvoj tako zimskega kot letnega turizma. Toda ob onesnaženi reki, v ozračju in zemlji, zastrupljeni z žveplom in svincem, se turizem ne more razvijati. V tako okolje turista ni mogoče pridobiti. Prosti čas postaja dobrina, ki bo pridobivala vedno

večji pomen, turizem pa je zato pomembna gospodarska veja, za razvoj katere bomo morali poskrbeti tudi v naši Koroški.

Ob čisti Meži bodo idealna mesta za aktivno preživljanje prostega časa. Ob bistri rečici se bodo igrali otroci, sprehajali starejši. Čisto okolje je sestavni, zelo bistven del življenjske ravni ljudi. Dinar je v čistem okolju več vreden kot v onesnaženem.

Potrebno se bo povezati s sosednjimi občinami (Dravograd, Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi) ter širše zastaviti akcijo očiščevanja tudi drugih pritokov Drave (Mislinja). Skupno z drugimi občinami bomo morali v okviru SR Slovenije doseči, da republika Avstrija očisti reko Dravo, ki naj ob pretoku čez državno mejo doseže vsaj II. kakovostni razred. Dobri sosedski odnosi so odvisni tudi od odnosa sosedov do skupnega življenjskega okolja, kar je v tem primeru voda.

Zaščita človekovega okolja je vse manj tehnično in vse bolj družbeno vprašanje. V SR Sloveniji smo določili temeljna načela naše politike do okolja, opredelili osnove in stališča, na katerih naj temelji naš odnos do okolja. Tehnične rešitve morajo upoštevati zaščito narave. Proizvodnja, ki tega ne prenese, ni proizvodnja za našo družbo. Ustvarjanje v gospodarstvu ni namenjeno samo sebi. Rezultate dela želimo uživati v zdravih delovnih in življenjskih razmerah, tudi ob čisti Meži. Prej ko bomo to spoznali in bolj ko bo naše skupno spoznanje temeljito, prej in boljše programe sanacije okolja bomo izdelali, jih uresničili in uživali sadove boljšega odnosa do okolja.

Uporabljena literatura

a) revije, časopisi

- Naše okolje, letnik 1976 in 1977, Ljubljana
- Slovenija paralele, letnik 1976, št. 48, Ljubljana
- Priroda, letnik 1975, št. 1, Zagreb
- Informativni fužinar, letnik 1966, št. 11
- Delo, Večer; razni članki v letih 1971, 1973, 1974

b) študije in projekti

- Raziskovalna naloga: »Študija in določitev tehničnih in rudarskih parametrov za odlaganje flotacijske gošče (mulja) in separacije v odkopane prostore v Rudniku Mežica«, Mežica, marec 1977
- Dušan Kitek, dipl. inž.: »Čiščenje odpadne vode iz flotacije«, Žerjav, november 1973
- Projekt čiščenja odpadne vode iz flotacije, Mežica 1977
- Glavni projekt čistilne naprave kanalizacije Črne na Koroškem, Zavod za urbanizem Maribor, januar 1972
- Projekt čistilne naprave za Kotlje na Koroškem
- Vodnogospodarsko podjetje, Maribor, december 1977

Ostali viri

- Varstvo voda v luči varstva okolja, gradivo za 7. skupščino ZVSS, Ljubljana, oktober 1977
- Srednjeročni plan občine Ravne na Koroškem za obdobje 1976—80
- Razni ustni viri

Vsi na morje

NAŠ ŠOLSKE CENTER

daje poročilo za šolsko leto 1977-78

Sestav šolskega centra

Šolski center organizira naslednje šole:

1. poklicna kovinarska in metalurška šola Ravne (PKMŠ)
2. šola za specializirane metalurške delavce Ravne (SSMD)
3. tehniška šola metalurške in strojne stroke Jesenice — enota Ravne na Koroškem (TŠMS)
4. tehniška šola za elektrotehniško in strojno stroko Maribor, oddelek za izobraževanje odraslih Ravne (TŠSO)
5. šola za specializirane metalurške delavce Ravne, oddelek za odrasle (SSMDO)
6. poklicna kovinarska in metalurška šola Ravne, oddelek za odrasle (PKMŠO)

Zbor delovne skupnosti

Predsednik: Keber Štefan, namestnik predsednika: Kuzman Ivan.

Odbor za medsebojna delovna razmerja

Predsednik: Čeplak Franc; člani: Čeru Mirko, Fonovič Mirko, Košak Cilka, Vrabič Edo.

Samoupravna delavska kontrola

Predsednik: Erat Božidar; člani: Hudovernik Albin, Klemenčič Marija, Krauberger Breda, Svečko Anton.

Svet delovne skupnosti in šolskega centra

Predsednik: Blatnik Anton; namestnik predsednika: Krebl Avgust; delegati delovne skupnosti: Gaberšek Vinko, Koren Ana, Klemenčič Marija, Matija Alojz, Mesner Franc, Planinc Leopold, Tomaž Nada; delegati Zvezarne Ravne in OZD koroške regije: Ivanišević Anton, Kokalj Drago, Libnik Anton, Strojnik Leopold, inž. Šipek Anton; delegati sveta staršev: Ferlin Franjo, Mori Adolf, Stefanovič Tomo; delegati učencev: Koletnik Jožica, Mežnar Jolanda, Petrovič Jože.

Svet staršev

Predsednik: Stefanovič Tomo; člani: Ban Nežka, Ferlin Franjo, Gašper Marjan, Gerold Peter, Jurač Jože, Kraup Zofka, Mori Adolf, Novak Jakob, Potočnik Jože, Rapuc Branko, Sovič Vinko.

Sodelavci šolskega centra

(naziv in stroka; rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na šolskem centru, kaj in kje poučuje; zadolžitve)

a) vodstveno osebje:

- KUKEC Ladislav: ravnatelj; profesor — industrijski pedagog; 1919, 1940, 1948 — invalidsko upokojen 14. 12. 1977.
- BRGLEZ Janez: ravnatelj; profesor zgodovine in zemljepisa; 1940, 1967, 1970; ravnatelj od 1. 2. 1978.
- RADIOJEVIČ Božo: pomočnik ravnatelja; predmetni učitelj tehnološke smeri; 1925, 1947, 1950; strojeslovje; varuh zbirke strojeslovje.
- ERJAVEC Mirko: vodja učnih delavnic; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1919, 1937, 1946.
- DREVENŠEK Jože: vodja izobraževanja odraslih; inženir organizacije dela; 1937, 1957, 1977.

b) redni učitelji:

- BLATNIK Anton: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1931, 1949, 1955; praktični pouk strugarjev; sovaruh strgarske delavnice.
- BREZNIK Silva: profesorica slovenskega jezika in umetnostne zgodovine; 1946, 1971, 1971; slovenski jezik z estetsko vzgojo; organizacija proslav, varuh zbirke učil slovenskega jezika z estetsko vzgojo.
- BRGLEZ Janez: profesor zgodovine in geografije; 1940, 1967, 1970; samoupravljanje s temelji marksizma; mentor marksističnega krožka; poučeval do 31. 1. 1978.
- BRLOŽNIK Milan: učitelj praktičnega pouka kovinostrugarjev; 1928, 1946, 1950; praktični

pouk strugarjev; sovaruh strgarske delavnice.

ČEPLAK Franc: predmetni učitelj tehnološke smeri; 1937, 1956, 1965; tehnologija gradiv, tehniško risanje; sovaruh zbirke učil tehnologije gradiv in obdelave.

ČERU Mirko: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1932, 1950, 1950; praktični pouk ključavničarjev, sovaruh ključavničarske delavnice z varilnico.

ERAT Božidar: predmetni učitelj tehniškega pouka in fizike; 1939, 1957, 1960; praktični pouk rezkalcev in brusilcev; vodja šahovske sekcije.

GABERŠEK Vinko: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1971; praktični pouk strugarjev; sovaruh III. učne delavnice osnovnega programa.

GREGOREK Marija: profesorica angleškega in nemškega jezika s književnostjo; 1951, 1975, 1975; angleški in nemški jezik; mentorica mladinske organizacije, jutranje ure.

HADŽIAGIĆ Esad: profesor telesne vzgoje; 1939, 1968, 1970; telesna vzgoja; mentor šolskega športnega društva, varuh kabineta za telesno vzgojo.

HÖLCL Jože: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1947, 1956; praktični pouk ključavničarjev; sovaruh ključavničarske delavnice.

HUDOVERNIK Albin: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1948, 1961 — s presledki; praktični pouk ključavničarjev.

JOSTL Jože: predmetni učitelj tehnološke smeri; 1944, 1962, 1965; tehnologija obdelave, poklicna tehnologija, tehniško risanje; varuh kabineta za tehnologijo obdelave s poklicno tehnologijo.

KEBER Štefan: profesor geografije in zgodovine; 1947, 1966, 1971; ekonomika in organizacija podjetja, gospodarska geografija, samoupravljanje s temelji marksizma, zgodovina; varuh zbirke učil za geografijo in zgodovino; proslave, mentor MO planinskega društva, mentor kluba OZN.

KRAUBERGER Breda: predmetna učiteljica matematike in fizike; 1948, 1970, 1973; matematika, strokovno računstvo; mentorica šolske skupnosti.

KREBL Avgust: strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1947, 1965,

1970; praktični pouk — A program; varuh I. učne delavnice, mentor šolske skupnosti.

KUZMAN Ivan: predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1930, 1947, 1947; praktični pouk rezkalcev in brusilcev; mentor podmladka rdečega križa, varuh rezkalske in brusilske delavnice.

MATIJA Alojz: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1943, 1961, 1973; praktični pouk rezkalcev in brusilcev, varuh brusilske in rezkalske delavnice.

MELANŠEK Tatjana: profesorica zgodovine in sociologije; 1955, 1978; samoupravljanje s temelji marksizma; mentorica marksističnega krožka.

MESNER Franc: inženir strojništva; 1943, 1961, 1973; obramba in zaščita, fizika, poklicna tehnologija; mentor mladinske organizacije in mladinskih šolskih ur, varuh kabineta za obrambo in zaščito.

PLANINC Leopold: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1934, 1954, 1964; praktični pouk kovačev; vodja strelske sekcije, varuh kovaške delavnice.

PLEJNŠEK-SENICA Maja: profesorica slovenskega in srbohrvatskega jezika; 1949, 1974, 1977; slovenski jezik z estetsko vzgojo; letopis za glasilo Fužinar in poverjenica za Prežihovo bralno značko.

SEDAR Andrej: učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1974; učitelj praktičnega pouka ključavničarjev, varuh II. učne delavnice.

SVEČKO Anton: strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka; 1941, 1957, 1971; nadzor praktičnega pouka učencev v organizacijah združenega dela; poklicna tehnologija, zdravstvena vzgoja, varstvo pri delu, strojni elementi z risanjem; varuh zbirke učil za tehniško risanje s strojnimi elementi in avdiovizualnih sredstev in ozvočenja.

TOMAŽ Nada: socialna delavka; 1948, 1969, 1973.

e) zunanji učitelji (nepoln delovni čas):

AŽNOH Ivan: magister metalurgije; matematika (TŠMS).

ČEGOVIK Franc: varnostni inženir, zdravstvena vzgoja (TŠMS).

DOKL Janez: inženir metalurgije; poklicna metalurgija (SSMD in SSMDO).

Sprostitev v naravi

Telovadba je tudi za dekleta

DOVER Teodor, inženir strojništva; tehniško risanje s strojnimi elementi (PKMŠO).
 GLOBOČNIK Ivan: dipl. inž. strojništva; tehnologija obdelave (TŠMS).
 GOLOBINEK Anton: delovodja met. stroke; praktični pouk (SSMD in SSMDO).
 GNAMUŠ Ferdo: dipl. oec. tehniške smeri; organizacija proizvodnje in študij dela (TŠMS).
 GNAMUŠ Janko: dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija žarilcev (PKMŠO).
 GRAŠIČ Ludvik: inženir strojništva; strojeslovje (TŠMS).
 GREŠOVNIK Ferdo: doktor fizikalnih ved; matematika (TŠMS).
 KASTIVNIK Boris: inženir elektrotehnike; fizika (TŠMS).
 KOVAČIČ Stanko: dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija topilcev (PKMŠO).
 KREVIH Milan: dipl. inž. elektrotehnike; fizika (TŠMS).
 KROPRIVNIK Herman: inženir strojništva; orodje za množično proizvodnjo z vajami (TŠMS).
 MACUR Vlado: dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija topilcev (PKMŠO).
 MELANŠEK Gojko: dipl. inž. strojništva; fizika (PKMŠO).
 ODERLAP Franc: inženir strojništva; strojni elementi s konstrukcijskimi vajami.
 PASKVAN Miro: dipl. inž. elektrotehnike; fizika (PKMŠ).
 POBERŽNIK Franc: dipl. inž. strojništva; matematika (TŠMS).
 POTOČNIK Jože: inženir elektrotehnike; elektrotehnika (TŠMS).
 PUNGARTNIK Ivan: inž. strojništva; strojni elementi s konstrukcijskimi vajami in tehniško risanje (TŠMS).
 PUŠNIK Ernest: VK kovinodelar; praktični pouk (TŠMS).
 RADOVIČ Radivoje: dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija — valjavci (SSMD).
 SENICA Marjan: dipl. inž. strojništva; mehanika (TŠMS).
 STRAHOVNIK Vlado: dipl. inž. metalurgije; gradiva (TŠMS).
 ŠTRUCL Edvard: dipl. inž. metalurgije; matematika (TŠMS).
 ŠTERN Anton: inženir strojništva; meritve in kontrola proizvodnje (TŠMS).
 ŠTIMNIKAR Janko: dipl. inž. kemije; računalništvo (TŠMS).
 TRAFELA Vinko: profesor strojništva; poklicna tehnologija ključavničarjev (PKMŠO).
 VERČKO Avgust: dipl. inž. strojništva; tehnična mehanika (TŠMS).
 VODEB Dušan: magister strojništva; termodinamika (TŠMS).
 VODNJOV Marija: zdravnica; zdravstvena vzgoja (PKMŠ).

VREČIČ Koloman: inženir organizacije dela, poklicna tehnologija strojnih kovačev (PKMŠO).

ZLOF Jože: dipl. inž. kemije; kemija (TŠMS).

ě) administrativno osebje:

BOBEK Anica: višja upravna šola; 1944, 1962, 1974; sekretarka.

DRETNIK Marica: ekonomska srednja šola; 1931; 1947, 1947; računovodkinja.

FRATER Zvonka: ekonomska srednja šola; 1954, 1976, 1976; finančna knjigovodkinja.

KLEMENČIČ Marija: trgovska pomočnica; 1936, 1958, 1962; materialna knjigovodkinja, knjižničarka.

KOŠAK Cilka: komercialna srednja šola; 1929, 1948, 1958; knjigovodkinja osebnih dohodkov.

KUMPREJ Stanko: ekonomska srednja šola; 1957, 1973, 1973; finančni knjigovodja — za določen čas.

ŽIVIČ Helena: administrativna manipulantka; 1934; 1950, 1962; tajnica.

d) tehnično in pomožno osebje:

FONOVIČ Mirko: strojni tehnik; 1940, 1958, 1973; konstruktor.

ORTAN Zvonko: VK strojni ključavničar; 1927, 1945, 1960; skladiščnik.

POČIVALNIK Ivan: delovodja kovinarske stroke; 1940, 1958, 1971; referent priprave dela.

RANC Anton: kvalificiran mizar; 1930, 1956, 1973; mizar.

VRABIČ Edvard: kvalificiran ključavničar; 1953, 1970, 1975; vodja remontne delavnice.

BAN Nežka: 1932, 1974, 1974; kuharica.

BOH Ana: 1928, 1975, 1975; kuharica.

CESAR Jožefa: 1940, 1956, 1957; skladiščna delavka.

KOREN Ana: 1928, 1945, 1962; hišnica.

GOSTENČNIK Jožefa: 1934, 1971, 1972; snažilka.

KIVAC Silva: 1953, 1969, 1975; snažilka.

NEDOČ Marija: 1942, 1976, 1976; snažilka.

PREDNIK Jožefa: 1931, 1952, 1952; snažilka.

SUŠEC Angela: 1931, 1965, 1965; snažilka.

IZ KRONIKE ŠOLSKEGA CENTRA

23. avgusta so učitelji ŠC zaključili letni dopust in pričeli z rednim delom.

Popoldne je bila konferenca stalno zaposlenih pedagoških delavcev; na njej smo sprejeli sklep o organizaciji pouka v šolskem letu 1977/78 ter o popravni in zaključni izpiti v avgustu in septembru.

Ravnatelj Lado Kuček je po junijski operaciji še vedno na bolniškem dopustu; z navesti pomaga organizirati novo šolsko leto.

24. in 25. avgusta so imeli učitelji z učenci priprave na popravne izpite. Priprave so potekale po predmetnih skupinah.

26. avgusta je bila seja sveta delovne skupnosti. Na njej so izvolili delegate ŠC za člane komisije, ki naj vodi priprave za ustanovitev centra za usmerjeno izobraževanje v občini Ravne na Koroškem. Za člane komisije so izvoljeni ravnatelj, vodja praktičnega pouka in sekretarka šolskega centra.

Od 26. do 30. avgusta so bili popravni izpiti. (Popravnih izpitov ni opravilo pet dijakov.)

31. avgusta je bil vpis dijakov v naslednje oddelke posameznih šol. Učenci so dobili sezname potrebščin in navodila o pouku.

Popoldne je bila delovna konferenca učiteljskega zbora, ki je potrdila učni uspeh po popravnih izpiti in organizacijo pouka v šolskem letu 1977/78. Celoletno organizacijo pouka imajo 4 oddelki tehniške strojne šole (129 učencev), 2 oddelka poklicne šole za odrasle (59 učencev) in dva oddelka šole za specializirane metalurške delavce (45 učencev); periodično organizacijo pouka pa ima 11 oddelkov poklicne kovinarske in metalurške šole (300 učencev). Teoretični pouk bo dopolnjen, praktični pa v dveh izmenah.

Po delovni konferenci učiteljskega zbora je bila seja zbora delovne skupnosti ŠC. Obravnavali in potrdili smo obračun za prvo polletje 1977. Finančna situacija je ugodna: čisti dohodek 3.179.732,40 din, osebni dohodki 2.990.750,95 din, ostanek čistega dohodka 188.981,50 din. Zbor je obravnaval in reševal tudi druge probleme.

1. septembra se je pričel pouk po sprejetem urniku in delovnem razporedu.

Rudolf Kodela, profesor slavist, je prekinil delovno razmerje s ŠC in se preselil v Kranj.

Za nedoločen čas je sklenila s ŠC delovno razmerje Maja Plejnshek-Senica, profesorica slavistike.

Na razpisana prosta mesta učiteljev strokovnih predmetov se ni nihče priglasil, zato smo morali spet honorarno zaposliti ustrezne strokovne delavce železarne.

16. septembra — prvi športni dan: jesenski kros na Navrškem vrhu. Učenci so tekmovali v štirih skupinah.

Od 15. do 25. septembra so bili zaključni izpiti za učence, ki so imeli avgusta popravne izpite, ter za slušatelje delovodske in tehniške šole za odrasle.

19. septembra se je Božo Radivojevič udeležil posveta ravnateljev srednjih šol v Mariboru, kjer so obravnavali naloge šol s področja obrambnih priprav, razpravljali o usmerjenem izobraževanju in o aktualnih nalogah.

30. septembra je bil glasbeni koncert Moskovskega godalnega kvarteta v Titovem domu. Koncerta so se udeležili učenci 3. a razreda PKMŠ in 4. razreda tehniške šole.

5. oktobra je bila seja odbora za medsebojna delovna razmerja; na njej so določili delovne obveznosti sodelavcem Majdi Gregorek, Božu Radivojeviču in Antonu Svečku.

7. oktobra so bili učenci zaključnih razredov cepljeni proti tetanusu.

14. oktobra je bila seja sveta delovne skupnosti, na kateri so se domenili o popisu osnovnih sredstev, surovin in drobnega inventarja, določili vrednost ur za delavniške storitve in odločali o zbiranju sredstev za zaščito okolja. Obravnavali so tudi razne aktualne naloge.

21. oktobra je bila strokovna ekskurzija učencev: ogledali so si proizvodna sredstva in procese v delovnih organizacijah občine Ravne, v TAM, Livarni in Elektrokovini v Mariboru ter Litostroju v Ljubljani.

27. oktobra je bila seja zbora delovne skupnosti; obravnavali in potrdili smo periodični obračun ŠC za obdobje januar — september 1977: dohodek 4.995.241,40, čisti dohodek 4.586.335,80 din, ostanek čistega dohodka 37.554,95 din. Ostanek čistega dohodka se je porabil za poračun akontacij OD delavcev za obdobje od januarja do septembra 1977.

Od 28. do 30. oktobra sta se slavistki Breznikova in Plejnshekova udeležili zborovanja slavistov na Bledu in v Globasnici.

2. novembra je bilo prvo cepljenje učencev in delavcev proti gripi. (Cepljeni so bili trikrat s štirinajst dnevnimi presledki.)

4. novembra je bila konferenca osnovne organizacije ZK ŠC; obravnavali so splošne probleme ter izvolili sekretariat OO, druge organe in delegata za občinsko konferenco.

Ravnatelj Lado Kuček je na konferenci obvestil navzoče, da odhaja v pokoj. Vsem komunistom je zavezal uspešno delo in se jim zahvalil za sodelovanje.

Med 5. in 17. novembrom so bili roditeljski sestanki po oddelkih.

9. novembra je bila prva redovalna konferenca. Na njej smo obravnavali učni uspeh in vedenje učencev. Učni uspeh ob 1. redovalni konferenci: PKMŠ — 300 učencev, negativnih 68; SSMD — 45 učencev, negativnih 15; tehniška šola — 129 učencev, negativnih 36. Učni uspeh je slab, četrtnina dijakov je negativno ocenjena.

V oddelkih, kjer je učni uspeh slab, so bili skupni sestanki učencev z učitelji in starši, da bi se uspeh izboljšal.

11. novembra je bila seja odbora za medsebojna delovna razmerja; obravnavali so invaridsko upokojitev ravnatelja Lada Kukca. Delovno razmerje mu preneha po letnem dopustu (14. decembra 1977).

Od 14. do 18. novembra je bila v avli šole slikovna razstava, posvečena 60. obletnici oktobrske revolucije.

17. novembra je bila prva ura pouka posvečena 60. obletnici oktobrske revolucije.

23. novembra je bil zbor delovne skupnosti, ki je obravnaval samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev, sporazum o prihodku, dohodku in osebnih dohodkih, pravilnik o organizaciji in vodenju knjigovodstva, poslovanje za obdobje januar — september 1977 in drugo problematiko.

25. novembra je bila po zvočniku proslava, posvečena dnevu republike.

8. decembra je bila seja sveta delovne skupnosti; na njej so razpisali referendum za sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju

dela delavcev in pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

14. decembra je bil zbor delovne skupnosti šolskega centra, na katerem smo obravnavali predlog samoupravnega sporazuma o združitvi v temeljno banko in sporazum o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva.

15. decembra je bil občni zbor sindikalne podružnice. Za predsednika je izvoljen Avgust Krel.

17. decembra je bil dan prosvetnih delavcev občine Ravne na Koroškem v Mežici. Udeležili so se ga tudi delavci ŠC.

Zvečer je bil družabni večer ŠC v NAMI, kjer se je od aktivnega dela poslovil ravnatelj Lado Kukec.

Od 18. do 25. decembra je bila v avli šole slikovna razstava, posvečena 22. decembru, dnevju JLA. (22. decembra 1. uro proslava po zvočniku.)

Tega dne sta bili tudi seja OO ZK, na kateri so obravnavali pritožbe delavcev glede OD in izvedbo referendumov za sprejem samoupravnih aktov, ter zbor delovne skupnosti, ki je sprejel nekatere pravilnike in samoupravne sporazume.

23. decembra je bila seja odbora za medsebojno delovno razmerja; objavili so delovne zadolžitve finančnega knjigovodje za določen čas in odobrili kuharicam udeležbo v nadaljvalnem tečaju.

26. decembra je bil referendum za sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev (93,6 %) in pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo (85 %). Volivci so s tajnim glasovanjem sprejeli predlagane akte.

27. decembra je bila seja sveta delovne skupnosti, na kateri so potrdili izid referendumov, imenovali inventurne komisije ter izvolili delegate za delegatsko konferenco PTT promet.

28. decembra je bil za učence ŠC glasbeni koncert tria Grafenauer, Bertonec, Golob v Titovem domu. Koncerta so se udeležili učenci devetih letnikov.

Od 31. decembra 1977 do 3. januarja 1978 so bili novoletni prazniki. Z rednim delom in počikom smo začeli 4. januarja.

12. januarja je bil zimski športni dan: smučanje, sankanje in pohod v naravo.

13. januarja je bila polletna redovalna konferenca za učence zaključnih razredov poklicne kovinarske in metalurške šole, ki imajo pene-riodično obliko pouka. Od devetdesetih učencev je uspešno zaključilo pouk 83 učencev (92 %). Teoretični del zaključnih izpitov lahko dela 22 dijakov, praktičnega pa 61.

16. januarja so učenci 3. a razreda PKMŠ pisali klavzurno nalogo iz slovenskega jezika.

17. januarja sta se sestala sveta staršev in svet ŠC. Na seji so obravnavali delo ŠC v šolskem letu 1976/77, delovni načrt za leto 1977/78 in izbrali kandidata Janeza Brgleza, profesorja in izbrali kandidata Janeza Brgleza, profesorja in geografije, za ravnatelja šolskega centra.

20. januarja je bila polletna redovalna konferenca za učence vseh oddelkov, razen za zaključne razrede PKMŠ. Ob polletju je bil učni uspeh naslednji: PKMŠ — 300 učencev, izdelalo jih je 274, negativnih je 23, 2 sta neocenjena; ŠSMD — 45 učencev, izdelalo jih je 26, negativnih je 18, 1 neocenjen; tehniška šola — 129 učencev, izdelalo jih je 105, negativnih 23, 1 neocenjen. Učni uspeh je 85,8 %.

23. januarja so učenci sprejeli obvestilo o polletnem uspehu.

23. in 24. januarja so imeli učenci 3. a razreda PKMŠ (22 učencev) teoretični del zaključnih izpitov in so jih uspešno opravili.

25. januarja je bila seja odbora za medsebojno delovno razmerja; razpisali so delovne zadolžitve in opravila učitelja STM in izbrali kandidatko Štefko Ledinek za začasno delo v tajništvo.

Od 21. januarja do 4. februarja so imeli učenci polletne počitnice; z rednim delom smo pričeli 6. februarja.

30. januarja sta bili seja sveta in zbora delovne skupnosti.

1. februarja je prevzel dolžnost ravnatelja ŠC Janez Brglez, profesor zgodovine in geografije, ki je zadnje leto poučeval tudi samoupravljanje s temelji marksizma.

8. februarja — na Prešernov dan — ni bilo pouka. Učenci so si v dveh skupinah ogledali film Samorastniki.

10. februarja je se pomočnik ravnatelja udeležil seje medobčinskega sveta ZK koroške regije v Dravogradu, kjer so govorili tudi o usmerjenem izobraževanju.

16. februarja je bila seja sveta delovne skupnosti; obravnavali smo revalorizacijo osnovnih sredstev in inventurne razlike.

17. februarja se je sestal odbor za medsebojno delovno razmerja, ki je za določen čas (od 20. 2. do 31. 8. 1978) izbral za učitelja samoupravljanja s temelji marksizma tovarišico Melanšek Tatjana, absolventko filozofske fakultete (smer zgodovina — sociologija).

24. februarja je bila najprej seja sveta delovne skupnosti, nato pa zbora delavcev ŠC. Obravnavali smo zaključni račun za leto 1977: prihodki 9,559,711,99 din, dohodki 7,394,586,74 din, čisti dohodek 6,831,296,89 din, ostanek čiste dohodka 722.566,49 din. Po dogovoru je ostanek čistega dohodka razdeljen v sklad skupne porabe, v poslovni sklad, za živila v šolski kuhinji, za obratna sredstva in za obračun akontacij OD delavcev.

13. marca je bila seja odbora za medsebojno delovno razmerja; na njej so določili delovno in učno obveznost ravnatelju in pomočniku ter obravnavali druge probleme.

8. marca — za dan žena — je odbor sindikata priredil za žene, zaposlene na ŠC, skromno pogostitev in obdaritev.

14. marca sta bili delovna konferenca učiteljskega zbora, na njej smo obravnavali učno-vzgojne in disciplinske probleme, ter seja OO ZK, na kateri so obravnavali gradivo za 8. kongres ZKS.

17. marca je bila seja odbora za medsebojno delovno razmerja, na kateri so razpisali proste delovne naloge in opravila ter razpravljali o izobraževanju varilcev — učiteljev.

23. marca so bili roditeljski sestanki za posamezne oddelke.

24. marca so delavci ŠC na zboru delovne skupnosti razpravljali in sklepali o aneksih k samoupravnim sporazumom o temeljih planov SIS in obravnavali teze zakona o usmerjenem izobraževanju.

4. aprila je bila seja sveta delovne skupnosti, na kateri so sklenili, da naročimo razmnoževalni stroj.

7. aprila je bila 3. redovalna konferenca za učence šol za mladino. Konferenca je ugotovila slab učni uspeh v 3. b razredu PKMŠ in 2. razredu tehniške šole. Za ta oddelka se morata organizirati skupna sestanka učencev z učitelji in starši.

12. aprila sta se sestala svet centra in svet staršev. Za predsednika so izvolili Antona Blatnika. Obravnavali so razpis za vpis učencev in informativni dan za učence — osmošolce, ki se nameravajo vpisati v šole ŠC.

17. aprila je Melanšek Tatjana opravila diplomski izpit na filozofski fakulteti — smer sociologija-zgodovina.

17. aprila je bil zbor delovne skupnosti, na katerem smo sprejeli finančni načrt za leto 1978, merila za financiranje vzgojno-izobraževalne dejavnosti, metodologijo za enotno vrednotenje delovnih nalog in določili višino regresa za letni dopust.

25. aprila sta svet in zbor delovne skupnosti potrdila periodični obračun za obdobje januar — marec: prihodki 2,393.666,70 din, dohodki 1,758.767,55 din, čisti dohodek 1,624.239,40 din, obračunan čisti dohodek 1,788.666,10, izguba 164.426,70 din.

26. aprila je bila šolska proslava, posvečena obletnici ustanovitve OF in 1. maju.

28. aprila — na dan šole — so imeli učenci prosto.

Od 27. do 30. aprila smo imeli delavci ŠC ekskurzijo (Ravne—Valjevo—Titovo Užice—Zabljak—Titograd—Dubrovnik—Split—Šibenik—Zadar—Plitvička jezera—Zagreb—Ravne).

11. maja je bila seja OO ZK, na kateri so obravnavali pravilnik o delitvi OD.

19. maja so učenci drugih razredov preizkušali na strelišču na Poljani svoje znanje v streljanju z vojaško puško, drugi dijaki pa so imeli športni dan — pohode v naravo.

24. maja je odbor za medsebojno delovno razmerja sprejel plan letnih dopustov in obravnaval kadrovske probleme.

25. maj — dan mladosti: pohod ob pomnikih NOB za učitelje in učence (Ravne—Brinja gora—Rakitnik—Šentanel, kjer je bil nogometni turnir).

2. junija so učenci 4. razreda tehniške šole zaključili pouk.

5. junija je bila zaključna konferenca za 4. razred tehniške šole. Vsi učenci so pozitivno izdelali 4. razred in lahko opravljajo zaključni izpit (maturu).

9. junija je svet delovne skupnosti sprejel načrt počitniške prakse za učence, odpisal dotrajana osnovna sredstva in del drobnega inventarja.

10. junija je bil obrambni dan — mobilizacijska vaja. (Učence smo najprej obvestili o ravnanju v primeru napada iz zraka, nato po alarmu zapustili šolsko poslopje in se umaknili proti Navrškem vrhu.)

13. junij je zadnji dan pouka za učence zaključnih razredov PKMŠ in ŠSMD.

Za te razrede je bila popoldne redovalna konferenca; razred je uspešno zaključilo 73 učencev, 32 jih ima popravne izpite.

14. junija so se začeli zaključni izpiti iz praktičnega dela za učence PKMŠ in ŠSMD.

16. junija je bila seja izpitnega odbora. Dijaki (mladina in odrasli) tehniške šole so pisali klavzurno nalogo iz strojnih elementov s konstrukcijskimi vajami.

19. junija je bila seja izpitnega odbora. Dijaki tehniške šole so pisali klavzurno nalogo iz slovenskega jezika, učenci zaključnih razredov PKMŠ in ŠSMD pa so imeli popravne izpite.

20. junij — konec pouka za vse učence. Na delovodski šoli so bili zaključni izpiti. Popoldan je bila redovalna konferenca, na kateri smo ugotovili srednji učni uspeh. Popravne izpite ima nad 80 učencev.

Od 22. do 29. junija so zaključni izpiti učencev tehniške šole.

24. junija je bila šolska konferenca v telovadnici na Čevovju, kjer smo po telovadni akademiji in odbojarskem tekmovanju razdelili učencem letna spričevala.

Od 26. do 28. junija so bili ustni zaključni izpiti učencev PKMŠ.

28. junija smo učencem zaključnih razredov na Rimskem vrelcu svečano razdelili zaključna spričevala.

29. junija je bila seja komisije za sprejem učencev v 1. razred posameznih šol na ŠC.

IZ DELA MLADINSKE ORGANIZACIJE

V OO ZSMS ŠC Ravne so si že na začetku šolskega leta začrtali pester program dela. Spoznali so, da v tako veliki OO ZSMS ne morejo dobro delati, zato so sklenili, da bodo ustanovili tri OO ZSMS in KS OO ZSMS. Z ustanovitvijo treh OO se je dejavnost organizacije razširila in tudi pogoji za samoupravljanje so postali veliko boljši. OO ZSMS pa vendar niso zaživele, kot so pričakovali, predvsem zaradi neaktivnosti mladincev.

OO ZSMS je aktivno sodelovala z OK ZSMS, z osnovnimi šolami, predvsem pa z gimnazijo Ravne.

Brezuspešen blok

Krogla

Vse leto so prirejali jutranje oddaje, ki so zajemale delo MO, krožkov, ŠSD, zunanje in notranje politične dogodke ter šport. Ob praznikih (dan JLA, dan mladosti, praznik OZN itd.) so prirejali fotografske razstave, ob športnih dnevih pa so pripravili krajše kulturne programe; povabili so predstavnike ZB, ki so nam orisali dogodke pred vojno in med NOB. Ob državnih in republiških praznikih so prirejali proslave.

V okviru mladinske organizacije je na šoli deloval marksistični krožek, ki je zbiral mlade komuniste in druge aktivne člane ZSMS v idejno in akcijsko jedro. V predavanjih so obravnavali teme o mednarodnih žariščih in teme današnjega svetovnega delavskega gibanja.

V okviru OO ZSMS je deloval tudi klub OZN, v katerem so obravnavali mednarodne odnose, politiko neuvrščeniosti in delovanje OZN.

Zelo aktiven je bil tudi foto krožek. Mladinci, člani tega krožka, so priredili več razstav. Iz vrst ZSMS so predlagali deset mladincev, aktivnih v izvenšolskih dejavnostih, za sprejem v ZK.

Precej mladincev sodeluje na republiških in zveznih delovnih akcijah. Pri teritorialni obrambi je 35 prostovoljcev.

Organizirali so tudi pohode, na katerih smo obiskali partizanske grobove in spomenike.

Na zaključni konferenci so kritično pregledali delo MO in ugotovili, da bodo morali v prihodnjem šolskem letu vsi člani ZSMS izboljšati zavest, kritično obravnavati odnos do dela in krepiti lastno kulturo, saj bodo lahko le takšni postali delavci — samoupravljavci.

IZ DELA ŠOLSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA

Šolsko športno društvo je v letošnjem šolskem letu pripravilo pester program in ga 90-odstotno realiziralo.

V okviru šolskega športnega društva so delovali naslednji krožki: košarka, odbojka, namizni tenis, streljanje, plavanje, nogomet, šah in planinstvo.

ŠSD se je vključilo v republiško tekmovanje ŠSD (poseben program centra za ŠSD).

Organizirali so dva planinska pohoda:

— letni: Kamniško sedlo — Okrešelj — Logarska dolina — Črna;

— zimski: Golte — Sleme — Črna.

Za neplavalce so na šoli v prostem času organizirali plavalne tečaje z geslom: »na šoli ni neplavalcev«.

Pripravili so nogometne turnirje v počastitev dneva republike in dneva mladosti, ob koncu šolskega leta pa odbojgarski turnir za »Sumahov memorial«.

Udeležili so se vseh tekmovanj in manifestacij, ki jih je priredila občinska zveza telesnokulturnih organizacij. Šolsko leto so zaključili s telovadno akademijo v telovadnici osnovne šole.

IZ DELA ŠOLSKE SKUPNOSTI

Na prvem sestanku so izvolili predsedstvo ŠS in sprejeli program dela. Izpolnjevali so naloge in uresničevali sklepe, ki so jih sprejeli na sestankih. V tem šolskem letu so bili sklepi trije.

ŠS je posebej skrbno spremljala gibanje učnega uspeha z grafikonom na oglasni deski. Razredne skupnosti so zadolžili za organizacijo pomoči pri učenju slabšim učencem.

Največje težave pri delu ŠS so imeli zaradi slabe udeležbe na sestankih, ki ji botrujejo pester sestav šol za mladino v sklopu našega centra, dvoizmenski pouk in veliko število vozačev.

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Izobraževanje ob delu je organizirano v obliki rednih šol in v obliki tečajev, seminarjev in predavanj.

1. Redne šole:

a) Poklicna kovinarska in metalurška šola
Vpisanih je 57 učencev: 30 metalurgov in 27 kovinarjev. Tretji razred so zaključili junija, zaključne izpite za bodo delali v mesecu avgustu.

b) Delovodska šola
Rednega oddelka ni bilo. Zaključne izpite so opravljali zamudniki (6 učencev).

c) Tehniška šola — strojna smer
Rednega oddelka ni bilo. Zaključne izpite iz lanske generacije je opravilo 29 učencev — delavcev.

2. Seminarji, tečaji in predavanja

Te oblike izobraževanja se je v 32 oddelkih udeležilo 694 delavcev. Na tečajih za varjenje, žerjavovodje in voznike viličarjev si je 40 delavcev pridobilo potrebno znanje za opravljanje delovnih nalog. Drugi so pridobili le dodatno znanje, ki ga zahtevajo delovne naloge.

USPEH UČENCEV POKLICNA KOVINARSKA IN METALURŠKA ŠOLA

1. a poklicna kovinarska in metalurška šola 29 m + 0 ž = 29

Razrednik: Franc Čeplak

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Bezjak Drago
Plevnik Simon

DOBRI: 13 + 0 = 13

Fajmut Srečko
Gerhold Ivan
Hrašan Borut
Jeromek Anton
Lauk Viljem
Pečovnik Demeter
Plošnik Srečko
Repnik Ivan
Ribaš Dušan
Rozman Niko
Štifter Anton
Striker Roman
Zapušek Branko

ZADOSTNI: 8 + 0 = 8

Čepin Miran
Keber Bojan
Lasnik Rudi
Lužnik Igor
Marsek Vojko
Osojnik Jože
Pejovnik Silvo
Rabuzza Miroslav

NEZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Brenčur Anton (M)**
Kamnik Adolf (Sl, Gg, M)**
Kranjc Rudi (M)**
Marzel Milan (Sl, Gg)**

Strmčnik Peter (M)**
Stropnik Gorazd (Sl, Stm, M)**

1. b poklicna kovinarska in metalurška šola

26 m + 0 ž = 26

Razrednik: Avgust Krebl

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Vogel Rudolf

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Merkač Dušan
Pušnik Janez
Verhunjak Maksimiljan

DOBRI: 12 + 0 = 12

Breznik Darko
Hovnik Dušan
Jevšnik Rajko
Jug Branko
Kričej Milan
Krivonog Janez
Logar Franjo
Pajnik Jože
Praprotnik Robert
Senica Roman
Štruc Andrej
Štrumpf Božidar

ZADOSTNI: 7 + 0 = 7

Brusnik Anton
Hovnik Damjan
Medved Janez
Pasarić Jože
Praprotnik Bojan
Rezar Danilo
Šumnik Hugo

NEZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Hribernik Peter (Stm)
Mežnarc Marjan (Stm)
Spegel Milan (Sl, M)

1. c poklicna kovinarska in metalurška šola

18 m + 7 ž = 25

Razrednik: Anton Blatnik

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 4 + 1 = 5

Jamnik Slavko
Kotnik Milan
Laznik Marija
Mali Stanislav
Topolovec Stanko

DOBRI: 8 + 1 = 9

Janšek Štefan
Lipovnik Ludvik
Obu Janez
Obretan Metka
Palir Miran
Rek Beno
Repas Darinko
Sedar Srečko
Špalir Milan

ZADOSTNI: 3 + 5 = 8

Čapelnik Miroslava
Košutnik Vinko
Pogorevnik Edita
Sedar Zoran
Smrečnik Olga
Turičnik Ivanka
Vaukman Anica

NEZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Hovnik Tomaž (Sl, M)**
Kotnik Ivan (Sl)**
Stamulak Srečko (M)**

1. d poklicna kovinarska in metalurška šola

17 m + 6 ž = 23

Razrednik: Ivan Kuzman

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Javornik Ksandi
Legnar Janez
Mongus Danilo

DOBRI: 8 + 4 = 12

Biškup Elizabeta
Iršič Bojan
Jamnik Jernej
Keber Marjana

(Opomba: * učenec je opravil popravni izpit, ** učenec bo opravljal popravni izpit.)

Krivec Miran
Miler Marjeta
Srebot Erika
Svenšek Janez
Tone Stanko
Vrhnjak Bogomir
Vrhnjak Janez
Zagernik Jože

ZADOSTNI: 2 + 2 = 4

Glinik Bernarda
Mesarič Darko
Tuksar Anton
Žaže Klara

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Arcet Dušan (M, neoc. Pp)**
Klančnik Ivan (Sl, M, neoc. Pp)
Kormanšek Rajko (Sl)**
Kotnik Jože (Stm)**

2. a poklicna kovinarska in metalurška šola
31 m + 0 ž = 31

Razrednik: Franc Mesner

ODLIČNI: 0 + 0 = 0
PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Turičnik Janez

DOBRI: 18 + 0 = 18

Erman Atilijo
Fašun Bojan
Hauptman Ivan
Izak Janez
Kajžer Matko
Kojzek Stanko
Kranjc Konrad
Kristan Tomaž
Lah Marijan
Matavž Anton
Okrogelnik Ivan
Piko Ivan
Pisar Miran
Praznik Vlado
Robač Tomaž
Smonkar Danilo
Smrečnik Ivan
Varšnik Janez

ZADOSTNI: 8 + 0 = 8

Belinc Stanislav
Jazbec Damijan
Kolar Boris
Komprej Mirko
Miklavžina Iztok
Mori Marjan
Planinšec Jožef
Sovič Milan

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Golob Marko (M)**
Rek Rafael (Stm, M, Fi)**
Varšnik Slavko (M, Fi, To)**
Zvonar Zoran (M)**

2. b poklicna kovinarska in metalurška šola
32 m + 0 ž = 32

Razrednik: Tatjana Melanšek

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Skuk Maksimiljan

PRAV DOBRI: 4 + 0 = 4

Krivic Jože
Mori Marko
Rapuc Goran
Ring Aleksander

DOBRI: 14 + 0 = 14

Ferk Darko
Ferlež Janez
Gostenčnik Srečko
Kontrec Matjaž
Miklavc Marjan
Naglič Alojz
Pečnik Srečko
Pšeničnik Franc
Ramšak Konrad
Robin Ivan
Smolar Anton
Stražišnik Jože
Trup Srečko
Veber Dušan

ZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Haber Renato
Krebl Izidor
Mesner Rajko
Šlemenik Janez

Smonkar Janez
Vavče Jože

NEZADOSTNI: 7 + 0 = 7

Jurač Maksimiljan (Fi)**
Karel Rado (M, Fi, To)**
Krajnik Zoran (Sl, M, Fi)**
Strgar Ferdo (M, To)**
Škratek Peter (Stm, M, Fi, To, Pt)
Zaponšek Franc (Sl, Stm, M, Fi)
Zaponšek Ivan (Sl, Fi)**

2. c poklicna kovinarska in metalurška šola
14 m + 5 ž = 19

Razrednik: Jože Jostl

ODLIČNI: 0 + 0 = 0
PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Lipovnik Alojz

DOBRI: 10 + 3 = 13

Aberšek Janez
Čebulj Anton
Črešnik Dragica
Hovnik Jožica
Ferlin Brane
Janšek Franc
Lampret Robert
Ledinek Ernest
Osojnik Dušan
Pandel Janez
Trdina Borislav
Trdina Stanislav
Verovnik Cvetka

ZADOSTNI: 1 + 2 = 3

Lipovnik Srečko
Verhocnik Marija
Vogel Vladica

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Močivnik Jože (M, Fi)**
Pavlinič Branko (Fi)**

2. d poklicna kovinarska in metalurška šola
15 m + 10 ž = 25

Razrednik: Božidar Erat

ODLIČNI: 0 + 0 = 0
PRAV DOBRI: 0 + 0 = 0
DOBRI: 9 + 1 = 10

Borovnik Ivan
Grabner Franc
Horvat Alojz
Kajnih Meta
Mernik Srečko
Morn Branko
Naglič Franc
Paradiž Danilo
Rejak Rajko
Škratek Alojz

ZADOSTNI: 4 + 6 = 10

Čas Maks
Gošnjak Jože
Krivic Marija
Osojnik Zvonka
Podhraški Irena

Rek Alojz
Tone Marija
Trokšar Vlasta
Velunšek Hermina
Medved Stanislav

NEZADOSTNI: 2 + 3 = 5

Libnik Magdalena (Fi, To, Pt)**
Selišnik Zofija (Tr)**
Sidar Edvard (Sl, Fi, To)**
Šumnik Mojca (M)**
Švajger Benjamin (Sl)**

3. a poklicna kovinarska in metalurška šola
28 m + 0 ž = 28

Razrednik: Mirko Čeru

ODLIČNI: 0 + 0 = 0
PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Petek Zdravko

DOBRI: 9 + 0 = 9

Duler Milan
Gašper Bojan
Golob Drago
Hartman Peter
Jeseničnik Oskar
Lužnik Gvido
Slatinek Igor
Svenšek Jože
Špes Feliks

ZADOSTNI: 17 + 0 = 17

Balažič Ervin
Fužir Avgust
Grobelnik Vojko
Jeseničnik Beno
Kalajžič Janko
Konečnik Izidor (Stm)*

Kordež Drago
Leskovec Ivan (Pt)*
Leskovec Jože

Maklin Anton (Stm, Pt)*
Mikeln Janez (Zg, Stm)*

Novak Miran
Proje Marjan
Rožej Anton (Zg, Pt)*
Sovič Herman
Šimunovič Franjo
Tomažič Janez

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Novak Franc (M, Pt)**

3. b poklicna kovinarska in metalurška šola
27 m + 3 ž = 30

Razrednik: Anton Svečko

ODLIČNI: 0 + 0 = 0
PRAV DOBRI: 0 + 0 = 0

DOBRI: 10 + 0 = 10

Blatnik Vladimir
Borko Miran
Fajmut Janez
Gruber Janko

Pred osrednjo prireditvijo v nedeljo 18. junija letos »Jugoslavija v pesmi in plesu« so se naši prijatelji iz pobratenih občin v povorki, ki je krenila z Javornika prek trga do tekmovalne hale predstavili s pesmijo in plesom v čudovitih narodnih nošah. Prišli so tudi...

.. iz Varvarina

Hutinski Štefan
Krajger Anton
Lipnik Srečko
Paternuš Vladimir
Prosen Milan
Pustoslemšek Drago

ZADOSTNI: 12 + 1 = 13

Ajtnik Zdenko
Bitenc Branko
Jurač Adolf (Sl, S)*
Klavž Jurij
Kordež Stanislav (S)*
Markuš Stanislav (Fi)**
Mežnarc Jolanda
Mlačnik Drago (M, Fi)*
Panzi Vilko
Pečnik Darko
Podpečan Zvonko
Skutnik Branko
Studenčnik Marjan

NEZADOSTNI: 5 + 1 = 6

Dornik Florjan (Fi)**
Fišer Darko (Sl, Zg, M, Fi, S)**
Kordež Roman (M)**
Lakovšek Jurij (M)**
Levovnik Alojz (Zg, Sl, Stm, M, Fi, To, S)
Starnik Marjeta (Zg, To, S)**

NEOCENJENI: 0 + 1 = 1

Škoflek Jožica

3. c poklicna kovinarska in metalurška šola 24 m + 8 ž = 32

Razrednik: Vinko Gaberšek

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 1 = 4

Brusnik Anica
Kojzek Danilo
Maze Ferdo
Skitek Zdenko

DOBRI: 7 + 4 = 11

Ban Stanko
Bivšek Milan
Brdnik Boris
Burjak Majda
Knez Jožica
Kričej Frančiška
Merkač Jože
Mikić Jože
Škratek Milan
Veber Štefan
Zaveršnik Jožica

ZADOSTNI: 9 + 1 = 10

Bolko Milan (Fi, M)*
Kamnik Ivan
Krajnc Rudolf (Fi)*
Mešel Jože
Poročnik Ivan (Fi)*
Pušnik Drago (M, Fi)*
Ravlan Jože
Štruc Drago (Sl)*
Urnaut Bojan (Sl, M, Fi)*
Viderman Danica

NEZADOSTNI: 5 + 2 = 7

Buher Marjan (Sl, M, Fi, To)
Černevšek Kristina (M, Fi)**
Gril Jože (Sl, M, Fi)**
Pesjak Justina (M, Fi, S)**
Prevalnik Mirko (M)**
Smonkar Miroslav (M, Fi)**
Veber Stanislav (M, Fi, To, S)

ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE DELAVCE

1. razred šole za specializirane metalurške delavce

29 m + 0 ž = 29

Razrednik: Esad Hadžagić

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Serušnik Bojan

DOBRI: 12 + 0 = 12

Čebulj Franc
Kamnik Roman
Kunc Vlado
Mihalič Josip
Mori Zvonko
Prikeržnik Mihael
Pongrac Jožef
Srčić Bojan
Šmid Janez
Štefančič Zvonko
Trojnar Mladen
Turjak Branko

ZADOSTNI: 8 + 0 = 8

Gorenšek Franc
Gostenčnik Jože
Osojnik Janez
Pogorelnik Cveto
Prikeržnik Franc
Rek Miro
Štrigl Igor
Videtič Leopold

NEZADOSTNI: 8 + 0 = 8

Bratuša Marjan (Str, Tr)**
Fužir Milan (Str, Tr)**
Kuzma Srečko (Pt)**
Polenik Jože (Stm, Str, Pt, Tr)
Pavlič Marjan (Str, Tg, Tr)**
Ravnjak Drago (Tr)**
Ulbl Mihael (Sl, Str, Tg)**
Urh Branko (Stm, Str)**

2. razred šole za specializirane metalurške delavce

14 m + 1 ž = 15

Razrednik: Breda Krauberger

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Pešič Željko

DOBRI: 2 + 0 = 2

Kraup Bogomir
Nabernik Zvonko

ZADOSTNI: 10 + 0 = 10

Borovnik Marijan
Ferk Daniel
Forneci Marko (Str)*
Golerač Marjan
Mihelič Miroslav
Piko Milan
Pogorevc Niko
Svetina Milan
Štruc Rado
Urbanc Silvo (Str)*

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Stropnik Vili (Str)**

NEOCENJENI: 0 + 1 = 1

Hrovat Irena

TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

1. razred tehniške strojne šole 27 m + 7 ž = 34

Razrednik: Maja Plejnshek-Senica

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Bevc Drago

PRAV DOBRI: 5 + 0 = 5

Klug Branko
Kotnik Karol
Petrič Jožef
Simetinger Samo
Viderman Ivan

DOBRI: 16 + 6 = 22

Ačko Adrijana
Banko Margit
Glavič Matjaž
Gostenčnik Ivan
Horvat Marjetka
Janežič Roman
Kadiš Sonja
Kaudik Bojan
Koroš Stanislav
Matečko Josip
Motaln Edvard
Peruš Bernarda
Predikaka Vilko
Roner Igor
Sajovic Niko
Stradovnik Jožef
Špiler Milka
Toplak Viljem
Vauh Bojan
Vavče Marko
Vrhovnik Franjo
Vuković Darko

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Ipavic Igor
Lipnik Franjo

NEZADOSTNI: 3 + 1 = 4

Kumer Friderik (M)**
Lepen Igor (An, M, Fi)**
Lovenjak Milena (M, Fi)**
Pisnik Mladen (M, An)**

2. razred tehniške strojne šole 32 m + 3 ž = 35

Razrednik: Marija Gregorek

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Beloševič Danilo

PRAV DOBRI: 7 + 0 = 7

Čas Branislav
Čas Darinko
Čeplak Davorin
Močilnik Vinko
Pečnik Anton
Potočnik Vinko
Sekirnik Matjaž

DOBRI: 16 + 1 = 17

Ferk Bojan
Grubelnik Janko
Herman Jožica
Jančar Zdenko
Jeromel Marko
Kavdik Milan
Koren Jože
Kunc Drago
Leš Bojan
Lešnik Jože
Mešnjak Valentin
Pirnat Ivan

Potočnik Tomaž
 Šnajder Peter
 Šrajner Bernard
 Vučko Anton
 Zlebnik Andrej

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Košir Marijan
 Ošep Janko
 Paradiž Bojan

NEZADOSTNI: 5 + 2 = 7

Golob Marija (Fi, M)**
 Korat Alojz (An)**
 Krivec Bernard (M)**
 Lipovšek Tatjana (M)**
 Plazovnik Anton (Ne)**
 Stampah Aleksander (M)**
 Zunc Branko (Fi)**

3. razred tehniške strojne šole
 31 m + 2 ž = 33

Razrednik: Silva Breznik

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Jelen Bojan
 Lipovnik Stanko

PRAV DOBRI: 7 + 0 = 7

Berložnik Damijan
 Dlopst Milan
 Gerold Peter
 Glavica Mirko
 Kunc Marjan
 Pušnik Jože
 Šuler Darko

DOBRI: 17 + 2 = 19

Brložnik Janez
 Broman Andrej
 Crešnik Beno
 Erat Robert
 Gorenšek Andrej
 Kladnik Andrej
 Kseneman Franc
 Levar Marijan
 Nedok Silvo
 Oder Janez
 Paradiž Franc
 Praper Andrej
 Potočnik Amalija
 Radivojevič Marjan
 Rožej Ivan
 Stanta Darja
 Vajda Bogdan
 Viderman Branko
 Vrlič Bojan

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Krajcer Radovan
 Smode Marjan
 Steharnik Peter

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Mlakar Janez (To)**
 Turk Anton (To)**

4. razred tehniške strojne šole
 20 m + 7 ž = 27

Razrednik: Štefan Keber

ODLIČNI: 1 + 2 = 3

Pirtovšek Miran
 Grešovnik Berta
 Rožič Miroslava

PRAV DOBRI: 6 + 3 = 9

Gerdej Marjan
 Mališnik Metod
 Ortan Drago
 Petrovič Jožef
 Ravnjak Zlatko
 Svetec Janez
 Lahovnik Irena
 Petrič Bernarda
 Poberžnik Vlasta

DOBRI: 13 + 2 = 15

Gačnik Otmar
 Grubelnik Franc
 Hovnik Andrej
 Kogelnik Miro
 Pastirk Darinko
 Planko Aleksander
 Pokeršnik Milan
 Srebotnik Erhard
 Štefanovič Andrej
 Vajt Milan
 Večko Samo

Zimic Boris
 Zganec Drago
 Baran Vera
 Požarnik Sonja

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0
 NEZADOSTNI: 0 + 0 = 0

**POKLICNA KOVINARSKA
 IN METALURŠKA ŠOLA RAVNE —
 ODRASLI**

3. razred — kovinarji
Razrednik: Jože Drevenšek

Bališ Ivan
 Detečnik Ivan
 Gorenšek Drago
 Hladnik Adolf
 Hudej Franc
 Jehart Stanko
 Kadiš Andrej
 Kaker Gabrijele
 Kolar Milan
 Lešnik Drago
 Lorenci Zdravko
 Metulj Peter
 Mlačnik Oto
 Mlinar Rudi
 Mori Marija
 Pintarič Ivan
 Pisar Anton
 Prisljan Sašo
 Pungartnik Dragica
 Sidar Stanislav
 Suhovršnik Stanko
 Tone Franc
 Vivod Branko
 Pajnik Peter
 Interni:
 Jelen Maksimiljan
 Praznik Stanko

3. razred — metalurgi

26 m + 3 ž = 29

Razrednik: Jože Drevenšek

Barič Mirko
 Bronkovič Marjan
 Čekon Andrej
 Černivnik Ivanka
 Drozg Jože
 Gorenšek Stefan
 Gregor Slavko
 Konečnik Janez
 Krajnc Friderik
 Laznik Jožica
 Naglič Mirko
 Pečnik Stefan
 Peter Bojan
 Pirnat Ivan
 Praznik Ivan
 Prikeržnik Peter
 Rožej Franc
 Simenc Marjan
 Stavdeker Pavel
 Šuler Vinko
 Šumnik Alojz
 Topeler Ida
 Vališer Vlado

Vidovič Stefan
 Založnik Bogomir
 Zelodec Jože
 Čuk Branko

USPEHI PRI ZAKLJUČNIH IZPITIH 1977/78

	Št. odd.	Št. kand.	Odlični	Prav dobri	Dobri	Zadostni	Izdelalo	Popravni izpit	Ni izdelalo
ŠSMD	1	13	—	6	6	1	13	—	—
PKMŠ	3	77	2	13	43	9	67	10	—
TSMS	1	27	4	8	13	—	25	2	—
Teh. odrasli	1	28	2	7	15	4	28	—	—
Skupaj	6	145	8	34	77	14	133	12	—

**USPEH KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI
 ZAKLJUČNI IZPIT V JUNIJSKEM ROKU
 POKLICNA KOVINARSKA
 IN METALURŠKA ŠOLA**

3. a razred

27 m + 0 ž = 27

ODLIČNI: 1 + 0 = 27

Petek Zdravko — strojni ključavničar

PRAV DOBRI: 4 + 0 = 4

Gašper Bojan — strojni ključavničar
 Grobelnik Vojko — strojni ključavničar
 Slatinek Igor — strojni ključavničar
 Špes Feliks — strojni ključavničar

DOBRI: 17 + 0 = 17

Balažič Ervin — strojni ključavničar
 Duler Milan — strojni ključavničar
 Fužir Avgust — strojni ključavničar
 Golob Drago — strojni ključavničar
 Hartman Peter — strojni ključavničar
 Jeseničnik Beno — strojni ključavničar
 Jeseničnik Oskar — strojni ključavničar
 Kalajžič Janko — strojni ključavničar
 Kordež Drago — strojni ključavničar
 Leskovec Ivan — strojni ključavničar
 Leskovec Jožef — strojni ključavničar
 Lužnik Gvido — strojni ključavničar
 Novak Miran — strojni ključavničar
 Proje Marjan — strojni ključavničar
 Sovič Herman — strojni ključavničar
 Svenšek Jože — strojni ključavničar
 Tomažič Janez — strojni ključavničar

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Šimunovič Franjo — strojni ključavničar

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Maklin Anton — strojni ključavničar (Stm)**
 Mikeln Janez — strojni ključavničar (Stm)**
 Rožej Anton — strojni ključavničar (zagovor Pp)**
 Konečnik Izidor — strojni ključavničar (Stm)**

... iz Bosanske Dubice

3. b razred

22 m + 1 ž = 23

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Ajtnik Zdenko — rezkalec
Blatnik Vlado — rezkalec
Lipnik Srečko — ključavničar

DOBRI: 12 + 1 = 13

Borko Miran — rezkalec
Fajmut Janez — strojni ključavničar
Gruber Janko — ključavničar
Hutinski Stefan — ključavničar
Krajger Anton — rezkalec
Mežnarc Jolanda — rezkalka
Paternuš Vladimir — rezkalec
Pečnik Darko — ključavničar
Podpečan Zvonko — orodjar
Prosen Milan — strojni ključavničar
Pustoslemšek Drago — strojni ključavničar
Skutnik Branko — konstrukcijski ključavničar
Studenčnik Marjan — rezkalec

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Bitenc Branko — strojni ključavničar
Klavž Jurij — strojni ključavničar
Kordež Stanislav — rezkalec
Mlačnik Drago — ključavničar

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Jurač Adolf — rezkalec (Pt)**
Markuš Stanislav — ključavničar (Pt)**
Zaradi bolezni ni opravljal zaključnega izpita
Panzi Vilko — ključavničar**3. c razred**

18 m + 6 ž = 24

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Maze Ferdo — brusilec

PRAV DOBRI: 4 + 2 = 6

Brusnik Anica — strugarka
Burjak Majda — brusilka
Mikič Jožef — strugar
Skitek Zdenko — strugar
Skratek Milan — strugar
Veber Stefan — strugar

DOBRI: 8 + 4 = 12

Ban Stanko — strugar
Bivšek Milan — strugar
Bolko Milan — strugar
Brdnik Boris — strugar
Knez Jožica — strugarka
Kojzek Danilo — strugar
Kričej Frančiška — strugarka
Merkač Jožef — strugar
Ravlan Jože — strugar
Urnaut Bojan — strugar
Viderman Danica — strugarka
Zaveršnik Jožica — strugarka

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Kamnik Ivan — strugar
Krajnc Rudolf — strugar

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Mešel Jože — strugar (Stm)**
Poročnik Ivan — strugar (Stm)**
Pušnik Drago — strugar (Stm)**
Štruc Drago — strugar (Stm)****ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE
DELAVCE****2. razred**

13 m + 0 ž = 13

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 6 + 0 = 6

Golerač Marjan — strojni kalupar
Kraup Bogomir — strojni kalupar
Mihelič Miroslav — strojni kalupar
Pešič Zeljko — strojni kovač
Piko Milan — strojni kalupar
Svetina Milan — strojni kalupar

DOBRI: 6 + 0 = 6

Borovnik Marijan — strojni kovač
Ferk Daniel — talilec elektro peči
Forneci Marko — talilec elektro peči
Nabernik Zvonko — strojni kovač
Pogorevc Niko — strojni kovač
Štruc Rado — strojni kalupar

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Urbanc Silvo — strojni kovač

NEZADOSTNI: 0 + 0 = 0

**TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA
ŠOLA****4. razred**

20 m + 7 ž = 27

ODLIČNI: 2 + 2 = 4

Grešovnik Berta — strojni tehnik
Pirtovšek Miran — strojni tehnik
Rožič Miroslava — strojni tehnik
Sveteč Janez — strojni tehnik

PRAV DOBRI: 6 + 2 = 8

Gerdej Marjan — strojni tehnik
Lahovnik Irena — strojni tehnik
Mališnik Metod — strojni tehnik
Pastirk Darinko — strojni tehnik
Petrovič Jožef — strojni tehnik
Požarnik Sonja — strojni tehnik
Srebotnik Erhard — strojni tehnik
Zimic Boris — strojni tehnik

DOBRI: 10 + 3 = 13

Baran Vera — strojni tehnik
Gačnik Otmar — strojni tehnik
Kogelnik Miro — strojni tehnik
Ortan Drago — strojni tehnik
Petrič Bernarda — strojni tehnik
Planko Aleksander — strojni tehnik
Poberžnik Vlasta — strojni tehnik
Pokeršnik Milan — strojni tehnik
Ravnjak Zlatko — strojni tehnik
Štefanovič Andrej — strojni tehnik
Vajt Milan — strojni tehnikVečko Samo — strojni tehnik
Žganec Drago — strojni tehnik

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Grubelnik Franc — strojni tehnik (Sek)**
Hovnik Andrej — strojni tehnik (Sek)****USPEH KANDIDATOV NA ZAKLJUČNEM
IZPITU NA ODDELKIH ZA ODRASLE****DELOVODSKA ŠOLA
METALURŠKA SMER**

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Lipovnik Stanislav

DOBRI: 2 + 0 = 2

Lesičnik Franc
Trbonšek Srečko

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Fajmut Peter (interni)
Janežič Pavel (interni)
Marzel Franc (interni)**TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIŠKO
IN STROJNO STROKO MARIBOR****ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH****4. razred**

22 m + 6 ž = 28

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Podojsteršek Milan
Robnik Robert

PRAV DOBRI: 6 + 1 = 7

Brežnjak Martin
Čreslovnik Mirko
Juh Otmar
Navotnik Franc
Podjavoršek Viktor
Škrubej Romana
Verbole Jože

DOBRI: 12 + 3 = 15

Balazič Jože
Gostenčnik Alberta
Kogelnik Ivan
Kordež Silvo
Krivonog Feliks
Marin Jakob
Mori Marjan
Motnik Anton
Ošlovnik Viljem
Pečnik Miran
Plazl Karel
Sagernik Majda
Slemenšek Marjan
Tone Pavla
Kočnik Feliks

ZADOSTNI: 2 + 2 = 4

Koletnik Jožica
Kraševc Zdenko
Skudnik Marija
Strmčnik Franc

NAŠA GIMNAZIJA

daje poročilo za šolsko leto 1977-78

SVET ŠOLE

1. Svet šole sestavljajo štiri delegacije, in to:

a) delegacija delovne skupnosti: Kodrin Mihael, Čepin Branko, Mrdavšič Vera, Nagernik Milka, Perič Pavla, Vevar Jerica, Vučko Stanko

b) delegacija občinskih skupščin in delovnih organizacij koroške regije: Vrečič Kolan — SO Ravne, Potočnik Anton — SO Slovenj Gradec, Gobec Alojz — SO Radlje ob Dravi, Mori Janez — SO Dravograd, Haber Roman — železarna Ravne

c) delegacija staršev: Ferk Konrad, Gašper Franc, Babin Jakob, Berčič Marija, Medved Justin

č) delegacija dijakov: Strmčnik Dušan, Koren Janja, Podričnik Martina, Rožanc Igor

ZBOR DELAVCEV

Zbor delavcev sestavljajo vsi zaposleni delavci; predsednik zbora delavcev je Krivograd Alojz

SVET DELAVCEV

Kodrin Mihael, Čepin Branko, Mrdavšič Vera, Nagernik Milka, Perič Pavla, Vevar Jerica, Vučko Stanko

**ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA
RAZMERJA**

Verovnik Tončka, Dlopst Dorica, Mrdavšič Vera, Leitinger Ivan, Pur Marija

**ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE
KONTROLE**

Lodrant Stanko, Logar Andrej, Pečovnik Marija

ŠOLSKA SKUPNOST

(mentorica: Lešnik Marija)

V tem šolskem letu je bila predsednica Krajnc Jana, člani pa predsedniki razrednih skupnosti

ORGANIZACIJA ZSMS

(mentorica: Verovnik Tončka)

Predsednica koordinacijskega sveta OO ZSMS na šoli je bila Lesnik Milena, člani pa delegati OO ZSMS I., II., III., IV. letnika splošne gimnazije in delegat OO ZSMS gimnazije pedagoške smeri

ŠOLSKI DELAVCI

(Naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na gimnaziji Ravne, stroka, kaj in kje je učil, zadolžitve PZ — praktična znanja, STM — samoupravljanje s temelji

marksizma; navajamo stanje, kakršno je bilo v 4. redovalni konferenci.)

I. REDNI UČITELJI

GOLČER Anton (profesor, 1931, 1956, 1956, Bio): 2č = 2 uri
BORSTNER Bojan (profesor, 1954, 1978, 1978, Fil, Soc): fil: 4c, 4č; soc: 3b, 3c, 3č; STM: 2a, 2b = 14 ur; skrb za mladinske ure
BURG Marjeta (profesorica, 1941, 1963, 1963, An, Fr): an: 1c, 1d, 2d, 2e, 3b, 3d, 4c, 4d; PZ-an: IV. = 27 ur; mentorica MKUD
ČEPIN Branko (profesor, 1949, 1975, 1975, glasba): osnove umetnostne vzgoje in gl. vzgoja: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 2e, 3d, 4d = 28 ur; umetniški vodja pevskega zbora
DLOPST Dorica (inž. elektrotehnike, 1954, 1977, 1977): fi: 1č, 1d, 2d, 2e; PZ-fi: IV. = 9 ur; asistent za fiziko in varuh učil za fiziko
FILIPANČIČ Jožica (predmetna uč., 1933, 1958, 1963, Te): te: 1a, 1b, 1d, 2a, 2b, 2c, 2de, 3a, 3b, 3cč, 4a, 4bc, 4čd = 28 ur; varuhinja učil za dekliško telovadbo, somentorica ŠSD
KEČERIN Josip (profesor, 1938, 1955, 1973, Te): te: 1b, 1c, 1č, 1d, 2b, 2č, 2de, 3a, 3cč, 3d, 4a, 4bc, 4čd = 27 ur; mentor ŠSD
KODRIN Mihael (profesor, 1924, 1956, 1962, Bio): bio: 1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 3c, 3č, PZ-III. = 26 ur; varuh zemljišča in biološke zbirke, urednik urnika
KOMPREJ Vinko (predmetni učitelj, 1939, 1956, 1964, Teh. vzg.): teh. vzg.: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č = 27 ur; organizator proizvodnega dela, varuh delavnice za tehnično vzgojo, mentor fotoamaterskega krožka
KOTNIK Janko (profesor, 1939, 1963, 1963, Te): te: 1a, 1c, 1č, 2a, 2c, 2č, 2de, 3b, 3cč, 3d, 4bc, 4čd; zdravstvena vzgoja: 3d = 25 ur; varuh učil za fantovsko telovadbo, somentor ŠSD
KOŽAR ERNA (profesorica, 1942, 1965, 1965, An, Ne): an: 2b, 3č, 4b; ne: II.: 1a, 2a, 2c, 3a, 4a, 4b; ne-I: IV. = 24 ur; varuhinja učil za nemški jezik
KRIVOGRAD Alojz (profesor, 1934, 1962, 1962, Zg): zg: 1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b; STM: 1a = 20 ur; varuh učil za zgodovino, mentor zgodovinskega krožka
KRIVOGRAD Irena (profesorica, 1937, 1961, 1962, Um. zg.): zg: 1c, 2č, 3c, 3č, 4c, 4č; umet. vzg.: 1a, 1b, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č = 23 ur; varuh učil za umetnostno zgodovino
LEITINGER Ivan (profesor, 1944, 1968, 1973, Bio): bio: 1č, 1d, 2d, 2e, 3d; PZ-IV.; ke: 1č, 1d, 2d, 2e, 3a, 3b, 3c, 3č, 3d = 24 ur; mentor biološkega krožka
LEŠNIK Marija (profesorica, 1946, 1973, 1973, An, SI): an: 1a, 1b, 2c, 2č, 3c, 4a, 4č, sl: 1a = 24 ur; mentorica šolske skupnosti
LODRANT Stanko (profesor, 1927, 1950, 1950, Ke): ke: 1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 2c, 2č, PZ-III., IV.; fi: 3a, 3b, 3c, 3č = 29 ur; varuh zbirke učil za kemijo, mentor planinskega odseka pri ŠSD
LOGAR Andrej (dipl. psiholog, 1951, 1977, 1977, Psi): psi: 3a, 3b, 3c, 3č, 3d; šolsko svetovanje in poklicno usmerjanje, mentor mladinskih ur
LOGAR Cvetka (profesorica, 1952, 1977, 1977, An, Fr): an: 1č, 2a, 3a, PZ-an III; fr: 1c, 1cd, 2č, 3c, 3č = 21 ur
MEDVED Drago (profesor, 1931, 1953, 1961, Ze): ze: 1a, 1č, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c, 4č = 24 ur; varuh učil za zemljepis, mentor zemljepisnega krožka
MRDAVŠIČ Janez (profesor, 1928, 1957, 1957, Sl): sl: 1b, 2a, 2e, 3a, 4b, 4c; PZ-III., IV. = 26 ur; mentor recitacijskega krožka, poverjenik za Prežihovo značko
MRDAVŠIČ Vera (profesorica, 1933, 1958, 1962, Sl, SH): sl: 1c, 1č, 2b, 2d, 3b, 3d, 4a = 26 ur; varuhinja učil za slovenski jezik, poverjenica za Prežihovo značko, mentorica literarnega krožka in šolskega glasila
MURKO Marjeta (absolvent FNT-matematika, 1952, 1977, 1977) ma: 1č, 1d, 3a, 3b, 3c, 3č = 18 ur
NAGERNIK Milka (absolvent fil. fak. An, Ne, 1953, 1977, 1977): ne: I. 1c, 1č, 2č, 2d, 3čd; ne-II.: 1b, 2b, 3b = 21 ur; mentorica jutranjih oddaj
STOPAR Marjana (profesorica, 1942, 1965, 1972, Ze, Zg): zg: 1č, 1d, 2c, 2d, 2e, 3d, 4d; ze: 1b, 1c, 2c, 3c, 3č, 4d = 25 ur; mentorica krožka OZN

... iz Bele Palanke

SUŠNIK Anton (profesor, 1932, 1957, 1961, Sl, Sh): sl: 1d, 2c, 2č, 3c, 3č, 4č, 4d = 28 ur; mentor dramskega krožka, šolski kronist, poverjenik za Prežihovo značko
URŠNIK Franc (inž. matematike, 1950, 1974, 1974, Ma): ma: 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 2e; fi: 2a, 2b, 2c, 2č = 28 ur
VEROVNIK Antonija (profesorica, 1946, 1971, 1971, Fil, Soc): fil: 4a, 4b, 4c, soc: 3a, STM: 1b, 1c, 1č, 1d, 2c, 2č, 2d, 2e, PZ-III. = 26 ur; mentorica organizacije ZSMS
VEVAR Danijel (profesor, 1934, 1959, 1962, Ma): ma: 1a, 1b, 1c, 3d, 4a, 4b, 4c, 4č, 4d = 31 ur; varuh učil za matematiko, mentor matematičnega krožka, sourednik urnika
VEVAR Jerica (profesor, 1940, 1964, 1964, Fr, It): fr: 4c, 4č, 4d = 9 ur; varuhinja učil za francoski jezik, knjižničarka
VUČKO Stanko (predmetni učitelj, 1942, 1960, 1964, Ke-Teh. vzg.): teh. vzg.-ke: 2a, 2b, 2č; obramba in zaščita: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 2e = 28 ur; mentor strelskega krožka, varuh učil obrambne vzgoje
MELANŠEK Marta (kemijski tehnik, 1956, 1976, 1976): asistent za kemijo in biologijo

II. ZUNANJI SODELAVCI

Dr. GREŠOVNIK Ferdo (dipl. inž. in dr. fizike, Železarna Ravne): fizika: 4a = 3 ure
GROŠELJ Andrej (profesor, OŠ Prevalje): likovni pouk: 2d, 2e, 3d, 4d = 8 ur
PAČNIK Marjana (profesorica, OŠ Ravne na Koroškem: pedagogika: 3d = 2 uri
PLANINŠEK Margareta (predmetna učiteljica, OŠ Mežica): fizika: 4b, 4č = 6 ur
ŠTIMNIKAR Janko (dipl. inž. kemije, Železarna Ravne): PZ-računalništvo: II., IV. = 3 ure
VINKL Ivan (dipl. inž. elektrotehnike, rudnik Mežica): fizika: 4c, 4d = 7 ur

III. TAJNIŠTVO

GARB Marija, materialni knjigovodja (1932, 1949, 1962)
PUR Marija, računovodja in tajnica (1942, 1962, 1974)

IV. POMOŽNI IN TEHNIČNI DELAVCI

DROFELNIK Milena (snažilka, 1922, 1961, 1961)
LESJAK Matilda (snažilka, 1916, 1954, 1954)
MIHELICH Antonija (kuh. pomočnica, 1938, 1970, 1974)
PEČOVNIK Anton (hišnik, 1925, 1949, 1963)
PEČOVNIK Marija (snažilka, 1931, 1962, 1962)
PERIČ Pavla (snažilka, 1936, 1956, 1956)
ŠULER Marija (snažilka, 1922, 1955, 1955)
VERČKO Angela (kuharica, 1931, 1951, 1969)

SPREMEMBE NA ŠOLI

Prišli:

BORSTNER Bojan (prof. fil-soc) 1. 5. 1978 na novo
DLOPST Dorica (inž. elektrotehnike) 1. 9. 1977 na novo
FLAKUS Vesna (absolv. PA ke-bi) 19. 9. 1977 na novo
LOGAR Cvetka (prof. an, fr) 1. 9. 1977 na novo
MURKO Marjeta (absolv. matematike) 1. 9. 1977 na novo
NAGERNIK Milka (absolv. an-ne) 1. 9. 1977 na novo

URŠNIK Franc (inž. matematike) 11. 10. 1977 iz JLA

Odšli:

FLAKUS Vesna (absolv. PA — ke-bi) 31. 5. 1978 na dokončanje študija
KACL Gvidon (prof. matematike) 31. 8. 1977 v železarno Ravne na Kor.
KOŠUTA Josip (profesor fil-soc) 30. 11. 1977 na Medobčinsko študijsko središče Ravne na Kor.
KOŽAR Jernej (profesor an-ne) 31. 8. 1977 na skupščino SRS Ljubljana
MEH Stanko (dipl. inž. strojništva) 28. 10. 1977 v JLA
MERVA Drago (dipl. inž. fizike) 31. 8. 1977 v Gorenje Velenje
MIHEU Joža (absolv. fak. za elektroteh.) 31. 8. 1977 na dokončanje študija

DIJAKI

I. Statistični pregled:

a) število in uspeh dijakov: ob zaključku šolskega leta je bilo na šoli: 210 + 420 = 630 dijakov (od tega v pedagoški smeri: 33 + 147 = 180 dijakov); razred je izdelalo 561 dijakov ali 89%; od tega je bilo 61 (9,7%) odličnih, 190 (30,1%) prav dobrih, 296 (47%) dobrih in 14 (2,2%) zadostnih. Popravne izpite ima 67 (10,7%); neocenjeni pa sta 2 (0,3%) dijakinji;

b) socialni sestav dijakov: delavskega pokra: 323 (51,3%); kmečkega 42 (6,7%); obrtniškega 13 (2,1%); uslužbenkega 192 (30,5%); upokojskega 59 (9,4%);

c) dijaki po občinah: Ravne na Koroškem 318 (50,5%), Slovenj Gradec 155 (24,6%), Dravograd 65 (10,3%), Radlje ob Dravi 90 (14,3%), ostale občine 2 (0,3%);

č) v šolo se vozi okoli 75% dijakov, in to večinoma z avtobusi.

II. Seznam dijakov po oddelkih (oddelki pedagoške smeri so: 1. č, 1. d, 2. d, 2. e, 3. d, 4. d):

Razred: 1. a (10 + 22 = 32)

Razredničarka: Lešnik Marija

ODLIČNI: 0 + 5 = 5

Krejan Tatjana (Slovenj Gradec)
 Krof Pavla (Lokovica)
 Lihteneger Darja (Prevalje)
 Štepančič Majda (Slovenj Gradec)
 Šipek Alenka (Ravne)

PRAV DOBRI: 6 + 11 = 17

Hovnik Zdenko (Slovenj Gradec)
 Jamnik Marko (Ravne)
 Majcen Marjan (Slovenj Gradec)
 Majerič Slavko (Prevalje)
 Mrmolja Uroš (Šmartno)
 Plešej Franc (Legen)
 Bivšek Marina (Mežica)
 Kavšak Jožica (Ravne)
 Kobolt Mira (Legen)
 Merc Rozalija (Prevalje)
 Osenjak Mirjana (Ravne)
 Pogorevčnik Lilijana (Ravne)
 Rus Jelka (Ravne)
 Strmčnik Lilijana (Dobja vas)
 Šisernik Suzana (Ravne)
 Štumberger Sabina (Slovenj Gradec)
 Vrčkovnik Bojana (Mežica)

... iz Suve Reke

DOBRI: 4 + 5 = 9

Černe Alojz (Ravne)
 Laure Mitja (Slovenj Gradec)
 Petrovič Dušan (Prevalje)
 Pušnik Danilo (Ravne)
 Godec Irma (Slovenj Gradec)
 Hodnik Jelka (Slovenj Gradec)
 Potočnik Valerija (Ravne)
 Šteharnek Jožefa (Prevalje)
 Tasič Marija (Mislinja)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 1 = 1

Pavše Helena (Prevalje): ma

Razred: 1. b (10 + 23 = 33)**Razredničarka: Nagernik Milka**

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Simoniti Barbara (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 4 + 16 = 20

Čepin Gorazd (Črna)
 Hovnik Marko (Ravne)
 Iglar Marko (Mežica)
 Pregel Darko (Dobja vas)
 Celcer Metka (Slovenj Gradec)
 Fajmut Mirjana (Ravne)
 Jamer Valerija (Kotlje)
 Krebs Irma (Kotlje)
 Lagoja Blanka (Prevalje)
 Lenassi Simona (Ravne)
 Medved Andreja (Ravne)
 Oblak Darja (Ravne)
 Popič Silva (Tolsti vrh)
 Rodič Maja (Ravne)
 Smonkar Magda (Mislinjska Dobrava)
 Sušnik Veronika (Prevalje)
 Šinigoj Darko (Dobja vas)
 Štruc Anita (Ravne)
 Vranjek Anka (Šmartno)
 Zakrajšek Irena (Ravne)

DOBRI: 4 + 6 = 10

Čeru Mladen (Dobja vas)
 Haramija Mladen (Ravne)
 Presečnik Igor (Slovenj Gradec)
 Reiser Andrej (Mežica)
 Levar Polonca (Ravne)
 Ošlovnik Darja (Ravne)
 Podmenišek Silva (Ravne)
 Sveršina Metka (Mežica)
 Vesničar Aleksandra (Prevalje)
 Zdove Dušanka (Šmartno)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 2 + 0 = 2

Čivnik Vlado (Ravne): ma
 Žak Janez (Mežica): ma

Razred: 1. c (12 + 20 = 32)**Razrednik: Komprij Vinko**

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Verdnik Branka (Podlipje)

PRAV DOBRI: 7 + 5 = 12

Kus Bojan (Radlje)

Perovnik Vlado (Libeliče)
 Poberžnik Matjaž (Otiški vrh)
 Rek Vilko (Vuzenica)
 Štraser Bojan (Radlje)
 Vodopija Zoran (Slovenj Gradec)
 Vrhovnik Davorin (Črneče)
 Hölbl Ljudmila (Vuzenica)
 Šmon Marija (Mislinjska Dobrava)
 Sturm Sabina (Radlje)
 Večko Tatjana (Troblje)
 Wankmüller Marija (Vuzenica)

DOBRI: 5 + 13 = 18

Bošnik Stojan (Slovenj Gradec)
 Hartman Branimir (Dravograd)
 Krautberger Bojan (Muta)
 Meršak Borut (Radlje)
 Sušek Samo (Radlje)
 Bjelič Vera (Dravograd)
 Čadej Jasna (Radlje)
 Čofati Brigita (Črna)
 Dobnik Marija (Radlje)
 Fajmut Suzana (Črna)
 Novak Andreja (Kotlje)
 Pirečnik Zdenka (Vuzenica)
 Petre Julijana (Žerjav)
 Podržavnik Irena (Muta)
 Rotovnik Anica (Otiški vrh)
 Sušec Nevenka (Slovenj Gradec)
 Tršar Brigita (Radlje)
 Urnaut Helena (Muta)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 1 = 1

Ramšak Mirjana (Muta): ma

Razred: 1. e (7 + 26 = 33)**Razredničarka: Murko Metka**

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Kladnik Antonija (Šmiklavž)
 Kapelari Alojzija (Dravograd)

PRAV DOBRI: 0 + 8 = 8

Čas Marija (Dravograd)
 Hriberšek Irena (Slovenj Gradec)
 Koler Cvetka (Radlje)
 Kos Alojzija (Črna)
 Krebl Tatjana (Slovenj Gradec)
 Kumer Marjeta (Ravne)
 Tavzelj Vida (Dravograd)
 Vidmar Cvetka (Vuhred)

DOBRI: 6 + 14 = 20

Gjurin Zoran (Slovenj Gradec)
 Janežič Iztok (Ravne)
 Pavič Bojan (Ravne)
 Pečovnik Miha (Radlje)
 Porčnik Srečko (Muta)
 Štruc Smiljan (Vuhred)
 Hari Tanja (Vuzenica)
 Jamšek Tanja (Radlje)
 Kaiser Darja (Dravograd)
 Korošec Alenka (Dravograd)
 Krapež Marta (Dravograd)
 Krivec Irena (Podgorje)
 Kuster Kristina (Radlje)
 Maher Irena (Vuzenica)

Repnik Julita (Vuhred)
 Šipek Nada (Ravne)
 Uršnik Renata (Vuzenica)
 Vojinovič Natalija (Dravograd)
 Šerbinek Janja (Prevalje)
 Vozonik Regina (Prevalje)

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Račnik Darko (Muta)

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 2 = 2

Bertoncelj Mira (Ravne): an

Vilar Liljana (Muta): ma

Razred: 1. d (0 + 32 = 32)**Razredničarka: Dlopt Dorica**

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Babin Darja (Ravne)
 Lasnik Marija (Ravne)

PRAV DOBRI: 0 + 7 = 7

Borovnik Majda (Šmartno)
 Galun Marija (Prevalje)
 Kolenc Irena (Prevalje)
 Mežnar Liljana (Dobja vas)
 Mirkac Minka (Leše)
 Pečko Tatjana (Slovenj Gradec)
 Sibečnik Vera (Ravne)

DOBRI: 0 + 19 = 19

Bosilj Marjeta (Prevalje)
 Grobelnik Sonja (Slovenj Gradec)
 Ikoč Andreja (Dobja vas)
 Jeseničnik Mirjana (Črna)
 Jurovič Andreja (Prevalje)
 Krajcer Brigita (Prevalje)
 Kraiger Karmen (Slovenj Gradec)
 Krenker Anita (Dobrije)
 Lečnik Simona (Ravne)
 Levar Metka (Ravne)
 Libnik Ivanka (Jamnica)
 Petrič Barbara (Prevalje)
 Podbevšek Damjana (Ravne)
 Pratkanar Valerija (Mežica)
 Skuk Tanja (Prevalje)
 Stefl Darinka (Gortina)
 Verdnik Jožefa (Podgorje)
 Zmrzlikar Milena (Žerjav)
 Zager Anita (Mežica)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Rosc Tatjana (Prevalje)

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 2 = 2

Kobold Helena (Šmartno): an

Predikaka Draga (Žerjav): an

IZSTOPILA: Sahrle Olga (Podpeca) 5. 12. 1977

Razred: 2. a (12 + 23 = 33)**Razrednik: Kodrin Mihael**

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Čegovnik Borut (Mežica)
 Struga Branko (Mežica)

PRAV DOBRI: 5 + 10 = 15

Burnik Tomaž (Slovenj Gradec)
 Javornik Stanko (Ravne)
 Krebs Vlado (Ravne)
 Simoniti Gregor (Slovenj Gradec)
 Vujkovic Bojan (Slovenj Gradec)
 Barl Andreja (Slovenj Gradec)
 Flis Marjana (Črneče)
 Fišer Marija (Slovenj Gradec)
 Javornik Simona (Šmartno)
 Kolmančič Alenka (Ravne)
 Lečnik Lidija (Ravne)
 Ozmec Petra (Prevalje)
 Šteharnek Anica (Prevalje)
 Štrekelj Marjana (Prevalje)
 Vinarnik Silva (Slovenj Gradec)

DOBRI: 3 + 10 = 13

Haber Goran (Ravne)
 Petrič Zvonko (Kotlje)
 Rodič Tomaž (Ravne)
 Baloh Darja (Dravograd)
 Dornik Mira (Ravne)
 Grudnik Zdenka (Dravograd)
 Jeromel Irena (Mislinja)
 Kacijan Tatjana (Slovenj Gradec)
 Kostanjevec Brina (Ravne)
 Logar Irena (Ravne)
 Marošek Andreja (Slovenj Gradec)
 Šetina Petra (Dobja vas)
 Tasič Monika (Mislinja)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 2 + 1 = 3

Črešnar Gorazd (Lovrenc n. P.): ne, ma

Remic Jure (Dravograd): ne, ma, fi
 Macur Jasna (Kotlje): fi
 Prenehal s šolanjem:
 Lauko Jure (Dravograd) — umrl 16. 12. 1977

Razred: 2. b (13 + 18 = 31)

Razredničarka: Kožar Erna

ODLIČNI: 2 + 1 = 3

Benko Davorin (Prevalje)
 Pravdič Miran (Dravograd)
 Poberžnik Marjana (Ravne)

PRAV DOBRI: 4 + 10 = 14

Bricman Ivo (Pameče)
 Lodrant Stanko (Prevalje)
 Mikuš Rok (Slovenj Gradec)
 Rožanc Igor (Dobja vas)
 Crešnik Jožica (Dravče)
 Damijan Renata (Slovenj Gradec)
 Gerhold Elizabeta (Pernice)
 Jeznik Štefka (Šentjanž)
 Kamenik Majda (Ravne)
 Kotnik Dominika (Prevalje)
 Krajnc Zdenka (Pernice)
 Merkač Sonja (Stražišče)
 Ravnikar Alenka (Slovenj Gradec)
 Verdnik Majda (Muta)

DOBRI: 6 + 7 = 13

Dolar Zlatko (Slovenj Gradec)
 Gošnak Rado (Dobja vas)
 Hrastnik Sašo (Kotlje)
 Nabernik Igor (Mislinja)
 Praprotnik Marijan (Vuzenica)
 Špegel Damijan (Slovenj Gradec)
 Boštjan Magda (Ravne)
 Drevenšek Marta (Prevalje)
 Kelc Marija (Slovenj Gradec)
 Kotnik Erika (Slovenj Gradec)
 Miklavc Andreja (Mežica)
 Potočnik Mateja (Slovenj Gradec)
 Preglau Barbara (Prevalje)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 1 + 0 = 1
 Matvos Darko (Slovenj Gradec): ma, fi

Razred: 2. c (12 + 20 = 32)

Razredničarka: Stopar Marjana

ODLIČNI: 1 + 4 = 5

Kaker Jože (Črna)
 Bohnc Lidija (Ravne)
 Cibron Andreja (Prevalje)
 Gavran Renata (Mežica)
 Krajnc Marija (Prevalje)

PRAV DOBRI: 5 + 4 = 9

Bukovnik Marjan (Slovenj Gradec)
 Lampret Rado (Ravne)
 Letonja Marko (Ravne)
 Mežnar Dušan (Mežica)
 Mrdavšič Igor (Ravne)
 Cof Otka (Mežica)
 Guček Cita (Mežica)
 Krajnc Jana (Črna)
 Vranjek Darja (Smartno)

DOBRI: 6 + 11 = 17

Golčer Milan (Ravne)
 Grzina Boris (Ravne)
 Krivograd Marko (Ravne)
 Lednik Zeljko (Mežica)
 Lužnik Peter (Slovenj Gradec)
 Mlakar Miran (Slovenj Gradec)
 Grabner Valerija (Ravne)
 Keber Simona (Črna)
 Kotnik Alenka (Ravne)
 Mravljak Marija (Dravograd)
 Orožen Barbara (Ravne)
 Paradiž Darja (Slovenj Gradec)
 Repotočnik Metka (Dravograd)
 Rus Sonja (Ravne)
 Salecl Renata (Slovenj Gradec)
 Sagmeister Ljuba (Dravograd)
 Zerdoner Jožica (Ravne)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 1 = 1
 Hartman Irena (Smartno): an, ne, fi

Razred: 2. e (15 + 20 = 35)

Razredničarka: Logar Cvetka

ODLIČNI: 0 + 4 = 4

Rapuc Alenka (Črneče)
 Renčelj Simona (Radlje)
 Repnik Majda (Vuhred)
 Vučič Renata (Radlje)

... iz Gazina

PRAV DOBRI: 3 + 7 = 10

Bončina Borut (Prevalje)
 Franc Drago (Tolsti vrh)
 Koler Božo (Radlje)
 Božnik Vlasta (Slovenj Gradec)
 Čakš Milena (Dravograd)
 Hedl Anemarija (Radlje)
 Pečnik Anita (Dravograd)
 Podpečan Darinka (Turiška vas)
 Pšeničnik Marjana (Libeliče)
 Renčelj Aleksandra (Radlje)

Dobri: 7 + 7 = 14

Butolen Dušan (Radlje)
 Grauf Alojz (Mežica)
 Ivartnik Bojan (Prevalje)
 Pandel Danijel (Prevalje)
 Podričnik Slavko (Mežica)
 Prodnik Miroslav (Črna)
 Zorman Marko (Dobja vas)
 Gnamuš Sonja (Dravograd)
 Grah Romanca (Slovenj Gradec)
 Hedl Renata (Sp. Vižinga)
 Plazl Ljuba (Prevalje)
 Pušnik Berta (Libeliče)
 Pušnik Elica (Dravograd)
 Senica Romana (Sentanel)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 5 + 1 = 6

Geršak Dejan (Črna): an, fr, ma
 Gerdej Edvard (Šentvid): an
 Izak Jaroslav (Ravne): fi
 Kaizer Miran (Libeliška gora): fi
 Leštan Črtomir (Vuzenica): ma, fi
 Pogorelnik Marta (Smartno): an, ma, fi
 NEOCENJENA: Korbar Majda (Radlje)

Razred: 2. d (9 + 20 = 29)

Razrednik: Leitinger Ivan

ODLIČNI: 1 + 2 = 3

Pažek Milan (Renšnik)
 Mesner Vera (Ravne)
 Sinko Zlatica (Dravograd)

PRAV DOBRI: 3 + 5 = 8

Smolar Tone (Trbonje)
 Stemplak Zlatko (Vuhred)
 Svetina Srečko (Ravne)
 Galun Vlasta (Prevalje)
 Javornik Blanka (Vuhred)
 Kac Mija (Smartno)
 Mravljak Marina (Radlje)
 Stern Tanja (Slovenj Gradec)

DOBRI: 4 + 9 = 13

Hojnik Roman (Podgorje)
 Grabec Janez (Slovenj Gradec)
 Keber Borut (Ravne)
 Komar Gvido (Mežica)
 Breznik Romana (Pameče)
 Čevnik Marina (Dravograd)
 Dretnik Gabrijela (Črneče)
 Gabor Irma (Ravne)
 Jehart Stanislava (Slovenj Gradec)
 Mahrli Mija (Radlje)
 Mezner Vanja (Ravne)
 Pogorelnik Darja (Radlje)
 Zvikart Anica (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 4 = 5

Donik Samo (Mežica): an
 Kun Branka (Vuhred): ma
 Pavlič Olga (Vuzenica): an
 Plesec Ljuba (Črna): an, ma
 Sirk Breda (Ravne): ma

IZSTOPILA: Muršič Tatjana (Slovenj Gradec): 17. 4. 1978

Razred: 2. e (8 + 21 = 29)

Razrednik: Medved Drago

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Hudej Marjana (Ravne)
 Lakovšek Sonja (Prevalje)
 Lesnik Milena (Dravograd)

PRAV DOBRI: 1 + 3 = 4

Zorman Emil (Prevalje)
 Detečnik Marija (Šmiklavž)
 Pepelnjak Rozalija (Dol pri Hrastniku)
 Vrčkovnik Cvetka (Prevalje)

DOBRI: 7 + 12 = 19

Erat Bogomir (Ravne)
 Knez Milan (Mežica)
 Pušgar Dušan (Ravne)
 Rebernik Miran (Ravne)
 Sušel Blaž (Mežica)
 Tomšič Žarko (Črna)
 Zorman Zoran (Slovenj Gradec)
 Čegovnik Irena (Prevalje)
 Češek Metka (Trbonje)
 Jamer Milena (Libeliče)
 Konečnik Sonja (Smartno)
 Kosmač Bernarda (Ravne)
 Lečnik Liljana (Ravne)
 Pumpas Suzana (Mežica)
 Potočnik Edita (Prevalje)
 Senica Marijana (Mežica)
 Sušec Silva (Slovenj Gradec)
 Sertel Marija (Slovenj Gradec)
 Zorman Anica (Prevalje)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Sternad Vijolanda (Ravne)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 0 + 2 = 2

Kokot Simona (Slovenj Gradec): an
 Novak Marija (Legen): an

Razred 3. a (16 + 14 = 30)

Razrednik: Mrdavšič Janez

ODLIČNI: 1 + 1 = 2

Kos Drago (Ravne)
 Štimnikar Brigita (Ravne)

PRAV DOBRI: 8 + 6 = 14

Božič Zvonko (Prevalje)
 Gorenšek Peter (Ravne)
 Gorše Franjo (Mežica)
 Javornik Franc (Mislinja)
 Kaker Vojko (Ravne)
 Kristofelc Frenk (Slovenj Gradec)
 Sušnik Tomaž (Prevalje)
 Vrečič Marko (Dobja vas)
 Gašper Marta (Podgorje)
 Grošel Jožefa (Prevalje)
 Osrajnik Ljubica (Slovenj Gradec)

Zastave vihrajo

Plohl Anita (Ravne)
Predikaka Marjeta (Prevalje)
Zorman Olga (Slovenj Gradec)

DOBRI: 6 + 6 = 12

Faktor Viktor (Mežica)
Košan Marko (Slovenj Gradec)
Lončar Stanislav (Ravne)
Medl Jaro (Ravne)
Raišp Ivo (Slovenj Gradec)
Rogina Boris (Prevalje)
Bevc Cvetka (Ravne)
Bukovec Magdalena (Ravne)
Metelko Metka (Prevalje)
Ramšak Suzana (Mežica)
Ranc Darinka (Prevalje)
Sverc Miroslava (Dovže)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Knez Irena (Ravne)

POPRAVNI IZPIT IMA: 1 + 0 = 1

Knez Hinko (Slovenj Gradec): ma, ke

Razred: 3. b (14 + 17 = 31)

Razrednik: Logar Andrej

ODLIČNI: 1 + 1 = 2

Perman Miha (Ravne)
Hovnik Marjetka (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 5 + 3 = 8

Glavič Gorazd (Slovenj Gradec)
Gobec Marjan (Vuzenica)
Grešovnik Mirko (Mislinja)
Prša Milan (Dravograd)
Strmčnik Dušan (Ravne)
Igerc Breda (Ravne)
Komprej Irena (Prevalje)
Ledl Eva (Dravograd)

DOBRI: 5 + 11 = 16

Gnamuš Janez (Ravne)
Kac Stanislav (Šmartno)
Kovačič Stanislav (Ravne)
Lednik Mitja (Mežica)
Strojnik Vojko (Prevalje)
Buhvald Mira (Ravne)
Celcer Maja (Slovenj Gradec)
Čegovnik Zdenka (Slovenj Gradec)
Lagoja Marija (Mežica)
Metelko Gordana (Dravograd)
Pajnik Marija (Dravograd)
Pšeničnik Zora (Ravne)
Pratnekar Zvezdana (Prevalje)
Skuk Darinka (Prevalje)
Šteharnek Vesna (Ravne)
Znidaršič Brigita (Mežica)

ZADOSTNI: 1 + 1 = 2

Osrajnik Peter (Slovenj Gradec)
Pečovnik Jožica (Ravne)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 2 + 1 = 3

Gaber Danilo (Šmartno): ma, fi, an
Podpečan Janez (Mislinja): ma
Lotrič Marta (Ravne): ma

Razred: 3. c (11 + 14 = 25)

Razredničarka: Krivograd Irena

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Pušnik Dušan (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 3 + 3 = 6

Čas Andrej (Slovenj Gradec)
Rek Zlatko (Vuzenica)
Skutnik Branko (Slovenj Gradec)
Sadovnik Branka (Tolsti vrh)
Tomaž Tatjana (Ravne)
Verbole Danijela (Ravne)

DOBRI: 4 + 8 = 12

Ferk Iztok (Slovenj Gradec)
Miklavc Branko (Dravograd)
Peserl Danilo (Vuzenica)
Vinkl Darko (Mežica)
Dobernik Simona (Slovenj Gradec)
Grobelnik Bojana (Slovenj Gradec)
Krevzelj Jožica (Zelen breg)
Nabernik Sonja (Ravne)
Ošlak Marjana (Mežica)
Štumberger Blanka (Mežica)
Vaupot Smiljana (Slovenj Gradec)
Založnik Ivica (Mislinjska Dobrava)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 3 + 3 = 6

Blatnik Andrej (Slovenj Gradec): an
Horvat Dušan (Vuhred): ma
Vošner Miroslav (Mislinjska Dobrava): an
Gorenjak Lea (Mežica): ma
Gostenčnik Metoda (Šmartno): an
Grabner Melita (Ravne): an

Razred: 3. e (11 + 19 = 30)

Razrednik: Sušnik Tone

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Jamšek Marinka (Ravne)
Knez Dragica (Sp. Vižinga)

PRAV DOBRI: 2 + 1 = 3

Melinc Bojan (Dravograd)
Vrhovnik Mitja (Črneče)
Grubelnik Alenka (Radlje)

DOBRI: 6 + 14 = 20

Deberšek Bojan (Stari trg)
Plesek Ivan (Črna)
Šisernik Edvard (Ravne)
Štornik Janez (Prevalje)
Štosir Stanko (Ravne)
Tjukajev Maks (Radlje)
Arih Milena (Kotlje)
Čeru Nanika (Stari trg)
Gagič Milena (Slovenj Gradec)
Haule Zdenka (Dravograd)
Kaiser Olga (Remšnik)
Kocjančič Danica (Tolsti vrh)
Kralj Rozalija (Dravograd)
Markota Gordana (Stari trg)
Medved Bernarda (Sentjanž)
Merkač Renata (Prevalje)
Mori Bojana (Vuhred)
Navotnik Vladislava (Dravograd)

Repotočnik Nežika (Stari trg)
Srebnik Vanja (Radlje)

ZADOSTNI: 1 + 1 = 2

Križanovski Vasilij (Črna)
Kruppačnik Vera (Prevalje)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 2 + 1 = 3

Kotnik Zdravko (Ravne): an
Krenker Franjo (Dobrije): ma
Kurnik Jožefa (Koprivna): ma, fi

Razred: 3. d (2 + 32 = 34)

Razrednik: Burg Marjeta

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Konečnik Sonja (Šmartno)

PRAV DOBRI: 0 + 10 = 10

Kac Irena (Selovec)
Konečnik Nada (Šmartno)
Konič Bojana (Prevalje)
Konič Leonida (Dobja vas)
Plevnik Valerija (Brda)
Sibečnik Milena (Ravne)
Šinko Jelka (Tolsti vrh)
Trs Andreja (Slovenj Gradec)
Zmagaj Ksenija (Črna)
Zupanc Irena (Lokovica)

DOBRI: 1 + 13 = 14

Močivnik Jože (Prevalje)
Borovnik Ida (Mislinja)
Kolar Dragica (Dobrije)
Kordež Jelka (Primož na P.)
Kordež Marija (Prevalje)
Lešnik Ida (Radlje)
Majcenovič Tanja (Slovenj Gradec)
Podričnik Martina (Lom)
Podstenšek Marija (Libeliška gora)
Preglav Dragica (Slovenj Gradec)
Proje Karla (Otiški vrh)
Pušnik Majda (Vuzenica)
Pušnik Marija (Ravne)
Smolar Diana (Muta)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 8 = 9

Heršold Danilo (Muta): ma
Knez Marija (Primož na P.): ma, an
Račnik Darinka (Muta): ma
Rebarnik Antonija (Podlipje): ma
Ročnik Irena (Črna): ma
Strmčnik Frančiška (Primož na P.): an
Šeško Leonida (Muta): ma
Tisnikar Marija (Mislinja): an, ma
Žvikart Mihaela (Dravograd): ma

Razred: 4. a (12 + 17 = 29)

Razredničarka: Mrdavšič Vera

ODLIČNI: 4 + 5 = 9

Geršak Borut (Prevalje)
Sagmeister Miroslav (Dravograd)
Zerdoner Branko (Dobja vas)
Žižek Janko (Dravograd)
Hancman Gabrijela (Žerjav)
Konič Renata (Prevalje)
Koren Janja (Slovenj Gradec)
Lenassi Blanka (Ravne)
Šisernik Darinka (Ravne)

PRAV DOBRI: 2 + 7 = 9

Sater Stojan (Ravne)
Veršnik Igor (Sentjanž)
Borovnik Silvija (Dravograd)
Hudej Berta (Ravne)
Krivograd Natalija (Ravne)
Lamprecht Majda (Polena)
Planinšek Zdenka (Mežica)
Pravdič Lilijana (Dravograd)
Trbižan Karmen (Prevalje)

DOBRI: 4 + 3 = 7

Lesnik Silvin (Dravograd)
Plevnik Mojmir (Ravne)
Škorjanc Janez (Dravograd)
Urnaut Borut (Kotlje)
Forstner Andreja (Prevalje)
Kristavčnik Tatjana (Črna)
Pezdirc Andreja (Poljana)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 2 + 2 = 4

Beber Bojan (Ravne): ne, ma, fi
Grainer Sandi (Ravne): ma
Kos Irena (Muta): ma
Šavc Lidija (Slovenj Gradec): ma

Razred: 4. b (10 + 19 = 29)

Razrednik: Krivograd Alojz

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Verdinek Bojana (Kotlje)

PRAV DOBRI: 1 + 3 = 4

Kolar Rok (Prevalje)
Slatinek Sonja (Slovenj Gradec)
Volmajer Marjana (Ravne)
Zdovc Maja (Slovenj Gradec)

DOBRI: 6 + 9 = 15

Flis Davorin (Prevalje)
Konečnik Albert (Legen)
Mauhler Andrej (Mežica)
Nabernik Jožef (Dobrije)
Pinter Jože (Slovenj Gradec)
Uranec Sašo (Mežica)*
Berčič Bojana (Ravne)
Cvilak Nada (Ravne)
Gerold Darja (Ravne)
Gradišnik Majda (Slovenj Gradec)
Gros Milena (Ravne)
Lužnik Darja (Legen)
Panjek Edita (Slovenj Gradec)
Strah Jelka (Ravne)
Šuler Ivica (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 0 + 4 = 4

Benka Malvina (Slovenj Gradec)*
Breznik Marija (Muta)
Kotnik Nataša (Muta)*
Vivod Jana (Dravograd)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 4 + 3 = 7

Leskovar Dušan (Slovenj Gradec): ma
Štruel Dušan (Mežica): ma
Špegelj Stanislav (Muta): sl, ma
Dražnik Metka (Dravograd): ne, ma

NEOCENJENI: 0 + 1 = 1

Perovec Nataša (Ravne)

Razred: 4. c (10 + 14 = 24)

Razredničarka: Vevar Jerica

ODLIČNI: 3 + 1 = 4

Jurko Blaž (Slovenj Gradec)
Penšek Marijan (Slovenj Gradec)
Sonjak Nikolaj (Prevalje)
Rožej Irena (Ravne)

PRAV DOBRI: 2 + 2 = 4

Gagič Miodrag (Slovenj Gradec)
Gradišnik Branislav (Prevalje)
Kamnik Blanka (Črna)
Vrbnjak Bojka (Slovenj Gradec)

DOBRI: 3 + 10 = 13

Črnovšek Vilko (Črna)
Pavič Milan (Ravne)
Rebernik Bojan (Zg. Razbor)
Fišer Alenka (Slovenj Gradec)
Glavica Jelka (Dobja vas)
Gostenčnik Nevenka (Ravne)
Klemenc Jolanda (Prevalje)
Kostanjevec Irena (Slovenj Gradec)
Lauko Breda (Šmartno)
Pogorelčnik Cvetka (Šmartno)
Slabe Cvetka (Črna)
Večko Marija (Brdinje)
Vidrih Neva (Črna)

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Velunšek Miran (Prevalje)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 1 = 2

Keček Milan (Dravograd): ma
Grnjak Tatjana (Prevalje): ma, fr, an

Razred: 4. č (9 + 14 = 23)

Razrednik: Vevar Danijel

ODLIČNI: 1 + 4 = 5

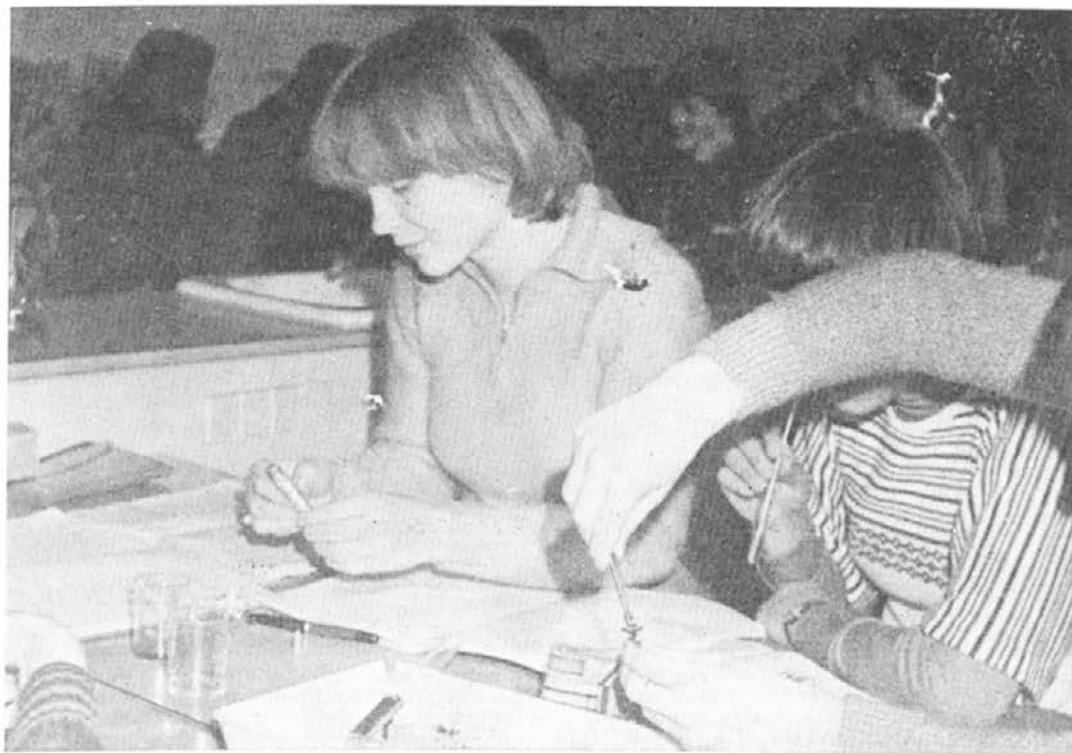
Kogoj Miroslav (Žerjav)
Burjak Zorica (Mežica)
Falnoga Ingrid (Mežica)
Jamer Nežka (Mežica)
Verber Jožica (Sp. Vižinga)

PRAV DOBRI: 3 + 3 = 6

Breg Janko (Kotlje)
Golob Srečko (Radlje)
Goršek Dušan (Sotjanž)
Erjavec Nada (Radlje)
Hrvacki Vida (Trbonje)
Langerhole Alenka (Šmartno)

DOBRI: 5 + 7 = 12

Dretnik Darko (Mežica)
Kaiser Hubert (Remšnik)
Petek Miro (Črna)
Semlak Janez (Radlje)
Smolar Adi (Muta)
Čas Branka (Tomaška vas)
Kokol Milena (Dovže)
Krajnc Hilda (Frankolovo)
Langerhole Metka (Šmartno)

Teoretično znanje združujemo s praktičnim delom

Marhl Silva (Radlje)
Sredenšek Tanja (Radlje)
Urh Cvetka (Vuzenica)

Razred: 4. d (7 + 17 = 24)

Razredničarka: Verovnik Tončka

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Babin Jakica (Ravne)
Razgoršek Irena (Slovenj Gradec)
Vrhovnik Majda (Otiški vrh)

PRAV DOBRI: 0 + 4 = 4

Antolič Irena (Kotlje)
Belaj Marjeta (Ravne)
Lešnik Marjeta (Mežica)
Preglau Cvetka (Črneče)

DOBRI: 6 + 7 = 13

Anželak Ivan (Ravne)*
Hribernik Vasja (Dravograd)
Kadiš Mitja (Prevalje)
Krevh Ivan (Vič)*
Pavlič Zvonko (Trbonje)
Podojsteršek Miran (Prevalje)
Forštner Renata (Mežica)
Mithans Olga (Mislinja)
Rader Olga (Slovenj Gradec)*
Srnovršnik Apolonija (Pameče)
Šegovec Tatjana (Ravne)
Veršnik Nevenka (Mežica)
Stojan Suzana (Vuzenica)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Lesnik Metka (Črna)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 1 + 2 = 3

Vozič Janez (Črneče): an, fr
Orač Zdenka (Dobja vas): ma
Kodrun Slavka (Črna): an

IZSTOPILA:

Križovnik-Štraser Marina 17. 5. 1978

UMRL:

Dobovičnik Samo (Dravograd) 15. 1. 1978

* po popravnem izpitu

ZAKLJUČNI IZPITI JUNIJA 1978

Zaključni izpiti so bili v času od 16. do 23. junija 1978. Letos je opravljala zaključne izpite 30. generacija maturantov naše gimnazije. Tu je maturiralo več kot 200 maturantov.

Izpitni odbor so sestavljali:

predsednik: Golčer Anton, ravnatelj
podpredsednik: Mrdavšič Vera, izpraševal-
lec za slovenski jezik

tajnica: Filipančič Jožica

člani: Burg Marjeta (an), Čepin Branko (gl),
Kecerin Josip, Kodrin Mihael, Komprej Vin-
ko, Košuta Josip (STM, fil), Kotnik Janko,
Kožar Erna (an, ne), Krivograd Alojz (STM,
zg), Krivograd Irena (STM, zg, uv), Leitinger

Ivan, Lešnik Marija (an), Lodrant Stanko
(ke), Logar Andrej (psi), Medved Drago (ze),
Uršnik Franc, Murko Metka, Planinšek Gre-
ta (fi), Mrdavšič Janez (sl), Stopar Marjana
(zg, ze), Sušnik Anton (sl), Verovnik Anto-
nija (STM, fil), Vevar Danijel (ma), Vevar
Jerica, Vučko Stanko, Borstner Bojan, Na-
gernik Milka, Dlopst Dorica in dr. Grešovnik
Ferdo (fi)

KANDIDATI: redni dijaki, ki so uspešno
končali 4. razred

iz 4. a:	10 + 15 = 25
iz 4. b:	7 + 17 = 24
iz 4. c:	9 + 13 = 22
iz 4. č:	9 + 14 = 23
iz 4. d:	6 + 14 = 20
izredni kandidati:	0 + 1 = 1
skupaj:	41 + 74 = 115

Po členu 18. pravilnika o izpilih (Uradni
list SRS št. 4-151/75) so učenci, ki so končali
zaključni razred z odličnim uspehom, opro-
šteni opravljanja zaključnega izpita in se jim
šteje, da so opravili zaključni izpit z odlič-
nim uspehom.

OPROŠČENIH JE BILO 8 + 14 = 22 DIJA-
KOV, IN SICER:

iz 4. a: 4 + 5 = 9

Geršak Borut

Sagmaister Miroslav

Žerdoner Branko

Žižek Janko

Hancman Gabrijela

Konič Renata

Koren Janja

Lenassi Blanka

Šisernik Darinka

iz 4. b: 0 + 1 = 1

Verdinek Bojana

iz 4. c: 3 + 1 = 4

Jurko Blaž

Penšek Marijan

Sonjak Nikolaj

Rožej Irena

iz 4. č: 1 + 4 = 5

Kogoj Miroslav

Burjak Zorica

Falnoga Ingrid

Jamer Nežka

Verber Jožica

iz 4. d: 0 + 3 = 3

Babin Jakica

Vrhovnik Majda

Razgoršek Irena

Pismena izpita iz slovenskega jezika in ma-
tematike ali tujega jezika sta bila 16. in
17. junija. Ustni izpiti pa od 21. do 23. junija.

Obisk Prešernove rojstne hiše

USPEHI KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI ZAKLJUČNI IZPIT

iz 4. a:

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Borovnik Silvija
Hudej Berta
Planinšek Zdenka

PRAV DOBRI: 3 + 4 = 7

Lesnik Silvin
Urnaut Borut
Veršnik Igor
Krivograd Natalija
Lamprecht Majda
Pezdirc Andreja
Trbižan Karmen

DOBRI: 3 + 3 = 6

Plevnik Mojmir
Šater Stojan
Škorjanc Janez
Forstner Andreja
Kristavčnik Tatjana
Pravdič Lilijana

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 0 = 0

iz 4. b:

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 6 = 8

Konečnik Albert
Nabernik Jožef
Cvilak Nada
Gerold Darja
Slatinek Sonja
Šuler Ivica
Volmajer Marjana
Zdovec Maja

DOBRI: 4 + 8 = 12

Flis Davorin
Kolar Rok
Mauhler Andrej
Pinter Jože
Berčič Bojana
Breznik Marija
Gradišnik Majda
Lužnik Darja
Panjek Edita
Viyod Jana
Benka Malvina
Kotnik Nataša

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 2 = 2

Gros Milena (ma)
Strah Jelka (ma)

NISO OPRAVILI: 1 + 0 = 1

Uranc Sašo (zg, ma)

iz 4. c:

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Kamnik Blanka
Vrbnjak Bojka

PRAV DOBRI: 4 + 4 = 8

Černovšek Vilko
Gagič Miodrag
Gradišnik Branko
Pavič Milan
Klemenc Jolanda
Kostanjevec Irena
Pogorelnik Cvetka
Slabe Cvetka

DOBRI: 1 + 6 = 7

Rebernik Bojan
Fišer Alenka
Glavica Jelka
Gostenčnik Nevenka
Lauko Breda
Večko Marija
Vidrih Neva

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 1 + 0 = 1

Velunšek Miran (sl)

iz 4. č:

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 4 + 5 = 9

Breg Janko
Dretnik Darko
Golob Srečko
Kaiser Hubert
Erjavc Nada
Hrvacki Vida
Langerholc Alenka
Langerholc Metka
Marhl Silva

DOBRI: 4 + 3 = 7

Goršek Dušan
Petek Miro
Semlak Janez
Smolar Adi
Čas Branka
Kokol Milena
Urh Cvetka

ZADOSTNI: 0 + 2 = 2

Krajnc Hilda

Sredenšek Tanja

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 0 = 0

IZREDNA KANDIDATINJA:

Završnik Marijana — ima popravni izpit (an)

iz 4. d:

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 4 = 7

Hribernik Vasja
Kadiš Mitja
Podojsteršek Miran
Antolič Irena
Forstner Renata
Lesnik Marjeta
Preglau Cvetka

DOBRI: 1 + 5 = 6

Anželak Ivan
Belaj Marjeta
Lesnik MetkaSrnovršnik Apolonija
Segove Tatjana
Veršnik Nevenka

ZADOSTNI: 1 + 1 = 2

Krevh Janez
Stojan Suzana

POPRAVNI IZPIT IMA: 1 + 1 = 2

Pavlič Zvonko
Mithans Olga

Končni uspeh zaključnih izpitov, vključno z oproščenimi je bil tale: ODLIČNIH: 8 + 19 = 27, PRAV DOBRIH: 16 + 23 = 39, DOBRIH: 13 + 25 = 38, ZADOSTNIH: 1 + 3 = 4, POPRAVNI IZPIT IMA: 2 + 4 = 6, NISO IZDELALI: 1 + 0 = 1.

ZAKLJUČNI IZPITI V JESENSKEM ROKU 1977

USPEHI KANDIDATOV:

Smonkar Zvonko — zadosten, Kranjc Dragica — dober, Kosi Igor — dober, Ranc Majda — dober, Repnik Ida — dober, Vidrih Janez — zadosten, Jehart Cvetka — dober, Cehner Stanko — dober.

POPRAVNI IZPITI IZ ŠOLSKEGA LETA 1976/77

a) Uspešno so jih opravili in dosegli naslednji uspeh (naveden v oklepaju):

1. a Črešnar Gorazd (dober); Remic Jurij (dober);

1. c Lednik Željko (dober); Hartman Irena (dober);

1. č Gerdej Edvard (dober); Pogorelnik Marta (dober);

1. d Donik Samo (zadosten); Grabec Janez (zadosten); Mezner Vanja (dober); Pavlič Olga (zadosten); Plesec Ljuba (zadosten);

1. e Kokot Simona (dober); Pumpas Suzana (dober); Senica Marijana (dober);

2. b Gaber Danilo (zadosten); Osrajnik Peter (zadosten);

2. c Horvat Dušan (zadosten); Vošner Miroslav (dober); Gostenčnik Metoda (dober);

2. č Kotnik Zdravko (dober); Krenker Franc (dober); Sisernik Edvard (dober); Gagič Milena (dober);

2. d Pušnik Majda (dober);

3. a Grainer Sandi (zadosten); Forstner Andreja (zadosten);

3. b Flis Davorin (dober); Uranc Sašo (zadosten); Benka Malvina (dober); Breznik Marija (zadosten); Gražnik Metka (dober); Perovec Nataša (dober);

3. c Grnjak Tatjana (zadosten);

3. č Kaiser Hubert (dober);

3. d Pavlič Zvonko (dober); Vožič Janez (zadosten); Kodrun Slavka (zadosten); Lesnik Metka (zadosten);

4. b Smonkar Zvonko (zadosten); Vovk Vojko (zadosten);

4. d Zaveršnik Marjana (zadosten);

b) Popravnih izpitov niso opravili, oziroma k njim niso prišli:

1. b Vesnicer Aleksandra;

1. d Pečovnik Miha, Jeseničnik Mirjam, Šerle Olga;

1. e Bežjak Drago;

2. c Leštan Črtomir, Geršak Petra;

3. č Miklave Branko;

3. d Gorenjak Lea;

4. b Kumprej Frančišek.

RAZREDNI IZPITI IZ ŠOLSKEGA LETA 1976/77

Razredni izpit je opravila z dobrim uspehom Korbar Majda iz 1. c, ki je bila v šolskem letu 1976/77 zaradi bolezni delno neocenjena.

IZ ŠOLSKE KRONIKE

1. septembra se je začelo novo šolsko leto. Prišlo je nekaj novih učnih moči, v glavnem naši nekdanji dijaki;

15. septembra so imeli dijaki IV. letnikov ekskurzijo na zagrebški velesejem; spremljali so jih naslednji profesorji: Mrdavšičeva, Krivograd, Lodrnt, Medved in Stoparjeva;

19. septembra je bil ravnatelj na seji ravnateljev za severovzhodno Slovenijo v Mariboru;

20. septembra so se pričeli redni zdravniški pregledi za dijake prvih letnikov; prva seja

učiteljskega zbora, pogovor o usmerjenem izobraževanju je vodil ravnatelj;

27. septembra je Logar Andrej odšel na večdnevni seminar šolskih psihologov v Portorož;

28. septembra je bilo cepljenje četrtošolcev proti tetanusu;

30. septembra so dijaki pedagoških oddelkov prisostvovali koncertu Moskovskega godalnega kvarteta;

6. oktobra se je odpeljal kolektiv zavoda v skladu z delovnim načrtom na študijsko pot: Salzburg, München, Dachau;

14. oktobra je bil ravnatelj na seji strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje;

15. oktobra je bil prvi športni dan v šolskem letu. Ogled kulturnozgodovinskih spomenikov v okolici; vsak letnik je imel svojo pot;

25. oktobra je bila v okviru Borštnikovega srečanja poučna predstava slušateljev AGRTF, ogledali so si jo dijaki III. in IV. letnikov;

28. in 29. oktobra so bili slavisti na strokovnem zborovanju na Bledu;

3. novembra so imeli dijaki IV. letnikov strokovno ekskurzijo na Dolenjsko: Črnomelj, Vinica, Baza 20;

7. novembra je bil ravnatelj na seminarju gimnazijskih ravnateljev na Bledu — usmerjeno izobraževanje;

16. novembra: Leitinger na seji delegatov skupščine SRS v Ljubljani; Logar na seminarju psihologov v Portorožu;

17. novembra je bila prva redovalna konferenca;

22. novembra je bil prvi roditeljski sestanek;

23. novembra je bila mladinska konferenca;

25. novembra je bila proslava ob dnevu republike. Program so pripravili pevski zbor in recitatorji;

6. decembra je bil Kotnik na seminarju učiteljev za zdravstveno vzgojo;

7. decembra je bil Leitinger na aktivu biologov v Celju;

8. decembra je bila Stopar Marjana na aktivu profesorjev za ze in zgr v Ljubljani;

12. decembra je bil Lodrant v Ljubljani na aktivu profesorjev za kemijo;

13. decembra je bil Kecerin v Ljubljani na aktivu učiteljev za telesno vzgojo;

16. decembra sta bila v Ljubljani na aktivu učiteljev Mrdavišičeva in Logar;

19. decembra je bil pogreb ponesrečenega dijaka 2. a Jureta Lauka v Dravogradu; v študijski knjižnici je bil posvet o usmerjenem izobraževanju;

22. decembra je bil v Ljubljani na aktivu Glasbenikov Čepin;

27. decembra je bil občni zbor šolskega športnega društva; dijaki četrtega razreda so bili na koncertu skupine Ačija Bertoncija;

28. decembra: Kodrin delegat v skupščini RIS v Ljubljani;

11. januarja: ravnatelj na seji ravnateljev v Ljubljani;

17. januarja je bil v Dravogradu pogreb našega dijaka (4. d) Sama Dobovičnika;

18. januarja je bila redovalna konferenca ob zaključku prvega polletja;

19. januarja so testirali dijake IV. razreda (testiral zavod za zaposlovanje Velenje skupaj s šolskim psihologom Logarjem);

20. januarja so šli člani MKUD na nagradno ekskurzijo v Ljubljano. Spremljali so jih Burgova, Čepin in Medved; 1. č in 1. d na ekskurzijo v železarni Ravne — vodila sta jih Komprej in Flakusova;

23. januarja je bil obvezen zdravniški pregled za vse delavce zavoda;

24. in 25. januarja je bila študijska konferenca učiteljskega zbora (tema: E. Kardelj: Smeri razvoja...; predavatelj: Krivograd, Košuta, Verovnik, Golčer);

Od 23. 1. do 3. 2. je bilo več učiteljev na seminarjih (Kotnik, Vučko, Dlopst, Uršnik);

8. februarja — proslava ob slovenskem kulturnem prazniku — posvečena Prešernu in 100-letnici Župančičevega rojstva. Sodelovali so recitatorji in trio iz Ljubljane (Igor Sajé — kitara, Aleš Kacijan — flavta in operni pevec Gregorač);

9. februarja so si četrtošolci ogledali film Samorastniki;

17. februarja je bila zadnji dve uri Prežihova proslava s podelitvijo bralne značke; na proslavi so sodelovali pevci in recitatorji, poleg njih pa so brali nagrajena dela naši mla-

di literati in literati-dijaki gimnazije Ivana Cankarja iz Ljubljane, gimnazije Novo mesto in dijak zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu;

20. februarja so šli v Titov dom na koncert Šetinc-Mlejnik vsi prvošolci in višješolci pedagoških oddelkov;

21. februarja je bil zimski športni dan; na programu je bilo smučanje in sankanje;

23. februarja je bil Logar na seminarju delavcev šolskih svetovalskih služb v Dravogradu;

27. februarja je bil Lodrant na seminarju za predsednike delavske kontrole

7. marca je bil ravnatelj v Mariboru na seji o usmerjenem izobraževanju;

8. marca je bila ob prazniku žena spominška oddaja, šesto šolsko uro pa je dramska skupina odigrala odlomek igre »Štirje fantje muzikantje«;

10. marca je bil za četrtošolce informativni dan na višjih in visokih šolah v Mariboru in Ljubljani; dijaki 2. b in 2. c so bili na ekskurziji v železarni;

13. marca je bil ravnatelj v Celju na posvetovanju o vpisnih pogojih za novo šolsko leto;

20. marca so si dijaki ogledali film Titova pot po SZ, Kitajski in Koreji;

22. marca je bil Kotnik v Ljubljani na seminarju za zdravstveno vzgojo;

23. marca je govoril dijakom II. letnika splošne smeri in vsem tretješolcem brigadirski veteran Petar Radojevič; predavateljja je oskrbela občinska konferenca ZSMS;

29. marca je bila seja učiteljskega zbora (razprava o osnutku učnih načrtov za usmerjeno izobraževanje, razprava o tezah za zakon o usmerjenem izobraževanju);

Tega dne so bili v Titovem domu na koncertu slovenskega klavirskega kvarteta (Šetinc, Košuta, Šinkovič, Mlejnik, Vidrih) drugošolski in prvošolci pedagoške smeri;

31. marca je bilo pri Plodru tradicionalno srečanje profesorjev celovške in naše gimnazije. Zahvalo za dolgoletno sodelovanje smo izrekli ob odhodu v pokoj ravnatelju dr. Zablaticu Pavletu in nozdravili novega ravnatelja dr. Reginalda Vospernika;

3. aprila so vsi oddelki poslušali referat tovariša Popita na 8. kongresu ZKS; Košuta je bil delegat na kongresu;

8. aprila so bili v Ljubljani na seminarju predavateljji 3. d (pedagoškega) oddelka; na DIDACTO v Brussel sta šla letos Kožarjeva in Leitinger;

13. aprila je bila tretja redovalna konferenca;

14. aprila so si četrtošolci in tretješolci ogledali dramsko predstavo Judenburg (po Prežihu dramaturgiral inž. M. Šipek);

15. aprila je bil na gimnaziji informativni dan za novince;

17. aprila je bil ravnatelj v Ljubljani na seji strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje SRS;

18. aprila je bil drugi roditeljski sestanek;

21. aprila je odpotovala delegacija dijakov in profesorjev v Čačak na proslavo gimnazije »Filip Filipovič«. Delegacijo zbora so sestavljali: ravnatelj Tone Golčer, Mihael Kodrin, Metka Burg in Josip Kecerin;

Isti dan je bil za naše dijake v okviru prireditve »Naša beseda« recital »Z nami je Tito« (na prireditvi so bili prvošolci in deloma drugo- in tretješolci);

24. aprila so opravili drugošolci ekskurzijo v mežiški rudnik; spremljali so jih Lodrant, Komprej, Dlopstova in Flakusova;

26. aprila je bila proslava ob 27. aprilu in 1. maju;

28. aprila je bil tretji športni dan — atletika;

Od 15. do 19. maja so bili dijaki drugega letnika pedagoške smeri na proizvodnem delu;

16. maja so šli tretješolci na literarnozgodovinsko ekskurzijo na Gorenjsko (Kranj, Vrba, Dražgoše, Škofja Loka, Visoko);

17. maja so si v sklopu tehničnega pouka dijakinje 1. d ogledale tovarno lesovine in lepenske na Prevaljah (vodila sta jih Dlopstova in Komprej);

isti dan je bila seja zbora delavcev — seznanitev z akti SLO;

20. maja je bil obrambni dan; pohod v razne smeri (srečanje z borci NOB. Sodelovali so: Pavlin Ludvik, Pavlin Lojzka, Zabel Franc in Aberšek Karel; končni cilj so bile Kotlje (gasilska vaja hotuljskih gasilcev);

24. maja je bila mladinska konferenca OO ZSMS gimnazije;

25. maj — dan mladosti: ŠSD je pripravilo program;

43. dijakov, ki so uspešno končali politično šolo, je šlo na Osankarico, kjer je padel legendarni Pohorski bataljon (spremljala sta jih Krivograd in Kožarjeva; dijaki 1. b so šli na Naravske ledine na tradicionalni zbor mladine našega območja — vodil jih je Lodrant;

3. junija je bila na Ravnah skupina celovških dijakov (vodil profesor Messner). Preспали so na domovih naših dijakov);

5. junija je bila tradicionalna »predaja ključa«; za tem zaključna redovalna konferenca za IV. letnike;

7. junija je bilo športno srečanje celovške in naše gimnazije;

13. junija je bil ravnatelj v Dravogradu na seji MS ZK za Koroško (pogovor o usmerjenem izobraževanju); ta dan so bili tudi popravni izpiti četrtošolcev;

16. in 17. junija je bil pismeni del zaključnega izpita;

Od 21. do 24. junija so bili ustni izpiti;

19. junija je bila četrta redovalna konferenca;

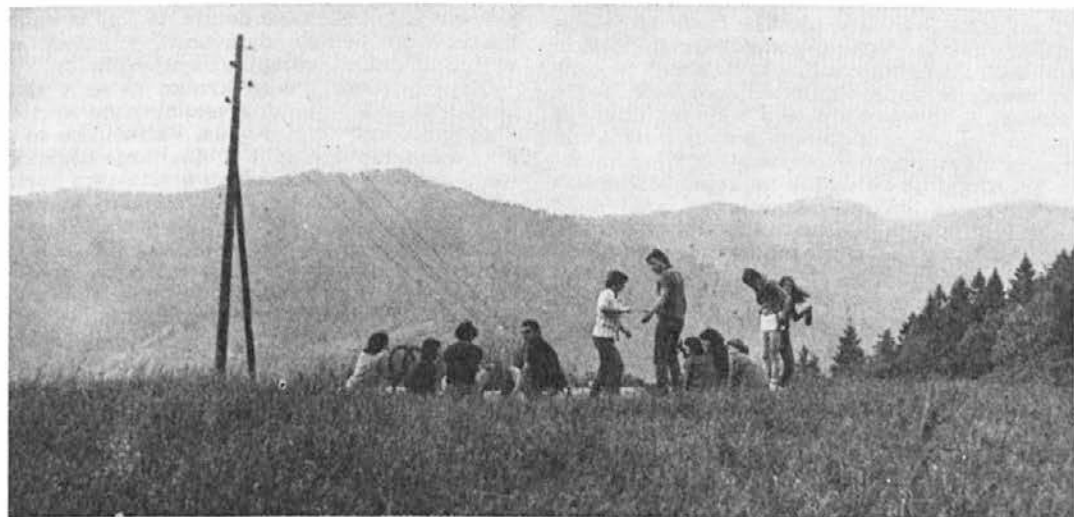
20. junija je bil zadnji dan pouka; poslušali RTV prenos XI. kongresa ZKJ, pričetek in Titov referat;

21. junija je bil dokončni sprejem novincev v I. letnik gimnazije splošne in pedagoške smeri;

24. junija je bila sklepna konferenca po opravljenih zaključnih izpiti;

26. junija je bila zjutraj podelitev spričeval dijakom gimnazije, ob 12. uri pa v študijski knjižnici svečana podelitev maturitetnih spričeval 30. generaciji maturantov. Sklepni svečanosti so prisostvovali predstavniki občinskih skupščin in družbenopolitičnih organizacij koroške krajine;

28. junija je bila sklepna konferenca ob koncu šolskega leta. Predsednik SO Ravne in

Dijaki radi hodimo na izlete

V glavnem odmoru pa je čas za velike pogovore in »bojne načrte«

predsednik IS obč. skup. Ravne — tovariša Verčkovnik in Kac — sta ob 30. generaciji maturantov povabila člane zbora na tovariško srečanje pri Plodru v Sentanelu.

Po 20. avgustu bodo priprave za popravne izpite in nato popravni izpiti.

O DELU MKUD FRANCI PARADIŽ

V šolskem letu 1977/78 je MKUD združeval delo v literarnem, recitacijskem, fotograf-skem, dramskem in likovnem krožku ter pev-skem zboru.

Na gimnaziji je organiziral proslave ob pomembnih obletnicah in jubilejih. Na željo družbenopolitičnih organizacij pa so posamezniki sodelovali tudi na raznih proslavah.

MKUD je organiziral dva literarna natečaja za najboljše literarno, fotografsko in likovno delo. Ob dnevu mladosti je Likovni salon priredil razstavo najuspešnejših del naših dijakov.

Tiskali smo dve številki glasila Misli mladih; član literarnega krožka Kac Stanislav pa je izdal samostojno pesniško zbirko Epilog; sodeloval je tudi na zveznem srečanju mladih pesnikov v Kikindi, kjer se je uvrstil med najboljših dvajset.

Pevski zbor je sodeloval na pevskem srečanju od Pliberka do Traberka. Člani literarnega krožka so se povezali z nekaterimi slovenskimi srednješolskimi literarnimi krožki. Sodelovali so tudi z gimnazijo Čačak in z gimnazijo za Slovence v Celovcu. Dijaki so sodelovali na področnem literarnem natečaju v Slovenj Gradcu, kjer so bili nagrajeni Ksenija Zmagaj, Maja Celcer, Majda Kamenik in Meta Celcer. Dramska skupina je nastopila z igro Štirje fantje muzikantje — za učence Osnovne šole Ravne na Koroškem in VVZ Solzice. Člani MKUD so si v Ljubljani ogledali operno predstavo Verdi: Falstaff, ter muzeje in galerije. Člani fotokrožka so prirejali občasne razstave na temo — življenje na šoli. Takih razstav je bilo več kot 60. Ob dnevu mladosti pa so v Likovnem salonu skupaj z likovniki razstavili nagrajene fotografije.

Tri dijakinje so dobile na republiškem natečaju za ex-librise priznanja.

Iz vrst mladih je vzniknila želja po tesnejših vezeh med mladimi kulturnimi ustvarjalci iz delovnih organizacij in gimnazije, obenem pa tudi želja in potreba po mentorjih iz delovnih organizacij naše občine.

IZ DELA ŠSD GIMNAZIJE

Dosedanjim uspehom v republiškem merilu (štirikrat prvi in trikrat drugi) je ŠSD v letošnjem šolskem letu dodalo še eno prvo mesto — osvojilo pokal in naslov najboljšega ŠSD v SR Sloveniji. Že petič je naše ŠSD najboljše v SRS ter se mu tako ponovno obeta naziv najboljšega ŠSD v drugem petletnem obdobju.

Take uspehe dosegajo člani ŠSD z maksimalno samoupravno angažiranostjo dijakov pri vodenju vseh dejavnosti, z množično udeležbo v medrazrednih in šolskih tekmovanjih, s prijateljskimi srečanji z dijaki gimnazije za Slovence v Celovcu in dijaki gimnazije iz Čačka. Vsako leto pripravijo člani ŠSD akademijo za dan mladosti, vzorno vodijo finančno in materialno poslovanje ter administracijo. Za tako vodenje je prejel dijak Žerdoner Brane, predsednik ŠSD, republiško priznanje — plaketo ŠSD.

Za naše ŠSD je značilno, da so vsi dijaki in učitelji člani tega društva.

Gregor Klančnik — generalni direktor slovenskih železarn — je ob letošnjem priznanju našemu ŠSD v čestitki zapisal med drugim tole:

»Dragi učitelji in učenci!

Kdor zmaga enkrat, je to lahko posledica ugodnih naključij, kdor pa zmaga večkrat ali enostavno zmaguje, dokazuje resnično stalno prizadevanost za največje dosežke.

Ravenska gimnazija je že postala pojem in vzor med prosvetno vzgojnimi institucijami, ki tudi v telesni kulturi iščejo krepitve duha, umske in fizične sposobnosti. Sadovi take naravnosti so zavedna in zdrava nova pokolenja strokovnih ustvarjalcev današnjega in jutrišnjega dne.

Ob najnovejši letošnji zmagi med vsemi šolskimi športnimi društvi srednjih šol v naši republici Sloveniji vam iskreno čestitam. Se vedno najvišje plapolata zastava koroške gimnazije.«

IZ DELA KROŽKOV IN DRUGIH DEJAVNOSTI

Poleg ŠSD in MKUD deluje na šoli še vrsta krožkov in drugih dejavnosti, v katere so vključeni dijaki po svojih nagnjenjih.

Člani prirodoslovnega krožka so se v tem letu ukvarjali (v okviru vseslovenske akcije) z onesnaženostjo naših voda. Vključili so se v akcijo raziskav zraka in ugotavljanje lišajskih meja, ter sodelovali v akciji ornitološka karta Slovenije. Priredili so več predavanj in razgovorov o raznih zanimivih temah. Članica krožka Kamenik Majda je sodelovala na tekmovanju »Gibanje znanost mladini« in dosegla tretje mesto. Sodelovala bo tudi na raziskovalnem taboru Znanost mladini.

Člani krožka OZN so se redno sestajali in razpravljali o aktualnih političnih problemih doma in po svetu. Udeležili so se republiškega tekmovanja krožkov OZN. Zmagali so na občinskem in področnem prvenstvu, na regionalnem pa so zasedli drugo mesto.

Člani zgodovinskega krožka so se sestajali vsakih 14 dni. Njihova osnovna naloga je bila priprava tekmovalne naloge — NOB v Mežiški dolini od maja 1943 do prihoda XIV. divi-

zije. Članica krožka je raziskovala tragedijo Sabodinove družine in o tem napisala referat.

Marksistični krožek je letos vse svoje člane vključil v mladinsko politično šolo, ki je delovala na gimnaziji. Člani krožka so šolo uspešno opravili. Po končani šoli so se člani redno sestajali ter se že dogovorili za program, ki ga bodo realizirali prihodnje šolsko leto.

Člani zemljepisnega krožka so obravnavali poglavja iz občine in regionalne geografije ter spremljali aktualne dogodke doma in po svetu. Na raziskovalnem taboru v okviru akcije Znanost mladini bo sodelovala članica krožka Detečnik Marija.

V obrambnem krožku je stalno delovalo okoli 20 članov. Največ časa so namenili streljanju z rračno, malokalibrsko in vojaško puško. Teoretično in praktično so obdelali temo — orientacija na zemljišču. Proučevali so gradivo iz revij: Naša obramba, Obramba in zaščita in Front.

Na šoli deluje tudi aktiv mladih članov RK. Člani so se sestajali enkrat na mesec in po potrebi. Vključevali so se v programe dela RK. Ob akciji zbiranja oblačil so zbrali za OO RK Ravne na Koroškem veliko uporabnih oblačil. Tečaja prve pomoči (20 ur) se je udeležilo 24 članov. Sestavili so ekipo prve pomoči, ki se je udeležila občinskega tekmovanja ekip prve pomoči in zasedla prvo mesto.

Za Prežihovo značko je v šolskem letu tekmovalo veliko dijakov. IV. stopnjo je osvojilo 29, V. stopnjo pa 33 dijakov.

V tem šolskem letu so dijaki pripravili 60 jutranjih oddaj. Med njimi je bilo veliko spominskih. Nanašale so se na obletnice velikih dogodkov iz naše zgodovine in NOB, na obletnice naših velikih mož, na OZN, obletnico okto-brske revolucije ter na druge pomembne dogodke. Aktiv mladih komunistov je pripravil ob VIII. kongresu ZKS in XI. kongresu ZKJ posebne oddaje. Vsi dijaki so poslušali neposredni prenos začetkov obeh kongresov.

Dijaki — poverjeniki za mladinske ure v posameznih razredih — so izdelali program mladinskih ur, ki je zaobsegel 10 tem, izmed katerih so dijaki po lastni presoji in nagnjenju izbrali tiste, ki jim najbolj ustrezajo. Stevilo opravljenih ur po posameznih razredih se giblje od 10 do 14, kar kaže, da so se vsi razredi držali dogovora o vsaj desetih opravljenih mladinskih urah. Iz skupnega ciklusa predavanj so se razredi najraje odločali za naslednja predavanja: Družbena samozaščita, Prehranjevanje v vojnih razmerah, Terorizem, Spolna vzgoja, Resolucije ZKS in izhodišča za XI. kongres ZKJ.

Najboljši dijaki naše šole so se udeležili tekmovanja iz nemškega, angleškega in francoskega jezika. Perman Miha je osvojil pri nemškem jeziku drugo mesto v SRS, Ramšak Suzana pa tretje. Dijaki so tekmovali tudi za Cankarjevo nagrado, kjer je Borovnik Silviya dosegla prvo mesto. Na tekmovanju iz matematike se je dobro odrezal Paradiž Miran.

IZ DELA ZSMS, ŠOLSKE SKUPNOSTI IN OO ZKS

Na naši šoli so mladinci organizirani v pet osnovnih organizacij, njihovo delo pa usklajuje koordinacijski svet. Osnovne organizacije so letos pomagali voditi mladi komunisti-mentorji in delo je povsod v redu potekalo. V letošnjem letu smo imeli dve konferenci, jenseni 1977 skupaj s ŠS, spomladi 1978 pa samostojno volilno konferenco. OO IV. letnikov je v mesecu aprilu organizirala problemsko konferenco. Vse leto smo sodelovali z občinsko konferenco mladih v izobraževanju, opravljali naloge, ki smo jih tam dobili ter izvajali lasten program. Aprila so organizirali srečanje z dijaki gimnazije iz Čačka. Večina dijakov gimnazije je vključenih v številne izvenšolske dejavnosti (krožke, klube, društva), pripravljajo mladinske ure in jutranje oddaje.

Dijaki-komunisti pa imajo v okviru OO ZK svoj aktiv.

Plodno in živahno je tudi delo šolske skupnosti, katere predsednica je bila letos Kranjc Jana, člani pa predsedniki oddelčnih skupnosti. ŠS je usklajevala izvenšolsko dejavnost na šoli. Spremljala je delo krožkov, ki delujejo v okviru MKUD in ŠSD, in še vrsto drugih, v katera so vključeni naši dijaki. Izvenšolsko dejavnost razredov je spremljala posebna komisija, ki bo do naslednje konference

POROČILO IC RUDNIKA MEŽICA

za šolsko leto 1977-78

Izobraževalni center deluje kot organizacijska enota rudnika svinca in topilnice Mežica. Center opravlja naloge s področja izobraževanja in štipendiranja za vse TOZD in delovno skupnost skupnih del v sestavi organizacije združenega dela rudnika Mežica.

Sodelavci izobraževalnega centra

(naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, leta službovanja v izobraževalnem centru, stroka, zadolžitve)

LOGAR Ernest, vodja izobraževalnega centra (predmetni učitelj, 1927, 1948, 1958, inženir organizacije dela)

OCEPEK Edvard, vodja šolskih delovišč (učitelj praktičnega pouka, 1929, 1957, 1967, rudarski nadzornik)

KRUMPAČNIK Jure, vodja učne kovinarske delavnice (učitelj praktičnega pouka, 1942, 1962, 1971, delovodja kovinarske stroke)

ŠKRJANEC Anton, vodja doma učencev — vzgojitelj (predmetni učitelj — abs., 1940, 1960, 1973, mentor mladinske organizacije)

ŠEPUL Marija, organizator izobraževanja (predmetna učiteljica, 1947, 1967, 1978)

Inštruktorji praktičnega pouka

VRABIČ Franc, inštruktor (VK kopač rude, 1934, 1951, 1976)

HOLCMAN Albin, inštruktor (KV kopač rude, 1935, 1955, 1976)

VACUN Drago, inštruktor (KV kopač rude, 1950, 1969, 1977)

ŠS v jeseni zbrala rezultate in najbolj aktivne razrede nagradila.

V osnovno organizacijo ZKS na gimnaziji so vključeni profesorji in dijaki. V letošnjem letu je OO štela 17 profesorjev in 42 dijakov komunistov, skupno 59. Učno-vzgojni proces dijake in učitelje resda v marsičem povezuje, res pa je tudi, da so nekateri problemi samo dijaški ali učiteljski, kar vse je narekovalo organiziranje dveh aktivov, ki se sestajata po potrebi. Aktivnost komunistov na naši šoli je bila predvsem v naslednjem:

- krepitev samoupravnih odnosov in uveljavljanje zakona o združenem delu;
- pomoč pri delu ZSMS na šoli;
- vključevanje in sprejemanje mladih v ZK;

- spremljanje prizadevanj za uvedbo usmerjenega izobraževanja;
- sodelovanje pri združevanju v novi šolski center;
- izobraževanje komunistov.

V marcu in aprilu je na pobudo OO ZKS gimnazija začela delati na gimnaziji mladinska politična šola, katere se je udeležilo več kot 60 slušateljev — dijakov naše gimnazije. Mladinska politična šola je v popolnosti uspešna, kar narekuje obveznost, da v prihodnjem šolskem letu planiramo podobno akcijo.

Osnovna organizacija in komunisti-dijaki imajo v razrednih skupnostih velik ugled, saj je velika večina po oceni vedenja vzornih, mnogi pa so prejeli tudi pohvale in nagrade za svojo dejavnost.

PROIZVODNO DELO DIJAKOV

Proizvodnega dela v organizacijah združenega dela so se letos udeležili 2. letniki gimnazije pedagoške smeri. Med 15. in 19. majem je opravljalo proizvodno delo 17 + 41 = 58 dijakov, in to v železarni Ravne 22 dijakov, tovarni pohištva Prevalje 8 dijakov, tovarni lesovine in lepenke Prevalje 4, tovarni ivernih plošč Otiški vrh 12 dijakov, tekstilni tovarni Otiški vrh 4 dijaki in v tovarni Muta-Gorenje 8 dijakov.

Delo v proizvodnji je po mnenju mentorjev potekalo v redu in to dokazujejo tudi ocene. Odličnih je bilo 32, prav dobrih 24, dobra pa sta bila dva dijaka.

Učitelji teoretičnih predmetov v podaljšanem delovnem času

BRUMEN Alojz, dipl. inž. geologije — geologija, poklicna tehnologija

FONOVIČ Marija, predmetna učiteljica — slovenski jezik

KNEZ Mirko, rudarski tehnik — zdr. vzgoja z varstvom pri delu

LOGAR Ernest, predmetni učitelj — osnove organizacije dela

MORI Emil, pravnik — samoupravljanje s temelji marksizma

MEŽNAR Franc, dipl. inž. rudarstva — poklicna tehnologija

SKUDNIK Mirko, rudarski tehnik — strokovno računstvo

PRAZNIK Niko, dipl. inž. rud. — poklicna tehnologija

ULCEJ Jože, predmetni učitelj — telesna vzgoja

GOROGRANC Franc, inž. org. dela — poklicna tehnologija za oplemenitenje rude

Poleg naštetih sodelavcev je v preteklem šolskem letu občasno sodelovalo še 17 strokovnjakov iz rudnika.

Administrativno osebje

ŽIBRET Ema — tajnica, 1942, 1960, 1960, srednja administrativna šola

LUJINOVIČ Rozka — adm.-računovodja, 1944, 1960, 1971, administrativna šola

Organizacija izobraževanja

V izobraževalnem centru so organizirane naslednje dejavnosti:

1. Izobraževanje mladine, kamor prištevamo rudarsko šolo, dom učencev in praktično usposabljanje učencev, ki so v TOZD v učnem in štipendijskem razmerju.

2. Štipendiranje in izobraževanje ob delu (izredno šolanje).

3. Dopolnilno (funkcionalno) izobraževanje.

4. Strokovna knjižnica.

I. IZOBRAŽEVANJE MLADINE

a) Rudarska šola

Šola je delovala po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij.

V začetku šolskega leta 1977/78 se je vpisalo v šolo 34 učencev, od teh: v 2. razred 21 učencev in v 3. razred 13 učencev.

V šolskem letu 1977/78 zaradi pomanjkanja prostorov za nastanitev učencev nismo mogli odpreti prvega razreda, čeprav sta TOZD — rudniški obrati in separacija načrtovala 22 novih učencev. Problem prostorov za učence smo reševali vse leto, vendar se zaradi nerešljivih stanovanjskih razmer in zaradi pomanjkanja upravnih prostorov v rudniku ni dal rešiti. Primanjkuje nam tudi prostorov (učilnic) za potrebe odraslih, prav tako pa tudi za strokovno knjižnico, ki deluje v sestavi izobraževalnega centra.

Ob koncu šolskega leta so učenci dosegli naslednji uspeh:

2. razred, razrednik MORI Emil

ODLIČNI: 2

Jurić Mirko
Vehabović Fadil

PRAV DOBRI: 2

Muratović Ferid
Nurkanović Hasan

DOBRI: 3

Lazić Savo
Lukić Niko
Alihodžić Himzo

ZADOSTNI: 5

Čurić Kasim
Ferlež Edo
Juroš Stjepan
Nakić Zijad
Marmorac Ramo

Nastopa republiška pionirska vrsta (ob otvoritvi telovadnice v Mežici)

NEZADOSTNI: 4

Aljić Ismet (rač.)
Babić Miroslav (rač.)
Ilić Srećko (rač.)
Košutnik Ignac (rač.)

NEOCENJENI: 1

Miler Marjan iz osnov organizacije dela

3. razred, razrednik MEŽNAR Franc

ODLIČNI: 1

Marić Jozo

PRAV DOBRI: 3

Arnaut Fahrudin
Črep Edvard
Devedžić Salko

DOBRI: 6

Babić Boro
Bjelobrković Ismet
Gutovnik Jože
Mušanović Mirsad
Miličević Zdravko
Barešić Anto

ZADOSTNI: 0

NEZADOSTNI: 0

Uspeh učencev, ki so opravili zaključni izpit v junijskem roku:

ODLIČNI: 1

Marić Jozo

PRAV DOBRI: 4

Arnaut Fahrudin
Črep Edvard

Devedžić Salko
Miličević Zdravko

DOBRI: 5

Babić Boro
Barešić Anto
Gutovnik Jože
Mušanović Mirsad
Strgar Vinko

ZADOSTNI: 1

Bjelobrković Ismet

NEZADOSTNI: 0

Učenci drugih poklicnih šol

Razen učencev rudarske šole je bilo ob zaključku šolskega leta 1977/78 v učnem in študentskem razmerju 55 učencev, od teh: 31 str. ključavničarjev, 4 strugarji, 20 električarjev in 6 učenk gostinske stroke.

Zaključni izpit je opravilo 18 učencev, in sicer: 10 za poklic strojni ključavničar, 2 za poklic strugar, 4 za poklic obratovni električar in 2 za poklic natakarica.

Na osnovi letnega načrta je bilo razpisanih 38 učnih mest, prijavljenih oz. sprejetih pa je bilo 22 učencev. Nobene prijave ni bilo za talilce, pa tudi za kovinarsko in elektro stroko ni bilo dovolj prijav.

b) Študenti

Številčno stanje študentov je razporejeno iz naslednje tabele:

Stroka — šola	Število študentov				Skupaj
	vis. š.	viš. š.	srednja š.	pokl. š.	
— rudarska	3	—	7	27	37
— geološka	1	—	—	—	1
— metalurška	3	—	—	—	3
— elektro	4	—	3	21	28
— kemična	1	—	1	1	3
— strojna	4	—	4	35	43
— ekonomsko komercialna	11	1	5	—	17
— filozofska	1	—	—	—	1
— pravna	1	—	—	—	1
— administrativna	—	—	4	—	4
— gostinska	—	—	1	6	7
— risarska	—	—	—	2	2
— gasilska	—	—	1	—	1
Skupaj:	29	1	26	92	148

V šolskem letu 1977/78 je končalo šolanje 40 študentov, in sicer:

- poklicne šole: 29
- tehniške šole: 4
- nadzorniško šolo: 2
- višje šole: —
- visoke šole: 5

Za šolsko leto 1977/78 je bilo razpisanih 23 novih študentskih, podeljenih pa 16. Na visokih šolah niso bile realizirane študentske stipendije za študij na fakulteti za strojništvo (3), elektrotehniko (1), rudarstvo (1), višji tehn. varn. šoli (1) in tehniški metalurški šoli (4), za slednje že nekaj let ni prijav.

Ko govorimo o študentskim, ne moremo mimo dejstva, da je že nekaj let premalo zanimanja za tehniške poklice. Da bi to izboljšali, je izvršilni odbor DS sklenil, da so osnovne študentske stipendije za poklice rudarske, geološke in metalurške stroke za 30 odstotkov višje kot za druge poklice.

To bo verjetno potrebno razširiti še na nekatere druge poklice, za katere primanjkuje kandidatov.

Razen rednih študentskih krije delovna organizacija še 55 delavcem stroške izobraževanja ob delu. Od teh so vpisani 3 na visoke, 30 jih študira na višjih in 22 na tehniških in delovodskih šolah.

Izobraževanje ob delu je končalo 5 delavcev.

Iz dela mladinske organizacije

Mladinski aktiv rudarske šole deluje v sestavi organizacije ZSMS pri rudniku Mežica in se povezuje z ostalo mladino v rudniku in kraju. Osnovna organizacija ZM rudarske šole deluje po svojem programu, ki predvideva sodelovanje z drugimi mladinskimi aktivni, pripadniki JLA, delovne akcije, praznovanje

- svetovni dan zdravja,
- vloga posameznika v družbi in marksistična ideologija,
- idejnopolitična vloga ZKJ v naši družbi.

Organizirali smo srečanje z borci in tako ohranjamo tradicijo naše NOB. Krajevne in državne praznike smo počastili z različnimi športnimi srečanji in proslavami.

Zelo pogoste stike imamo z OO ZSMS Polena in vojski karavle Reht. Sodelujemo pri urejanju okolice rudarske šole in igrišča pri domu učencev. Trije učenci so se udeležili republiške delovne akcije v Suhi krajini.

II. DOPOLNILNO (FUNKCIONALNO) IZOBRAŽEVANJE

V preteklem letu je obiskovalo tečaje in seminarje v delovni organizaciji in zunaj nje 496 delavcev.

Izobraževalni center je organiziral naslednje tečaje in seminarje:

- 10 seminarjev za novo sprejete delavce — 162 udeležencev;
- 2 tečaja za upravljavce z mostnimi žerjavi — 22 udeležencev;
- tečaj za PK talilce v barvni metalurgiji — 51 udeležencev;
- tečaj za varjenje s svincem — 2 skupini — 40 udeležencev;
- tečaj za voznike vozil za mehanizirano nakladanje in razkladanje — 14 udeležencev;
- seminar o spoznavanju plinske tehnike — 15 udeležencev;
- tečaj za delavce v službi zavarovanja — 9 udeležencev;
- tečaj iz osnov knjigovodstva — 8 udeležencev.

Tečajev in seminarjev zunaj delovne organizacije se je udeležilo 175 delavcev.

Po uspešno opravljenih tečajih in izpitih si je 101 delavec pridobil stopnjo strokovne usposobljenosti za opravljanje delovnih nalog, in sicer:

- 13 za opravljanje delovnih nalog talilca v barvni metalurgiji;
- 13 za opravljanje delovnih nalog voznika vozil za meh. nakl. in razkl.;
- 14 za opravljanje delovnih nalog varilca;
- 9 za opravljanje delovnih nalog mehanografa;
- 43 za opravljanje delovnih nalog upravljavca plinskih sistemov in naprav;
- 9 za opravljanje delovnih nalog v službi zavarovanja.

Skupno je bilo vključenih v organizirani izobraževalni proces 733 oseb, od tega:

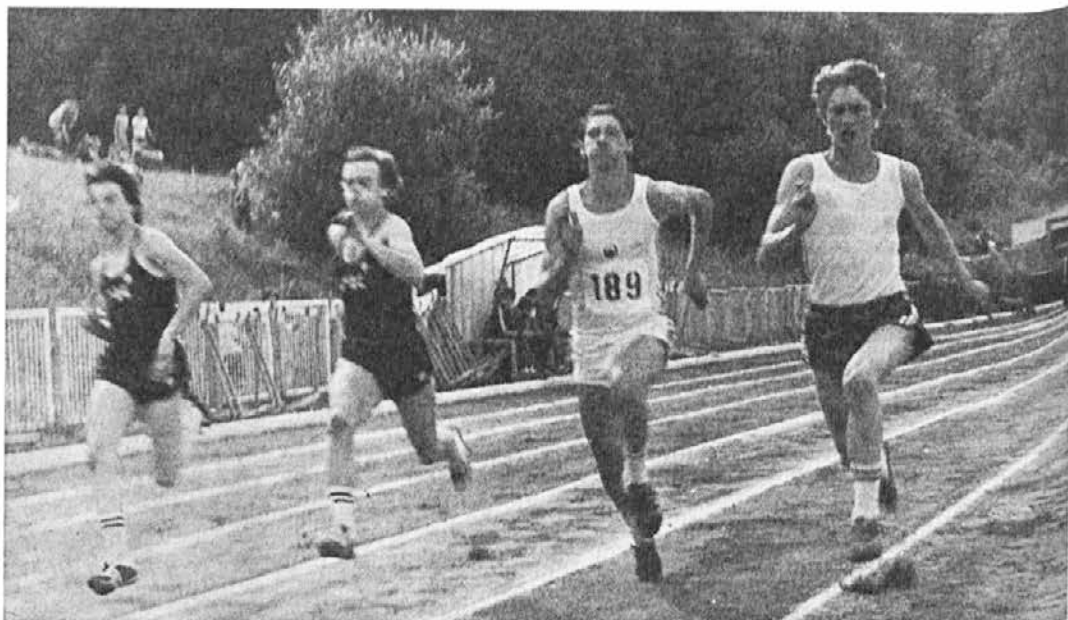
- 551 redno zaposlenih članov kolektiva,
- 34 učencev rudarske šole,
- 148 študentov (vključno s poklicnimi šolami),

55 delavcev, ki se izobražujejo ob delu. V teh podatkih niso zajeta občasna preverjanja znanja varnostnih predpisov in predavanj, ki jih za tehnični kader samostojno organizirajo TOZD in služba za varstvo pri delu.

dneva mladosti in obiskovanje proslav ob državnih in republiških praznikih.

Med šolskim letom smo imeli v sodelovanju z delavsko univerzo Ravne organizirane mladinske ure. Obravnavali smo naslednje teme:

- položaj in vloga učenca v vzgojnoizobraževalnem procesu,
- religija,
- splošni ljudski odpor,

Sprint

Mirko Mrva

Stanovanjska gradnja v Kotljah

Žirija Plečnikovega sklada vsako leto ocenjuje arhitekturne stvaritve v SR Sloveniji in po eno tako delo nagradi. Ugodno je ocenila zasnovno in izvedbo naselja v Kotljah in načrtovalcem podelila Plečnikovo nagrado za leto 1977. S tem so bili ugodno ocenjeni tudi napor organizatorjev gradnje in družbenih dejavnikov, ki so gradnjo omogočili.

Novo stanovanjsko naselje v Kotljah že kaže del svoje zunanje podobe. Zgrajene in vseljene so prve tri skupine hiš (ulice), v gradnji je četrta. Načrtovanih je še 7 ulic s podobno prostorsko zasnovno in enakimi tipi stanovanjskih zgradb. Obratujejo že tudi komunalne naprave in skupna kotlarna za ogrevanje naselja. Čistilne naprave za odpadne vode in zgradbe centra naselja še niso zgrajene.

V letu 1971 je bil razpisan javni republiški natečaj za urbanistično zasnovno naselja in idejne projekte stanovanjskih hiš. Najbolje ocenjeni načrt je bil osnova za izvedbeno dokumentacijo. Gradnja naselja ni bila nikoli reklamirana in zaradi odmaknjenosti od slovenskih središč v glavnem neopažena. Tako je bila strokovna javnost s podelitvijo priznanja dokaj iznenadena.

Ob načrtovanju naselja smo skušali uresničiti naslednje družbene in strokovne cilje:

— v naselju ustvariti prijetno okolje za intenzivne socialne dejavnosti (možnosti stikov med ljudmi, dejavnosti, pridobivanja izkušenj);

— unoštevati merilo in strukturo avtohtonih naselij z jasno identiteto ulic in naselja v celoti;

— vključiti novo naselje v naravno okolje;

— zagotoviti čim popolnejšo prometno varnost in dati prednost pešcu;

— s celotno komunalno opremo (skupna kotlarna, čistilne naprave za odpadne vode in drugo) ohraniti čist zrak in vodo;

— opredeliti in rezervirati dovolj velike površine za družbene dejavnosti, kot so

šolstvo, otroško varstvo, nakupi, kulturne dejavnosti, rekreacija in podobno;

— kupcem hiš zagotoviti možnost izbire stanovanjske hiše glede na lokacijo, tip in velikost.

Na površini 12 ha je predvidenih 190 stanovanjskih hiš in novo središče za celotne Kotlje.

Razmerje prosto stoječih hiš, dvojčkov in vrstnih zgradb se določa sproti ob izdelavi izvedbenih načrtov. Velikosti parcel so povprečno 300—400 m² za vrstno hišo, 400—500 m² za hišo v dvojčku in 500 do 600 m² za prosto stoječo stanovanjsko zgradbo. Družbeni objekti centra bodo razvrščeni med združenim domom in staro osnovno šolo. Okvirni program novega središča je opredeljen le načelno. Obsega dozidavo osnovne šole, novi vrtec, družbeno-kulturne, trgovske, gostinske in servisne dejavnosti. Turistična funkcija Kotelj in Rimskega vrelca še ni razčiščena.

Vsa leta načrtovanja in gradnje naselja smo se spraševali, do katere stopnje urejati naselje organizirano, skupno in kdaj je čas, da ljudje sami nadaljujejo z gradnjo po svojih potrebah, okusu in finančnih možnostih. Številni primeri v ožji domovini kažejo, da se kljub zagotovitvam in obljubam investitorji le redko držijo načrtov in da so manj tenkočutni, ko se urejajo skupne naprave in površine. Z nedisciplinirano gradnjo vse prebogosto zmanjšujemo bivalne kvalitete bližnjih sosedov (okna v smeri sosedovih zunanjih bivalnih prostorov, prizidki k hiši, spremembe naklona streh in višine hiše, ki prizadevajo soseda pri osončenju, razgledih in podobno). Da bi se izognili podobnim problemom, je ob sprejemanju zazidalnega načrta v letu 1972 takratno predsedstvo občinske skupščine in vodstvo železarne Ravne skupno z investitorjem Komunalnim skladom občine začrtalo jasno politiko grad-

nje in urejanja novega naselja Kotlje. Odločitev, da se organizirano pridobi zemljišče, naselje v celoti komunalno opremi, da se stanovanjske zgradbe grade do četrte gradbene etape po enotnih načrtih in z gradbenim podjetjem, se je izkazalo v tako gosti zazidavi za pravilno. Do podobnega spoznanja prihajajo tudi organizatorji individualne gradnje v drugih krajih.

Izredna dragocenost slovenskega prostora (ker ga imamo malo), vrednost človekovega ožjega bivalnega okolja za zdrav razvoj družbe (fizično in mentalno) in potreba po ohranjanju naravnih sistemov (zrak, voda, zemlja), ki so osnovni pogoj za naš fiziološki obstoj, daje hotuljski akciji, ki uresničuje dolgoročno politiko urejanja življenjskega okolja, strokovno širšo, pomenjanja vredno kvaliteto.

Organizacijo načrtovanja in gradnje naselja je skupščina poverila samoupravni komunalni skupnosti občine Ravne (prej komunalnemu skladu). Močne težnje, da bi naselje gradili na običajen, manj organiziran način in pomanjkanje finančnih sredstev za pripravo zemljišča in gradnjo skupnih naprav, so zahtevale od komunalne skupnosti veliko odločnosti in vztrajnosti.

Rezultati nekajletnega dela so vidni in upamo, da bo družba tudi pri nadaljevanju del v Kotljah zastopala cilje dolgoročnega, celovitega in humanega urejanja stanovanjskega okolja.

MISLI

Žena, ki ne joče, to je vodnjak, ki ničemur ne služi.

Camilo Jose CELA

Ženi, ki ima svoj poklic, ni potreben mož, zadostuje ji ljubimec.

Alfred CAPUS

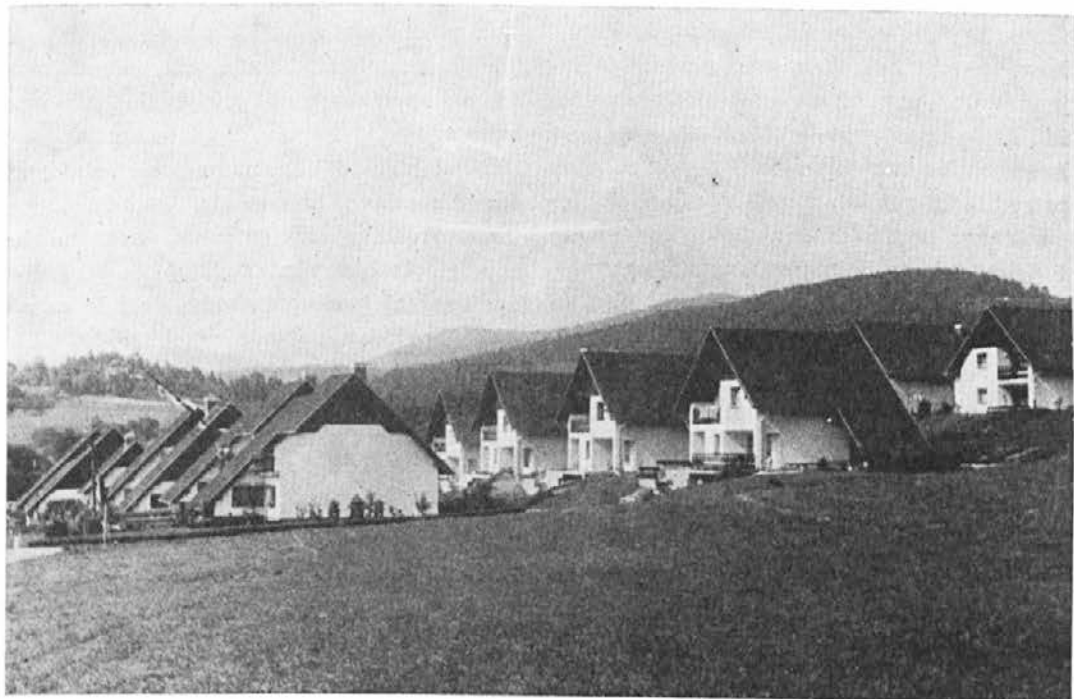
za vsa tista delovna mesta, za katero je to zahtevano po predpisih.

V vseh izobraževalnih oblikah, ki so bile organizirane z namenom, da si delavci pridobijo stopnjo strokovne usposobljenosti za opravljanje del. nalog in poklic, so bila razen strokovno teoretičnih in praktičnih znanj vključena tudi splošna in družbeno-ekonomska znanja kot sestavni del izobraževanja.

STROKOVNA KNJIŽNICA

Knjižnica ima 1492 strokovnih knjig. Naročenih imamo 26 domačih in 25 tujih revij. V preteklem letu je bilo posojenih okrog 800 knjig in revij.

Knjižni fond že več let stagnira, ker sredstva, ki so namenjena za knjižnico, zadostujejo le za naročila revij, medtem ko za nakup novih knjig zmanjka denarja. Pripominjamo še, da sedanji prostor v rudarski šoli ne ustreza potrebam knjižnice, zato bo potrebno pridobiti ustrežnejši, predvsem pa večji prostor. Prav tako je potrebno poleg strokovne knjižnice urediti tudi knjižnico za marksistično in družbenoekonomsko izobraževanje.

Novo naselje

VELIKA PRIDOBITEV ZA MEŽICO

(Iz govora predsednika KS Mežica, Marjana Vončina, ob otvoritvi telovadnice)

Mežičani smo dosegli velik delovni uspeh, ki ga z nami slavijo vsi športniki in delovni ljudje naše občine; zgradili smo športno dvorano.

Uresničila se nam je dolgoletna želja, želja učencev, učiteljev, telesnokulturnih delavcev in sploh vseh, ki sta nam kultura in telesna kultura pri srcu.

Razvoj kulture in telesne kulture, tradicija nekaterih športov pri nas in želja, da bi čim prej vsaj delno uresničili program celodnevne šolstva so nam že dolgo naglali nalogo — zgraditi športno dvorano. Končno smo jo uresničili.

Rad bi omenil ljudi, ki so pred dobrimi petdesetimi leti otvarjali našo šolo. To so bili pogumni delavski buditelji, ki so za vsako ceno hoteli izobraziti mladi rod, da bi si laže služil kruh. Tako rekoč iztrgati so morali kapitalistični družbi denar, da so zgradili to, kar še danes uporabljamo. Mnogi so bili zaradi tega odpuščeni in so morali v svet za kruhom.

Danes je vse drugače. Sami izkoriščamo naravno bogastvo in sami si delimo rezultate svojega dela. Tako smo se 6. aprila 1975. leta odločili sprejeti krajevni samoprispevek v vseh krajih naše občine, kmalu za tem se je tudi večina delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela odločila dati prispevek za gradnjo negospodarskih objektov. Tako smo se hkrati delovni ljudje in občani na podlagi solidarnosti odločili zgraditi to, kar v naših krajih potrebujemo.

Objekti, ki smo jih sklenili zgraditi, rastejo v vsej dolini, z njimi pa raste tudi zaupanje ljudi v to, kar smo načrtovali.

prof. Silva Breznik

Gogova je šola na Lokovici, zgradili smo našo športno dvorano, gradimo šolo na Ravnah, gotovi so projekti za kulturni dom v Črni, zatem pa bodo zrasli še drugi objekti, ki so v programu. To daje tudi veliko zaupanje vsem družbenim in političnim delavcem, saj sta prevladala samoupravno dogovarjanje in velika solidarnost vseh občanov.

V prihodnjem letu se bo iztekel krajevni samoprispevek; mislim, da bo le malo tistih, ki ne bodo priznali velikih uspehov, ki smo jih z njegovo pomočjo dosegli. Verjamem, da se nas bo velika večina zopet odločila dati svoj delež za hitrejši razvoj naših krajev in za skladnejšo rast družbenih objektov.

Športna dvorana v Mežici meri čez tisoč m², ima več pomožnih prostorov, zgrajena pa je bila tudi nova kotlovnica za šolo. Projekt sta izdelala inž. Miro Kostanjevec in inž. arh. Andrej Lodrant, gradilo pa jo je podjetje Kograd, TOZD Stavbenik Prevalje s kooperanti. Stala bo milijardo in sto starih milijonov, žal pa vsa sredstva še niso zbrana. Upamo, da bodo delovne organizacije tudi letos solidarno pomagale, da bomo lahko objekt dokončali.

V imenu krajanov Mežice se zahvaljujem delavcem Mežice, delavcem vseh organizacij združenega dela v občini, ki so prispevali svoj delež v ta sklad, telesno kulturni skupnosti pa za finančno in moralno pomoč. Zahvaljujem se vodilnim političnim delavcem naše občine za ustvarjanje programa in finančne osnove teh graditev, predvsem pa vsem občanom, ki so s samoprispevkom omogočili gradnjo.

Predsednik KS Mežica odvarja novo telovadnico

Lani smo praznovali jubileje tovariša Tita in naše partije. Letos praznujemo 35. obletnico ustanovitve 1. koroškega bataljona in partizanskega napada na Mežico.

Naj bo ta objekt nov prispevek k ohranitvi spomina na velike dni iz naše zgodovine, naj bo temelj solidarnosti tovariškega in samoupravnega dogovarjanja vseh delovnih ljudi in občanov. Naša dolina je postala bogatejša za prostor, v katerem se bo sproščala vihravost mladine, sklepala se bodo nova tovarištva, krepili si bomo pogum in moč, da bomo laže izpolnjevali naloge, ki jih pred nas postavlja naša socialistična družba, in da bomo laže branili dediščino revolucije, ki so jo naši narodi izbojevali pod vodstvom tovariša Tita.

PREŽIHOVA BESEDA NA ODRU

Letos ob Prežihovih dnevih smo se ponovno srečali z dvema priredbama Prežihove besede. Zelo domiselno je bila prirejena Vorančeva novela Boj na požiralniku, ki so jo pripravili učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Raven. Tekst je za oder priredila in režirala prof. Marija Kolarjeva. Verno je sledila Prežihovi besedi tako v pripovednem kot interpretacijskem delu. Pripovedni del so učenci brali v knjižnem jeziku, igrani del pa, kolikor je bilo teksta, govorili v domačem narečju, ki pa je nekaterim povzročal težave. Posebej dober je bil prav ta interpretacijski del, saj so igro nakazali predvsem s kretnjami in mimiko. Igra mladih igralcev je bila pristrčna, čeprav je najbrž malokdo med njimi zares občutil, kako je, če nimaš kruha, če moraš do kolen čepeti pol dne v mastni zemlji, da prideš do krompirja.

Veličastnost prizorišča pa so stopnjevali še pevski zbori v ozadju, ki jih je vodila

Marija Pogorevčnikova. Niso prikazali samo množičnost mladih, ampak so še poudarjali moč Prežihove besede; zelo doživeto so predstavo dopolnjevale glasbene spremljave.

Predstava je bila namenjena za Prežihovo proslavo, bila pa je veliko več kot zgolj proslava, bila je pravo kulturno doživetje. Tudi uradna žirija je delo ugodno ocenila, saj je skupina sodelovala še na področni prireditvi »Naša beseda 1978«.

Drugo priredbo Prežihove besede pa je pripravil Mitja Šipek z uprizoritvijo Judenburga. Avtorja dramatizacije je pritegnil zadnji del romana Doberdob, ki govori o uporuh naših fantov 17. pešpolka 12. maja 1918. leta. Avtorju je bila Prežihova beseda le podlaga, pritegnili so ga predvsem junaki, ki jih je označil z vsemi majhnimi in velikimi človeškimi lastnostmi.

Avtor sam je zaigral Hafnerja, ki je tudi nekakšen idejni vodja upora, ki je že

osveščen in noče več hlapčevati Avstro-ogrski monarhiji, ki pije slovensko kri. Ob njem je Možina, učitelj, ki je popolnoma na njegovi strani in kot šolnik se še bolj zaveda zatiranosti slovenske besede. Posebej impresivno pa je na gledalce deloval Davtovič, mlad Bosanec, ki je v svoji mladosti še premlad, da bi lahko umrl. Ves čas spremljamo njegov duševni boj, dvig pa spet padec.

Avtor je v svoji dramatizaciji ostal vren Prežihovi besedi v tretjem in četrtem prizoru, medtem ko je v prvem in drugem zgodbo predelal, ostal pa je zvest ideji prebujanja, ki se v Prežihovem romanu pojavi že na koncu drugega dela. »Eden izmed milijonov, ki so to noč stali v jarkih, se je predramil, prisluhnil svojemu srcu, prisluhnil svojim možganom, nato pa preskočil ograjo, ker ni hotel biti ves suženj.«

Franci Kamnik

Desem ne pozna meja

Pozdravljen, Šentvid, ti stara vas, odeda s cvetjem in zelenjem — pozdravljeno središče slovenske zborovske pesmi.

Zopet so se zgrnili v ta mali dolenski kraj pevke in pevci iz vseh krajev Slovenije, iz Radiš v Avstriji, iz Trsta, Reke, Zagreba in Porabja. Bilo nas je več kot 3500.

Letošnje prireditve kulturnega tedna v Šentvidu pri Stični so že devete po vrsti. Prijavljenih 120 pevskih zborov dokazuje in potrjuje potrebo po življenjski rasti tabora pevskih zborov. Pevski tabor je pregled moči tistih, ki stoje na braniku v borbi za obstoj slovenske narodne pesmi. Zato je lažje razumeti, zakaj ljubitelji zborovskega petja vsako leto tako množično prihajajo v Šentvid.

Ravenski moški pevski zbor FUŽINAR je bil v Šentvidu že tretjič. Postali smo prijatelji s Šentvidčani in z mnogimi pevci iz Slovenije in od drugod. V Šentvidu se počutimo kot doma, saj pravi pregovor, da kdor se napije šentviške vode, Šentvida noče več zapustiti.

V soboto, 24. junija zvečer, smo kot dvanaisti zbor nastopili v lepi in prostorni avli osnovne šole, ki je bila zasedena do zadnjega kotička. Nastopilo je 20 zamejskih in domačih zborov, poslušali pa so tudi znani zborovski pedagogi iz Ljubljane in Maribora. V bleščečem siju televizijskih luči smo zapeli Kramolčevo »Puobi se skup zbirajo« in Mihelčičevo »Zdravico«. Avditorij je naše petje sprejel zelo pristržno, doživeli smo živ aplavz, Šentvidčanka pa nam je izročila priznanje. Ljubo nam je bilo, ker je bil med poslušalci zopet naš stari znanec, novinar Bogdan Pošičnik. Vzdušje je bilo enkratno, pesem za pesmijo se je vrstila tudi zunaj, ko smo čakali na nastop. Niti silovita nevihta z nalivom, ki je prišla nad Šentvid, nas ni prisilila k umiku — ostali smo na prostem, zornjeni pod čežniki, ki smo jih na srečo imeli s seboj. Zasmilile so se nam pevke iz Porabja, ki so v najhujšem nalivu prihajale pred šolo.

K sreči je naliv tudi kmalu prenehal in dovolil organizatorju, da je izvedel čudovit osniemet, ki je samo še stopnjeval lepoto večera, ter dosegel višek pri skupni

večerji na prostem. Pri mizah se je zvrstil »mini« pevski tabor, ko so zbori ob podpori dobre kapljice izvajali svoj »dodatni« program. Tudi fužinarji smo dali svoj delež, prednjačili pa so izvrstni pevci iz Divače, naši dobri znanci z lanskega tabora.

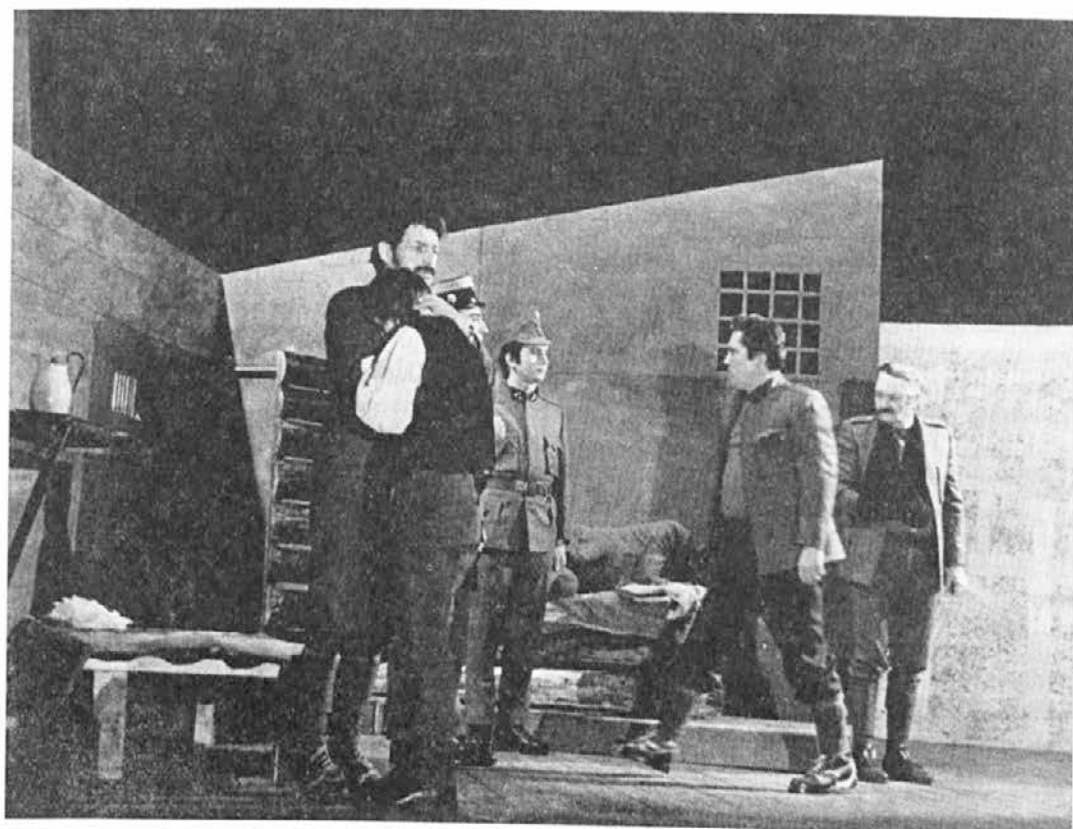
Drugi dan, v nedeljo, je bilo jutro čudovito jasno — nebo kot umito. Dopoldan je bila skušnja, pri kateri smo se močno oznojili, kajti Radovan Gobec in njegovi pomočniki so nas »trdo« prijemali. Vendar pa je bil z generalko zadovoljen, najbolj pa z lepim vremenom, ki je dalo taboru še poseben čar.

Fovorka skozi naselje je nekaj nepozabnega, saj se na obeh straneh ceste zbere prijazno občinstvo, ki z nenehnim vzklikanjem in pozdravljanjem spremlja pevce in pevke do prireditvenega prostora. Ko smo prihajali pred oder, kjer so bili zbrani predstavniki političnega življenja občine Grosuplje, znani kulturni delavci iz te občine in iz Ljubljane ter častni gost prireditve dr. Boris Majer, član predsedstva CK ZKS. Napovedovalec nas je predstavil kot znanilce koroških jeklarjev, ki ob trdem in plemenitem delu vodijo tudi pravilno programsko politiko do zborovstva in predstavljajo močno oporo pri idejni vzgoji prebivalstva tega območja. Zaključni nastop, na katerem se nas je zbralo okoli 3500 pevcev in pevk, je bil manifestacija zborovskega petja v najširšem pomenu. Ob spremljavi delavskih godb smo združeni zbori zapeli dve pesmi, eno so odpeli združeni mešani zbori, dve pa združeni moški zbori, in sicer Maroltovo »Furmansko« ter Gobčevo »Vigredno«. Ni pretirano, če naglasim, da so prireditelji letošnjega pevskega tabora dali poudarek prav koroški slovenski pesmi, kar je

znak tesne povezanosti matične dežele Slovenije s koroškim slovenskim življenjem, ki se mora trdo boriti za svoj narodni obstoj. Ob koncu pevskega tabora smo udeleženci sprejeli pozdravno pismo predsedniku Titu s prošnjo, da bi pri prihodnjem 10. jubilejnem srečanju prevzel pokroviteljstvo.

Zal se je na zaključnem taboru tudi vreme spremenilo. Nebo so skoraj nepazno prekrili oblaki in iz njih je neusmiljeno pričel padati gost dež, ki je mnogim skupinam prekrizal račune. Odhajali so avtobusi, teh je bilo gotovo blizu sto, tako da je Šentvid v hipu ostal »siromašen« gostitelj. Tudi mi smo odhajali, polni lepih doživetij in z željo, da bi se prihodnje leto zopet dobili na 10. pevskem taboru v Šentvidu.

Na srečanju v Šentvidu so sprejeli nekatera stališča in sklepe, strokovnjaki so dali pripombe in pohvale pevskim zborom in dirigentom. Prav gotovo je bilo povedano marsikaj o zborovskem amaterizmu, ki je najbolj razširjena oblika glasbene kulture ter opravlja pomembno vzgojno delo v etičnem, estetskem, socialnem in patriotskem pogledu in so zato njegovi uspehi ali neuspehi tesno povezani z vprašanjem kulture nasploh, saj gre za veliko število amaterskih zborov, oziroma za širok krog občinstva. Za večino pevcev — amaterjev je sodelovanje v pevskem zboru morda edina oblika gojitve prave glasbene umetnosti. Zborovsko petje je najmočnejše orožje za ohranitev ljudskega blaga, ki je lahko osnova za pristno medsebojno sožitje v večnacionalni državni skupnosti. Pričakujemo tudi, da bo naša družba, ki jo upravičeno uvrščamo med najnaprednejše v svetu, pravilno ovrednotila pomen amaterizma in mu priznala trud, ki ga amaterji vlagajo v podporo družbi. Dá jim naj priznanje za opravljeno delo ter za gotovi dostojno moralno in materialno podporo amaterizmu tako glede pevskih prostorov, instrumentov, oblek in notnega materiala,

Judenburg

Zelo skladno z uvrzoritvijo je delovala tudi scenska osnova Joška Frasa, zavrt prostor obit s krajniki, dva pograda, dvoje rešetk, skozi katere posije sončni žarek, ki jetnikom prinaša vero v življenje in svobodo, ki nekoč mora priti.

Tudi pesmi, ki jih pojejo Šentanevski pavri in Vres so pripomogle k učinkovitosti dogajanja in strokovna žirija je delo zelo dobro ocenila, saj so z njo uvrstili na področje srečanje gledaliških skupin v Murški Soboti, kasneje tudi na republiško v Krškem. Kot uspešna gledališka skupina bodo sodelovali tudi v Kranju na tednu slovenske drame.

pevcem pa naj omogoči nemoteno obiskovanje vaj ter poskrbi za pravično honoriranje zborovodij.

Trpko, ali resnično je dejstvo, da smo pevci Fužinarja sami financirali nakup pevskih oblek, čeprav živimo in delamo v sorazmerno bogati občini. Zborovsko petje je skoraj bistveni in nepogrešljivi del vseh proslav, akademij in zborovanj. To delo opravljamo izključno amaterski zbori in za te prireditve se pripravljamo vneto, z vso ljubeznijo in velikimi časovnimi žrtvami. Brez sodelovanja pevskih zborov bi mnoge prireditve, proslave izzvenele medlo in brez pravega žara.

Ob koncu pa omenimo še ugotovitev organizatorja, namreč razveseljivo dejstvo, da so se pojavili novi mladi zborovodje. Med mlade zborovodje, ki so prišli v Šentvid, lahko uvrstimo tudi našega novega pevovodjo, profesorja Branka Čepina, ki je prejel za nastop s Fužinarjem pohvalo. Člani zbora Fužinar pa se zahvaljujemo za sodelovanje tovarišici Moniki Plestenjak, ki nas je popeljala na 7. in 8. pevski tabor v Šentvid. Prav tako se zahvaljujemo komisiji za kulturno dejavnost pri sindikatu ŽR, da nam je omogočila potovanje v Šentvid.

Aplavz za MPZ Fužinar

Silva Breznik

PREŽIHOVE PLAKETE

Skupščina kulturne skupnosti Ravne na Koroškem je na 7. seji zbora uporabnikov in zbora izvajalcev dne 28. 3. 1977 sprejela sklep o podeljevanju priznanja za uspehe v kulturni dejavnosti, ki so posebnega pomena za občino Ravne na Koroškem — znak priznanja je Plaketa Prežihovega Voranca.

Priznanja se podeljujejo za dosežke v kulturi, in sicer:

— za posebne uspehe pri razvoju samoupravnih odnosov v kulturi, če so ti uspehi bistveno vplivali na izboljšanje dela posamezne panoge kulture ali področja dejavnosti organizacij združenega dela, krajevne skupnosti, zavodov za kulturo, kulturnih društev in njihovih združenj;

— za akcije, ki pomenijo pomemben prispevek h kulturnemu napredku ob njihovi programski usmeritvi v idejnem in kulturno estetskem smislu;

— za rezultate, dosežene pri uvajanju sodobnih oblik kulturnega delovanja;

— za dosežke pri obveščanju javnosti o kulturnem delovanju.

Priznanje je praviloma enkratno in se podeljuje vsako leto v mesecu februarju za slovenski kulturni praznik.

Letošnje plakete so sprejeli:

Zlato plaketo **dr. Franc Sušnik** za svojo vsestransko kulturno dejavnost in ustvarjanje temeljev vsem oblikam kulturnega življenja v občini:

— vključeval ga je v širši prostor koroške krajine in Slovenije;

— ga odpiral umetniškimi in znanstvenim dosežkom tega prostora;

— ga bogatil z dragocenimi izkušnjami;

— ga usmerjal k polnejšim oblikam in sodeloval pri uresničevanju skupnih ciljev;

— skrbel je za pretakanje kulturnih vrednot med matično domovino in zamejskimi Slovenci.

Srebrne plakete Moški pevski zbor Vres, Jože Logar in Mitja Šipek.

Moški pevski zbor Vres je v letu 1977 dosegel izjemno kakovostno raven, potrjeno s številnimi visokimi priznanji; s posebno vneto je uspešno gojil koroško ljudsko pesem, jo populariziral v mnogih krajih Slovenije, zamejstva ter v pobratenih občinah Čačak in Varvarin; z izvirnimi oblikami je povezoval svojo dejavnost z drugimi vrstami umetniškega izražanja ter krepil prijateljske stike s pevskimi skupinami.

Jože Logar je v okviru odbora za varstvo kulturne dediščine in v širše zasnovanih družbenih akcijah prispeval pomemben delež k poživljanju utripa naših obmejnih krajev; k ohranjanju naše kulturne krajine in posameznih kulturnih spomenikov nacionalnega pomena; k prilaganju obnove kmečkih domov naravi naše ljudske arhitekture, njenih gradbenih in slogovno estetskih prvin.

Mitja Šipek je s svojimi igralskimi nastopi uspešno predstavljal naše gledališko ljubiteljstvo od Javorja do Ljubljane; pevski zbor Šentanelški pavri je izoblikoval v enkratni pevski organizem, ki uspešno ohranja in neguje melos naše domače pe-

smi; kot aktiven družbenopolitični delavec z vso vneto plodno sodeluje v odborih in sekcijah kulturnih društev in združenj v železarni, občini in republiki Sloveniji.

Oba zbora skupščine kulturne skupnosti sta sprejela tudi sklep o podelitvi *izredne Prežihove plakete*.

Ob 50-letnici plodovitega dela in za izredne zaluge pri širjenju slovenske glasbene kulture v zamejski Koroški je **Folt Hartman** 9. julija v Pliberku dobil srebrno Prežihovo plaketo.

Naše iskrene čestitke!

VABILO

Slovenska prosvetna zveza Celovec vljudno vabi na veliko gledališko predstavo na prostem, ki bo 26. in 27. avgusta ob 19.30 v bližini Vazarja v Spodnjih Vinarah pri Št. Primožu v Podjuni. Tokrat bo prvič na koroškem uprizorjena Mikelnova dramatizacija novele koroškega pisatelja Prežihovega Voranca »Samorastniki«. To bo ena izmed osrednjih prireditev ob 70-letnici Slovenske prosvetne zveze.

Oglejmo si to prireditev v čimvečjem številu.

V slučaju slabega vremena se prireditev prestavi za en teden.

Naša godba - naš ponos

Že ko so odhajali na Nizozemsko so nas nadvse razveselili. Ne pomnim toliko toplega, dolgotrajnega in spontanega aplavza, ne pomnim toliko žarečih lic in zadržanih solz sreče, zadovoljstva in vshičenosti kot tisti ponedeljkov večer v športni dvorani (ki je premala in konec!) ko so bili naši godbeniki z nami in mi z njimi, ko smo bili oboji hvaležni, pa ponosni in navdušeni, mi nad njihovim znanjem, ki so si ga iz dneva v dan leta in leta pridobivali, oni z nami, ker so v nas našli iskrene, navdušene poslušalce, ker so nas popolnoma osvojili...

297 točk so priigrali v prvi oziroma umetniški težavnosti skupini na letošnjem 8. svetovnem prvenstvu v nizozemskem Kerkradeju, kjer je letos nastopilo več kot 200 pihalnih in simfoničnih orkestrrov...

Vrnili so se z visokim odličjem — z zlato medaljo...

Častno so zastopali vse nas železarje, pa krajane, občane, Slovence in Jugoslovane...

(In naj mi predsednik kulturnih organizacij Slovenije Jože Humer in predsednik poslovnega sveta železarne Franc Fale ne zamerita, da mi prav sedaj pride na pamet objaviti tudi v Koroškem fužinarju njihovi popotnici naši godbi tja na svetovno prvenstvo, ker preprosto spadata zraven.)

Jože Humer je zapisal:

»Dokler doma, večer za večerom, s polnimi pljuči in cvetočimi ušesi prodiraš v skrivnosti izbrane skladbe, bojujoč se sam s seboj, (z družino), z inštrumentom, s ko-

lektivom in (kdaj pa kdaj tudi) s kapelnikom, si Ravenčan, in to ni malo.

Ko se odpraviš v paradni godbeniški obleki po Sloveniji, si Korošec, in to je več.

Samo čez Kolpo ti je treba, pa boš prvemu, ki te ogovori in povpraša, kot iz topa povedal, da si Slovenec. Zdaj se odpravljate na tuje in ste Jugoslovani. To pa tudi v tujčevih očeh nekaj velja.

Lovorike v takihle mednarodnih arenah znajo priplavati in še bolj odplavati po kaj različnih vodah, skozi kaj različne kanale. Ne vode ne kanalov si ne boste mogli izbirati. Zato vam nihče pameten ne bo podtikal sumljive napotnice: zmaga za vsako ceno!

Za nekaj drugega, pomembnejšega gre, kar nam je Župančič strnil v verz:

kar zmore, to mož je storiti dolžan.

To pričakujemo od vas in to vam zapupamo!

Srečno, naši ravenski Jugoslovani!«

Franc Fale pa:

»Že več kot tri desetletja naši vrli godbeniki zvesto služijo nam delavcem Železarne Ravne. V ponos so kraju, občini in domovini. In tako, kot je rasla in se razvijala naša tovarna plemenitih jekel, so se ob njej kalili in plemenitili naši godbeniki vse od osvoboditve do današnjega dne. Povsod in vedno so bili z nami, naši so in njihovi smo mi.

Globoko smo jim hvaležni, da so tako visoko dvignili glasbeno kulturo. Ob veselih, svečanih in žalostnih dogodkih z glasbo pišejo del našega viharnega življenja. Posredujejo ga kot svečan odmev velikega

Ubranstvo

časa, ko jugoslovanski narodi svobodno gredo v tak samoupravni družbeni red, ko se bosta delo in glasbena kultura še tesneje objela in skupaj združena korakala k velikemu cilju.

Tako, kot so najboljši športniki ponos naše delovne skupnosti in domovine, so člani našega pihalnega orkestra ponos naše glasbene kulture. In to, kar je v športu olimpiada, je za pihalne orkestre svetovno prvenstvo v Holandiji. Pridnost, vztrajnost in visoka kvaliteta so dale našim godbenikom priznanje, ki jim pripada. Šli bodo na glasbeno olimpiado pihalnih orkestrrov.

Pot v Holandijo je zahvala za dolgoletno plemenito delo. To je tudi življenjski cilj kapelnika Jožka Hermana. To je priznanje vsem godbenikom in funkcionarjem.

Tovariši godbeniki! V daljni Holandiji boste zastopali Železarno Ravne, Slovenske železarne, Slovenijo in Jugoslavijo. Dostojno nas zastopajte! Pokažite in dokažite svetovni javnosti, da v socialistični Jugoslaviji lahko v malem kraju uspeva velika glasbena kultura! To si želimo — to pričakujemo od vas.

Srečno pot in mnogo uspehov vam želimo!«

In kakšno veselje je bilo, ko ste prišli nazaj. Pred Namo jih je čakala navdušena množica, pa nageljčki, pa stiski rok, objemi in tu in tam tudi kakšna solza. Presečeni so bili naši godbeniki »naša pleh muzka«, kakorkoli že, vedno NAŠA!!!

Pa smo hoteli slike, članke, pa žal nič ali bolj malo. Da vtisi še niso urejeni, da bodo slike šele poslali... a kaj, ko tiskarna ne čaka. Preslikali smo medaljo, objavljamo zapis Ivana Gradiška, ki takole komentira Holandijo in težko pridobljeno zlato:

»Tu in tam se človek odloči za kakšen večji skok, pa če je nanj pripravljen ali ne. Naš pihalni orkester se je za takšen

Zasluzeno zlato

skok odločil in se je nanj tudi temeljito pripravljaval z nešteti napornimi vajami.

Že v almanahu smo zapisali, da bo v Holandiji vsakdo našel svoje mesto, pa če se je precenjeval ali podcenjeval. Tritisočglava množica in tričlanska mednarodna žirija odmerjajo kvaliteto in težavnostno stopnjo neoporečno in visoko strokovno.

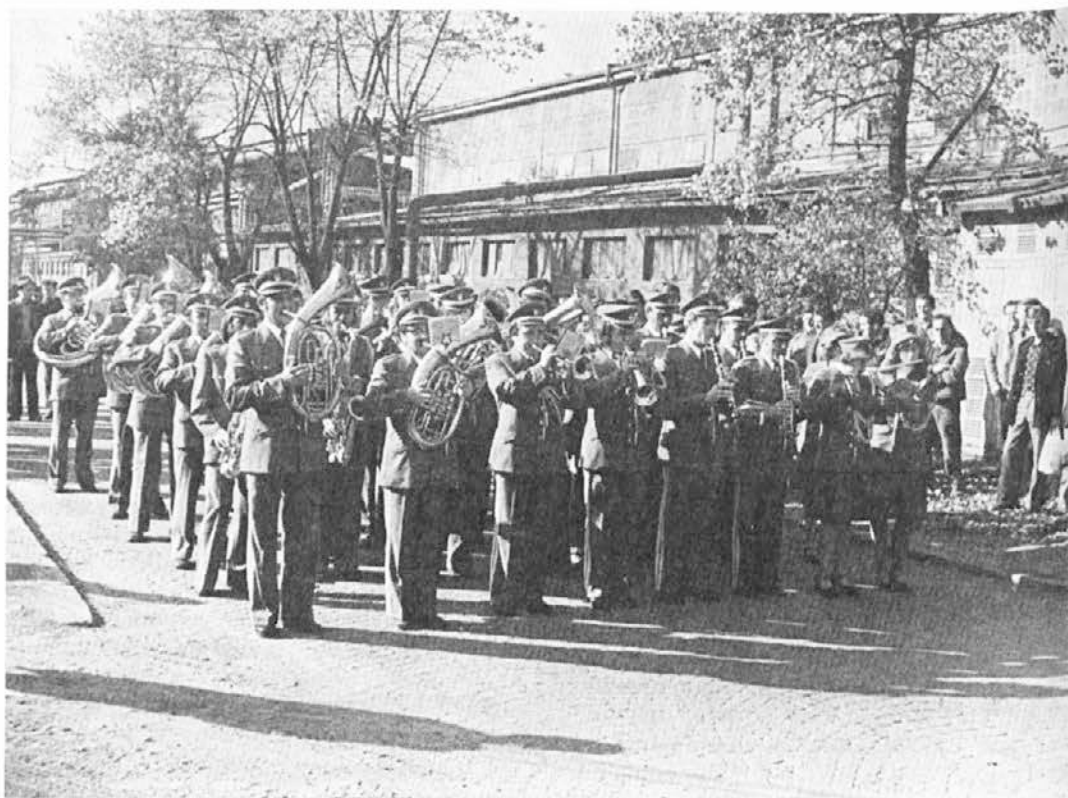
V soboto, 15. julija, ob 20. uri po jugoslovanskem času, smo šli na oder v trdni veri, da so z nami vse Ravne. Velik psihični pritisk in odgovornost sta nas motivirala, da smo dali od sebe vse, kar zmoremo in znamo. Za veliko razumevanje, za moralno in materialno podporo kraja in železarne smo si priborili zlato v veliki družini pihalnih orkestrrov z vsega sveta, od naših orkestrrov pa največ.

Toliko za sedaj, kajti vtisi še niso urejeni, pa tudi »k sebi« še nismo povsem prišli.

Najlepša hvala vsem za vse, predvsem pa za ganljiv in nepričakovani sprejem.

Na koncu pa še vedno navdušeni nad velikim podvigom iskreno, spontano in množično kličemo našim godbenikom: prejmite naše iskrene čestitke in resnična hvala.

Urednik

Ko so dobili nove uniforme so se prišli zahvalit kar v železarno

prof. Silva Breznik

Đakovački vezovi

Vsako leto drugo soboto in nedeljo v juliju se Đakovo odene v pisanost barv najrazličnejših noš iz vseh koncev Jugoslavije. Ob zvokih tamburic se pomikajo povorke narodnih noš in ulice so pretesne za vse radovedne obiskovalce. »Vezovi« so prilika, da pokažejo vso bogastvo, ki so ga shranile še babice za svoje vnukinje; to so dnevi, ko spet pojejo skoraj pozabljene pesmi in zaplešejo narodna kola.

Za nas — ravensko folklorno skupino, pa je bilo vse še večje doživetje. Marsikdo

je prvič pristno doživel panonski svet, koroška duša se težko vživi v nepregledne ravnine; ne moreš se niti nagledati prostranosti Baranje, kjer v teh dneh vse zlati — žitnica Jugoslavije se bohota v vsem svojem krušnem bogastvu.

Z nami je potoval tudi Ivan Pepelnik, predsednik IO SIS za požarno varnost, katera že navezuje stike z ravenskimi gasilci, tako da je folklorja bila pravzaprav dvojen gost, gost gasilcev v Đakovo in nastopajoča skupina na prireditvi. Pepelnik

je večkrat med vožnjo dejal, da nas bodo toplo sprejeli, da so velikodušnejši kot mi. Nejeverno smo ga poslušali. Toda že v Đakovo sta nas prišla pozdravit Mumel Rado, po rodu iz Šmartnega ob Paki, drugače pa komandant garnizona Đakovo in Mijo Krajtner, predsednik sindikalnega odbora občine Đakovo. Nista nas le pozdravila, še ves večer in naslednji dan sta bila z nami, seveda smo se poskušali oddolžiti — naši muzikantje so vžgali poskočno in že se je okrog nas nabrala gruča poslušalcev. Nato so nas odpeljali v vas Josipovac, kjer živi slovaška manjšina. In tu se je začelo. Slovanski širokosrčnosti ni bilo ne konca in kraja. Staro in mlado nas je prišlo pozdraviti s šopki, zaplesali smo, mi z njimi, oni z nami. Vseposod le nasmejani obrazi, odprta srca, polne mize njihovih domačih specialitet. Ni bilo dovolj, še v sosednjo vas Punitovci, kjer se je spet začelo znova... jesti, piti, ples... vse do pozne noči, ko smo še enkrat odšli v Đakovo, da smo si ogledali prireditveni prostor.

Pa spet v Josipovac, kjer so nas pričakale družine, pri katerih smo prenočili. In spet povsod topel sprejem, naenkrat toliko topline, da ti postaja nerodno.

Drugi dan pa je bil za skupino naporen dan. Povorka po đakovačkih ulicah se je začela že ob devetih, da je bilo 46 nastopajočih skupin; tudi dve iz »naše« vasi, ki ju vodi ravnatelj tamkajšnje šole Mirko Knežević. Naši muzikantje so udarili poskočno in fantje ter dekleta so zaplesali po ulici navzdol, nepregledne množice pa ploskale in ploskale. Popoldne pa še boj zares; nastop v parku, kjer so tudi ocenjevalin nastopajoče. Ravenska folklorja je zaplesala »Steljarajo« in tisočglava množica je navdušeno ploskala in spet povabila: »Pridite spet!« Z nastopom sta bila celo Miklavc in Mihelač zadovoljna in marsikatero objestnost prejšnjega dne sta odpustila,

Naša folklorja

VRES V SEDMEM LETU

Vresova pota v minuli sezoni:

25. 9. 77	odkritje spomenika	Šentanel
2. 10. 77	slovesnost ob zaključku I. športnih iger obmejnih dežel	Ravne
1. 11. 77	komemoracija na Barbari	Prevalje
6. 11. 77	nastop na skupščini DPD Svobode	Prevalje
12. 11. 77	koncert zborov — zmagovalcev radijskega tekmovanja	Novo mesto
18. 11. 77	koncert	Kidričevo
26. 11. 77	republiški festival Revolucija in glasba	Ajdovščina
4. 12. 77	tonsko snemanje za radijsko tekmovanje	Ravne
15. 12. 77	koncert	Čačak
16. 12. 77	svečana akademija ob Titovih in partijskih jubilejih	Čačak
17. 12. 77	mladinski koncert	Varvarin
17. 12. 77	koncert	Varvarin
23. 1. 78	proslava ob 100. obletnici rojstva Otona Župančiča	Ravne
27. 1. 78	ista proslava	Prevalje
17. 2. 78	občinska revija Od Pliberka do Traberka	Črna — Prevalje
18. 2. 78	Koroška poje	Ravne
10. 3. 78	koncert	Slovenj Gradec
24. 3. 78	predkongresna radijska oddaja v tovarni Marles	Limbuš — Maribor
9. 4. 78	republiško tekmovanje zborov Naša pesem 78	Manibor
26. 4. 78	otvoritev slikarske razstave	Ravne
26. 4. 78	proslava ob dnevu OF	Prevalje
12. 5. 78	sedmi letni koncert	Prevalje
19. 5. 78	koncert	Jesenice
26. 5. 78	koncert	Ravne
2. 6. 78	kulturni večer pri vojaki na orožnih vajah	Kokrje
1. 7. 78	akademija ob dnevu borca in otvoritev nove tovarne	Gornja Radgona

— tudi letos smo izdali koncertno knjižico Vres 78, deležno pohvalnih ocen,

— povabili so nas k predkongresni oddaji v Marles,

— zbor se je v minuli sezoni sestal 111-krat na vajah, nastopih, koncertih, snemanjih in pogrebi,

— v desetih mesecih smo imeli 27 nastopov, prevozili smo okrog 4500 km.

— v zboru je sodelovalo v tej sezoni 52 pevcev,

— ob koncu sezone smo se pevci podali na izlet.

Tolikšna je letošnja bera, njeno kvaliteto pa so ocenjevale strokovne komisije in naši poslušalci. Nedvomno pa je bilo za vse to potrebno veliko vložene truda zborovih pevcev, njihovega zborovodje Jožka Kerta in odbora pod predsedstvom Petra Prikeržnika. — Vsem, ki so na kakršenkoli način prispevali k zborovemu delu in mu pomagali v njegovih težavah, se iskreno zahvalujemo.

Po dvomesečnih počitnicah bo zbor vstopil v svojo osmo sezono. Ljubitelje pesmi, predvsem tenoriste, vabimo k sodelovanju.

Odbor MPZ VRES

MISLI

Za dobro se je treba boriti kot vojak, vendar, kateri vojak lahko sam dobi vojno?
Sartre

Vase glej! V sebi imaš vir dobrega, ta ti bo neprestano žuborel, če boš neprestano kopal.

Mark Avreljij

Če si storil dobro delo in ga je drugi užil, čemu iščeš kot bedak še tretjo stvar, namreč sloves dobrotnika ali povračilo?

Mark Avreljij

Sedma koncertna sezona je za nami. Bralcem Koroškega fužinarja podajamo pregled zborovega dela v minuli sezoni. Kdor spremlja zborovstvo v naši občini in v širšem slovenskem kulturnem prostoru, so mu prizadevanja vseh pevcev znana in jih zna pravilno ceniti. Tistim, ki do kulturnega amaterizma še nimajo povsem zbitrenih odnosov, pa bodo morda naslednji podatki vsaj delno pripomogli k pravilnemu pogledu na to pomembno družbeno delovanje.

Temu pregledu nastopov naj dodamo in posebej poudarimo:

— zbor je za svojo dejavnost prejel letos prvič podeljeno Prežihovo plaketo — najvišje občinsko kulturno priznanje,

— na petem republiškem tekmovanju Naša pesem 78 je zbor vnovič dosegel srebrno plaketo mesta Maribor,

— ob koncu lanskega leta je izšla zborova plošča koroških ljudskih pesmi Pri Zili rožce rastejo,

— zbor se je tudi v tej sezoni udeležil

radijskega tekmovanja Amaterski zbori pred mikrofonom,

— opravili smo pomembno koncertno turnejo v pobratenih občinah Čačak in Varvarin,

»Vres« na letošnjem republiškem tekmovanju amaterskih zborov v Mariboru

ker tokrat so plesalci zares pokazali, da veliko znajo.

Še po slovo v šotor h gasilec in Rebernikova harmonika je neumorno pela, še zavrteli smo se s komandantom in Mišom in težko smo zapustili vso gostoljubnost. Besede so premalo, take stvari je treba doživeti.

Ervin Wlodyga

100 LET PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA NA RAVNAH 1878-1978

Vodilni gasilec od leta 1878 do leta 1919

Poveljniki:

Josef Kleinlercher — predsednik leta 1878 in 1879
 Jakob Prosen — poveljnik od leta 1878 do leta 1885
 Martin Karner — poveljnik od leta 1889 do leta 1890
 Jakob Prosen poveljnik od leta 1890
 Josef Böhm — poveljnik od leta 1891 do leta 1900
 Dr. Josef Höhn — poveljnik od leta 1901 do leta 1906
 Jurij Šafer — poveljnik od leta 1907 do leta 1919

Podpoveljniki:

Josef Kleinlercher — leta 1879 (do leta 1882 manjkajo podatki)
 Vincenc Riedl — leta 1883 do leta 1885
 Martin Karner — leta 1886 in leta 1888
 Josef Širnig — leta 1887
 Jakob Prosen — leta 1889 in od 1895 do 1899 leta
 Teodor Reichl — leta 1890 do 1894

Blagajniki:

Vincenc Grosselli, Johan Szokol, Josef Kleinlercher, Josip Samitz, Teodor Reichl, Hans Hlade.

Tajniki:

Johan Grosselli, Teodor Reichl, Peter Čare

Društveni zdravniki:

Dr. Josef Höhn, dr. Hans Krasnik, dr. Erhard Herzfeld, dr. Ferdinand Esle.

Gasilstvo v novem veku Starejša doba

Novi vek, ki se v splošni zgodovini šteje od 1492 oziroma 1500 naprej, se začenja z velikimi iznajdbami in odkritji, ki se s časom izpopolnjujejo. Prav za prav pa se začenja novi vek za vsako stroko v drugem času, in sicer od kake posebne iznajdbe ali posebnega znamenitega dejanja, ki spremeni prejšnji red v tej stroki. Tako se začenja novi vek za vojaško vedo že sredi XV. stoletja z iznajdbo smodnika in topičev, približno isti čas tudi za tiskarstvo in književnost z Gutenbergovim izumom tiskarne. V verskem oziru se začenja nova era leta 1517, ko je Luther razglasil svoje nauke v Wittenbergu, v geografskem pogledu tvori prehod v novi vek Kristof Kolumb z odkritjem Amerike (1492), v astronomiji pomeni prehod šele leto 1543 smrt slavnega zvezdoslovca Kopernika.

V epohi teh velikih iznajdb in izumov pa čujemo tudi o — zopetnem — izumu brizgalne. Meščan v Augsburgu z imenom Anton Plattner, po poklicu je bil zlatar, je 1518 skonstruiral brizgalno. Nimamo niti točnega opisa niti slike te iznajdbe, temveč samo račun stroškov za njo, vendar se že iz tega računa spozna toliko, da je bila brizgalna podobna stroju »Ktezibija«. Kako je delovala, ali je ustrezala vsaj takratnim potrebam, nič ne vemo; brez dvoma pa je bila zelo okorna.

Skoraj istočasno s Plattnerjevim izumom pa se pojavi v poročilih še velika ročna brizgalna, bat na njej je premikalo vreteno. Podstavek je bil pritrjen na kolesih in bat z vretenom so menda premikali podobno, kakor meljemo danes kavo. Spredaj, blizu ustnika je bil lijak, skozi katerega so vlivali vodo v cilindar. Mnogo vrednostni tudi ta iznajdba ni imela in tudi ni dolgo obstala.

S Plattnerjevim izumom so se v 16. stoletju ukvarjali še drugi augsburški meščani in so skonstruirali še druge brizgalne, niso pa menda dosegli vidnejših uspehov, kajti minilo je skoraj sto let, preden se je pojavila v poročilih zopet senzacionalna vest o čudoviti brizgalni.

Leta 1602. je neki »von Aschhausen« skonstruiral posebno dobro brizgalno, ki jo je ponudil mestu Nürnberg v nakup. Poročilo govori o »novi iznajdbi, prečudni brizgalni«, ki jo je mesto Nürnberg res kupilo in so jo potem razkazovali kot posebno znamenitost; tudi njeno uporabnost so večkrat poudarili. Od tega časa naprej je postala brizgalna glavno gasilno orodje. Henrik Zeisig opisuje leta 1614 v delu »Theatrum machinarum« več tipov brizgaln in omenja na njih tudi zvrtnice.

Od sredine 17. stoletja naprej se izpopolnjuje umetnost brizganja v razmeroma kratkem razdobju z velikimi koraki. Leta 1655. je dodal brizgalni nürnbergski šestilar z imenom Hans Hautsch še vetrnik, ker poročilo omenja, da je bil curek vode neprekinjen. Isto poročilo tudi pravi, da je gonilo ob dveh vodoravnih drogih po 14 mož.

Skoraj istočasno slišimo tudi prvič o tlačnih ceveh. Prej so brizgali pač bolj na slepo; na buči je bila zgoraj medena cev, iz katere je sikal curek vode. Če so hoteli curek naravnati, so morali brizgalno obrniti v tisto smer. Kljub temu pa je curek šel svojo pot, in kamor je ravno padel, tam je pač učinkoval. Nekdo, čigar ime ni znano, pa je skušal napraviti na to metalno cev mehke, upogljive, sešite cevi iz goste tkanine — jadvovine. Praktičnost se je sicer uveljavila na požarišču, toda imela je dve hibi: sešitki niso dolgo držali in — bila je silno draga.

Take tlačne cevi je uvedel Jan van der Hayde leta 1672 v Amsterdamu. Ker pa tudi niso dolgo držale, so poizkusili s cevmi iz usnja, ki so jih spočetka sešili, potem pa skovali (znitali). Pa tudi te cevi so imele dve napaki. Bile so sicer res bolj trpežne, zato pa neprimerno bolj okorne in drage. Že leta 1720 je tkalec Beck v Lipskem napravil prve tkane cevi, ki so se potem polagoma udomačile.

Skoraj istočasno s tlačnimi je uvedel pri brizgalni Jan van der Hayde tudi sesalne cevi (1679); prvotno so bile iz bakra, pozneje iz usnja.

Pripomnil bi še, da je prve gumirane in preparirane konopne cevi izdelala šele leta 1874 tvrdka Beuringer v Hannoveru.

Z uvedbo vetrnika, tlačnih in sesalnih cevi je postala brizgalna, če jo motrimo iz čisto

mehaničnega in teoretskega stališča, za gašenje prav sposobna priprava, s katero so lahko ogenj učinkovito in stanovitno napadali in krotili. Toda za hiter naskok je bilo vse, dovoz, orodje in priprava — preveč okorno, kakor sploh vsa gasilska priprava. Preden so brizgalno pripeljali, postavili in vse uredili, je minilo toliko časa, da se je požar navadno že preveč razširil.

Temeljnih novosti v konstrukciji ročnih brizgaln od teh časov ni bilo. Iz težkih, okornih orodij se je polagoma razvila današnja enostavna, priročna in praktična brizgalna na človeški pogon, ki je dobila v sredi preteklega stoletja prvo samodelujočo sovrstnico v parni brizgalni, ki jo je pa danes že popolnoma izpodrinila lahka motorka.

Kako globoko je bila prazna vera še v času iznajdb in tehnične napredka zasidrana ne le v preprostem ljudstvu, temveč tudi v najvišjih krogih, nam pričata naslednja dva primera. Leta 1742 je izdal vojvoda Ernst Avgust saško-weimarski to-le naredbo: »Upoštevajoč, da požari prizadevajo toliko gorja in jih je zato treba sprečiti, naročam, da mora biti v vsakem mestu in vasi pripravljenih več lesenih krožnikov, s katerih je že kdo jedel in na katere je potrebno na praznik pri pojedemajoci luni popoldne med 11. in 12. uro s svežo tinto in novim peresom narisati figure in napisati besede po priloženem vzorcu. Če izbruhne požar, se mora en tak krožnik z besedami »v imenu božjem« vreči v ogenj, in če se ogenj ne bi dal ukrotiti, se naj to ponovi še dvakrat, s tem bo požar gotovo pogasjen. Take krožnike morajo imeti shranjene v mestih župani, v vaseh pa rihtarji, in jih morajo na naveden način v primeru sile uporabiti, vendar naj ostane ta naredba za meščane kakor za kmete tajna. Dano v Weimarju, dne 24. decembra 1742.«

Tudi württenberški vojvoda Karl, ki je bil sicer vsestransko nadarjen vladar in dostopen za časovne novosti, je nekoč pri ognju skušal uporabiti neki »žegen« s tem, da je po nasvetu jahal okoli požarišča in izgovarjal neke kozje molitvice.

Če je bilo v najvišjih krogih tako, si lahko živo predstavljamo, kakšne prazne vere so bile v navadi šele pri preprostem ljudstvu!

Moštveni voz, ki ga je leta 1885 podaril gasilskemu društvu tedanji lastnik posestva Javornik — grof Pandolfi

Gasilstvo v Mežiški dolini

Dobrih 135 let je minilo, odkar se je začelo širiti prostovoljno gasilstvo. Pobudo za to človekoljubno organizacijo je dala gasilska formacija v Durlachu (mestece na Badenskem), ki je bila nekaka obvezna meščanska gasilska milica. Izkazala se je z discipliniranim nastopom ob velikem požaru v gledališču v Karlsruhe (23. 2. 1847). Po njenem tehničnem vzoru so organizirali prostovoljna gasilska društva v večjih mestih v Nemčiji. Od tod se je ta ustanova širila na vse strani. V Avstriji je bilo prvo ustanovljeno leta 1851 v Reichstadtu (na Češkem), dve leti pozneje pa že poklieno gasilstvo v Gradcu. Leta 1870 so ustanovili prva prostovoljna gasilska društva na slovenskih tleh v Ljubljani in Ptujju ter Mariboru, že šest let prej v Varaždinu in leta 1872 v Slovenj Gradcu.

Da je danes gasilstvo zelo razširjena in potrebna ustanova, je vsakomur znano. Gasilstvo nikoli ne vpraša, kdo je v sili, na pomoč gre, kadarkoli in kjerkoli je potrebno.

Koristnost in potrebo gasilskega društva je spoznalo prebivalstvo v Mežiški dolini že razmeroma zgodaj.

V času, ko so bile še skoraj vse hiše lesene in krite s škodljivimi ali deskami, so bili veliki požari, ko je pogorelo pol trga ali vasi, takorekoč pravilo, lokalizacija na eno ali dve poslopji pa je bila le častna izjema. Da se nekaj stori za zaščito proti požarom, so 31. oktobra 1872 v Gradcu izdali gubernialno uredbo, veljavno tudi za Koroško, in požarni red za podeželje. V 78 paragrafih določa trški požarni red vse potrebno: a) glede preprečevanja požarov, b) glede hitrega odkritja in razglasitve požara, c) podrobnosti glede gašenja in priprav za to, in č) glede ukrepov, ko je ogenj pogašen.

Važno za nas je določilo 48 c): priprava za gašenje, ki pravi, da morajo komorni uradi vseh trgov in mest kupiti na komunalne stroške manjkajoče gasilno orodje.

Vsak kraj naj ima po krajevnih razmerah in svojem premoženju primerno kovinsko brizgalno, voz in sod za vodo, lestve, mačke, krampe, usnjate čebre in drugo. Manjkajoče je treba takoj priskrbeti in potem na prikladnih mestih dobro shraniti in skrbeti, da bo vedno vse v redu in pripravljeno za uporabo. Iz tega sklepamo, da tudi trg Guštanj ni ostal indiferenten, brezbrizen in si je priskrbel tovrstno orodje; gasili pa so tržani, predvsem rokodelci in obrtniki pod vodstvom trškega rihtarja. Kakšno je bilo takšno gašenje pri neprikladnem orodju in neizvežbanem moštvu, si lahko živo predstavljamo. Dobrodela je moč ognja, če jo človek ukroti in zaščiti, grozna pa je njegova uničujoča sila, kadar se sprosti.

Leta 1878 je mali Guštanj s fužinami vred skoro do polovice pogorel. Ker pa so leta 1872 ustanovili v Slovenj Gradcu in nekako tedaj tudi v Pliberku prostovoljno gasilsko društvo, leta 1875 in v Dravogradu in Marenbergu (Radlje) in ker je guštanjaska občina premožna, takrat le dve majhni prenosni brizgalni, predvsem pa požarna nesreča — vse to je tukajšnje občane spodbudilo, da so ustanovili svoje prostovoljno društvo.

Obdobje 1878—1919

Ustanovitev prostovoljnega gasilskega društva v Guštanju

Ustanovni občni zbor je bil dne 12. oktobra 1878 v gostilni Kleinlercher (sedaj Dalmatinec — Cvitančič). Na tem zboru so izvolili naslednji odbor:

Predsednik: Josip Kleinlercher — gostilničar in pivo-eksporter,

Poveljnik: Jakob Prosen — pivovarnar in gostilničar (sedaj cvetličarna)

Tajnik: Johan Grasselli — trgovec

Blagajnik: Vincenc Grasselli — učitelj

Gospodar: Josef Samitz — čevljar

Odbornik: Johan Szokoll — trgovec in mesar

Na dan ustanovitve je bil sprejet tudi STATUT prostovoljnega gasilskega društva Guštanj, ki ima 20 članov. Sledijo podpisi ustanoviteljev — odbornikov.

Ta STATUT je bil potrjen 7. aprila 1879 v Celovcu.

V Guštanju je bil še do leta 1925 običaj, da je moral vsak novo sprejeti gasilec seči v

Pred gasilskim domom na sejmišču v Guštanju leta 1899

roko predsedniku ter s pogledom v oči slovesno obljubiti, da bo zvesto in po vseh svojih močeh izpolnjeval naložene mu naloge. Iz blagajniške knjige je razvidno, da so že 7. oktobra 1878 pobrali 11,95 goldinarjev članarine, za gasilski krog pa so tega dne plačali 5 goldinarjev. Ker pa jim je primanjkovalo sredstev, so decembra priredili tombolo, ki jim je prinesla 43,43 goldinarjev.

Naslednje leto v februarju so priredili plesni venček s srečelovom. Kupili so dva kolobarja za cevi, štiridelno strešno lestev ter raztegljivo lestev.

Dobili pa so tudi pravila, nakar so izvolili dokončni upravni nadzorni odbor.

Ob ustanovitvi je štela četa 24 članov, v tem letu pa že več kot 50, kar dokazuje, da so tedanji tržani kljub začetnim težavam imeli mnogo razumevanja za razvoj gasilstva. Prvo gasilsko orodje je bilo: berglovka in nekaj metrov cevi, navadna lestev in 15 čebrov. Ta oprema je bila shranjena v hiši učitelja Josipa Böhma (Eratova). Sklenili pa so tudi, da si mora vsak član na lastne stroške kupiti vso potrebno opremo.

V gostilni Kleinercher je bila na Silvestrovo »tombola« (najbrž srečelov).

Blagajniška knjiga pa ob koncu leta izkazuje 49,33 goldinarjev.

Leta 1880 so si guštanjaski gasilci postavili svoj dom (na nekdanjem sejmišču, sicer skromen, saj je meril komaj 5 × 5 metrov, toda z njim so si pridobili svoj prostor, kjer so imeli shranjeno orodje, ki se je počasi izpopolnjevalo. Tedaj so kupili tudi prve gasilske bluze in kape, otvoritev doma pa so svečano proslavili.

Iz cesarske pisarne so dobili 80 goldinarjev za svojo dejavnost. Za kupljeno opremo so morali plačati 150 goldinarjev.

Iz letnega poročila za obdobje 1880/81 je razvidno, da je bilo 56 izvršujočih ter 12 podpornih članov. Priredili so plesni venček v februarju ter silvestrovanje. Prireditvi sta v naslednjih letih postali tradicionalni obliki dejavnosti guštanjanskega gasilskega društva.

V perzonalni hiši je izbruhnil požar 17. avgusta 1882. Ponoči se je vnela streha, šele z velikim trudom so gasilci požar omejili. Hiša je bila zavarovana pri zavarovalnici Feniks na Dunaju za 1000 gold. Ob istem času, ko je gorela perzonalna hiša, je začelo goreti še na dveh straneh, tako da je tedaj zgorelo nekaj hlevov, polnih sena. Pri tem požaru se je poškodovalo nekaj gasilske opreme. Počile so cevi, pokvarila pa se je še druga oprema. Zavarovalnica jim škodo ni hotela povrniti.

V letu 1883 so se naročili na gasilski časopis. Naročili so tudi 100 izvodov statuta, ki so jih potem razdelili med člane društva.

Navzoči so bili tudi pri gasilski prireditvi v Pliberku. Težava zaradi prevoza je bila v tem, da tedaj v Guštanju vlak še ni obstal. Zaposlili so južno železnico, da bi vlak tega dne tu obstal, v nasprotnem primeru morajo iti peš na Prevalje. Prosili pa so tudi železnico, da jim da popust. Kakšne težave!

Za »Steigerje« — kletalce so naročili 20 delovnih oblek.

Septembra 1884 so se guštanjaski gasilci tudi fotografirali. To so najbrž prvi posnetki tukajšnjih gasilcev.

Iz letnega poročila je razvidno, da je bil izvoljen za poveljnika Jakob Prosen.

Imeli so tri različne brizgalne ter 115 m cevi. Vodo za vaje so črpali iz vodnjakov ter Meže. Požara v tem letu ni bilo.

Večji napredek so guštanjaski gasilci zaznamovali v letu 1885, ko so kupili prvo brizgalno, šleme in svečane obleke.

Tedanji lastnik posestva Javornik — grof Pandolfi — je podaril četi moštveni voz. **Koroška gasilska zveza je dala tukajšnjim gasilcem nalog, da morajo dne 11. septembra 1885 v paradni obleki skupaj z drugimi občani stati ob železniški progi in mahati, ko se bo mimo peljal z dvornim vlakom avstrijski cesar.**

Tudi v tem letu ni bilo požara.

Julija 1886 se je dneva gasilcev v Šentvidu na Glini udeležilo devet guštanjaskih gasilcev.

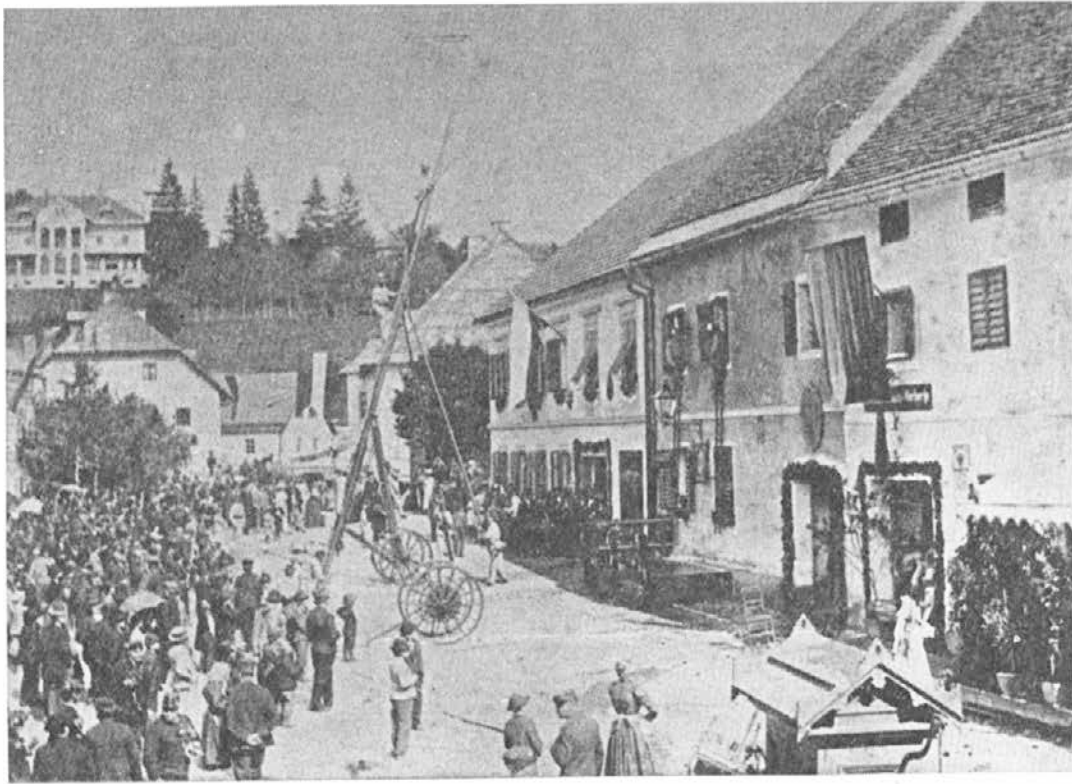
Pri Simonu Ūblu v Dobji vasi je to poletje požar upepelil hiše in hlev.

Na občnem zboru leta 1887 so izvolili za blagajnika Teodorja Reichla, za tajnika pa Hansa Hladeta. Izvolili pa so tudi tričlanski nadzorni odbor. Na tem zboru so tudi sklenili, da bodo gotovino nalagali na hranilno knjižnico. Mesečno članarino je pobiral poveljnik Prosen. Člane, ki niso redno plačevali članarine, so po dvakratnem opominu ter če je po treh mesecih niso poravnali, izključili.

Naročili so prvo štampljko. V sredini štampljke je bil znak-kladivo-sekira-čelada. Določili so tudi prvega kletalca (plezalca) Filipa Krajgerja, za kletalca pa: Gregorja Krevha, Aleksandra Husarja, Franca Vinklerja, Mihaela Vetterja, Florjana Kučarja ml. Adalberta Feutla, Franca Praseka, Valentika Kreuha in Alojza Pragerja. Namestnik Krajgerja je bil Johan Schnitzer. Deželna gasilska zveza v Celovcu jim je nakazala za cevi 100 goldinarjev.

Gasilskega izleta 1888 v Dravogradu so se gasilci udeležili z godbo in peš.

Pri Rüdlu Vincencu (Jägerwirt-Jager) je gorelo o kresu 1888. Le-ta se je gasilec za pomoč pri gašenju požara in reševanja premoženja posebno zahvalil. Nekaterim gasil-

Gasilska vaja na trgu v Guštanju leta 1901

cem so tedaj zgoreli podplati na čevljih, kar je društvo dalo popraviti na svoje stroške.

Deseto obletnico društva so proslavljali dne 31. 9. 1888. Na trgu je bila glavna vaja, razen tega pa so odlikovali gasilce. Za desetletno dobo so prejeli dva rdeča trakova, za petletno pa enega. Trakove so nosili na levem rokavu.

V tem letu so naročili 20 m navadnih cevi, 3 spojke, 3 m tlačne cevi, novo strešno lestev, ročnik in veliki boben za cevi. Imeli so prevozno ter malo brizgalno, 7 raznih lestev ter 2 vozili za orodje. Vodo so črpali iz Meže in vseh vodnjakov.

Občina je morala izročiti načrt za 25 hiš v strnjem naselju za nočnega čuvaja.

Pri žganju dimnikov so morali vedno biti navzoči tudi gasilci. Občino so zaprosili za novo raztegljivo lestev ter nekaj orodja pa tudi za dodatno brizgalno. Zaprosili pa so jih tudi, da jim dovolijo izvesti nočno vajo. V mesecu oktobru so izdelali grb sv. Florjana za gasilski stolp.

V tem letu ni bilo v kraju nobenega požara. Dne 8. februarja je umrl poveljnik Martin Karner. Njegovega pogreba so se udeležili vsi gasilci. S privoljenjem občine so za časovnega poveljnika postavili dotedanjega podpoveljnika Jakoba Prosenja.

Za nakup nove lestve jim je koroška gasilska zveza nakazala 80 goldinarjev, občina Guštanj pa se je tudi obvezala, da bo nekaj prispevala.

Gasilci so se udeležili proslav v Pliberku, Dravogradu, Celovcu, St. Pavlu in Slovenjem Gradcu. Petnajsto obletnico obstoja so proslavljali novembra 1893. Ne preveč izdatno podporo jim je nakazala koroška gasilska zveza v Celovcu.

Leta 1895 so podaljšali gasilski dom za 10 metrov, kupili so raztezalno ter kljukaste lestve ter okrog 200 metrov tlačnih cevi.

Tudi na vsakoletne prireditve niso pozabili.

Leta 1896 so organizirali požarno ekipo v tovarni, sestavljali so jo tesarji in dnevničarji. Skupino je vodil mojster Franc Kavc, požrtvovalni gasilec, dolgoletni član in poznejši poveljnik gasilske čete Guštanj. Ta gasilska skupina je bila po sedanjih pojmih in potrebah ter napredku siromašno opremljena. Posedovala je ročno brizgalno z 200 m cevi, raztezalno lestev in nekaj požarnih kavljev. Člani tega gasilskega voda so bili včlanjeni v gasilsko četo Guštanj, ki jim je nudila tako teoretični kakor praktični pouk. Ta skupina je bila zadolžena, da skrbi za požarno varnost v podjetju.

Poveljnik je bil v tem letu Josef Böhm, njegov namestnik pa Jakob Prosen.

Na skupščini leta 1897 so predlagali, da bi kupili novo gasilsko zastavo. Böhmova in Rogatscheva žena sta se obvezali, da bodo to zastavo priskrbele in darovale guštanske gospe. Blagoslovitev zastave je bila povezana z vrtno veselico.

Leta 1898 so se udeležili okrajnega gasilskega dneva v Pliberku.

Avgusta 1899 so gasili požar pri Svetiju. V tem mesecu je bil tudi gasilski dan v Feldkirchenu. Tukajšnji gasilci so se ga udeležili. Grof Henckel iz Wolfsberga jim je nakazal denarno podporo. Kupili so gasilske čelade.

Z gasilskimi častmi so pokopali dolgoletnega gasilca in odbornika Hansa Hladeja.

Ob nastopu novega stoletja (1900), se je društveno delo nadaljevalo tako kot vsa prejšnja leta. Nabiralne pole so krožile po Guštanju kar celo leto, prirejali so plesne venčke, ob pustnem času, ob koncu leta pa silvestrovanje.

V poletnem času so imeli vrtno veselice s tombolo, samo da so nabrali nekaj sredstev. Mesečno članarino so pobirali po raznih guštanskih gostilnah. Pred vsakim takim vplačevanjem je moral gasilski trobač kakšno uro trobiti po Guštanju, da gasilci ne bi pozabili na svojo dolžnost. Tega dneva pa so se veselili tudi gostilničarji.

Zapisnike so pisali sproti (z roko v gotici), bili pa so kolikor dalje je trajala seja, vedno slabše čitljivi. Morda je bila temu kriva slaba luč (tedaj še ni bilo električne luči, morda pa tudi preveč zaužitega alkohola). Občasno jim je deželna gasilska zveza nakazala podporo za njihovo dejavnost.

Tega leta je h gasilcem pristopil še danes živeči gasilec Fridl Rožank (98 let).

Godba na pihala

Leta 1902 so ustanovili godbo na pihala. Do tedaj so ob raznih prireditvah morali najemati godbo od drugod, največkrat v Mežici. Ze prej sta obstajali dve manjši skupini godbenikov v Guštanju in Kotljah, kjer so igrali tudi nekateri domači gasilci. Med temi je bil tudi Alojz Kostwein, ki se je že z osmimi leti naučil igrati na trobento. Leta 1898 so ga poklicali k vojakom. Kljub temu, da je bil izučen strugar, je bil s srcem in dušo pri godbi. Svoj triletni rok je odslužil pri vojaški godbi v Pulju kot godbenik. Tu je svoje znanje izpopolnil, tako da je takoj, ko se je leta 1901 vrnil od vojakov, začel v domačem kraju zbirati godbenike. Iz majhnih skupin je leta 1902 postavil na noge godbo pod okriljem guštanskih gasilcev. Štela je 21 moških. Tudi uniforme so imeli gasilske. Postal je kapelnik, med godbeniki pa naj omenim Franca Sušnika, Ernsta

Pipana, Florjana Viternika, Josipa Kajzerja, Jakoba Sečnjaka, Ivana Pušnika, Josipa Topliča, Karla Sečnjaka, Ivana Freceja, Franca Stefiča, Petra Meznarja, Poldija Kotnika, Otona Vidmana, Vincenca Stoparja, Ulbinga, Ivana Gruberja. Godbeni predvodja je bil Pospišil.

Vsi godbeniki so bili delavci, instrumente pa so si kupovali sami. Prvi nastop so imeli na lepo nedeljo, dne 1. septembra 1902. S štirim koračnicami, kolikor so se jih naučili, so nastopili pred domačimi poslušalci. Za kraj je bila to velika senzacija, pa tudi velika kulturna pridobitev.

Število godbenikov je iz leta v leto raslo, tako da je leta 1910 godba štela že 30 moških. Igrali so na raznih gasilskih, lovskih in podobnih prireditvah. Igrali pa so tudi ob raznih godovih in »ohceti«. Bili so znani že daleč naokoli, zato ni čuda, da so jih vabili od Celja do Celovca. Pri pogrebih tukajšnjih gasilcev so igrali zastoj.

Marsikateri godbenik je moral ob izbruhu vojne odriniti na fronto. Vrnilo se jih je le nekaj. Zaradi vojne in ker ni bilo več godbenikov, so leta 1916 guštansko godbo razpustili. Po končani vojni pa ni bilo lahko dobiti godbenikov, da bi jo ponovno sestavili.

Meseca aprila 1923 je osrednje društvo kovinarjev skupaj z obratnimi zaupniki ustanovilo jeklarniško godbo. Prvi načelnik in ustanovitelj je bil Luka Juh, godbeni predvodnik in odbornik pa Matija Gradišnik.

Meseca februarja je izbruhnil požar pri Lajmižu, meseca junija pa pri Flešniku.

Leta 1903 jim je Konrad Rosenbauer iz Linza poslal ponudbo za brizgalno v vrednosti 1300 kron. V tem letu bi morali plačati 500, leta 1904 400, ter leta 1905 400 kron, in to brezobrestno. Na vse strani so pošiljali prošnje za dodelitev denarnih sredstev, da bi mogli kupiti novo brizgalno. Ob 25-letnici obstoja društva so podelili nekaterim zaslužnim članom diplome. Dobili so jih: Johan Husar, cevovodja, Jakob Prosen, Florjan Kučar, Aleks Husar, Franc Joph, Matevž Kramer, Klemen Mihelač, Johan Senica, Fridolin Podršan, Filip Schuman, Josef Kleinerchen in Agnes Tschebel.

Mesto Slovenj Gradec je pogosto trpelo zaradi požarnih nesreč. Najhujši sta bili v letih 1632 in 1903.

Dne 12. aprila 1632 je po neprevidnosti neke gospodinje nastal ogenj, ki je upepelil vse mesto razen cerkve sv. Duha, sirotišnice in Tottenbergerjevega stolpa. Pri tem požaru so zgoreli takratni mestni sodnik Krištof Prögl, njegov sin in 9 drugih oseb.

Dne 10. maja 1903 pa je nastal v mestu požar, ki je uničil 88 stavb. Goreti je začelo v Cerkveni ulici. Ker so bile malone vse hiše s škodljami skrite in je nastal močan južni veter, se je ogenj razširil tudi na glavno ulico. Požar je uničil vsa poslopja tega dela mesta razen hiše trgovca Winklerja. Zaradi viharja se je razširil s tako hitrostjo, da so ljudje komaj rešili svoje življenje. Človeških žrtev sicer ni bilo, pač pa je zgorela vsa živina. Številnim gasilnim društvom ter vojaštvu iz Maribora in Celja se je po skoro dvodnevnem naporu komaj posrečilo pogasiti požar, ki ga je baje povzročila ziobna roka požigalca.

Pri gašenju tega požara so sodelovali tudi guštanski gasilci, za kar jim je rožneje deželni glavar iz Gradca poslal posebno pismo zahvalo.

V letih od 1904 do 1914 so prirejali vsakoletne prireditve, pridno so vadili ter pobirali članarino.

Leta 1904 so kupili novo brizgalno, za kar so morali firmi Rosenbauer nakazati 50 kron akontacije.

Naslednje leto pa so kupili mehanično lestev na kolenih.

Leta 1910 so dobili drugo brizgalno, izdelek firme Rosenbauer iz Celovca, ter 250 m cevi. Članstvo je naraslo na 85 moških. Pridobitev opreme so praznovali z veliko proslavo, ki so se je udeležili tudi gasilci iz oddaljenih krajev. Prireditve je bila uspešno izvedena, pa tudi dobiček je bil precejšen.

Marca je požar zajel ves zahodni del Črne ter ga upepelil.

35-letnico obstoja društva 1913 so proslavljali v mesecu avgustu, tega meseca pa so se guštanski gasilci udeležili tudi okrajnega gasilskega dneva v Dravogradu.

Meseca julija 1914 je izbruhnila I. svetovna vojna, vpoklicanih je bilo precejšnje število gasilcev. Društveno delo je zamrlo, le članarino pri zaostalih so še pobirali.

Avstrijska vlada je leta 1916 pozvala društva, naj prodajo vsa orodja iz bakra in medenine, zlasti spojke, valje ročnih brizgaln, ročnike, hidrantne nastavke, čelade, svetilke in podobno.

Leto pozneje sta Gasilska zveza in Rdeči križ podpisala pogodbo o sodelovanju pri reševanju in ustanovitvi reševalnih kolon, ki imajo naslednje naloge: 1. nuditi prvo pomoč in prevažati bolnike, 2. oskrbovati skladišča, 3. sodelovati pri javnem zdravstvu (dezinfekcijska služba), izvežbati in izšolati moške in bolniške strežaje.

Kljub sporazumu z Rdečim križem je v letih 1917—1918 popolnoma prenehalo vsako organizirano delo. Gasilstvo je zaživelo šele po prvi svetovni vojni.

Vodilni gasilci od leta 1919 do 8. 5. 1945.

Jurij Šafer — poveljnik — načelnik od 1919 (1907) do 1927

Ivan Zmavec — načelnik od 1927 do 1928, in namestnik načelnika 1926/27

Dr. Boštjan Erat — načelnik od 1930 do 1932, predsednik od 1933 do 1936

Karl Bevc — predsednik in poveljnik od 1937 do 1941 (do okupacije) leta 1940 samo predsednik.

Maks Gigerl — občinski gasilski vodja med okupacije (1941 do 8. 5. 1945)

Anton Konečnik — namestnik poveljnika 1924 in 1925, podnačelnik in poveljnik 1930 do 1932, poveljnik 1933 do 1936

Franc Kavec — namestnik poveljnika od 1919 do 1923, 1937 do 1939, poveljnik v letih 1928 in 1929 ter 1940. Namestnik poveljnika 1932 do 1936.

Franc Gradišnik — podpredsednik — leta 1940.

Engelbert Gostenčnik — podpredsednik leta 1940

Tajniki:

Josip Dolinšek — od 1919 do 1929 (leta 1926/27 in leta 1930 je bil namestnik tajnika)

Aleksander Skutnik 1926—1927

Kark Bevc — 1930 do 1936

Miroslav Tassotto — 1937 do 1940

Franjo Gorenšek — 1941, do okupacije in Ivan Marošek — 1941, do okupacije.

Blagajniki:

do leta 1926 manjkajo podatki.

Ferdo Lečnik od 1927 do 1930

Franc Šuler leta 1931

Robert Jamšek od 1932 do 1937

Ivo Vravnik leta 1938 in 1939

Ivan Cvetko leta 1941 do okupacije.

Obdobje 1919 do 8. maja 1945

Jugoslovanska gasilska zveza v Ljubljani

Dne 15. decembra 1918 je bilo v Ljubljani posvetovanje, ki je zgodovinskega pomena za jugoslovansko gasilstvo. Namen zborovanja je bil združitev gasilstva iz celotne države v Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljana. Na zborovanju je bilo sedem odbornikov »Slovenske deželne zveze prostovoljnih gasilnih društev na Kranjskem«, sedem odbornikov »Kranjske deželne gasilske zveze« in dva odbornika »Zveze slovenskih prostovoljnih požarnih bramb za Spodnje Stajersko«.

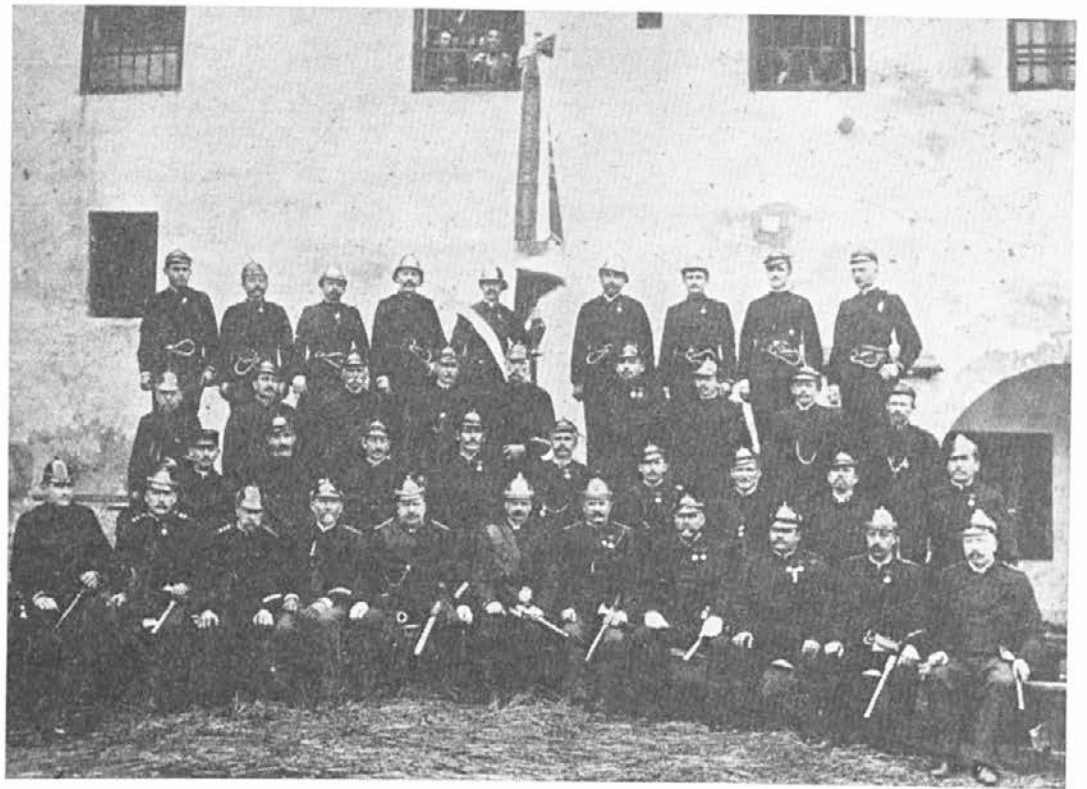
Zastopniki slovenskega gasilstva so v Ljubljani sprejeli naslednjo izjavo: »Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana, v kateri so združena vsa slovenska gasilna društva s sedežem v krajih, ki spadajo v ozemlje Narodne vlade v Ljubljani ter združujejo že danes nad 250 gasilnih društev in nad 8000 članov, radostno pozdravljajo osvoboditev slovenskega naroda iz tisočletnega robstva tujih narodov in združitev slovenskega naroda z ostalimi jugoslovanskimi narodi...«

Policijsko ravnanje v Ljubljani je v juniju 1919 potrdilo pravila gasilske zveze.

Občni zbor »Jugoslovanske gasilske zveze v Ljubljani« je bil 1. junija 1919 ob 10. uri v veliki dvorani mestnega doma.

Velikovška gasilska župa

Gasilskim društvom iz velikovškega okraja so tik pred nemško zasedbo poslali vabila, naj

Guštanjski gasilci leta 1902. Sedijo od leve: Luka Šmavec, Filip Krajger, Franc Jopp, Johan Husar, Jakob Prosen, dr. Josip Höhn — guštanjski zdravnik in poveljnik, Jurij Šafer, Pavel Trobe, Peter Čare, Josip Širnik, Josip Čaks. Stojijo I. vrsta: neznan, Leopold Roženek, Anton Pernat, Johan Skrivarnik, Johan Zalokar, neznan, Matija Veter, Avgust Smolak, Franc Trepan. Stojijo II. vrsta: Franc Ledinek, Josip Gruber, Filip Šumah, Matija Kramer, Klemen Mihelač, Jurij Repotočnik, Rudolf Apšner, Anton Čadež, Valentin Mrak. Stojijo zadaj: Šperdin Rokus, Sebastijan Siher, Franc Hartman, Josip Senica, Anton Saria, Ivan Šmavec, Florjan Kučer, Fridl Roženek — edini še živeči, sedaj je star 98 let in Ridla.

se pridružijo Jugoslovanski gasilski zvezi v Ljubljani. Zasedba je preprečila načrte.

Ker so se razmere na južnem Koroškem vsaj za silo uredile, vabijo koroška gasilska društva, da prijavijo svoj pristop k Jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana.

Ko bo dovolj ali pa vsaj primerno število gasilskih društev, jih razdelimo po gasilskih župah, dotlej pa ostanejo v neposrednem stiku z Zvezo.

Gasilska župa v Velikovu je imela 30 društev v vsem tedanjem okraju. Še pred dokončno odločitvijo o usodi Koroške, to je pred plebiscitom, je bila velikovška gasilska župa ukinjena, ostale pa so slovenjegraška, borovelska, in mariborska.

Mrtvilo se je v gasilskih društvih vleklo v letih 1919 in 1920. Deloma je bila temu kriva negotova situacija na Koroškem (društva so bila vsa v nemških rokah), deloma pomanjkanje nadrejene organizacije.

Ko se je po nesrečnem koroškem plebiscitu situacija kolikor toliko razčistila in je gasilska zveza ustanovila za našo dolino gasilsko župo korotansko, so v zimi 1920/21 tudi gasilska društva vzeli v roke novi, slovenski odbori.

Ustanovni občni zbor gasilske župe velikovške je bil dne 24. maja 1920 v Sinči vasi, in sicer v orodišču tamkajšnjega gasilskega društva. Gasilska društva — med drugimi tudi Guštanj — vabijo na ustanovni občni zbor. Poleg načelnika in njegovega namestnika naj se tega zbora udeleži še en odposlanec društva.

Pripomba: Gasilska društva iz slovenjegraškega, borovelskega, mariborskega in velikovškega okraja, ki še niso prijavila pristopa k »Jugoslovanski gasilski zvezi«, vabijo, da nemudoma prijavijo svoj pristop, vsaj do ustanovnih občnih zborov, zakaj pravico glasovanja in volitve bodo imeli le zastopniki onih društev, ki pred ustanovnim občnim zborom prijavijo svoj pristop k »Jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana« v Ljubljani.

Iz pravil je razvidno, da je bil stari društveni zakon novembra 1918 razveljavljen, maja 1919 pa zopet potrjen.

Pokrajinska uprava je preko okrajnega glavarja na Prevaljah naročila gasilskemu društvu v Guštanju, naj čimprej sprejme vzorna pravila, ki jih je izdala Jugoslovanska gasilska zveza.

Priskrbeli so tudi nove članske knjižnice ter nov vežbovnik. Prej so bila povelja bolj ali manj nemška, oziroma so jih gasilci po svoje v slovenščino prevajali. Nekako od tedaj se izvira tedanje povelje »riti proti lipi«. V bližini gasilskega doma je stala namreč velika lipa, pa so si ustrezno povelje po svojem prikrojili.

Gasilska društva, ki so bila združena v Jugoslovanski gasilski zvezi v Ljubljani, so bila razdeljena na župe. Pod gasilsko župo korotansko so spadala sledeča društva: Dravograd, Črna, Guštanj, Mežica, Prevalje.

Iz blagajniških knjig je razvidno, da je bil podporni član od leta 1922 do 1928 tudi Prežihov Voranc-Lovro Kuhar.

Zopet je zaživelo društveno življenje. Znova so začele krožiti nabiralne pole. Zopet so začeli prirejati gasilske venčke, da bi prišli do denarnih sredstev, ki so vedno primanjkovala.

Omenjajo tudi gasilski pozdrav, ki se glasi takole: Sovraštva ne gojimo, poznamo le pomoč, pomagat prihitimo, naj dan je — temna noč.

Leta 1923 pa so že proslavljali 45. obletnico obstoja.

Pri blagoslovitvi novih zvonov v Guštanju, dne 24. in 25. marca 1924 so bili polnoštevilo zastopani tudi tukajšnji gasilci.

Ob peti obletnici osvoboditve Mežiške doline je bila v Guštanju velika slavnost. Tedaj so v Dobrih odkrili spomenik Franju Malgaju. Te proslave so se udeležili gasilci cele Mežiške doline.

Korotanska gasilska župa je imela svoj občni zbor dne 23. marca 1924. Za župnega načelnika je bil izvoljen Tom Färber, sedež župe pa je bil v Mežici. Pokrajinski zlet J.G.Z je bil meseca junija v Soštanju.

Veliki župan mariborske oblasti je leta 1924 ukazal podeliti najvišja odlikovanja z zlato kolajno za civilne zasluge gasilcem: Juriju Šaferju, Ivanu Husarju, Filipu Krajgerju, Leopoldu Roženku, Viktorju Zagarju in Valentinu Mraku.

S srebrno kolajno za civilne zasluge so bili leta 1925 odlikovani gasilci: Josip Kaiser, Anton Skrivarnik, Leopold Lerh, Matija Marzel, Ivan Tevž, Pavel Trunkl, Maks Lösch, Florjan Kučer, Ivan Legner, Franc Hartman, Ivan Frece, Franc Kamnik, Jakob Mežner, Andrej Kert, Martin Grabner. Na izrednem

Jakob Prosen — prvi poveljnik 1878

občnem zboru Korotanske gasilske župe leta 1925 so odklonili, da bi se župa povečala, vendar so se iz slovenjgraške župe v korotansko premestila sledeča gasilska društva: Marenberg, Muta, Ribnica, Vuhred in Vuzenica. V guštanjskem društvu je bilo v tem letu večanjnih 109 gasilcev.

Korotanska gasilska župa je izročila diplomno častnemu članu župnega predsedstva Juriju Saferju, ker je tako sklenil občni zbor v letu 1924.

Župno nadzorstvo je zahtevalo od društva, naj čimprej uredijo vse po navodilih. Zapisnike naj dostavljajo v poslovnem slovenskem jeziku, naložiti morajo dnevnik, voditi točno knjigo požarov, zapisnike vaj ter udeležbo. Po občnem zboru morajo takoj poslati zapisnik župi ter poročati o izidu volitev. Na občnem zboru leta 1926 so za častnega člana društva med drugimi proglasili tudi grofa Jurija Thurna.

Meseca septembra je bila skupna vaja na Prevaljah. Vaje se je udeležilo tudi 70 guštanjskih gasilcev. Zaradi pomanjkanja vode je bila vaja neuspešna. Pohvaljeni pa so bili gasilci, ki so bili disciplinirani.

Iz tajniškega poročila leta 1927 je razvidno, da je bila prva gasilska župa za Mežiško dolino ustanovljena 15. 4. 1920. Za predsednika in načelnika je bil izvoljen Jurij Safer iz Guštanja. Društvo je 1. maja 1921 pristopilo k jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana.

Guštanjski gasilci so se junija 1927 udeležili blagoslovitve prve motorne brizgalne na Prevaljah. V tem mesecu pa so imeli tudi predavanja iz prve pomoči. Precej gasilcev se je udeležilo na župnega zleta v Libeličah.

Društvo je pridno zbiralo denar za novo motorno brizgalno. V ta namen so priredili veliko tombolo. Veliki župan mariborske oblasti jim je poslal enkratno podporo v znesku 2000 din. Začeli pa so tudi že razmišljati, da bo treba povečati gasilski dom, kjer bodo imeli shranjeno motorno brizgalno, razen tega pa tudi garažo za nov reševalni avtomobil, ki ga je v tem letu dobil RK Guštanj.

Kolo jugoslovanskih sester v Dravogradu je meseca oktobra odkrilo spomenik dvajsetim vojakom, padlim v koroških bojih leta 1919. Pri tem odkritju so sodelovali tudi gasilci.

Razmišljali so tudi, kako bi na sejmišču zgradili bazen za primer požara. Meža je bila preoddaljena, studenci pa precej suhi. Dostavljali so prošnje na občino, da jim priskrbi denarna sredstva, o tej želji pa so tudi obvestili Korotansko gasilsko župo. Občinski od-

bor (župan Juh), pa je sporočil, da je za naslednje leto predvidenih 10.000 din za gasilstvo. Denar je namenjen za motorno brizgalno, ki naj bo tako močna, da bodo črpali vodo tako daleč, kolikor bo potrebno, kolikor to ni mogoče, naj se odpovedo črpalki ter zgradijo bazen.

Gorelo je pri Lampretu, na Javorniku in pri Pongracu na Ravnah. Magistrat Guštanj je za leto 1927 postavil v svoj proračun 5000 din za novo brizgalno.

50. občni zbor je bil 8. januarja 1928. Zaradi obolelega načelnika Jurija Saferja, je občni zbor vodil namestnik Franc Kavc. Uvedli so nova vojaška povelja. Ustanovili pa so tudi sanitetno-reševalni oddelek pod vodstvom dr. Erata.

Magistrat Guštanj (župan Juh) je sklical zastopnike gasilskega društva ter RK Guštanj, da so si ogledali zemljišče, kjer naj bi zgradili garaže ter skladišča goriva. Zgradba pa mora ostati kot neprenosljiva last občine Guštanj.

O proslavi ob 50-letnici je Gasilec 1. septembra zapisal:

»Dne 15. julija 1928 je obhajalo prostovoljno gasilsko društvo v Guštanju 50-letnico obstoja, gasilska župa korotanska pa je priredila isti dan župni zlet v Guštanju. Z dopoldanskim vlakom je prispelo preko 200 gasilcev, da prisostvujejo redki slavnosti. Posebno častna je bila udeležba društev Mežica in Prevalje, ki sta prispeli s svojimi godbami. S kolo dvora so odkorakala društva, preko 300 članov, s tremi godbami (Guštanj, Mežica, Prevalje) po lepo okrašenih ulicah na trg, kjer je župnik J. Rehar daroval sv. mašo. Po maši je navzoče pozdravil načelnik Zmavcer, posebno vladnega svetnika R. Koropca s Prevalj, ki je tudi počastil to redko slovesnost s svojo navzočnostjo. Za domačim načelnikom je zbrane goste pozdravil v imenu domače občine Luka Juh. Vladni svetnik Koropec je naglasil, kake važnosti je gasilstvo in se pohvalno izrekel o napredku in požrtvovalnosti gasilstva. V imenu gasilske župe korotanske je pozdravil navzoče župni načelnik Vončina Ciril iz Mežice. Zahvalil se je poleg že navedenih tudi tovarišem iz gasilske župe Slovenjgraške ter Ferku, kot zastopniku starešinstva imenovane župe. Vončina je poudarjal, da se moramo ob vsaki priliki zavedati gasilske ideje in kar je glavno, gasilski program pravilno razumeti in izvajati. Ne s paradami, temveč z delom bomo dosegli uspehe in utrdili obstoj posameznih društev. Zavedati se tudi moramo, da nas bo tudi javnost cenila in sodila le po uspehih. Po mimohodu je zastopnica guštanjskih žen in deklet v imenu istih pripela krasna traka na zastavi guštanjskega in mežiškega gasilskega društva v spomin 50-letnice obstoja. Ob 14. uri se je vršila gledalna gasilska vaja domačega društva, ki je izpadla zelo dobro. Brizgalne in vse orodje je delovalo brezhibno. Popoldanska veselica je dobro uspela, ker je bilo krasno vreme, tudi je bilo preskrbljeno v vsakem oziru v popolno zadovoljstvo posestnikov. Popoldne je prispelo tudi društvo Kotlje s svojo godbo, tako, da so na veseličnem prostoru igrale štiri godbe. Proslava se je zvršila v najlepšem redu in bo ostala vsem posestnikom v najlepšem spominu.«

Julija je izbruhnil požar v shrambi za seno na Čečovju. Lastnik Ivan Krajger je tedaj zgorel. Pri Filipu Merkaču, Stalekerju v Kotljah se je novembra 1928 vžgalo gospodarsko poslojce.

Požar v mizarski delavnici pri Matiji Ledineku je izbruhnil 20. januarja 1929, naslednji dan pa je gorela rafinerija tovarne Gol v Dravogradu. Pri tem požaru sta tukajšnja gasilca Hubert Legner ter Robert Jamšek komaj ušla pred padajočim zidom, za kar sta prejela posebno pohvalo.

51. občni zbor so imeli marca 1929. Izrekli so mnogo zahval za pomoč in sodelovanje ob 50. obletnici. Tovarna jim je prizidala gasilski dom v izmeri 4,5 metrov × 18 metrov. Društvo je tedaj štel 126 članov. Skoraj vsi so imeli paradne uniforme in nove delovne obleke.

Od Rudolfa Pleinarja so dobili avtomobil »De dion pouton« za društvene namene. Novo motorno brizgalno so blagoslovili julija 1929. Botra je bila grofica Sofija Thurnova.

Odbor narodno kulturnih društev v Guštanju je 9. junija 1929 proslavljalo 10. obletni-

co osvobodjene Mežiške doline, ki so se ga udeležili tudi tukajšnji gasilci.

Dne 31. avgusta je umrl Jurij Safer, dolgoletni načelnik — častni ter prvi predsednik in načelnik Korotanske gasilske župe. Pokopali so ga z vsemi gasilskimi častmi.

Leta 1930 je društvo štel 117 članov. Na občnem zboru so dolgoletnemu in vestnemu tajniku Josipu Dolinšku izrekli zahvalo za njegovo delo. Pridno in natančno je opravljal tajniške posle društva vsa leta. Kot občinski tajnik tolstovrške občine je za kopije dopisov uporabljal stare občinske akte ter tako pripomogel, da so še danes ohranjeni v gasilskem arhivu (kakšna štednja). Zahvalili pa so se tudi Josipu Sikori, ki je gasilski arhiv tako vestno čuval, da je še danes ohranjen.

Na dan zaščitnikov gasilcev za sv. Florjano so dne 4. maja 1930 pripeli na društveno zastavo nov trak, ki ga je darovala kot spomin na blagoslovitev motorne brizgalne grofica Sofija Thurn. Vsa slavnost se je vršila pred guštanjskim magistratom.

Kongresa Jugoslovanske gasilske zveze v Krškem so se udeležili sledeči člani: Rajko Kotnik, Josip Šater ter Robert Jamšek z zastavo.

Župni zlet Korotanske gasilske župe se je vršil dne 6. julija 1930 v Mežici. Društvo je bilo zastopano s 25 gasilci.

Od grofa so kupili avtomobil in ga predelali za gasilske potrebe. To vozilo je služilo še dvajset let svojemu namenu (Steyr).

Korotanska gasilska župa je sporočila, da morajo po naročilu JGZ Ljubljana odstraniti z vseh društvenih praporov ter spraviti v arhiv vse tujejezične trake, prapore, kar je na praporih v prejšnjih deželnih barvah, ker je vse to nasprotno ideji Jugoslavije.

Kmalu zatem je po nalogu sreskega načelnstva na Prevaljah žandarmerijska postaja v Guštanju odvzela društveno zastavo, drog za zastavo ter raznovrstne trakove. Sele marca 1931 so vse to dobili vrnjeno. Da bi gasilci prišli do denarja za novo zastavo, so jo ponudili v odkup grofu Vincencu Thurnu za vrednost nove zastave — približno 6 do 7000 din. Le temu se je zastava zdela predraga, pa je nakup odklonil. Trak, ki ga je poklonila njegova žena, je vzel nazaj ter društvu nakazal denar, kolikor je stal prej ta trak. Župne-

Dr. Boštjan Erat — član GD je postal 1. 5. 1928. Predsednik je bil od 1930 do 1936. Bil je ustanovitelj Rdečega križa in reševalne službe v Guštanju

ga zleta v Mežici ter blagoslovitve nove motorne brizgalne se je članstvo udeležilo z zastavo.

Novembra 1930 je bila slavnostna otvoritev novega Sokolskega doma, kjer so bili navzoči tudi gasilci.

V Crni je dne 15. novembra izbruhnil velik požar. Med gašenjem je nekdo vlomil pri tamkajšnjem načelniku ter odnesel 12.000 din. V grofovi žagi v Mušeniku je bil septembra požar, ki pa so ga kmalu zadržali.

Na občnem zboru leta 1931 so sklenili, da bodo prodali staro ročno brizgalno ter mostveni voz ter povečali cevni stolp.

V Guštanju je bila 15. junija 1931 velika poplava, reševalne akcije pa se je od 115 članov udeležila le četrtina gasilcev. Nekateri so rajši sedeli v gostilni ter opazovali, kako reševanje poteka. Črpali so vodo iz Zmavcerjeve hiše.

Julija so sodelovali tudi pri gašenju požara na Prevaljah.

Na občnem zboru dne 6. marca 1932 je bil za načelnika izvoljen dr. Boštjan Erat, za poveljnika Anton Konečnik, za njegovega namestnika Franc Kavc, tajnika Karl Bevc in blagajnika Robert Jamšek, odbornikov 4 ter 3 pregledniki računov.

Za Jožefovo 1932 so igrali igro »Revna kot cerkvena miš«, decembra istega leta pa igro »Vražji Rudi«.

Ko je minister za trgovino in industrijo Ivan Mohorčič septembra 1932 obiskal Guštanj, so ga pozdravili tudi gasilci.

Na 54. rednem občnem zboru so ugotovili, da šteje društvo 90 rednih, 16 častnih in 35 podpornih članov.

Marca 1933 so imeli prvič predavanje o zaščiti proti strupenim plinom.

Društvo je začelo zbirati denar za nakup nove zastave. Pokroviteljstvo nad to veliko proslavo, ki je bila 2. julija 1933, je prevzel minister fizičnega vaspitanja naroda dr. Lavoslav Hanžek. Zastavi pa je botrovalo 24 botric. Zastavonoša je bil Ivan Zmavcer ml. V drog zastave so zabijali srebrne in zlate žebce po ceni 50, oziroma 100 dinarjev. Ta proslava je bila povezana tudi z župnim zletom.

Z mnogoštevilnim zastopstvom so se proslave udeležila vsa sosednja društva, prispel je tudi zastopnik Jugoslovanske gasilske zveze iz Ljubljane, sreski načelnik ter mnogo drugih častnih gostov.

Zakon o organizaciji gasilstva

15. julija 1933 je kralj Aleksander potrdil in razglasil gasilski zakon, s katerim se je prvič urejala organizacija gasilske službe v kraljevini Jugoslaviji. Le-ta od svoje ustanovitve decembra 1918 ni imela urejenega področja javne službe, tako da je gasilska organizacija delala v skladu s tradicijo, svojimi pravili in razširjenostjo med ljudmi. Zakonska neurejenost dokazuje, kako malo so se takratni režimi in vlada brigali za varnost ljudi, ki v mnogih predelih Jugoslavije niso bili zavarovani za primer požara in so po nesreči največkrat obubožali.

Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana je sporočila, da morajo do 12. novembra 1933 sklicati izredne občne zборе. S tega zбора morajo odposlati pozdravni telegram kralju Aleksandru I. in ministru za telesno vzgojo naroda dr. Lavoslav Hanžeku v Beogradu.

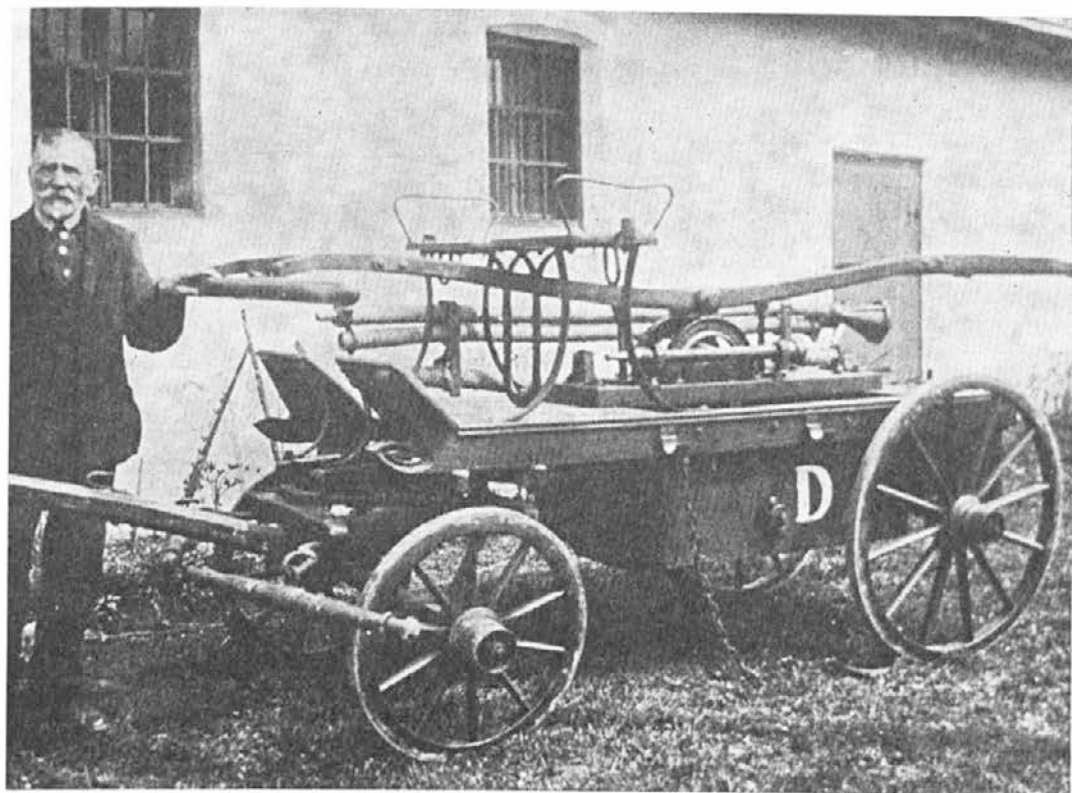
Društvo je imelo 101 rednega, 14 častnih, 1 ustanovnega ter 38 podpornih članov. Gasilci so na tem zboru morali zapriseči:

»Jaz kot član prostovoljne gasilske čete v Guštanju prisegam pred edinim Bogom, da hočem vladajočemu kralju in domovini zvest biti, varovati narodno in državno edinstvo, svojo dolžnost po ustavi, državnih zakonih in gasilskih predpisih vestno vršiti, zapovedi svojih predpostavljanih slušati ter čast in ugled gasilstva po vsem ščititi in v vsem delovanju kot gasilec se brigati izključno za obče dobro tako mi Bog pomagaj!«

Pod prisego se je podpisalo 79 gasilcev. Novembra 1933 je bil izredni občni zbor Korotanske gasilske župe. V ta odbor je bil izvoljen tudi Karl Bevc iz Guštanja.

Velika povodenj v Guštanju

Dne 23. septembra je bila v Guštanju velika povodenj. Preplavili sta reki Meža in Reka. Posebno velika nevarnost je bila pri Pe-

Prva brizgalna prostovoljnega gasilskega društva Guštanj iz leta 1904. Poleg nje stoji ustanovni član Filip Krajger. To brizgalno so prodali leta 1935.

ruciju in pri Oražnu. Noč in dan je osem gasilcev pomagalo reševati ogroženi hiši.

Na Brdinjah pri posestniku Alojzu Lesjaku pa je decembra 1933 požar uničil stanovanjsko poslopje. Devet gasilcev je skušalo v hudem mrazu rešiti, kar se je še rešiti dalo. Zaradi velikega mraza so celo cevi popokale.

Pri posestniku Florjanu Kamniku Brdinje je požar februarja 1934 uničil stanovanjsko hišo in hlev. Gasilo je 11 gasilcev.

Marca 1934 so igrali v Sokolskem domu igro »Nedolžni lahkoživec«.

Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana je naročila, da morajo od 1. januarja 1934 voditi statistiko požarov, potresov, plazov in poplav.

Septembra in decembra 1934 se je več kot 20 guštanjskih gasilcev udeležilo celodnevni tehničnih tečajev v Dravogradu in na Prevaljah.

Gasilski avtomobil Steyr so preuredili za prevoz mostva, izdelali pa so tudi prikolico za motoriko in cevi. Stari avtomobil De Dion Pouton so odjavili. Meseca junija 1935 so v enem dnevu izbruhnili v tovarni kar trije požari. Vse tri požare so pravočasno pogasili. V tem mesecu pa je pogorelo tudi gospodarsko poslopje in hlev, ki je bilo vse pod eno streho, pri Čarfu v Guštanju. Ta požar je gasilo 25 gasilcev.

V mesecu maju so imeli župni tečaj, predavanje o gasilstvu ter o jetiki. Gasilci so se udeležili tudi velikega narodnega tabora, ki je bil 1. septembra 1935 na Poljani. Po celi Dravski banovini je bil 9. in 10. novembra 1935 dan narodne obrambe. V letu 1936 so se vrstili tečaji in predavanja za gasilce, ki so nameravali polagati izpite za podčastnike in častnike. Občni zbor so imeli 26. januarja 1936. Predsednik je ostal dr. Erat, kulturno prosvetni odsek pa je prevzel Karl Bevc.

Gasilska četa je leta 1936 izstopila iz gasilske zajednice »Samopomoč«.

V gradu Javornik je oktobra 1936 izbruhnil požar. Vnel se je dimnik za posle. Zaradi hitrega posredovanja se požar ni razširil. Kritizirali pa so nekatere gasilce, ker niso pospravili orodja.

Kongresno kolajno so leta 1936 in 1937 prejeli: Hubert Legner, Anton Konečnik, Karl Bevc, Bogomir Plešnik, Ivo Wankmiller, Blaž Lavc, Filip Lečnik, Mihael Zavodnik, Franc Štekl, Franjo Jelen, Ivan Zabukovec, Franc Cokan, Miroslav Tassotto, Ivan Šišernik, Robert Jamšek in Viktor Ulc.

Za dolgoletno in požrtvovalno delo je bilo 17. oktobra 1937 odlikovanih 48 gasilcev, in sicer: Filip Krajger, Franc Sušnik, Maks Leš,

Josip Kajzer, Leopold Lerh, Franc Kavc, Jakob Mezner, Franc Suler, Josip Sikora, Ivan Zmavcer, Ivan Verčko, Aleš Skutnik, Anton Rebernik, Ivan Milovnik, Josip Mezner, Stefan Šteharik, Anton Cadež, Franjo Hartman, Anton Mori, st. Rok Vušnik, Alojz Korper, Jakob Kokal, Josip Vidrih, Anton Konečnik, Matija Ledinek, Josip Marošek, Lovro Krivograd, Josip Štifnik, Jakob Gruber, Ivan Ladinek, Alojz Tassotto, Franjo Štefič, Robert Jamšek, Franjo Jelen, Filip Lečnik, Bogomir Plešnik, Ivan Šišernik, Ivo Wankmiller, Franc Obritan, Ožbi Arnold, Ivan Logar, Karl Bevc, Hubert Legner, Miroslav Tassotto, Franjo Štekl, Viktor Ulc, Ivan Petrač in Martin Skitek.

Decembra je društvo v Sokolskem domu priredilo veseloigro »Zakonci stavkajo«.

Požari:

1. maja 1937 je pogorela hiša in gospodarsko poslopje »Štebarska bajta« na Tolstem vrhu. Gasilci niso mogli posredovati, ker na kraju požara ni bilo vode, pa tudi zaradi preoddaljenosti in hribovitega terena.

Maja je gorelo tudi pri Ivanu Repotočniku, pd. Klošterniku na Tolstem vrhu, kjer je zgorela žitnica, hlev ter vse poljedelsko orodje. Četa ni posredovala, ker je bilo že prepozno.

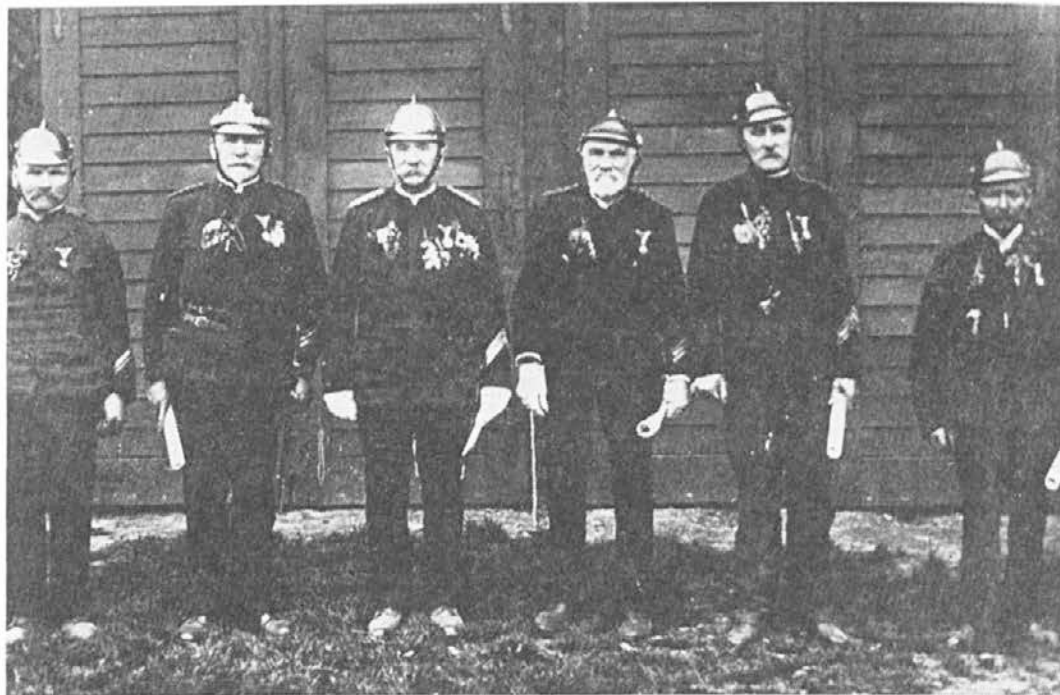
Največji požar pa je izbruhnil decembra 1937 v tovarni lepenke na Prevaljah. Pri gašenju sta se ponesrečila dva prevaljska gasilca. Zaradi mraza se je pokvarilo približno 150 metrov cevi.

Vrsta požarov, ki so jih gasilci našli večinoma že v polnem razmahu in so jih udušili, dokazuje, da je bila izvežbanost primerna in da se je članstvo vedno zavedalo svojega gesla — bližnjemu na pomoč, naj bo kjer in karkoli.

Društvo je leta 1938 sklenilo z zavarovalnico SLAVIJA v Ljubljani požarno zavarovanje. Pri Francu Gostenčniku, pd. Mraku na Selovcu, sta aprila 1938 pogorela hiša in hlev. Gasilcev niso klicali, saj v bližini ni vode.

Marca 1938 je bil v šoli v Dravogradu poučni tečaj o bojnih strupih, obrambi ob napadu iz zraka, zaščiti pred požari in reformiranju čet. Protiplinska razstava v posebnem vlaku na kolodvoru na Prevaljah je bila aprila 1938 (obramba v primeru plinskih napadov sovražnika iz zraka).

Kraljeva banska uprava v Ljubljani je predpisala vaje prebivalstva pred napadi iz zraka, ki naj bi bile oktobra. Izvedli naj bi tudi vaje v zatamnivih. Izdana so bila posebna navodila in zadolžitve za gasilce vsake če-

Odlikovanje z zlato svetinjo za civilne zasluge so prejeli leta 1924 naslednji gasilci: od leve: Viktor Žagar, Filip Krajger, Jurij Safer, Johan Husar, Leopold Roenk in Valentin Mrak

te. Izdelan je bil tudi celoten plan za nočne vaje proti napadu iz zraka.

Oficirske izpite so leta 1938 opravili gasilci: Franc Gradišnik, Rajko Kotnik, Bogomir Plešnik, Hubert Legner, Josip Sater, Mirko Tassotto, Josip Skof, Blaž Kavc, Karl Bevc in Ivo Wankmiller.

Podoficirski izpit pa sta položila Josip Štehnar in Ivan Matajdl.

Aprila so odigrali igro »Nobene žene več«. Gasilska zajednica dravske banovine Ljubljana je izdala okrožnico, da se morajo gasilci udeležiti proslave, ki jo prireja Narodni odbor v počastitev proslave 20-letnice Jugoslavije na Prevaljah, kjer bo 25. septembra 1938 koroški narodni tabor.

Gozdna uprava grofa Thurna na Ravnah je v spomin Luke Kerta in Folteja Vezjaka, ki sta izgubila življenje pri požaru v papirnici, vzdala v obnovljeni tovarni lenpke v Zagradi pri Prevaljah spominsko ploščo.

Avgusta je bil v Ljubljani gasilski kongres. Prikazali so obrambo pred napadom iz zraka. Na tem kongresu so guštanski gasilci nastopili z naraščanjem.

V tem letu, ko se je že pripravljala svetovni požar, je oblast naročila, da mora imeti tovarna svojo gasilsko enoto.

Za prelomnico v organizaciji industrijskega gasilstva moramo šteti ravno to leto. Tedanja oblast je zahtevala od vodstva tovarne, da v požrtvovalnem pogledu osamosvoji in ustanovi pravno samostojno gasilsko enoto. **Kapitalističnemu ustroju podjetja pa izdatki za gasilsko četo niso ugajali, zato je podjetje organiziralo gasilski vod, ki je bil podrejen gasilski četi Guštanj.** Organiziral ga je povsem po načelu prostovoljstva, nesebičnega žrtvovanja za ohranitev proizvodnih naprav, ki so bili življenjski pogoj za člane in za ostale delovne tovariše. Za predsednika in poveljnika je bil izvoljen Engelbert Gostenčnik, za poveljnikovega namestnika pa četni poveljnik Franc Cradišnik. Gasilski vod je s tem postal samostojno telo.

Gasilski vod je štel tedaj 36 članov, 3 oddelke po 10 gasilcev in poveljstvo. Začel se je vidno uveljavljati.

V tem letu ni bilo požara. Izvršujočih je bilo 70, podpornih 37, samaritani pa 4. Razpustili so kulturno prosvetni odsek.

Podružnica sv. Cirila in Metoda Tolsti vrh je leta 1939 poslala vsem društvom guštanske občine poslanico o dejavnosti društev. Društva naj nemoteno nadaljujejo svoje društveno delo, toda v tem nevarnem času naj odstranijo medsebojne nestronosti in naj se zedinijo v delu za narodno obrambo posebno na severni slovenski meji. Dogodki nas vsak dan znova opominjajo. Strnimo svoje vrste v teh usodepolnih časih v pospešenem in osve-

ženem delu za boljšo sedanjost in bodočnost (predsednik Rudolf Simon, tajnik Jože Jordan — oba učitelja).

Guštanj je v aprilu obiskal ban dravske banovine dr. Marko Natlaččen. Pri sprejemu je bila tudi gasilska četa. Banu so predali spomenico, v kateri ga obveščajo, da društvo v tem letu proslavlja 60-letnico obstoja. Kupiti nameravajo novo ročno brizgalno za zračno peno in prenoviti društveni dom. Stroške bo križala velika javna tombola, zato je četa zaprosila za 6000 tablic. Ministrstvo pa jim jih je odobrilo le 3000. Zato so ga zaprosili za vsaj 4000 din podpore.

Proslava 60-letnice

Društvo se je že mnogo prej začelo pripravljati na proslavo 60-letnice, ki naj bi bila 2. julija 1939. Poslali so vabila in prošnje na razne strani.

Na dan proslave je bilo vse zelo slavnostno. Zvečer baklada, naslednji dan slavnostna seja. Na župnem nastopu je bila velika vaja z vsem orodjem. Naraščaj pa je pod vodstvom Miroslava Tassotte nastopil s prostimi vajami. Kongresni odbor gasilske zajednice v Ljubljani je zastopal Boris Ivanc, ki je imel tudi slavnostni govor.

Decembra je bila v Guštanju nočna vaja v obrambi pred napadi iz zraka, združena z vajo za zatemnitev.

Med letom pa so bila za vse prebivalstvo predavanja o obrambi pred zračnimi napadi.

Z razvojem gasilstva se je vedno močnejše čutila potreba po gradnji novega gasilskega doma, ki naj bi sprejel pod streho tako mestne kot tudi industrijske gasilce. Posebno slednji so imeli zelo slabe in neprimerne prostore za shranjevanje opreme.

Že v tem letu je trško društvo kupilo ves material za gradnjo novega doma, prav tako je priskrbelo tudi že načrte in lokacijo. Toda II. svetovna vojna je prekržala vse načrte marljivih gasilcev. Kupljeni gradbeni material je pozneje okupator zaženil ter razorožal, oziroma so se z njim nekateri okoristili.

62. občni zbor je bil 2. januarja 1940. leta.

Gasilska župa sreza Dravograd je sporočila, da inozemci ne morejo biti izvoljeni v novo četno upravo. Kmalu za tem sta kot inozemca izstopena iz društva Hubert Legner ter Osiander Karl.

Teklarniški vod se je uradno priključil k matični četi 23. maja 1940.

Vajo v obrambi pred napadom iz zraka so imeli meseca junija. Občina Guštanj (predsednik Dominik Kotsnik) je določila, kdaj bodo vaje vojnih gasilskih čet ter dostavila seznam ljudi, ki so bili določeni za razne funkcije v primeru vojne. Vaje z zatemnitvijo so bile ju-

lija, avgusta, oktobra in novembra. Sodeloval je oddelek za motorko, ročno brizgalno, sanitetni oddelek, oddelek za odkopavanje ruševin, pokončavanje in čiščenje bojnih strupov. Sodelovalo je več ko 100 ljudi.

Izdelati so morali poseben načrt o organizaciji požarne ter reševalne službe. Gozd krojaškega mojstra Franca Hartmana iz Guštanj je gorel aprila 1940. Pri gašenju je sodelovalo 12 gasilcev.

63. občni zbor je bil 26. januarja 1941. Nazočih je bilo 50 članov.

Izbruhnil je svetovni požar

Med okupacijo

Za občinskega vodjo prostovoljnega gasilskega društva je bil postavljen Maks Gigerl.

Iz maloštevilnih dopisov je razvidno, da so morali gasilci že maja 1941 predati občini inventurno stanje društvenega inventarja. Oddati so morali tudi razno posodo in steklenino.

Nemška uprava je julija v šoli na Prevaljah organizirala »prešolanje« — poseben seminar za gasilce iz Mežiške doline. Za vse je predvideno skupno kosilo, zato morajo gasilci, ki se bodo udeležili tega predavanja, prinesli s seboj živilske karte. Priti morajo v civilnih oblekah. Državni vodja SS in šef nemške policije v ministrstvu za notranje zadeve je sporočil, da maloštevilnih gasilcev ne smejo odtegniti od gasilske službe. Kolikor bi kdo hotel prostovoljno prestopiti k SA, ima prednost gasilska služba. V Guštanju je ostalo še 31 gasilcev.

Okrajni gasilski vodja pa je julija 1942 tajno in hitro zahteval sporočilo, koliko poseduje društvo starih cevnih armatur (sklopki), veznih in viličastih komadov ter drugih medenastih gasilskih pripomočkov, ki jih ne potrebujejo več.

Vse vodje gasilskih društev je pozval, naj v zimskem času marljivo vežbajo s svojimi moštvi. Vse stroške je poravnala tukajšnja občina (župan Karl Osiander).

Oktober 1942 je na Brezjem dvoru v Kotljah izbruhnil požar. Za 12-urno gašenje je dobilo 6 gasilcev odškodnino 50,40 RM.

Izdelali so načrt, koliko ljudi in kam morajo spraviti gasilsko orodje v primeru zračnega alarma.

Meseca februarja 1934 je vodja gasilcev sporočil občini, da ima 59 aktivnih ter 30 rezervnih mož.

Imeli so predavanja, čiščenje in podobno. Iz knjig je razvidno, da je bilo 1942. leta takšnih »Appelov«.

Več podatkov za medvojni čas ni na razpolago.

Iz potrebe in da bi okupator zaščitil prisvojeno imovino, je podjetje kupilo motorko z 800 l zmogljivosti na minuto in B cevi.

Med zasedbo ni bilo občnih zborov.

Vodilni gasilci od leta 1945 do 1978

Karl Bevc — predsednik od leta 1945 (po vojni) do 1947

Franč Fišer — predsednik od leta 1948 do 1949

Mirko Tassotto — predsednik od leta 1950 do 1953

Ivan Žunko I. — predsednik od leta 1954 do 1961

Ivan Žunko II. — predsednik od leta 1962 do 1968

Jože Klemen — predsednik od leta 1969 do danes

Franč Gradišnik — poveljnik od leta 1945 (po vojni) do 1949

Jože Šmid — poveljnik od leta 1950 do 1963

Dušan Brankovič — poveljnik od leta 1964 do 1965

Alojz Klančnik — poveljnik od leta 1967 do 1968

Miha Knez — poveljnik od leta 1969 do 1972

Vlado Mihin — poveljnik od leta 1973

Anton Kokalj — poveljnik od leta 1974 do 1975

Franč Krauzer — poveljnik od leta 1976 dalje

Miroslav Tassotto — tajnik od leta 1945 (po vojni) do 1949

Guštanjski gasilski dom na dan proslave 60-letnice, dne 2. julija 1939

Jakob Vajs — tajnik od leta 1950 do 1968
 Alojz Klančnik — tajnik 1969 do 1970
 Ivan Veršnik — tajnik od 1971 do 1977
 Majda Gole — tajnik od 1978 dalje
 Ivan Vravnik — blagajnik od leta 1945 (po vojni) do 1947
 Anton Konečnik — blagajnik od leta 1948 do 1949
 Gino Roncelli — blagajnik od leta 1950 do 1955
 Jože Škof — blagajnik od leta 1956 do 1958
 Karl Pogorevčnik — blagajnik od leta 1959
 Jože Steharnik — blagajnik od leta 1960 do danes.

Po osvoboditvi (1945—1978)

Nekdanji guštanjski gasilci so takoj po osvoboditvi zopet začeli urejevati svoje vrste. Veselje do društvenega dela je zopet zaživel. Kljub poveljnemu težavam niso obupali. **S pomočjo ljudske oblasti je gasilsko delo začelo dobivati novo obliko.** Marsikaj je manjkalo, kar je okupator uničil, oziroma odpeljal. Toda to jih ni motilo, s trdno voljo, pa tudi z gasilsko trmo, so marsikatero težavo hitro odstranili.

Sekretar krajevnega odbora OF v Guštanj Luka Juh je 24. 6. 1945 sklical prvo gasilsko sejo pod vodstvom Franca Gradišnika. Na tej seji so določili naslednji odbor: Karl Bevc — predsednik, Franc Gradišnik — poveljnik in namestnik predsednika, Viktor Ulc — podpoveljnik, Mirko Tassoto — tajnik, Ivo Vravnik — blagajnik, Blaž Kavc — orodjar, namestnik Ignac Gradišnik, odborniki: Anton Konečnik, Avgust Suler, Franc Gorenšek, Franc Stekl, Gabriel Jovan. Predlog novega odbora so dostavili občini in NM Guštanj. Pooblaščenec pri OF je bil Franc Gradišnik.

Od oblasti so začela prihajati razna navodila in okrožnice o delovanju gasilstva. Okrožnica, ki jo je junija dostavil Okrožni odbor OF Maribor, odsek za notranje zadeve, naroča: Po odloku Ministrstva za notranje zadeve pri narodni vladi Slovenije, bivša gasilska zveza Jugoslavije ne obstaja več.

Okrajni, krajevni in mestni odbori OF morajo postaviti v odsekih za notranje zadeve referente za gasilstvo. Organizirati se mora takoj prostovoljna gasilska enota. Prostovoljno gasilstvo mora zajeti najširše ljudske množice. **Član lahko postane vsak moški ali ženska, ki ni sodeloval za okupatorjem ali domačimi izdajalci in je osebno pošten.** Ljudstvu se naj da možnost čim širšega udeleževanja pri gasilski milici. Referenti morajo skrbeti za to, da se organizirajo bivše gasilske čete, kjer so že obstajale, kjer pa ne, naj

se na novo organizirajo. Poveljnik in njegov namestnik sta odgovorna za strokovno izobrazbo članstva. Kjer je pa poklicna milica, vodi gasilsko milico poveljnik poklicne gasilske milice. Dostaviti je treba tudi najnujnejši seznam orodja, ki ga potrebujejo za uspešno delo. Kolikor je imovina raztresena po drugih krajih, jo je treba takoj zbrati in očuvati. Obnavljati je treba takoj gasilske domove in naprave. **Industrijski obrati si morajo postaviti lastno industrijsko gasilstvo.** Naj tekmujejo med seboj, kdo bo prvi ustanovil svojo gasilsko enoto. Narodna vlada Slovenije je junija 1945 izdala navodila o zaščiti setve. Na koncu tega navodila je zapisano: Težka je odgovornost za ureditev naše prehrane. Storititi moramo vse, da nam sovražnik ne bo uničeval našega žitnega bogastva in nas s tem pahnil v lakoto. Vestno izpolnjevanje navedenih nalog bo samo prispevalo k splošni ljudski blaginji.

Okrožnica okrožnega odbora OF Maribor — odseka za gasilstvo navaja: Po izvršeni reorganizaciji se bo prostovoljno gasilstvo povezovalo in oblikovalo v gasilske zveze federalnih edinic (bivša zajednica), te pa bodo po svojih zastopnikih sčasoma formirale gasilsko zvezo Jugoslavije (bivši savez).

Naziv čete je sedaj: »Prostovoljna gasilska enota.« Treba je takoj popisati imovino bivših gasilskih čet. Vsa imovina prostovoljnega gasilstva pripada pristojnim NOO, ki morajo po svojih referentih takoj pristopiti k obnavljanju gasilskih domov in gasilskih naprav. Poveljevanje je slovensko in začasno po bivšem »Vodniku«. Pridno delajmo in vadimo, v pomoč bližnjemu in naši mladi državi.

Na 67. rednem občnem zboru guštanjskega gasilskega društva dne 15. julija 1945 je bilo navzočih 40 članov. Navzoč pa je bil tudi župan Luka Juh. Ugotavljali so, da člani ne kažejo prevelikega veselja do gasilskega dela. Potrdili so že prej postavljeni odbor kakor tudi sistem alarmiranja. Iz poročila je razvidno, da je v začetku štela četa 22 mož. Inventar pa je bil tak: neuporaben avtomobil, motorna brizgalka »Rosenbauer«, berglovka, dva voza za cevi, strojna lestev, strešna lestev, 740 metrov uporabnih cevi, 24 pasov za kletalce, 12 kom. vrvi, aparat za gašenje s peno, 17 nemških gasilskih uniform ter razno drugo manjše orodje.

Zavzemali so se tudi, da bi jim odstopili bivšo Legnerjevo garažo, ki je bila zgrajena z gasilskim gradbenim materialom.

Proračun za leto 1945/46 je znašal 50.100 dinarjev, popravilo doma pa bi stalo 60.000 dinarjev.

Prometnemu odseku okrajnega odbora OF na Prevaljah so prijavi avtomobil Büssing,

ki je imel še nemško registracijo. To vozilo naj bi nadomestilo avtomobil, ki so ga uničili umikajoči se ustaši. Vozilo pa so kmalu zatem zaplenile oblasti. Župan Alojz Winkler je predlagal, da bi le popravili svoj avtomobil. Nemške čelade naj prebarvajo belo z zvezdo na čelu. Na župana so pritiskali, naj bi jim vrnili sireno, ki jo je odvezel okupator, stole ter razno steklenino. Prvo glavno vajo so izvedli 29. julija 1945.

Prijavili pa so tudi vojno škodo v višini 58.725 dinarjev. Vse enote jugoslovanske armade so dobile nalogo, naj vrnejo orodje, ki so ga vzele gasilskim enotam.

Okrajna gasilska konferenca je bila 28. oktobra 1945 na Prevaljah. Na prvem občnem zboru jeklarniških gasilcev, ki je bil 28. januarja 1946, je bil za načelnika izvoljen Anton Vušnik, za poveljnika pa Albert Plazovnik. Pri naslednji seji so zopet prosili sekretarja Ivana Kokala ter župana Alojza Winklerja, da bi posredovala pri okrožni narodni imovini, naj jim prepiše Legnerjevo garažo in vrne odvezet avtomobil. Preizkusili so hidrante novega guštanjskega vodovoda, kar je dalo zadovoljive uspehe.

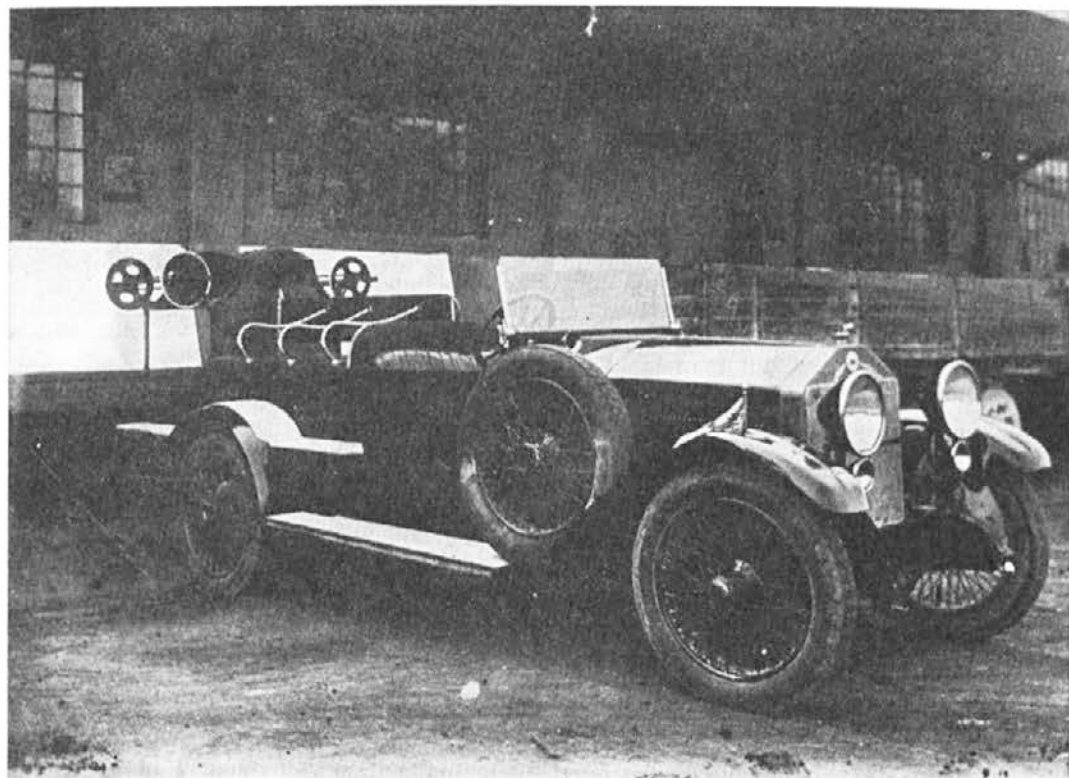
68. občni zbor je bil februarja 1946. V prejšnjem letu ni bilo požara niti elementarnih nesreč. Vaje zaradi slabe udeležbe niso imeli. Bilo pa je predavanje o gasilstvu. Delo čete je v glavnem počivalo. V gasilstvo naj se vključi čim več mladih članov. Četa šteje 64 članov, večinoma starih in onemoglih. Izvoljen je bil naslednji odbor: Karl Bevc — načelnik, Franc Gradišnik — poveljnik, Mirko Tassoto — tajnik in Franc Gorenšek, Ivo Vravnik — blagajnik, za okrajnega delegata določijo Bogomirja Flešnika za podpoveljnika pa Viktorja Ulca.

Za okrajnega gasilskega poveljnika je bil imenovan Ivo Vravnik, zato sta mesto blagajnika prevzela Franjo Mezner in Gabriel Jovan.

Društvo je prosilo jeklarno in KLO Guštanj, naj jim odstopita Legnerjevo garažo, RK Guštanj pa društveno sobo v gasilskem domu.

Premišljevali so kako bi prišli do denarnih sredstev. Ze stara gasilska tradicija je bila prirejati veselice in tombole. Na tomboli v tem letu sta bila glavna dobitka svinja in ovca.

V tem letu, in sicer novembra, je bil že drugi, to je 69. občni zbor. Zal se ga je udeležilo le 25 članov. V tem letu so bili 4 gozdni požari. Pri gasilski vaji na Javorniku se jim je odrgal cilindri pri motoriki, ki je bil že prej počen. Gasilci so pomagali kopati guštanjski vodovod. Župan Alojz Winkler je predlagal, da bi v društvo vstopili vsi gu-

Prvi gasilski avtomobil DE DION POUTON — 1929

Ob priložnosti društvene proslave 75. letnice in sprejema nove društvene zastave ter motorne brizgalne in prisega članov dne 19. julija 1953. Zadnja vrsta od leve: Franc Kamnik, Alojz Vidmar — IPGD, Franc Greiner, Henrik Lasnik, Vinko Božič, Peter Ruprecht, Jože Vidrih — PGD, Jože Miklavc, Ivan Podržavnik, Ivan Pečolar, Jože Videršnik, Jože Kuzma — IPGD, Borko Janez, Ivan Osovnikar — IPGD, Blaž Kave, Ivan Žunko II. Stojijo spredaj: Jaka Vajs, Ivan Verčko, Jože Skof, Ivan Drofelnik, Gino Roncelli PGD, Adolf Šteharik — IPGD, Oto Gradišnik, Alojz Nabernik, Jože Šteharik PGD, Franc Pečnik, Ignac Skitek, Rudolf Serkezi, Jože Poderšnik, Štefan Hojnik, Jože Sotovšek, Leopold Jelen, Edvard Novinšek IPGD, Ivan Žunko I., Rok Vušnik — PGD. Sedijo: Karl Bevc — PGD, Avgust Kuhar — Zel, Franc Gašper — IPGD, Gabrijel Jovan, Mirko Tassotto PGD, Franc Gradišnik — IPGD, Gregor Klančnik, direktor Železarne, Leopold Čič — sindikat, Jože Vidrih I. PGD. Na tleh: Lado Pirtovšek — IPGD, Franc Praprotnik, Franc Verhnjak, Ivan Cifer, Franc Pergovnik, Ivan Zvonar — IPGD.

štanjski posestniki. Tudi on je ta dan pristopil.

Ko so v letu 1947 gasilci že računali na garažo in so tudi z RK že sklenili dogovor o razdelitvi te garaže, jo je vzelo v najem okrajno gospodarsko podjetje. V starem gasilskem domu je tudi RK še obdržal svojo sobo.

70. redni občni zbor je bil januarja 1948.

Okrajni zastopnik je na tem zboru poveljal gasilsko četo kot eno najboljših v okraju.

Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih je sprejela ljudska skupščina LRS 19. maja 1948. leta. Meseca julija se društvo preimenuje v »Prostovoljno gasilsko društvo Guštanj«. Odsek za notranje zadeve Dravograd je to ustanovitev potrdil. Zaradi sprejemanja novih pravil je bila oktobra 1948 sklicana izredna skupščina gasilskega društva. Ugotovili so, da v tem letu v našem kraju ni bilo požara.

Redni občni zbor je imelo društvo februarja 1949. leta. Izredni občni zbor, ki so ga imeli prejšnje jesen naj se šteje za rednega. V društvu je 65 članov. Prekrojiti je treba uniforme, tako da bodo ustrezale predpisom. Za popraviljanje starega in izrabljenega avtomobila je Alojz Šlojč porabil nad 500 ur, za kar so mu priznali enkratno nagrado. Večjih požarov ni bilo, pač pa so bili trije manjši — gozdni. Ravenski gasilci so se udeležili prekopa posmrtnih ostanov komandanta I. koroškega bataljona, Franca Pasterka »Lenarta« in so jih prepeljali aprila 1949 iz Mežice v Avstrijo čez državno mejo na Viču. Junija so pomagali sekati les. Z veliko muko so popravili gasilski avtomobil Steyr iz leta 1902. Ker pa so bili dokumenti med okupacijo uničeni, je moralo šest vodilnih gasilcev ta nakup potrditi, nakar so ga šele registrirali. Ker je pri gasilcih pač vedno primanjkovalo denarja, so z dovoljenjem oblasti izvedli nabiralno akcijo. Zbirali pa so tudi nove člane, katerih letna članarina je tedaj znašala 120 dinarjev. Popisali so tudi gasilsko orodje.

Okrožnice poverjeništvu za notranje zadeve so naročile, naj društva svojega orodja ne uporabljajo za druge namene, ampak samo za gasilstvo. V požarno varnostnem tednu naj organizirajo razstave (gasilska oprema, orod-

je, literatura, izdana po letu 1945, dokumenti, slike, grafiki in drugo). Septembra naj predvajajo propagandni film, prikažejo naj praktične vaje, pregledajo stavbe v trgu in je-karni, na stenčasu naj prikažejo zgodovino guštanjskega gasilstva, razne slike, opis posameznih požarov in podobno. Po šolah naj predvajajo o gozdnih požarih, gasilski taktiki. Na večje posestnike naj vplivajo, da bodo zgradili, oziroma poglobili bazene, ribnike, po možnosti tudi uredili dotok vode v bazene. Ustanoviti so nameravali gasilski pevski zbor. Vse to so delali po posebnem načrtu. V društvu je bilo tedaj 67 članov, od tega 4 članice. Žal še ni bilo naraščanja. Z ustanovitvijo pevskega društva se tukajšnji SKUD ni strinja, češ da to ni njihova zadeva. Raznih gasilskih predavanj v Guštanju naj bi se udeležili tudi gasilci iz Kotelja.

Ministrstvo za notranje zadeve LRS je določilo alarmne znake, ki naj se uporabljajo v primeru požara, da ne bodo enaki onim, ki jih uporabljajo razna podjetja.

V letu 1950 so na vsaki seji razpravljali samo o tem, kako bi prišli do avtomobila, saj je bil stari vedno v popravilu, kako bi zgradili nov dom, potrebovali pa bi tudi novo motorno brizgalno.

Na občnem zboru (72.) so ugotovili, da so bili v prejšnjem letu štirje požari, in sicer: 18. aprila v gozdu nad Prevaljami, isti dan v gozdu nad Dravogradom, 14. maja je gorelo gospodarsko poslopje Srotnek, požar so pogasilci gasilci iz Kotelja, ter 6. novembra pri Blatniku v Dobrihah, kjer se je vžgal avto tvrde Gradiš (niso stopili v akcijo). Za vaje je bilo porabljenih 672, za udarniško delo 412 ur. 8. oktobra 1949 je 15 članov z bakljami sodelovalo na večernem zborovanju v prid slovenske Koroške. Skupno z industrijsko četo pa so tega dne izvedli paradno z orodjem. Ustanovili so pevski zbor, vendar pa se zaradi načelnega stališča gasilske zveze LRS ni mogel razvijati.

Zaradi novega poveljevanja je bil vsak četrtek po končani vaji sestanek s poveljniki in desetarji. Razmišljali so o tem, kako bi pritegnili v gasilske vrste kar največ mladink,

vendar zanje niso imeli uniform. Od zveze so sicer dobili nekaj starih uniform, ki pa so jih mladinke odklonile.

V oktobru so gasilci teden dni pomagali urejati ceste. V tednu tehnike pa so organizirali predavanja z naslovom »Tehnika in gasilstvo«.

Okrajna gasilska zveza Slovenj Gradec je januarja 1951 sporočila, da se morajo vse gasilske enote združiti v eno samo gasilsko društvo, ki ima naslov »Prostovoljno gasilsko društvo Guštanj«. Društvo naj bi imelo tri čete, in sicer PGD, druga bi bila ženska četa, a tretja četa je klarne Guštanj. Vsaka četa naj bi imela svojega blagajnika, poveljnika, podpoveljnika, tajnika in tudi svoj gasilski inventar, za katerega bo odgovarjal orodjar, za inventar vseh čet pa bo odgovarjal društveni gospodar.

Društvo je imelo januarja 1951 svoj 73. redni občni zbor. Za kongres GZ LRS v Ljubljani sta bila določena Mirko Tassoto in Jože Šmid, za skupščino okrajne gasilske zveze v Slovenj Gradcu pa Ivan Cvetko in Avgust Ravlen.

Na tem zboru je poveljnik IZČ — Železarne Guštanj sporočil, da pristopijo k prostovoljni gasilski četi Guštanj, predlagal pa je tudi, da bi s skupnimi močmi zgradili nov gasilski dom, kar so vsi navdušeno pozdravili. Zeleli so tudi, da bi imeli skupna gasilska predavanja. Društvo je tedaj štelo 143 članov — 36 aktivnih, 15 mladincev, 16 članic, 13 zaslužnih in 63 podpornih članov. S pristopom industrijske čete se je število članstva povečalo za 53 članov. Zeleli so, da bi jim železarne odstopila brizgalno, ki jo je nameravala dati Gradisu. Pogajali so se z RK Guštanj, da bi jim izročil stari reševalni avtomobil.

V preteklem letu je bilo 6 požarov, in sicer: nad votlo pečjo — gasili sta obe četi, v občinskem gozdu, nad železniško postajo v Guštanju, v Jugovem gozdu v Dobrihah, na ekonomiji Javornik — sodelovali sta obe četi — ter v kalilnici Železarne Guštanj — sodelovali sta obe četi. Bil je še manjši požar v Lečnikovi ledenici. Niso pa pomagali gasiti požara v Kotljah in Rušah, kamor so jih tudi klicali. Za predavanja in udarniško delo so porabili 401 uro. Zaradi starosti in boleznij je odstopil dolgoletni funkcionar in blagajnik Anton Konečnik. Na njegovo mesto so izvolili Gina Roncelija.

Januarja so izvolili gradbeni odbor za gradnjo novega gasilskega doma: Mirko Tassoto — predsednik, Jože Šmid, Ivan Cvetko, Franc Gašper, Alojz Šlojč, Jakob Vajs in Gino Roncelli. Namesto Karla Beveca je bil naslednji mesec določen v ta odbor Oto Gradišnik. Vendar pa niti v tem pa tudi ne v naslednjem letu z lokalnimi oblastmi niso dosegli sporazuma, zato se je ta odbor razšel. Krajevni ljudski odbor je društvu poslal dopis, da morajo 22. aprila sodelovati pri manevru civilnega značaja. Obe četi redno vadita ne samo pri gasilskem društvu, ampak tudi kot gasilci pri PAZ. Pregradili so skladišče goriva. Vanj se pride iz orodišča. Ministrstvo za notranje zadeve LRS je ukinilo prepoved siren v gasilske namene. Da pa bi se gasilski alarmni znaki ločili od ostalih znakov, ki jih uporablja PLZ, so predpisali: Gasilski alarmni znak v primeru požara traja neprenehoma 3 minute, se ponavlja, je enozvočen brez vsakega nihanja — valovanja zvoka. Uporabljati pa se sme v res nujnih primerih.

Pod nadzorstvom gasilcev so v mesecu juliju pregledali dimnike v Guštanju. Leta 1951 so po društvih začeli zbirati star baker za izdelavo značk dolgoletnim in zaslužnim članom. V mesecu novembru so se sanitetno reševalnega tečaja udeležile tudi članice tukajšnjega društva. Štab OGZ Slovenj Gradec je meseca decembra 1951 povišal v podčastnike Franca Drofelnika, Alojza Nabernika, Marijo Šlojč. Od IPGD Guštanj pa: Franca Gašperja, Leopolda Jelena, Franca Kamnika, Edvarda Novinška, Martina Poderšnika, Jožefa Sotoška in Adolfa Šteharnika.

Okrajni ljudski odbor Dravograd je novembra 1951 izdal odločbo, da dovoljuje ustanovitev in delovanje »Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva« v Železarni Guštanj. V tem letu je bila ustanovljena desetina pionirčkov.

Iz poročila 74. letne skupščine, ki je bila januarja 1952, je razvidno, da v preteklem letu na tem območju ni bilo požara. Vaje so imeli

redno, od julija dalje tudi z desetino pionirjev. Na tekmovanju okrajne gasilske zveze v Slovenj Gradcu so guštanski gasilci dosegli 4. mesto. Meseca februarja je bilo tekmovanje vseh čet v Mežiški dolini. Guštanska četa se je uvrstila za Prevaljami, nakar se je udeležila tekmovanja v Mariboru. Oktobra je četa sodelovala pri skupnih vajah protiletalske zaščite v Guštanju. Dobro so se izkazale predvsem članice. Ekipe se je udeležila tudi manevrske vaje v Kotljah ter okrajne gasilske vaje v Slovenj Gradcu. Tudi v streljanju so se gasilci pomerili med seboj. Prvi nastop na novo ustanovljene pionirske desetine je bil 1. julija v Kotljah. Na tekmovanju v Slovenj Gradcu pa so že dosegli drugo mesto. Sodelovanje z industrijsko gasilsko četo poteka v najlepšem redu. V društvu je bilo 153 članov. Leta 1951 je umrl dolgoletni član in funkcionar Anton Konečnik.

Ustanovili so pevski odsek. Skupaj z IPGD so imeli predavanja. Predstavniki Železarnice Guštanj, gasilske čete Guštanj in KLO Guštanj so se sporazumeli, da bodo zgradili skupni gasilski dom.

Revizijska komisija Sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo vlade LRS je odobrila gradbeni program za gasilski dom v Guštanju. Urediti pa morajo še razmerje udeležbe med železarno in KLO Guštanj, ki bo objekt tudi uporabljal.

Pri Mihi Juraku so oktobra 1952 pogoreli stanovanjska hiša, gospodarsko poslopje in pridelki. Manjši požar je bil v Plešivčnikovem gozdu meseca junija, nadalje gozdni požar meseca julija na Smrkovcu.

Ravenski gasilci so sodelovali na partizanskem srečanju v Mežici 1. do 3. maja 1953.

Požar je 30. aprila 1953 uničil več kot 60 odstotkov hleva pri Šrotneku. Gasilec PGD Kotlje, Ravne in ind. gas. d. železarnice Ravne.

OLO Slovenj Gradec je maja 1953 izdal odločbo, da sme društvo na svojem območju zbirati prostovoljne prispevke za nakup manjkajočega orodja. Ravenčani so kupili v Zalcu novo motorno brizgalno, sicer samo 600 litrsko namesto 800 litrsko. Ima B sesalne cevi in C izlivke. Železarskemu društvu pa so vrnili sposojeno brizgalno. V res že nujno popravilo so poslali staro brizgalno. V pripravljajni odbor za proslavo 75-letnice društva so izvolili v odbor: Karla Bevca za predsednika, Jožeta Smida, Ivana Zunka, Gabrijela Jovana, Viktorja Ulca, Jožeta Škofa, Miroslava Tassoto, Marijo Šlojč in Jakoba Vajsa.

Sektorskega tekmovanja v Slovenj Gradcu so se maja 1953 udeležili prvaki sledečih društev: PGD Ravne, Dravograd, Stari trg, Legen. Na tem tekmovanju so ravenski gasilci zasedli prvo mesto.

Ljudski odbor mestne občine Ravne jim je sporočil, da bo kupil novo zastavo ter jim jo izročil ob 75-letnici (predsednik Ivan Kokal), kar so gasilci z veseljem sprejeli. Da bi pa prišli do denarnih sredstev, nameravajo prodajati zlate in srebrne žebeljčke.

Spominske dni so gasilci praznovali v tednu od 12. do 19. julija 1953. Z lepim delovnim programom. Vse prebivalstvo je navdušil skupni nastop gasilskih enot Mežiške doline na mokri vaji velikega obsega.

Za požarni objekt so izbrali gospodarsko poslopje državnega posestva Javornik, ki so ga napadli od vseh strani, ostale stavbe pa so branili. V akciji je bilo deset agregatov s 3000 m cevi.

Pri vaji je sodelovalo 150 gasilcev in videli smo udarnost, ki dokazuje, da je naše gasilstvo sposobno braniti narodno premoženje. Če povemo še to, da je od odhoda industrijske čete iz doma v železarni pa do brizganja vode z njenega sektorja, vzhodno od Javornika, trajalo samo 16 minut, potem lahko ocenimo, da je naše gasilstvo vsestransko pripravljeno. Po vsem videzu in po izjavi funkcionarjev okrajne gasilske zveze je vaja na tako težavnem terenu odlično uspela. Pokazalo se je, da je gasilstvo mežiškega sektorja sposobno omejiti tudi velike požare, in to z naglim nastopom. V naslednjih dneh so gasilci priredili igro (komedijo Charletova teta), koncert in predavanje. Za zaključek tedna je bila gasilska povorka in baklada, v nedeljo pa zaključni nastop z mokro vajo na trgu in z razvitjem prapora. Prisostvoval je tudi poveljnik gasilstva LR Slovenije Miran Špicar. Ob 75. letnici je bilo 70 članov, med njimi 16 članic, 10 mladincev in 18 pionirčkov. Društvo je bilo

na tekmovanju proglašeno za okrajnega prvaka. Ob 75-letnici je imelo PGD Ravne naslednji upravni in nadzorni odbor: Mirko Tassoto — predsednik, Jože Šmid — poveljnik, Gabrijel Jovan — podpoveljnik, Jakob Vajs — tajnik, Gino Ronceli — blagajnik, Jože Škof — adjutant, Alojz Šlojč — orodjar, Ivan Žunko I — prosvetar, Alojz Nabernik in Franc Drolfelnik — desetar, Karl Bevc — predsednik nadzornega odbora, Jože Zmaver, Oto Gradišnik in Viktor Ulc — člani. Ob tej obletnici so bile razdeljene tudi spomenice za dolgoletno službovanje. Spomenice so prejeli: Bogomir Plešnik (30), Mirko Tassotto (30), Karl Bevc (25), Viktor Ulc (25), Blaž Kavc (25), Jože Šteharik (15), Oto Gradišnik (15), Franjo Anže (40), Aleš Skutnik (50), Ivan Zmaver (50), Anton Čadež (50), Filip Lečnik (30).

MOLO Ravne je dal popraviti streho gasilskega doma, ki je bila v že zelo slabem stanju.

Izpit izprašanega gasilca so januarja 1954 opravili: Jože Vidrih, Peter Ruprecht, Franc Grajner, Ivan Žunko I. in II. Vinko Božič.

Iz poročila 76. rednega občnega zbora je razvidno (31. 1. 1954), da je razen požara pri Šrotneku, ki je bil že omenjen, gorela še baraka, ki pa je niso mogli več rešiti, ampak so branili samo sosednje stavbe. Ob proslavi so gasilci opravili 682 prostovoljnih ur. Zamrlo pa je delo pevcev, ki so se nato razšli.

K društvu je pristopilo nekaj mladincev, članstvo pa so razdelili v desetine. Vsekakor pa bi zopet radi poživilo pionirsko desetino. Železarna Ravne je gasilskemu društvu za njihov stari Steyr dodelila štiri cilindrski avtomobilski motor Ford.

Reka Suha je 4. junija 1954 prestopila bregove ter poplavila Gradisovo naselje. Tukajšnji gasilci so skupaj z gasilci Gradisa dva dni pomagali pri izpraznjevanju zalite kleti.

Zelja po zgraditvi skupnega doma je postala zopet tako močna, da so na izredni seji meseca julija 1954 ponovno sestavili gradbeni odbor. MOLO jim je odobril kredit 1.500.000 dinarjev. Ker prvotni idejni načrt namenjen za skupni gasilski dom, ni več ustrezal so zahtevali novega. Sklican je bil sestanek zaradi lokacije predstavnikov LO IPGD in PGD Ravne.

Po dolgem premišljevanju so sklenili, da zgradijo četi skupen gasilski dom. Zedinili so se nekako tako, da bi gradili tam, kjer stoji sedaj Izobraževalni center. Določili so tudi, kakšne prostore bodo gradili in kako jih bodo uporabljali. Na naslednjem sestanku, kjer je bil navzoč tudi direktor Klančnik so postavili nov gradbeni odbor.

Meseca decembra so kupili v Rogatcu rabljen avtomobil Chevrolet. V zimskih mesecih 1954/55 so imeli predavanja za mladince obeh društev. Na 77. občnem zboru januarja 1955 so ugotavljali, da so v prejšnjih letih mnogo premalo storili, da bi vključili v gasilstvo več mladine. Sicer se je to stanje nekoliko izboljšalo, ko so postavili za desetarja Ivana Zunka II.

Predsednik Ivan Žunko je gasilce pozval, naj se v čim večjem številu udeležujejo gradnje novega gasilskega doma.

Dolgoletnega aktivnega člana, predsednika, predsednika nadzornega odbora PGD Ravne in podpredsednika Okrajne gasilske zveze Slovenj Gradec — brivskega mojstra Mirka Tassotta — so 19. januarja 1955 z vsemi gasilskimi častmi pospremili k poslednjemu počitku.

Kupili so si 10 paradnih oblek. Stare črne delovne obleke pa so predelali za pionirje.

Razpravljali so, zakaj se gasilsko društvo Ravne in IPGD ne združita, če pa gradita skupen dom. PGD Ravne se s to združitvijo ni strinjalo, sklicujoč se na dolgoletno tradicijo. Na drugi strani pa je bila IPGD boljše opremljena. Tudi Okrajna gasilska zveza se ni strinjala z združitvijo.

Do združitve ni prišlo.

Avgusta 1955 je izbruhnil požar v čistilnici jeklo litine v Železarni Ravne. Za uspešno gašenje tega požara se je Železarna Ravne PGD Ravne posebej zahvalila. Žal pa motorna brizgalna Rokovica ni delala tako, kakor bi bilo potrebno. Imela je pre slab pritisk.

Strelna je avgusta 1955 povzročila požar pri Milanu Pandelu na Tolstem vrhu. Pogorel je hlev s senom ter orodjem. Gasilci cevi niso razvili, ker je požar že prej uničil poslopje.

Dne 9. avgusta 1955 je bil na Ravnah na Koroškem izvoljen iniciativni odbor Občinske gasilske zveze Ravne na Koroškem, ki je vodil posle do občnega zbora in izvolitve rednega upravnega odbora. Delo, namen in naloge Občinske gasilske zveze so določili z enotnimi pravili za gasilstvo Slovenije. Okrajno gasilsko zvezo Slovenj Gradec so ukinili. Ustanovili pa so novo okrajno gasilsko zvezo v Mariboru.

Svoj 78. letni občni zbor je imelo društvo 29. januarja 1956. leta.

Tedaj je šlo društvo 69 članov (35 članov, 10 mladincev, 12 članic, 12 rezervnih članov). V prejšnjem letu je umrl tudi Ivan Zmaver. Občni zbor Občinske gasilske zveze je bil 19. februarja 1956.

Narasla voda je 2. in 3. junija 1956 ogrožala stanovanjsko hišo, mlin, hlev in lesen pri-

30. občni zbor PGD Ravne na Koroškem 22. XII. 1957

80. občni zbor PGD Ravne na Koroškem dne 22. 12. 1957. Od leve: Hinko Lasnik, Anton Čuk, Peter Ruprecht, Cilka Kefer, Ivan Žunko I. — predsednik, Ludvik Pavlin — kom. LM, Ivan Korkalj — predsednik občine, Jože Škof, Ivan Žunko II., Viktor Ulc, — II. vrsta: Jovan Gabrijel, Jakob Vajs, Jože Šteharik, Alojz Šlojč, Karl Pogorevčnik, Jaka Kovačec, Jože Smid.

Slavna seja ob otvoritvi skupnega gasilskega doma na Ravnah dne 17. 9. 1961 v Domu železarjev. Od leve: Franc Gradišnik — predsednik IGD Zelezarne Ravne, Ivan Žunko I. — predsednik OGZ — in predsednik PGD Ravne in predsednik okrajne gasilske zveze Maribor Anton Pšeničnik

zidek pri Oražmu pri stanovanjskem posloplju Franca Hudrapa je zdrknil plaz do hiše, podri škarpno, voda pa je vdrla v stanovanje.

Nekdanjega predsednika in častnega člana gasilskega društva Ravne dr. Boštjanu Ekar-ta so 22. julija 1956 z največjimi častmi pokopali. Bil je to največji pogrebni spreved.

Nov gasilski dom, ki so ga skupaj gradili, je vidno raste, tako da je imel že opremljeno predavalnico ter pisarno v čelnem posloplju, v katerem so bili: dvoje družinskih stanovanj, namenjenih za gasilce, ter prostori za poklicne gasilce in reševalce. Ker pa je bil investitor gradnje Zelezarna Ravne in so se pokazale druge potrebe, je gasilstvo že dograjene prostore prepustilo železarni, gasilcem pa je ostala le pisarna in predavalnica, ki jo je pozneje zasedel Izobraževalni center. Še nedograjeno orodišče je prevzela MIS.

Koordinacijski odbor za gradnjo gasilskega doma so razpustili.

Ravenski gasilci so imeli 79. letni občni zbor januarja 1957. Pri reševanju državnega in privatnega premoženja so opravili gasilci več kot 400 ur prostovoljnega dela. Včlanjenih je bilo 27 članov, 7 članic, 18 mladincev, 11 pionirjev ter 15 rezervnih ter 1 častni član.

Pri kino predstavah so bili vedno navzoči kot dežurni naši gasilci. Vključiti so hoteli v svoje vrste tudi Gradisove gasilce, vendar jim to ni uspelo.

Na dan samega občnega zbora je izbruhnil požar v študijski knjižnici na Ravnah. Ob tej priložnosti je nastalo vprašanje bazena za vodo.

Zaradi gradnje novega gasilskega doma so se sestali zastopniki Zelezarne Ravne — sekretar Franc Fale in IPGD Jože Horjak, nadalje člani upravnega odbora PGD pod vodstvom predsednika Ivana Žunka I. Navzoči so bili še Ludvik Pavlin, Ivan Kokal in Alojz Skrvlovnik. Po dolgotrajnem razgovorjanju so sklenili: Vsi navzoči se strinjajo z gradnjo skupnega gasilskega doma. Projekti naj se izdelajo do meseca aprila naslednjega leta. Dom pa mora biti do jeseni pod streho. Na občnem zboru (80.), ki je bil dne 22. decembra 1957, so v gradbeni odbor izvolili Ivana Žunka I., Ludvika Kokala ter Jožeta Šmida.

Z velikim veseljem in z napornim delom se je gasilec posrečilo usposobiti dva tovorna avtomobila, Chevrolet in Mercedes. Večjih požarov na njihovem področju ni bilo. Sodelovali so pri gašenju gozdnega požara na Brdinjah pri Kotljah ter pri gašenju požara pri Fari na Prevaljah.

Predsednik Ivan Žunko I. je meseca maja 1958 odstopil, do naslednjega občnega zbora je njegovo funkcijo prevzel podpredsednik Karl Pogorevčnik.

Ze mnogo pred proslavo 83. obletnice obstoja društva so se gasilci nanjo pripravljali. Brez nabiralne akcije seveda ni šlo. Na dan proslave, to je 14. septembra 1958, so imeli lepo okrašeno okolico doma ter tudi notranjost. Saj se je vsa slovesnost odvijala okoli doma. Sprejem gostov, slavna seja, odhod gasilcev na slavna mesta, pripenjanje trakov (Zelezarna Ravne, OLO Ravne, OGZ Ravne, Občinski sindikalni svet Ravne, stanovanjska skupnost Ravne), razdelitev priznanj in diplom, govori. Vse to je pripomoglo, da je bila slavnost dostojno izvedena.

Gradbeni odbor za gradnjo skupnega gasilskega doma je imel v tem letu več sej. V mesecu oktobru je predsednik pri komisiji za revizijo projektov pri OLO Maribor zagovarjal idejni projekt, ki je bil z malenkostnimi spremembami tudi odobren. Dostaviti so morali utemeljitev gradnje in rajonsko karto. Vse želje glede prostorov v novem domu so pred-

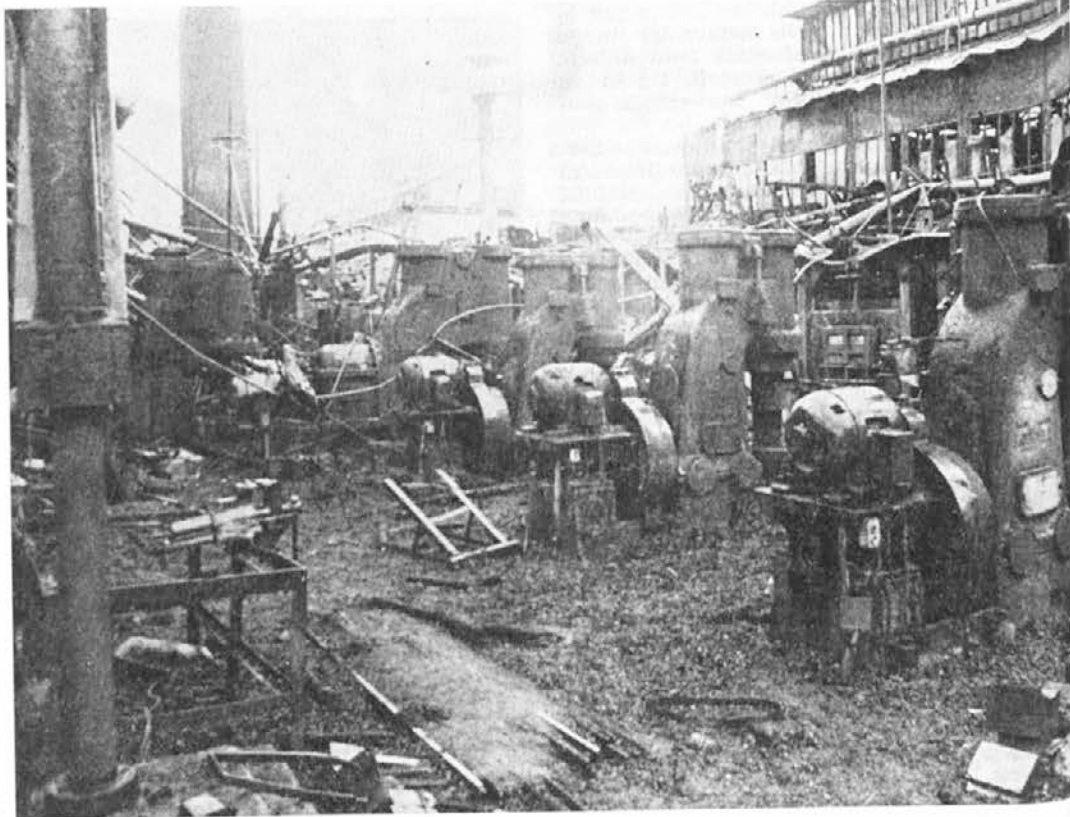
ložili Projektivnemu biroju. Iz okrajnega gasilskega sklada jim je bil dodeljen prispevek v višini 500.000 dinarjev. Pri Kovini Prevalje so takoj naročili opeko. Začeli pa so tudi nabiralno akcijo za les.

Vedno in povsod pa se pojavi vprašanje prevoznega sredstva — gasilski avtomobil. Imajo sicer dva stara, pokvarjena avtomobila, pa kaj jim pomaga, če se v primeru potrebe ne morejo odpeljati na pogorišče. Včasih so se vozili s konji, danes v atomski dobi pa bi morali z vsem svojim orodjem in z vsem izvežbanim moštvo hoditi peš. Kljub temu so v preteklem letu opravili pri skupnih vajah, akcijah in podobno 3449 prostovoljnih ur. Pri požaru, ki je izbruhnil decembra 1958 na Trgu na Ravnah (Bevc — Erat) so s požrtvovalnim delom in budnostjo obvarovali mesto ter preprečili več deset milijonsko škodo. Odnosi med obema društvoma (PGD — IPGD) so iz leta v leto boljši. Pri društvu je včlanjenih 46 aktivnih članov, 5 članic, 13 rezervnih, 1 zaslužni, 16 mladincev ter 12 pionirjev. Predsedniško mesto je ponovno prevzel Ivan Žunko I.

Med PGD Ravne in IPGD Ravne so sklenili najemno pogodbo za prostore v gasilskem domu. Ta pogodba je sklenjena za tako dolgo, dokler se na Ravnah na Koroškem ne bo zgradil in komisijsko prevzel v uporabo nov gasilski dom, ki je v gradnji. Ker društvo nima svojega prevoznega sredstva, so se IPGD dogovorili, da jim posodijo svoj avtomobil za vaje.

Društvo je meseca decembra kupilo nov avtomobil brez karoserije, ki so jo naslednje leto izdelali v Senti Petru pri Novi Gorici. Tovorni avtomobil so razstavili, dele pa prodali.

Predsednik Ivan Žunko I. je poročal, da je polemika v zvezi z gradnjo gasilskega doma zaključena. Na Ravnah gradijo nov gasilski dom za vse tukajšnje gasilstvo. To je velik prispevek delovnega kolektiva naše železarne gasilstvu, saj je bila ona investitor te zgradbe. Stare niso več popravljali. Po prizadevanju mladinskega referenta Ivana Žunka II. jim je uspelo pridobiti zopet 18 mladincev. Mladince, ki so dopolnili 16. leto, so vključili k članom. V preteklem letu sta bila na raven-skem območju dva požara in en gozdni, ki ga je povzročila lokomotiva, drugi pa je bil pri Čičmanu. Sodelovali so še pri treh drugih požarih, in sicer: dvakrat v Zelezarni Ravne ter pri požaru pri Avlu-rajon Prevalje, medtem, ko na Najbrževem pri požaru niso sodelovali, ker niso imeli prevoznega sredstva. Udeležili so se tudi reševanja Gradisovega naselja, kjer je grozila poplava.

Požar v stari valjarni in kovačnici leta 1969

Karl Bevc — pristopil k PGD Guštanj 6. 11. 1927. Predsednik in poveljnik od 1937 do 1941. Prvi predsednik po vojni 1945 do 1947. Sedaj je častni predsednik in najstarejši član gasilskega društva (preko 50 let).

Avtoobnova Šempeter pri Novi Gorici je obvestila gasilsko društvo, da je gasilski avtomobil TAM Pi izdelan ter da ga morajo marca 1960 prevzeti. S tem se je tukajšnjim gasilcem uresničila dolgoletna želja.

Gasilci so 24. julija 1960 priredili veliko tombolo. Glavni dobiček je bil osebni avto Fiat 600.

Zelezarna Ravne se je društvu v mesecu avgustu pismeno zahvalila za sodelovanje pri gradnji gasilskega doma. Organizirali so tombolo ter zbirali les, s tem pa so pomagali kriti manjkajoča sredstva.

Hotuljski gasilci so zaprosili ravenske gasilce, da bi jim odstopili svoj stari dom, ker nameravajo zgraditi novega. Prošnjo so jim odobrili, vendar naj dom sami podrejo, prostor pa očistijo.

Predsednik je na 83. občnem zboru januarja 1961 poročal, da so mnogo truda vložili, da so dobili nov avtomobil, še več pa so si prizadevali, da bi kar največ prispevali pri gradnji doma. Z zgraditvijo in naselitvijo stolpnice v Čečovju je nastal nov problem. Kako v primeru požara brez opreme (lestve) reševati ljudi s 30 metrske višine? Prav tako je na Čečovju problem vode. Hidranti so brez pritiska, bazenov za črpanje vode pa ni. V preteklem letu so opravili 4468 ur, največ za spravljanje lesa ter organiziranje tombole. Na njihovem območju je gorelo enkrat, vendar niso mogli mnogo rešiti, ker je gorelo na kmetiji, kamor niso mogli z avtomobilom, pa tudi vodne razmere so bile slabe. Izven svojega rajona so pomagali trikrat.

Otvoritev novega skupnega gasilskega doma

Ze zgodaj spomladi 1951 so se zbrali člani obeh gasilskih društev, da bi dostojno proslavili to svojo veliko prireditve. Postavili so pripravljalni odbor. Za predsednika so določili Franca Gradišnika, člani pa so bili: Jože Horjak, Franc Gašer, Adolf Steharnik, Račo Wutej, Jože Kert, Vlado Vališar, Ivan Žunko I, Ivan Žunko II, Karl Pogorevčnik, Jakob Vajs, Jože Smid, Alojz Slojč, Henrik Lasnik.

S tem so se začele priprave za odprtje gasilskega doma. **Odprli naj bi ga 22. 7. 1961.** Vendar dela do omenjenega dne niso bila končana, zato so dan otvoritve predstavili na 17. septembra 1961.

Za otvoritev doma gasilcev na Ravnah na Koroškem so se gasilci zelo potrudili ter pridno pomagali pri zadnjih pripravah.

V soboto, 16. septembra, je bila slavnostna akademija v Titovem domu. Podelili so značke za dolgoletno službovanje v prostovoljnem gasilstvu. Značke je podelil predsednik Občinske gasilske zveze Ivan Žunko I. Prejeli so jih: Viktor Ule, Alojz Slojč, Jože Steharnik, Anton Čuk, Jakob Logar, Alojz Naberinik, Gino Roncelli in Jakob Vajs.

Okrajni poveljnik Milan Klemenčič se je v svojem govoru spomnil 20-letnice vstaje slovenskega naroda in hitrega napredka slovenskega gasilstva po osvoboditvi. **Da so dobile Ravne na Koroškem najlepši dom v Sloveniji, gre zasluga predvsem Zelezarni Ravne.** Nato je razdelil gasilska priznanja I. II. in III. stopnje: Mirko Meznerju, Alojzu Slojču, Francu Drofelniku, Otonu Gradišniku, Henriku Lasniku, Alojzu Klančniku, Jožefu Steharniku.

Med govorom predsednika pripravljalnega odbora Franca Gradišnika so nad domom krožila letala Aerokluba Slovenj Gradec.

Sledili so pozdravi raznih zastopnikov. Predsednik okrajne gasilske zveze Maribor — Anton Pšeničnik je ob koncu svojega govora povedal: »Dom naj bo shajališče onih, ki so si zadali nalogo, da pomagajo sočloveku, kadar je v nesreči.«

Direktor Zelezarne Ravne Gregor Klančnik pa je govoril o velikih prizadevanjih za izgradnjo in modernizacijo Zelezarne Ravne za dvig življenjske ravni in o velikih žrtvah železarjev. V težavah se organizacije krepijo in novi dom, ki pred petimi leti ne bi bil takšen, kakršen je, naj bo pripomoček k temu, da bo gasilstvo zmoglo vedno težavnejše naloge, ki jih bo zahtevala od njega prihodnost. Nato je v imenu investitorja izročil ključce doma predsedniku Industrijskega gasilskega društva Zelezarne Ravne Francu Gradišniku. Gasilci in ostalo občinstvo so si ogledali sodobne in lepo urejene prostore.

Povorka, ki se je formirala pred domom, je nato odkorakala po mestnih ulicah na Čečovje, kjer je bil mimohod. Parado je vodil namestnik okrajnega poveljnika Alojz Murko, prevzel pa jo je okrajni poveljnik Milan Klemenčič s štabom in delegacijami. Tega mimohoda se je udeležilo 264 gasilcev, na koncu povorke pa je bilo 13 orodnih gasilskih avtomobilov in avtocistern. Popoldne so bili nastopi domačih gasilskih enot in oddelka Maribor — mesto. Sodelovala je godba.

Za akademijo ob otvoritvi doma gasilcev je Marija Hriberšek spesnila Balado o jesenski noči.

Člani društva pa so z večjim veseljem nadaljevali z delom. Vadili so in tekmovali. V podčastniško šolo so poslali Ivana Pepevnika in Jožeta Klemena. Pripravljati pa so se tudi začeli za naslednji občni zbor 84., ki je bil januarja 1962.

Društvo je v prejšnjem letu opravilo 42 vaj. Od teh je bilo 31 šolskih ter 11 mokrih. Na tem območju v preteklem letu ni bilo požarov, pač pa so gasilci sodelovali pri gašenju dveh požarov v Kotljah.

Ob koncu občnega zbora je zastopnik Občinske gasilske zveze razdelil značke za dolgoletno delo. Dobili so jih: Ivan Žunko I, Jože Smid, Ignac Gradišnik, Franc Drofelnik in Mirko Mezner.

Na Ravnah je bil tečaj za izprašane pionirje — gasilce. Tega tečaja se je udeležilo 15 kandidatov. Vsi so ob koncu tudi opravili izpit.

Ob občinskem prazniku je bila na Ravnah velika gasilska parada.

V požarnovarnostnem tednu so izvedli manevrske vaje na Čečovju s črpanjem vode iz reke Suhe, kar je zelo dobro uspelo. Predsednik in podpredsednik sta predavala v šoli o začetnih požarih in preventivi. Šolski mladini pa so tudi razkazali gasilske prostore.

Meseca januarja 1963 je bil tridnevni tečaj za šoferje tiziranega avtomobila. Jože Klemen pa se je udeležil strojniškega tečaja, ki ga je priredila OGZ Ravne. Na društvenem 85. občnem zboru PGD Ravne, ki je bil januarja 1963, ni bilo volitev, ampak je ostal stari odbor. Za gasilce je to leto pomembno zaradi kongresa. Ze celo leto so se nanj pripravljali. Društvo se je udeležilo vseh proslav v občinskem merilu, sodelovali so na občinskem kakor tudi na okrajnem prvenstvu. V preteklem letu so imeli na svojem požarnem rajonu dva gozdna požara in začetni požar v baraki Gradisovega naselja. Sodelovali pa so

Tassotto Miroslav — pristopil k PGD Guštanj 10. 12. 1924. Tajnik je bil od 1937 do 1940. Prvi povojni tajnik od 1945 do 1949. Predsednik od 1950 do 1953.

tudi pri gašenju gozdnega požara v Kotljah in v Žerjavu. Skupno je pri teh akcijah sodelovalo 44 članov. Med letom pa so imeli tudi 33 vaj, kjer je sodelovalo 387 članov. V zimskem času so izvedli štiri predavanja za vzgojo članov, razen tega pa tudi tečaj za pionirje. Vključilo se je premalo mladine, ki se rajši pridružuje športnemu društvu, kakor pa bi se ukvarjala z gasilstvom. Kljub temu je imela mladina v preteklem letu 30 vaj. Razveseljivo je, da je vključenih kar 15 pionirjev, ki so opravili tečaj za izprašane pionirje ter tekmovali v občinskem merilu. V preteklem letu so opremili orodni voz z vgrajeno črpalko.

Ob preselitvi v novi dom (medtem so starega že porušili) so popisali nerabni, oziroma stari inventar. Razen tega so nekaj odstopili tudi na novo formiranemu gasilskemu društvu v Jamnici. Za dolgoletno službovanje in priznanje je prejel značko Fran Grajner, pionirjem pa so izročili priznanja za izprašane gasilce — pionirje.

Motorni brizgalni so morali stalno popravljati, celo izposojevati so si hoteli v Kotljah in v Zelezarni. Končno so se odločili, da bodo kupili novo, in sicer znamke »Sora«.

Na 86. občnem zboru marca 1964 se je predsednik zahvalil članom, ki so pripomogli, da so postali okrajni prvaki. Poleg nove brizgalne so kupili tudi dve kljukasti lestvi. Skupaj z organi LM opravljajo požarnovarnostne preglede. Značke za dolgoletno službovanje v gasilskem društvu so prijeli: Franjo Anže, Jožef Škof, Karl Pogorevčnik, Ivan II., Jože Klemen, Ignac Gruber, Alojz Trup.

V preteklem letu so bili štirje požari. Najhujši je bil požar pri Hudrapu, ki je nastal ob eksploziji bencinskih hlapov. Kljub hitri intervenciji so bili zaradi slabih motornih brizgaln skoraj brez moči. Saj so ob tej priliki odpovedale kar tri motorne brizgalne. Brez vode pa je bila njihova akcija neuspešna, zaradi česar so morali prenesti mnogo neumestne in neupravičene kritike, saj niso sami krivi, če nimajo primerne orodja za delo.

Dva požara sta bila dimniška in nista povzročila večje škode. Četrty pa je bil gozdni, ki pa se tudi ni razmahnil, saj je bil kmalu pogašen. Članstvo je v preteklem letu opravilo 15.564 prostovoljnih ur. Dolgoletni in agil-

Franc Gradišnik — pristopil k PGD Guštanj 1. 3. 1929. Takoj po svobodi ga je OF Guštanj določila, da zopet organizira gasilstvo. Gradišnik je prevzel funkcijo poveljnika, ki jo je obdržal do leta 1951. Od 18. 10. 1951 do 22. 1. 1967 je predsednik IPGD — Železarna Ravne. Od tedaj naprej pa je častni predsednik tega društva

ni poveljnik se je na tem zboru iz zdravstvenih razlogov umaknil.

Na zahtevo OGZ Ravne so izdelali podoben delovni načrt. Predvideli so tako orodje: terensko vozilo, motorno žago, motorno brizgalno s celotnim priborom, Tomosovo brizgalno, povečanje gasilske orodjarne oziroma garaže.

Skupščina občine Ravne na Koroškem je sklicala posvet zaradi plana varstva gozdov in gašenja gozdnih požarov.

V požarnovarnostnem tednu junija 1964 je občinska gasilska zveza pregledala društveno delo. Na občinskem tekmovanju je PGD Ravne doseglo prvo mesto.

Jugoslovanska gasilska zveza je svojo stoletnico praznovala v Varaždinu, ker je bilo tam ustanovljeno prvo gasilsko društvo. Za to priložnost je bila izdana slavnostna številka Gasilskega vestnika. Proslave in tekmovanja v Varaždinu se je udeležila tudi deseterina ravnenskega društva. Na tej proslavi je nastopilo okoli 3000 gasilcev iz cele Jugoslavije.

V požarnovarnostnem tednu so izvedli manevrsko vajo v verigah z napadom na Javornik, z odvzemom vode iz Suhe pri Titovem domu. Pri tej vaji sta sodelovali še IGP železarna in GP Prevalje.

Ob 29. novembru 1964 je društvo prevzelo dve Rosenbauerjevi motorni brizgalni.

Na 87. občnem zboru, januarja 1965 so sprejeli gasilski statut.

Na 89. letnem občnem zboru, ki je bil februarja 1967, je komandir poročal, da je bil v preteklem letu samo en požar na njihovem požarnem območju. Trije pa so bili drugod. Pri gašenju teh požarov je sodelovalo vedno približno 12 gasilcev. Člani so imeli 20 vaj, mladinci 75, pionirji pa 18. Člani so se udeležili občinskega tekmovanja, dosegli so peto mesto.

Mladinci so dosegli na občinskem tekmovanju I. mesto. Na medobčinskem in na republiškem tekmovanju so dosegli I. oziroma II. mesto. S tem dosežkom so se uvrstili na med-

narodno tekmovanje, ki je bilo v Karlovcu. Tam so dosegli VI. mesto. Pionirji pa so se na občinskem tekmovanju uvrstili na II. mesto.

Med letom so obiskovali tečaj ter opravili izpite za gasilskega častnika štirje člani. Za dolgoletno službovanje so prejeli značke: Gabrijel Jovan in Oto Gradišnik (30), Hinko Lasknik in Jože Vidrih (20), Jakob Kovačec in Miha Lesnik ter Bernard Zver (10).

Pripravljalni odbor za 90. obletnico so sestavljali Ivan Zunko I. in II., Ivan Pepevnik, Jakob Vajs, Alojz Klančnik, Jože Štcharnik, Anton Kokol, Jože Klemen.

Teden požarne varnosti na Ravnah

V vsej Sloveniji so gasilci praznovali zadnji teden v oktobru teden požarne varnosti. OGZ Ravne je ta teden prestavila za en mesec nazaj, tako da so praznovali od 25. septembra do 2. oktobra. Prestavili pa so ga zato, ker je 25. septembra praznovalo GD Črna svojo 80-letnico delovanja! Priredili so častniški tečaj, ki so ga obiskovali vsi vodilni funkcionarji.

Po vseh društvih so priredili ogleda orodišč in gasilskih domov za občinstvo in šolsko mladino. Imeli so veliko propagandno vajo s sodelovanjem vseh gasilskih društev Mežiške doline in z uporabo najmodernejših (novih) gasilskih brizgaln. Pri vseh šolah je bilo razpisano nagradno tekmovanje za učence višjih razredov za najboljšo nalogo o gasilstvu in preventivi v gospodinjstvu. Razpisana pa je bila tudi nagrada za društvo, ki je v tem tednu pripravilo najboljšo razstavo ali izložbo. V dneh od 26. do 30. 9. so bile tudi nenačrtovane vaje pri vseh društvih, tako da so dobili točen pregled udarnosti in pripravljivosti vsakega posameznega društva. Na propagandni vaji na Ravnah je sodelovalo z novimi motornimi brizgalnimi Rosenbauer-avtomatic pet društev, in to: Ravne železarna, Ravne — mesto, Prevalje, Mežica in Črna. Železarniški gasilci pa so prikazali še reševanje z višin, gašenje z ročnimi gasilskimi aparati vseh vrst in prehod človeka, oblečenega v negorljivo obleko, skozi plamen. Sodelovala je tudi ravnenska godba na pihala.

Vaja je zelo dobro uspela in si jo je ogledalo nad tisoč Ravenčanov. Pri nagradnem tekmovanju za najboljšo nalogo o gasilstvu je sodelovalo 23 višjih razredov osnovnih šol. Prvo nagrado je dobila učenka 7. a razreda osnovne šole Prežihovega Voranca na Ravnah Marjeta Matvoz.

Iz vsega tega lahko razberemo, da je pomen tedna varnosti potreben. Gasilci se držijo starega in preizkušena pravila, »da je treba ogenj gasiti prej, preden se je vnel.«

Naslednji, to je 90. letni občni zbor, je bil decembra 1967. leta. Mladini bi radi priskrbeli nove uniforme. Imeli bi več volje in veselja do dela. Imeli so močno pionirsko enoto. V tem letu so tekmovali s tremi desetlinami. Tudi mladina kaže lep napredek.

V tem letu so bili trije gozdni požari. Posredovanje gasilcev je bilo uspešno. Pri gašenju požarov je sodelovalo 41 članov.

Člani so imeli 18 vaj, mladinci 34, pionirji pa 19.

Člani so tekmovali na občinskem tekmovanju ter dosegli 3. mesto. Mladinci pa so bili na občinskem kakor tudi na medobčinskem tekmovanju prvi. Prva desetina pionirjev je doma dosegla drugo, na medobčinskem tekmovanju pa prvo mesto.

Gasilsko društvo Ravne je 18. 4. 1968 prevzelo nov gasilski avtomobil Zastava 620 B — gasilec od Karoscrista Maribor.

90. obletnico obstoja društva so praznovali skupaj s proslavo 720. obletnice Ravne v oktobru 1968. Ob tej priložnosti je bila na Ravnah gasilska parada.

Društvo je prejelo visoko odlikovanje, ki ga je podelil načelnik štaba GZ Slovenije Milan Vrhovec.

Kako so se gasilci pripravljali na svoj jubilej, pove samo to, da so na gasilskem tekmovanju v občini tekmovali s štirimi enotami, člani, mladinci, starejši in mlajši pionirji. Vsi so dosegli prva mesta. Tudi na medobčinskem tekmovanju so odnesli vsa prva mesta. Z republiškega tekmovanja so prinesli domov tri bronaste plakete, člani pa so se uvrstili na mednarodno tekmovanje v Leobnu.

Šmid Jožef — vstopil 1. 5. 1941, poveljnik od leta 1950 do 1963. Od tedaj naprej častni poveljnik in član

Gasilstvo treh dolin

Gasilska zveza Slovenije je imenovala koroško operativno območje, ki se je odcepilo od mariborskega. Sedež cone je na Ravnah, kjer je tudi njen komandant Vlado Vališer.

91. redni občni zbor je bil januarja 1969.

Iz poročila komandirja se vidi, da na tem območju prejšnje leto ni bilo večjih požarov. Bili so sicer manjši, ki pa niso povzročili občutne škode. Skupaj jih je bilo šest. Komandir je opozoril na neurejenost hidrantnega omrežja na Ravnah, predvsem na Ččovju, kjer bi bilo ob izbruhu večjega požara, hitro in uspešno posredovanje zelo dvomljivo, če že ne obsojeno na neuspeh. Pri volitvah so nastale precejšnje spremembe v vodstvenem kadru.

Proslava 100-letnice gasilstva na Slovenskem je bila v Metliki 17. 8. 1969.

Z vsemi gasilskimi častmi so gasilci cele Mežiške doline pospremili 2. avgusta 1969 k zadnjemu počitku dolgoletnega, vestnega in marljivega člana ter funkcionarja Alojža Šlojfa.

Velik požar, ki je izbruhnil 1. junija 1969 v Železarni Ravne, je upepelil lahko kovačnico in del valjarne. Pri gašenju je sodelovalo 217 gasilcev iz 15 gasilskih društev.

Gasilsko društvo Ravne je imelo svoj 92. občni zbor 6. februarja 1971.

Sodniške izpite so opravili: Jože Klemen, Alojz Klančnik, Mihael Knez, Jože Magdič. Ob požarnovarnostnem tednu v mesecu septembru so gasilci uredili izložbo na Trgu svobode, kjer so skromno prikazali razvoj gasilstva na Ravnah od ustanovitve dalje. OGZ je pregledala orodišče in osebno opremo. Pri kmetu Maku na Zelenbregu je bila manevrska vaja. Praktično so prikazali delo z ročnimi gasilskimi aparati pri večjih trgovinah in ustanovah. Izvedli so manevrsko vajo pri »Travnearju« na Tolstem vrhu. Zaradi oddaljenosti črpališča vode so izvedli suho vajo v verižnem sistemu, ki tam edino pride prav. Pri pregledu hidrantov so ugotovili, da niso vzdrževani niti označeni. Razen nekaj izjem so neuporabni. Izvedli so skupno vajo s civilno zaščito. Vsa navodila na tej vaji so prejeli preko primopredajnikov.

Železarna Ravne je ob 350-letnici fužinarstva v Mežiški dolini predala društvu spominsko plapeto.

Klemen Jože — gasilec od 1951 — podpoveljnik in mladinski gasilski ref. Predsednik PGD Ravne od 1969 dalje. Je višji gasilski častnik in član UO OGZ Ravne.

Ivan Žunko II. — višji gasilski častnik. Član društva od 1947 dalje. Predsednik PGD od 1962 do 1968, predsednik OGZ — Ravne od 1964 dalje.

stavi: Franc Krauzer — desetar, Vlado Mihin, Alojz Kušej, Srečko Golej, Ivan Rezar, Alojz Čas, Franc Adamič, Stanko Kotnik, Miha Lešnik z vodjem Jožetom Klemenom. V mednarodnem srebrnem razredu so zbrali 374 točk, kar je zadostovalo za prvo mesto. V bronastem mednarodnem razredu so podelili točke z desetino iz Impola, ter kot mlajši od Impola zasedli drugo mesto. Za ta mednarodni uspeh jih je gasilska zveza Slovenije izrekla javna priznanje in pohvalo.

V tem letu so imeli že drugi redni letni občni zbor, in sicer 9. decembra 1972. Člani so imeli 53, mladinci 31, pionirji A-24, B-22 vaj. V tem letu so bili naslednji požari: v železarni (oddelek za šibki tok), nato pri Krivogradu na Tolstem vrhu, kasneje pri Jeromlu na Stražišču pri Prevaljah, meseca julija pa je izbruhnil požar v stolpnici na Čečovju. Razen požara v Železarni Ravne so bili vsi le manjšega značaja.

Ponovno so govorili o združitvi društev v kraju. Po mnenju članstva pa ta zadeva še ni »dozorela«, zato so jo prepustili toku časa.

S pomočjo gasilskega sklada Ravne, Železarne Ravne in drugih je društvu uspelo kupiti orodni gasilski avtomobil TAM-2001-gasilec, ki so ga prevzeli meseca septembra 1973 v Mariboru.

Društvo je z Republiško skupnostjo strokovna služba Ljubljana — sklenilo pogodbo, da uvede na svojem območju dežurno službo za reševanje in odstranjevanje poškodovanih vozil s cestišč.

Na seji meseca maja 1973 je predsednik Jože Klemen obvestil člane odbora, da so v izdelavi načrti za adaptacijo gasilskega doma. Imenovali so gradbeni odbor v sestavi: Jože Klemen, Vlado Mihin in Franc Krauzer.

Meseca decembra je bil skupni sestanek gasilskega društva železarne ter gasilskega društva Ravne — mesto. Razpravljali so o tej gradnji, vendar pa zaradi tehničnih ovir niso prišli do končnega sklepa.

Iz poročil 96. občnega zbora, ki je bil januarja 1974, vidimo, da je bilo društvo pridno in delovno. Zopet pa so ugotovili, da imajo premalo sredstev za nakup razne opreme. Kaj pomaga izvežban gasilec, pa če je še tako pogumen, če mu manjka najosnovnejše — npr. pomanjkanje dihalnih aparatov, močne prenosne luči, premalo azbestnih oblek, plinskih mask in podobno.

Pri društvu je 36 operativnih članov, 13 mladink, 12 mladincev in 12 pionirjev.

Rešili so problem avtomobilov, nastala pa je težava zaradi motornih brizgaln. Društvo se nahaja na območju, kjer se stalno pojavljajo gozdni požari, žal pa so v takih primerih brez skoraj moči.

Potrebovali bi Tomosovo brizgalno za hribovite predele in gozdne požare.

Požari: v lanskem letu je bilo sedem gozdnih požarov, od katerih je bil eden večjega obsega: Bil je združen požar — talni in površinski. Udeležili pa so se tudi gašenja gozdnega požara v drugem okolišu. Naloga požarnega varstva gozdov postaja vse bolj dolžnost vse javnosti, vseh ki so zainteresirani za ohranitev gozdov. Ob hudi prometni nesreči so sodelovali pri iskanju ponesrečenca, ki ga je odnesla Meža.

Za tekmovanje so se zelo dobro pripravljali. Skupno je bilo za to opravljenih 1862 ur.

Člani so tekmovali na občinskem prvenstvu na Poljani ter dosegli I. mesto, na medobčinskem v Smartnem pa so bili drugi. Pionirji so na občinskem in conskem prvenstvu dosegli prvo, na republiškem pa II. mesto. Z brentačo so dosegli republiški rekord. Mladinke so bile na občinskem tekmovanju prve, na conskem pete, na republiškem pa druge. Tudi ta skupina je dosegla republiški rekord za razvijanje cevovoda na 105 metrov. Tudi mladinci so se udeležili vseh teh tekmovanj. Na vseh so zasedli odlično II. mesto. Zahvala za take uspehe gre tekmovalcem kakor tudi vodstvenemu kadru.

Na 96. občnem zboru je UO ustanovil 5 članski iniciativni odbor za združitve obeh društev; vendar pa so ga v mesecu aprilu aprilu zopet ukinili.

Kot pomoč za Kozjansko je gasilsko društvo septembra odstopilo svojo motorno brizgalno »Soro« ter komplet cevi za trodelni napad društvu Sela na Kozjanskem.

Predsednik društva Jože Klemen je na 97. občnem zboru, ki je bil 22. februarja

1975, povedal, da sklepi iz prejšnjega leta niso bili v celoti uresničeni. Kupili in montirali so radijske oddajnike in sprejemnike v avtomobilu. Zataknilo se je pri uvozu, montaži in spremembah v oddajniku, oziroma pretvorniku na Uršlji gori. Ko bo zgrajen tam pretvornik, bodo povezana vsa društva koroške pokrajine. Druga, vendar neizpolnjena želja gasilcev, je bila dograditev gasilskega doma na Ravnah — saj se v sedanjem stiskajo kar tri društva. Tare jih pa tudi vprašanje, kako reševati ljudi iz stolpnic ob morebitnem večjem požaru. Nimajo dovolj visokih lestev, platna za spuščanje ljudi ipd. Nujno bo treba kupiti avto s cisterno. Vse pa je povezano z velikimi finančnimi izdatki. Res je, družba in občani v vsej zgodovini gasilstva niso toliko dajali in prispevali za gasilstvo kot danes.

Res pa je tudi, da so glede na naseljenost, modernizacijo, rast večjih objektov — potrebe v gasilstvu toliko večje. Zahtevajo temeljito znanje slehernega člana, zato so potrebni strokovni tečaji, šole, potrebna je literatura, predvsem pa sodobna oprema. Vse to pa zahteva precejšnje stroške. Začeli so se pripravljati na 100-letnico obstoja društva.

V lanskem letu so bili na tem območju trije gozdni požari ter požar v zgradbi. Ravno tako pa so pomagali pri požarih zunaj svojega območja. Najhujši je bil večdnevni požar spomladi 1974 v Žerjavu, kjer pa so bili skoraj brez moči. Na vseh požarih skupaj so bili navzoči 1517 ur.

Sodelovali so tudi pri iskanju izginulega Stante iz Mežice ter pri čiščenju mazuta iz Meže. Za vaje so porabili 1815 ur.

Za proslavo 100. obletnice obstoja društva so že tedaj izvolili pripravljalni odbor: Karl Bevc, Jože Šmid, Mirko Mezner, Jože Škof, Henrik Lasnik, Blaž Kavc, Zdravko Jamer, Ivan Globočnik, Milan Zimšek, Jože Klemen, Anton Kokal, Mihael Knez, Jože Steharnik, Oto Hafner, Franc Krauzer, Ivan Veršnik.

Občinska gasilska zveza Ravne na Koroškem je meseca maja izrekla zahvalo za pomoč in sodelovanje pri gašenju velikega gozdnega požara, ki je divjal od 25. aprila do 5. maja od Mežice do Črne.

Reka Suha je 10. 7. 1975 po silnem neurju močno narasla. Prestopila je bregove ter preplavila vse ob svojem toku ležeče področje. Zalila je stanovanjski blok v Prežihovi ulici, v gostišču pri »Dalmatincu«, pri Paradižu in Oprešniku v Malgajevi ulici, pri Lasniku in Cesarju. Za reševanje teh objektov so gasilci porabili 88 ur.

Gasilci so pohiteli z naslednjim 98. občnim zborom. Imeli so ga 28. novembra 1975. leta.

Mnogo so razpravljali o združitvi GD mesta Ravne in GD Železarne Ravne. Zaradi tega je SO Ravne sklicala sestanek upravnih odborov obeh društev, vendar upravna odbora nista sprejela nobenega predloga.

Meseca marca je bil manjši požar pri Veglu na Tolstem vrhu. Pač pa so gasilci 15. 7. 1970 sodelovali pri reševanju ob poplavi, oziroma naliivu, v DZ Ravne, v skladišču Ljudskega magazina, pri Kefrovem mlinu ter pri »Toniju« v Kotljah.

Prostovoljno gasilsko društvo Ravne je imelo svoj 93. letni občni zbor 6. februarja 1971. leta.

Ob obisku predsednika SFRJ Tita na Ravnah 6. 7. 1971 so gasilci opravljali rediteljsko službo na Čečovju.

OGZ Ravne je razpisalo nagradno tekmovanje za šolsko mladino osnovnih šol v pisanju šolskih nalog in risanju. V prvi skupini je zmagala Iris Stumberger — OŠ Ravne, v drugi pa Alenka Kolmančič OŠ Ravne.

Železarna Ravne je novembra 1971 sklicala posvet predstavnikov občine, KS Ravne ter gasilcev na temo »Alarmne naprave in njihova uporaba.«

Meseca februarja 1972 so pokopali pri Barbari dolgoletnega člana in funkcionarja Gabrijela Jovana.

Ravenski gasilci so pregledali svoje delo na 94. rednem občnem zboru dne 3. marca 1972. V preteklem letu ni bilo večjih požarov. Predsednik Jože Klemen ter Alojz Klančnik sta bila imenovana za višja častnika. Osemnajst pionirjev pa je prejelo diplome za uspešno opravljeni izpit za pionirja — gasilca. Nekaj mesecev pozneje je opravilo ta izpit še 11 pionirjev.

Mestna gasilska organizacija zelo skrbi za vzgojo mladega gasilskega kadra. Saj poleg tekmovanj prirejujejo tudi krajše seminarje, na katerih dobivajo mladi gasilci — pionirji potrebno gasilsko znanje. Vodil jih je Ivan Penevnik.

Kupili so vozilo IMV-kombi.

Ob proslavi 100-letnice prostovoljnega gasilskega društva v Weizu pri Gradcu (Avstrija) je bilo veliko mednarodno gasilsko tekmovanje, na katerem je nastopilo 474 desetini in 4740 gasilcev iz Francije, Švice, Nemčije, Italije, Jugoslavije, ČSSR in od drugod. Inozemske ekipe so nastopale v srebrnem in bronastem razredu. SR Slovenijo je zastopalo 12 desetini, toda med vsemi inozemskimi gasilci so se najbolj odrezali gasilci ravenskega prostovoljnega gasilskega društva v naslednji po-

Na tekmovanju

Iz leta v leto se sestajajo na občnih zborih in konferencah, podajajo in poslušajo poročila o minulem delu, hvalijo in grajajo. Tudi načrtujejo. Ta občni zbor je potekal v posebnem obeležju dveh jubilejev. Tridesetletnice osvoboditve in 98-letnice njihovega obstoja.

Minilo je trideset let, odkar si je človeštvo oddahnilo od najbolj krute morije, objokovanja izgubljenih ali ubitih svojcev, od bombardiranja, požarov in materialnega uničenja, kakršnega zgodovina ne pomni. Ne more se reči, da so vse prizadejane rane že zaceljene, pozabljene. Sposobni pa smo bili zgraditi in obnoviti to, kar danes imamo. Za to nam marsikdo zavida.

Gasilstvo pa ima za seboj dolgo in strmo pot. Marsikdo bi na tej poti omagal, če ne bi bil z dušo in telesom gasilec, ki je pripravljen nuditi bližnjemu pomoč tudi za ceno svojega življenja.

Dolga leta so se borile proti ognju, večinoma nezadostno opremljene in maloštevilne posadke. Število članstva, oziroma aktivnih gasilcev, se je po vojni krepko povečalo. Tudi motorizacija narašča bliskovito, kljub temu pa si želijo še več in boljše opremo, kar je hkrati nujno zaradi večanja števila prebivalcev kakor zaradi načina gradnje (stolpnice). Zelijo si avto cisterno, že zaradi terena, ki je

hribovit, navadno pa so ogrožene domačije na območjih, kjer primanjkuje vode.

Kljub pomanjkanju sredstev so z veliko voljo in prostovoljnim delom precej naredili.

Brez pomoči pa vsega tudi ne bi zmogli. Pomagale so jim družbenopolitične organizacije, društva in posamezniki. (SZDL Ravne, Občina in KS Ravne, Železarna Ravne, gasilsko društvo Železarne Ravne ter druga društva in organizacije).

Spomnili so se tudi, da se praznuje leto žena. V društvu je desetina mladink. S svojim delom so dokazale, da so vzgojene v socialističnem duhu ter, da so svoje delo vzlele resno. Ob vsem napornem delu niso zaoštrale za drugimi. Gasilci so se udeležili proslave ob 30-letnici zmage na Poljani ter proslave 100-letnice društev v Dravogradu in Radljah.

Na svojem območju niso imeli nobenega požara, pač pa so pomagali gasiti velik požar v Črni in Kottljah. Sodelovalo je 52 članov, opravili pa so 880 ur.

Člani so se udeležili tekmovanja za Šaleški pokal ter občinskega tekmovanja (3). Na medobčinskem tekmovanju so bili prvi.

Pionirji so na občinskem tekmovanju dosegli 1., na medobčinskem pa 2. mesto.

Mladinke so bile prve na občinskem in medobčinskem tekmovanju, na republiškem pa so bile tretje.

Podobno je bilo pri mladincih, s to razliko, da so na republiškem tekmovanju dosegli drugo mesto.

Sprejeli so nov statut. Meseca januarja 1976 je občina Ravne odredila vpis spremenjenih pravil društva v register društev te občine.

Zaradi združitve Gasilkega društva Ravne ter industrijskega društva železarne Ravne je bila januarja 1977 sklicana 1. seja iniciativnega odbora. Izvolili so za predsednika Jožeta Sedelšaka, za podpredsednika pa Ivana Globočnika.

Na raznih sejah so razpravljali o tem, vendar se društvi še nista združili.

Letna konferenca (99) je bila 26. februarja 1977.

Iz poročil je razvidno, da je društvo uspešno delovalo, posebno mladi naraščaj, izredne so mladinke, želeli bi bilo, da bi iz njih nastala dobra ženska desetina, ker bi te pritegnile še mlajše v gasilsko organizacijo. V društvu je 31 operativnih članov, 10 mladink, 5 mladincev ter 22 pionirjev. Želja vseh je, da bi v jubilejnem letu dobili avto-cisterno ter hidravlično lestev za reševanje in intervencijo v višjih nadstropjih.

Na tukajšnjem območju so bili v preteklem letu trije gozdni požari, 2 požara v stanovanjskem ter eden v gospodarskem poselju. Pri vseh teh požarih so člani opravili 213 ur. Da bi se kar najbolje izkazali na tekmovanjih, je bilo treba opraviti precej vaj, za kar so porabili kar 1842 ur.

Samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požari v občini Ravne na Koroškem je izdelala program razvoja gasilstva in varstva pred požari, ki ga je skupščina SIS sprejela dne 23. 3. 1977.

Po ugotovitvah požarne ogroženosti občine Ravne se za najosnovnejšo zagotovitev varstva pred požari predvideva po posameznih krajevnih skupnostih, oziroma gasilskih društvih, naslednji razvoj gasilskih enot in gasilske opreme:

Gasilsko društvo Ravne na Koroškem

Društvo mora imeti 4 operativne enote, skupno 40 operativnih članov z vso zaščitno in osebno opremo.

Potrebna je taka gasilna oprema: gasilski orodni voz, gasilska avto-cisterna ali kombiniran voz, avtomobilska hidravlična lestev, terenski gasilski voz za gašenje gozdnih požarov, lažji gasilski voz s tehničnimi napravami in napravami za kemijsko gašenje, 4 prenosne brizgalne z zmogljivostjo 1×400, 2×800 in 1×1200 l vode na minuto, vsa dodatna oprema, potrebno je povečati orodišče in garažo pri domu gasilcev.

Meseca novembra 1977 je občinska gasilska zveza izdelala program dela za leto 1978.

Za zagotovitev varstva pred požari so potrebne izredno temeljite in daljnosežne preureditve Doma gasilcev na Ravnah, če želimo omogočiti društvu normalne pogoje za delo. Že sedaj morajo parkirati v dveh boksih tri vozila, v letu 1977 so naročili gasilsko avto-cisterno, za nadaljno zagotovitev požarnega varstva cele občine predvidevajo nakup mehanske gasilske avtomobilske lestve in tehničnega vozila za reševanje ljudi pri cestnih nezgodah.

Dom bodo povečali za tri do štiri bokse in po možnosti uredili društvene prostore, namenjen za vzgojo kadrov v društvu in za celo občinsko GZ. V letu 1977 naj bi priskrbeli lokacijska dovoljenja in tehnično dokumentacijo. V letu 1978 naj bi zbrali vsa potrebna dovoljenja in pričeli — po možnosti pa tudi dokončali z dograditvenimi deli.

Na posvetovanju o gradnji doma na Ravnah, ki je bilo meseca januarja 1978, so predlagali v gradbeni odbor sledeče člane: Jože Klemen, Franc Krauser, Majda Gole, Ivan Zunko in Ivan Pepevnik.

Društvo se mrzlično pripravlja, da bi kar najbolj dostojno proslavilo svojo 100-letnico. Ze meseca januarja 1978 so izvolili razne odbore z različnimi delovnimi nalogami.

Občni zbor v jubilejnem letu 100-letnice obstoja gasilskega društva na Ravnah je bil 25. februarja 1978.

Gasilka

Pred gasilskim domom na Ravnah leta 1974. Od leve: Ivan Pepevnik — član UO PGD Ravne, Franc Krauzer — podpoveljnik, sedaj poveljnik PGD Ravne, Anton Kokal — poveljnik PGD Ravne in Jože Klemen predsednik PGD Ravne

Predsednik društva Jože Klemen je na obnem zboru ob 100. obletnici ustanovitve gasilskega društva orisal delo od njegovega nastanka dalje. Omenil je, da so veliko razpravljali o združitvi obeh gasilskih društev v kraju. Omenil je, da imajo v krajevni samozastiti in v splošnem ljudskem odporu gasilske enote zelo pomembno vlogo. Biti pa morajo dobro in ustrezno opremljene. Resno se tudi pripravljajo, da bi dogradili gasilski dom.

Iz poveljnikovega poročila (Franc Krause) pa je razvidno, da je od 66 članov ter 8 članic v društvu 43 operativnih članov, 9 mladink, 3 mladinci in 25 pionirjev. V preteklem letu se je povečalo število članov in članic, kar je velika pridobitev društva.

Strokovni kader pa je sestavljen iz 2 višjih častnikov, 4 častnikov, 6 podčastnikov, 8 strojnikov, 11 šoferjev ter 5 bolničarjev. Posedujejo orodni voz in kombi ter tri motorne brizgalne. Pričakujejo pa še letos že plačan kombiniran voz s cisterno. Avtomobila sta opremljena s 4 UKV aparati za zvezo.

V preteklem letu so imeli skupaj 50 vaj, pri tem so opravili 1101 uro. Lansko leto sta bila dva manjša gozdna požara. Pomagali pa so gasiti požar v Mežici.

Operativa že več let preventivno deluje. Po delovnih organizacijah in šolah so prikazali gašenje z ročnim gasilnim aparatom. Na osnovni šoli »Prežihov Voranc« so ustanovili gasilski krožek.

Na tem obnem zboru so bili kot gostje navzoči gasilci iz Dakova, katerim so pozneje tudi vrnili obisk. Društvi se nameravata dobratiti. Nekateri člani so prejeli posebna republiška odlikovanja: Ivan Pepevnik, Karl Bevc, Anton Kokal, Mihael Knez, Jože Smid, Jože Steharnik, Franc Krauser, Franc Adamič, Alojz Čeh, Ivan Rezar.

Odlikovanja za požrtvovalnost pa so prijeli: zlato Jože Smid, Karl Bevc, Mihael Knez, Anton Kokal, Jože Vidrih, Henrich Lasnik, Jakob Vajs, Jože Klemen, Jože Steharnik, Mirko Mezner. Srebrno Alojz Čeh, Franc Krauser, Franc Adamič, Ivan Plešej in Oto Hafner.

Iz podčastnika v častnika I. stopnje so bili povišani: Franc Adamič, Ivan Rezar ter Jakob Kovačec. V višjega častnika I. stopnje pa Jože Klemen.

Izvedli so razna tekmovanja, na Ravnah pa 9. julija 1978 republiško tekmovanje za članice.

Proslava 100-letnice obstoja društva 7. in 8. oktobra 1978 na Ravnah na Koroškem.

Ob koncu lahko ugotovimo in mirne duše trdimo, da je bila pot, ki so jo prehodili prostovoljni gasilci Raven od ustanovitve do danes dolga in naporna ter odgovorna. Mnogo so žrtvovali iz ljubezni do bližnjega, tudi življenja.

V 100 letih se je veliko spremenilo. Vrstili so se požari in poplave, prometne nesreče, prirejene so bile posvetne in cerkvene parade in mimohodi, pogrebi in razne prireditve, povsod in vedno so prostovoljni gasilci morali biti navzoči.

Bili so pridni kot mravlje, izpopolnjevali so se in vadili, zbirali so na vse mogoče načine denarna in druga sredstva, vse to za nakup in izboljšanje potrebne opreme.

Vse to so delali iz ljubezni do bližnjega in društva, za plačilo pa so občasno prejeli kakšno javno priznanje ali odličje, na katerega so bili posebno ponosni. Niso vprašali, ali je dan ali noč, mrzlo ali toplo, lepo ali slabo vreme, prišli so, kadar je bil kdo v stiski, ker jim je to velevala vest.

Radi so se zabavali ter kulturno izživljali, nikoli pa niso pozabili na dolžnost.

Gasilstvo je organizacija, ustanovljena iz potrebe, in ni je sile, ki bi jo zrušila. Z zadostjenjem se morejo ozreti na prehojeno pot, na katero so lahko ponosni. Prav gotovo bodo to delo tako tudi nadaljevali, da jih bodo njihovi nasledniki posnemali in presegli, ker samo ta način je porok za nadaljno rast.

K visokemu jubileju jim krajanji iz srca čestitamo in jim želimo še veliko uspehov.

OPOMBA UREDNIŠTVA:

Ta stoletna kronika prostovoljnega gasilstva na Ravnah je bila še bolj obširna. Mogoče bi moralo biti urednikovo pero še bolj dosledno, odločno...

Če pa se spomnimo teh desetisoč in desetisoč prostovoljnih ur tudi v povsem nemogočih razmerah, vseh nevarnosti, ki so jim gasilci izpostavljeni, če se zavemo, da 100 let ni vsak dan — in da je to navsezadnje le častljivo dolga doba, potem je na brž prav, da sedanjemu rodu in zanamcem ostane kronološki zapis o tej humani in plemeniti dejavnosti, ta kot je pred vami, spoštovani bravci.

To je tudi naš doprinos obnem z iskrenimi čestitkami k visokemu jubileju, ki ga praznujejo letos ravenski gasilci.

Urednik

Balada o kmetijstvu

SO Ravne na Koroškem je pred dvema letoma sprejela družbeni dogovor o združevanju sredstev za pospeševanje kmetijstva. Ker se tega dogovora — razen nekaj izjem — podpisnice ne držijo, stoji Sklad za pospeševanje kmetijstva na majavih nogah, kar spravlja pospeševalno službo v težaven položaj. O tem je bilo že precej razgovorov in razprav, vendar se stvar do danes še ni premaknila. Sam ne vem, kaj me je prijelo, da sem o tem pisal Antonu Aškercu, ki pa mi je brez vsakega komentarja poslal svojo svetovno znano, a tokrat malo spremenjeno pesem:

Sestanek bil je živ. Povedal i on je
delegatom

tam nekaj predlogov.

Brezplodno debatiral, predno razočaran
odšel je domov.

»Hm, pravijo, da ni baš pametno govoriti
tod obsorej!

Delegata da včasih rado se zavaja
na ravni tej.«

Pa bil je Martin svoje dni delegat vam,
gradiva vsa prebral,
bil vaje kritike je vsake —
pa bi se bal?!

»Še na občini kritike bal se nisem,
povedal vsakemu jo v oči —
pa tukaj mar kot dete bi trepetal,
če papir šušti?!«

Prišlo je do tiste točke... Čuj tam od mize:
»Joj! od kod bi vzel?«

Desetina gasilskega društva Ravne, na tekmovanju v Dravogradu ob njihovi 100-letnici 1978. Čepijo od leve: Jože Verdinek, Bojan Filip, Zvonko Čuk, Alojz Videršnik — stojijo: Ivan Rezar, Franc Krauzer, Alojz Čeh, Jože Čeh, Franc Adamič

Ajnzik

V KRESNI NOČI

(Nadaljevanje)

Lanska razburljiva kresna noč mi ni mogla iz spomina in bolj ko se je bližal letošnji kres, bolj me je mikalo, da bi šel poslušat, kaj se bodo pomenile krave v uri, ki jim je enkrat na leto dana za razgovor. Najbolj me je zanimalo, kako so krave zadovoljne na novih stojiščih, ki smo jim jih z velikimi stroški uredili.

Bil sem v zadregi. Nisem bil prepričan, da bom ta skrivnostni pogovor čul, če bom šel ob tisti uri v hlev zavestno, za take reči moraš namreč imeti pogoje: imeti moraš pri sebi praprotno seme in sicer nevede. Ker mi ni uspelo dobiti praprotnega semena, kaj šele nevede, sem imel v uspeh malo upanja. Sicer pa, poizkusim lahko, sem si dopovedoval in napeto čakal na to skrivnostno uro. Razume se, da o svoji nameri nisem nikomur kaj krknil, niti ženi ne; pri takih rečeh moraš namreč biti previden, kajti coprnija je le coprnija! Pozneje sem se prepričal, da za copranje dandanašnji niso tako zahtevni pogoji; živino lahko čuješ govoriti tudi brez praprotnega semena (samo malo udarjen moraš biti!). Ni mi žal za ta korak, kajti čul sem čudno zanimive reči, ali bolj moderno povedano — krave so iznašale probleme, ki so zelo aktualni. Na tebi, dragi bralec, pa je, da vse to verjameš!

Od napetega pričakovanja tisti večer nisem mogel zaspati; premetaval sem se in si z različnimi mislimi krajšal čas. Vedel sem, da se pred enajsto uro ne smem približati hlevu, kdo ve, če ga ne bi s tem kaj polomil. Tudi te napete minute so minile in malo pred enajsto sem se tiho splazil iz postelje, se oblekel in odšel proti hlevu. Imel sem občutek, da delam nekaj, kar

ni prav, kar ni pošteno; neki glas mi je pravil, naj se vrnem, toda radovednost je bila močnejša in pripeljala me je pred hlevska vrata.

V hlevu je bil že pravi ramuš. To me je prizadelo, kajti računal sem, da bom na svojem prisluškovalnem mestu že ob začetku pogovora. Prepozen sem bil samo za minuto, morda dve, vendar dovolj, da sem zamudil to, kar me je čudno zanimalo. Rad bi namreč čul, kako se je začel ta pogovor, kakšen znak je bil dan za to. Katera krava je otvorila, najstarejša ali tista, ki je bila za to izglasovana? Kako je začela?. Tovarišice in tovariši!?. Prav gotovo je pozdravila morda katero še posebej, ugotavljala sklepčnost, predlagala dnevni red, skratka, vse tiste formalnosti, brez katerih ljudje ne moremo shajati.

»Moderna, moderna stojišča, toda kako se me počutimo na njih, to nas nobeden ne vpraša,« sem najprej čul zajedljivi glas Rjavke. »Pomislite! Poldrugi meter dolgo in meter široko stojišče, to je ves prostor, ki ga ima vsaka od nas v tem hlevu! Okovane v železje, okoli in okoli beton, trda ležišča, to je udobje, ki ga nam nudi modern hlev!«

»Tudi ljudje se zadelujejo z betonom,« je z mirnim glasom odgovorila stara Drina. »Stanovanci v blokkih in stolpnicaah imajo prav tako odmerjen prostor kot me tu v hlevu!«

»Toda ljudje se zabetonirajo sami, nihče jih v to ne sili,« se ni dala ugnati Rjavka.

»Navsezadnje,« je dejala preudarno Roža, »moramo upoštevati to, da kmetje bolj obnavljajo hleve kot svoje hiše. Za novogradnjo ali obnovo hleva dobijo namreč posojilo, za popravilo stanovanja pa ne.«

»Mene ne bodo dolgo bolele kosti na tem ležišču, hvala Bogu, da sem že stara.« S tem se je potroštala priletna Roža.

»Bolj kot ležišče, matrajo mene rešetke,« se je pritožila mehkonožna Volga. »Radovedna sem, kaj bo zrastle iz te župe v kanalu? Zdaj ne bo več pravega gnolja.«

Bil sem razočaran. Toliko dela, truda in denarja smo vložili v hlev, zdaj takšno nezadovoljstvo! Vendar o tem, ali smo naredili prav ali ne, ni bilo časa razmišljati, kajti slediti sem moral nadaljnjemu pogovoru.

»Bolj kot o našem udobju premišlujem o tem, kaj bo z našim mlekom,« je zaskrbljeno rekla Drina.

»Kaj bi se sekirala o tem, me damo mleko in nas nič več ne skrbi, kaj bo z njim,« jo je zavrnila Dima. »Ga pojedjo sami ali prodajo, mene to ne boli.«

»Prodajo, prodajo, saj v tem je problem,« je nadaljevala Drina in se spustila v razpravo o tem aktualnem vprašanju. »Pri trgovini z mlekom namreč ni tako enostavno. Mleko je proizvod, ki ima neredno proizvodnjo, na drugi strani pa še bolj neredno potrošnjo, vrhutega pa je čudno hitro kvarljivo. Saj ga konzervirajo, kar podraži mleko, toda premalo se pobrigajo, kako bi ga več potrošili. Pri potrošnji mleka so na dnu lestvice preslabi so pri predelavi, sir raje uvažajo...«

»Kot pri gradnji hlevov so ljudje nerodni tudi pri prodaji mleka,« jo je prekinila zajedljiva Rjavka. »Ponašajo se z visoko razvito tehniko, modernimi pripomočki in s hitrimi prevoznimi sredstvi, toda pri trgo-

»Kaj? — Kdo si božji? — Od kod nai vžameš, vprašaj? — I, kamor si dal!«

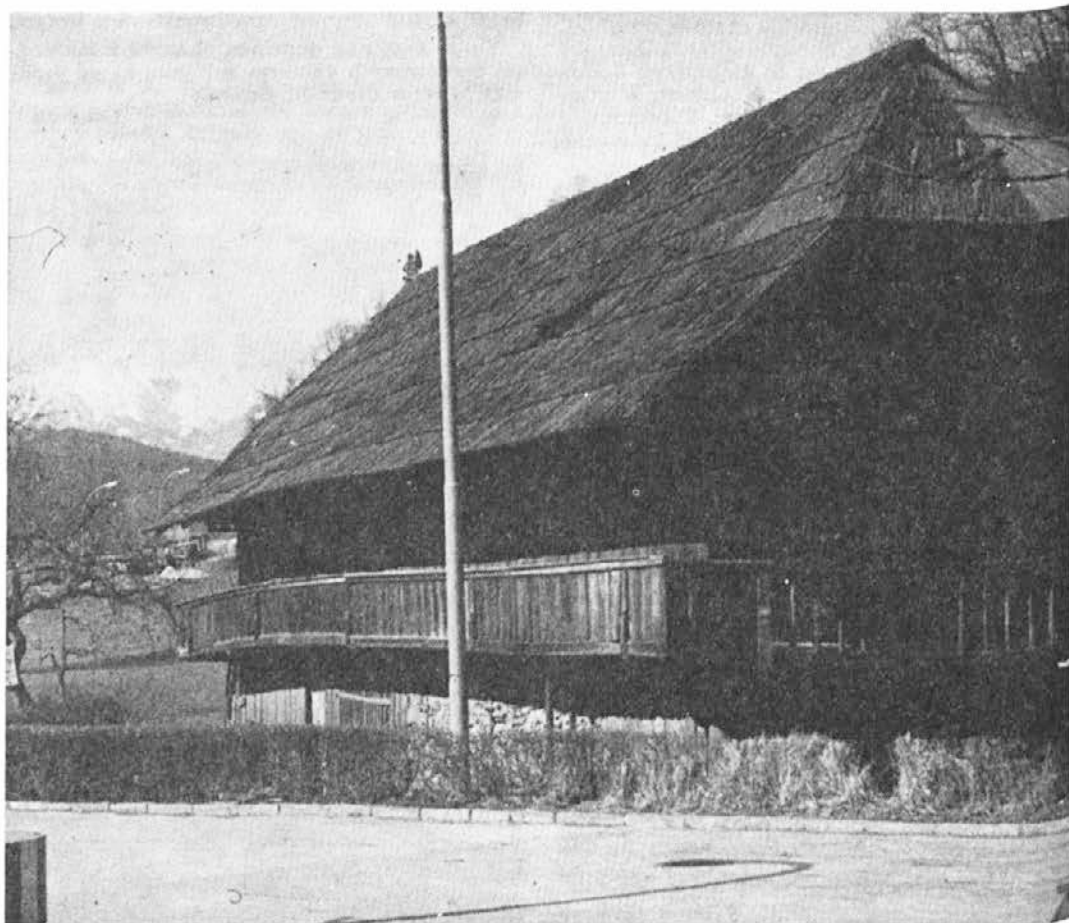
»Dal sem, kot predvideva občinski za SISa dva, proračun, in za novo podpisani samoupravni sporazum.«

Oh, in sedaj, odkar delegatski imamo nov sestav, nam narobe hodi in ta odlok prekleti, zadosti dela nam težav!

Oh, to teži... Martinu se poblisne, pred njim za mizo sopeč, pripognjen razlaga govornik, svinčnik v roki vihteč!...

Pa bil je Martin svoje dni delegat vam in ni se dal... Kako nocoj poražen bil je na sestanku, pa le ni znal!

A ko čudno razlagajo mu resnico, ga stisne hlad; da je kriza in ni denarja — za kmetijski sklad!

Mihelačeva štala

Ajnzik

vini z mlekom so tako nerodni! Kakšno sranje je bilo letos za prvomajske praznike! Dva dni ga enostavno niso odkupili, s čimer so spravili kmete v veliko zadrego in denarno škodo. To se ne sme zgoditi več!

»Res, to se ne sme več zgoditi,« ji je dala prav Drina. »Krave namreč nismo stroji, ki jih lahko v soboto ustaviš in v ponedeljek spet poženeš, proizvodnja pa steče nemoteno naprej! Mleko proizvajajo v naših vampih žive bakterije, zato se mlečna proizvodnja ne da zaustavljati, kot bi to prišlo komu na misel. Če te bakterije iz kakršnega koli vzroka poginejo, traja nekaj dni, da spet ožive. To je zapleten proces, ki ljudje ne razumejo. Mlečna proizvodnja mora teči nepretrgoma, razen tedaj, ko je krava suha; v petek in svetek, za nas ni praznika!«

»Je res mleka preveč?« je boječe vprašala Vijola, prvesnica, ki kaže, da bo dobra molznica.

»Ne bi ga bilo preveč, če bi ga več popili,« se je spet spustila v razlago Drina. »Če bi ga spili vsaj toliko kot tiste prevarjene vode...«

»Tej prevarjeni vodi se reče pivo in ljudje ga ne pijejo, ampak ga črepljejo kot midve vodo,« jo je prekinila Rjavka.

»Pivo je prišlo tako v modo, da ga pije vse od kraja,« se ni dala motiti Drina. »Nanj navajajo že otroke, koliko ga pa popije mladina, od tem ne bi govorile. Medtem ko za mleko skorajda nimajo reklame, je reklama za pivo vsepovsod. Trdijo, da je redilno, 'tekoči kruh' mu nekateri pravijo. O hranilni vrednosti našega mleka, ob katerem so vsi od kraja zrasli, se čudno malo govori.«

»Čula sem, da dobijo nekateri kmetje po milijon in več na mesec za mleko,« je spet spregovorila Volga in tako spremenila snov pogovora.

»To se čuje imenitno, toda v resnici ni kaj čudnega,« je spet modro razlagala Drina, ki je, po vsem sodeč na vsako stvar gledala objektivno. »Kaj ima kmet od teh milijonov, če pa vse vloži nazaj v kmetijo, v mehanizacijo? Stroji so za kmeta velika pridobitev — brez njih ne more s pri-

dom gospodariti — vendar mu požrejo domala vse dohodke. Ni vse to, če si drage stroje nakupi, drago ga stane tudi vzdrževanje.«

»Edina rešitev je v tem, da se združijo,« je rekla mlada, neizkušena Šema. »V združenem delu pri pridelovanju krme in v skupnem hlevu bi se proizvodnja mleka in mesa pocenila; tako bi kmetu več ostalo za njegov standard.« Nisem pričakoval, da se bo začela tudi razprava o zakonu o združenem delu.

»V tem ni rešitve,« je bila spet v ognju Rjavka, »vsaj v praksi ne. Če so si kmetje zdaj še v dobrih odnosih, bi pri takem načinu kmetovanja imeli stalne prepire. Pa tudi živina bi se v takem skupnem hlevu grdo gledala, ne mogla bi se privaditi.«

»Skupni hlev, to bi bilo nekaj imenitnega,« se je oglasil z lomljenim, pubertetnim glasom poldrugo leto star bikec in začepetal z nogami kot otrok, kadar nekaj nestrno pričakuje. Očitno je pri tem mislil samo na to, da bi lahko v skupnem hlevu ponagajal sosedovim teličkom, ki jih je na jesenski paši mogel gledati samo od daleč.

»Imenitno, imenitno,« ga je oponašala Rjavka. »Kaj ti veš, kakšen direndaj lahko nastane v hlevu s toliko sortami živine?! Vsako govedo ima roge in...«

»Jaz pa mislim,« jo je prekinila Drina, »da bi zastran živine v skupnem hlevu ne bilo problema. Živina bi se že nekako navadila na skupno življenje, tega se pa nikakor ne bi mogli navaditi ljudje.«

»Saj ljudje nimajo rogov,« se je delal važnega bikec, ki je bil očitno ponosen na svoje sicer kratke, toda močne roge.

»Res, da ljudje nimajo rogov,« je z mirnim glasom razlagala Drina, »toda imajo drugo, še hujše orožje: jezik! Z njim se znajo imenitno braniti, še veliko bolje pa napadati. Nimate pojma, kaj lahko nastane, če se ljudje spopadejo s tem orožjem! Če naredimo krave med seboj kakšen obračun, je to hitro gotovo, obrnemo se naokoli in že je spet vse pri starem. Vse drugače je pri ljudeh. Jeze ni zlepa konec, lahko se vleče leta in leta, včasih tudi vse življenje. Imajo tudi za to šolane ljudi, ki jih mirijo in jih skušajo spraviti. Veliko-

krat tega sodnji ali advokatom ne uspe, jeza in spori ostanejo in pravde se vlečejo v nedogled. Jaz ne verjamem, da bi ljudje v skupnem hlevu dobro gospodarili. Prepirali bi se že pri delu, še veliko bolj pa pri delitvi dohodka.«

»Skupni hlev bi prišel prav takim, ki niso posebno naužiti na delo,« je dregnila v jedro Volga.

»Mislim, da ljudje še niso dorasli za tak način dela.« Dobra stara Drina je zmeraj našla pametno misel. »Saj vidite...« Škr. Tišina.

Kako žal mi je bilo, ker je ura pogovora potekla. Saj je bilo tako prijetno poslušati; zanimiva je bila snov pogovora, prijeten pa je bil tudi način, kako so se krave pogovarjale. Ni bilo namreč tistega navzkrižnega govorjenja ali prerakanja, kar je na sestankih tako zoprno. Krave so počakale, da je vsaka povedala svoje, če pa je katera že segla v besedo, je predgovornica utihnila, skratka, sestanek je potekel mirno in lahko rečem, da je bil zelo ploden, čeprav je minil brez turške in cigaretne dima! Lahko bi bil za zgled ljudem! Sicer pa, krave imajo za razgovor na leto samo eno uro časa, ljudje pa si ga jemljemo za take reči vsak dan!!

ZOPER PRETIRANO UPORABO ANTIBIOTIKOV ČEBELJA LEKARNA

Nerazumna poraba zdravil, predvsem antibiotikov, ne le pri odraslih, marveč tudi že pri otrocih, je resno vznemirila zdravnike po svetu in v Sloveniji. Najprej so v svojih vrstah, potlej pa tudi javno izrazili dvom v tako hitro porabo zdravil, ki se jim mikrobi, le-te naj bi uničili (kot povzročitelje najrazličnejših vnetij), prilagajajo in postajajo odporni. Velika poraba antibiotikov vseh spektrov, vse manjše učinkovanje teh umetno pridobljenih zdravil in ne nazadnje tudi veliki stroški, pa skrb o morebitnih posledicah teh, ne še tri desetletja starih zdravil, so napotili mnoge zdravnike, predvsem pa farmakologe, da so se zazrli nazaj, v nekdanje zdravljenje, v čase, ko ni bilo o antibiotikih ne duha ne sluha.

Poti do starih zdravil so različne. Spet so se uveljavili najrazličnejši čaji in zeli, več pozornosti so spet namenili gibanju na svežem zraku, mnogi pa so začeli obujati stara pravila o zdravljenju z medom. Ta je kot zdravilo znan iz davnine, pa tudi iz bližnje preteklosti, saj je med NOV v najtežjih trenutkih ostajal edino »zdravilo«.

Opozorila svetovne zdravstvene organizacije o pretirani porabi zdravil in domače statistike, ki so postale še hitrejše in jasnejše, odkar recepte »pregleduje« računalnik, so vzpodbudile številne zdravnike, da svoj študij posvetijo medu in čebeljim pridelkom.

Svetovno raziskovalno gibanje

V dobi, ko je bilo vse, kar je imelo nadih »patine«, zanič, ko je bilo dobro le vse, kar je bilo moderno, je tudi med izgubil večji del svoje veljave. S spoznanji, da je narava največji učitelj, da človek s trganjem vezi s preteklostjo pozablja tudi na stvari, ki so mu bile stoletja in tisočletja v pomoč, so v marsikaterem laboratoriju nehali gledati v bodočnost, posvetili so se preteklosti. In tako so vse več raziskav posvetili tudi čebeljim pridelkom. Prav takšno vnemo kot drugje po svetu so pri raziskovanju učinkovanja čebeljih pridelkov pokazali tudi nekateri jugo-

Za spomin

slovanski znanstveniki in začeli ugotavljati stvari, ki jih niti niso pričakovali. V laboratorijih, pod mikroskopom in na živalih, kasneje pa tudi na klinikah, so potrjevali, da so v čebeljih pridelkih snovi, ki imajo ugoden učinek na počutje in zdravje ljudi. Kmalu je postalo znano, da je cvetni prah najbolj skoncentrirana hrana, kar jih poznamo, saj so v njem snovi, ki jih potrebuje organizem za rast in vzdrževanje biološkega ravnotežja. Za mleček so dognali, da je biološki pospeševalec in da hkrati zavira rast bakterij, plesni in virusov. Propolis je aktivna snov z izredno močnim učinkom proti virusom in bakterijam.

Uspehi domačih strokovnjakov

Raziskovalca slovenskega mikrobiološkega inštituta Bratko Filipič in prof. dr. Miha Likar sta dokazala, da matični mleček in propolis zavirata rast virusov. V poročilu »Vpliv propolisa in matičnega mlečka na razvoj nekaterih virusov«, ki ga je zaradi izrednih odkritij in dosledne znanstvene metode v celoti objavil tudi ameriški strokovni bilten »Interferon Scientific Memoranda« iz Buffala, med drugim ugotavljata:

»iz raziskave je razvidno, da naravni proizvod med, matični mleček, cvetni prah in propolis nimajo samo fizioloških učinkov, ampak razen proti mikrobom delujejo tudi proti virusom. Vprašanje pa je, iz česa izvira ta antivirusna aktivnost in kakšno je razmerje med sestavo in vplivom čebele na antivirusno dejavnost...« »Poskusi kažejo, da aktivna snov ni samo ena, ampak da gre verjetno za kompleks snovi, ki šele v pravilnem razmerju in ob aktivnosti čebele dajo fiziološko in antimikrobno dejavnost...«

Poskusi razvozljali razmerje

V Medexovih laboratorijih so čebelje pridelke mešali v različnih količinah in na podlagi učinkov so ugotovili, katera mešanica medu, cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa deluje na človeški organizem najbolj ugodno. In tako je nastal APIKOMPLEKS, doslej edina in zelo učinkovita mešanica čebeljih pridelkov, ki je uspešno prestala tudi vse klinične teste. V njem so sestavine, ki zavirajo rast virusa, povzročitelja influence, tudi če so razredčene v razmerju 1:100.000.

Čebele niso zdravniki

Delovanje Apikompleksa so raziskali. Preizkusili so ga na več klinikah v različnih jugoslovanskih mestih in ugotovili so njegovo izredno ugodno delovanje. Preizkusili so ga ljudje sami in ugotovili njegovo uspešnost. Toda zdravnika ne med ne drugi čebelji pridelki ne morejo nadomestiti. Kadar človek zbolí in se ga loti visoka temperatura, mora upoštevati navodila zdravnika. Poskusi v uglednih klinikah pa kažejo, da za infekcijskimi boleznimi zbolí neprimerno manj ljudi, ki jemljejo žličko Apikompleksa dnevno. In v tem je največja moč naravnega preparata. V preprečevanju bolezní, mnogi zdravniki pa ga svetujejo že tudi kot edino sredstvo, ki pomaga pri zaviranju rasti virusov, je nenadomestljiv. Zato ga je danes moč najti na prodajni polici sleherne lekarne in v vseh večjih trgovinah. Ker ga je ustvarila narava brez pomagal kemije, je popolnoma nenevaren in ne more povzročiti nobenih škodljivih stranskih posledic.

Jože Vetovec

MISLI

Vet je merilo mojega življenja.

Pearl Buck

Kdor želi slišati iskreni glas vesti, mora znati ustvariti tišino okrog sebe in v sebi.
Graf

Kdor hoče uživati mirno vest, mora mirno živeti.

Chesterfield

IVAN LEBIČ – OSEMDESETLETNIK

Osemčlanski družini se je 24. marca 1898. leta pridružil še deveti član — Ivan. V Šmartnem v Rožni dolini mu je stekla zibel, okrog katere so ob njegovem rojstvu stali štirje bratje in dve sestri. V skromni bajti je teklo življenje te številne družine. Njen glavar je bil oče — tesar. Na ramenih skrbne matere sedmerih otrok se je znašlo breme cele družine, ko jim je kmalu umrl oče. Ivanu je bilo takrat komaj štiri leta. Osnovno šolo je obiskoval v rojstni vasi, šolanje pa je nadaljeval v Celju, kjer je bila že v času cesarske Avstro-ogrške dvojna gimnazija: slovenska štiri-razredna in nemška osemrazredna. Ivan je obiskoval najprej slovensko gimnazijo, višje razrede pa na nemški. Kot šestšolca pa so ga 1916. leta poklicali v vojsko. Mla-

Ivan Lebič

dega gimnazijca je pot najprej zanesla v Gradec, kjer je opravil nekaj mesecev vojaških vaj in na pomlad 1917. leta se je znašel na italijanski fronti. Le dva dni je bil vojak na fronti avstrijske vojske. Eksplozija granate, ki je zadela ob traverzo nad strelnim jaškom, v katerem je ležal osemnajstletni mladenič, ga je močno ranila. Desno nogo mu je dvakrat zlomilo, imel je močan odprti zlom, levo pa enkrat. Bilo je to neko pomladno popoldne na planini Monte Gabrieli, blizu današnje slovensko-italijanske meje. Živo se spominja — kdo se ne bi — kako so ga takoj prenesli v obvezovališče, mu nudili prvo pomoč in ga zopet takoj odpravili čez hribe v vojaško bolnico in od tam v Logatec. Sprva sploh ni čutil nobenih bolečin. — Spomin na Logatec je grenak; za vse življenje se mu je zapisal v spomin. Tu je izgubil desno nogo. Močne rane so se mu pričele gnojiti in morali so mu amputirati nogo nad kolenom. Po operaciji so ga pre-

peljali na zdravljenje v Krems ob Donavi, na Spodnje Avstrijsko. In po daljšem zdravljenju, kjer je nekega dne skorajda umrl zaradi nenadne krvavitve, ki pa je v spanju sploh ni čutil in jo je na srečo opazil bolnik s sosednje postelje, se je vrnil v Celje. Nadaljeval je šolanje in izredno končal sedmo gimnazijo. Pa je zopet moral na Dunaj, v protežno delavnico in tu je dočkal konec vojne. Slovenske fante so prepeljali v Ljubljano. Močna je morala biti želja tega mladeniča po študiju, da je kljub vsem težkim okoliščinam tako vztrajno segal po knjigah. Izredno je dokončal še osmo gimnazijo, se nato prijavil za maturo, se sam pridno učil, in pozimi 1919. leta maturiral na Poljanski gimnaziji v Ljubljani. — Želja po nadaljevanju študija na univerzi se mu ni uresničila. Moral je zaprositi za zaposlitev. In tako je pot zanesla Ivana Lebiča v šolskem letu 1919—20 na tolstovrško šolo na Ravne, v naslednjem šolskem letu pa se je mladi učitelj prestavil na Prevalje. Tod je ostal vsa nadaljnja leta. Letošnje jesen bo 58 let od tega. Tisto leto se je po plebiscitu preselila na prevaljsko šolo tudi mlada učiteljica iz Globasnice — Linhartova Nežka, doma iz Libuč pri Pliberku, ki je naslednje leto že postala življenjska družica Ivanu. V zakonu so se jima rodili štirje otroci: Dorica, Marjan, Joži in Lojze.

Kako suhoparno lahko izzveni tako pisanje življenjepisa, če v njem ne predstavimo človeka, njegovega dela in pomena njegovega ustvarjanja. Vse to pa je odgovorneje in težje kot pobarati jubilaranta za njegov življenjepis. Že teh nekaj nametnih vrstic nam daje slutiti slavljenčevo trdo, žilavo, a vedno optimistično naravno življenje, ki ga je spremljalo vse od bridke mladosti, rane in težke invalidnosti, kar pa mu nikoli v življenju ni odsevalo tako, kot bi marsikomu drugemu. Prevelika je bila želja po spoznanju in dajanju vsega dobrega in lepega drugim, da bi lahko v njem zavladovala malodušje in obup nad usodo.

Pisati o pomenu in ocenjevati jubilarantovo življenjsko delo bi bila velika predrznost učiteljevega učenca, ki ga vežejo spomini na prve šolske ure, ko smo se nebožljivi šolarski posedli jeseni 1949. leta v stare, oguljene klopi in ko je po dveh palicah stopil po razredu proti tabli sivi mož z vedrim nasmehom na obrazu, Lebičev ati, naš prvi učitelj, ki nam je vklesal abecedo — osnovo vse nadaljnje učenosti — v naše nezavozlane otroške mozgane. Bil mi je tudi prvi zborovodja, botroval je mojim prvim uram klavirskega pouka in mi stal ob strani, kadar me je strogi učitelj klavirja — sin Lojzi — ostro pokaral, če so mi okorni prsti udarili na napačno tipko klaviature, ki je ni bilo ne konca ne kraja v levo in na desno. In kasneje mi je kot gimnazijcu ali študentu že zupaal kakšno pevsko vajo s cerkvenim zborom in me tako popeljal v svet zborovstva. — Nikoli ne

SKROMNO PRIZNANJE

morejo učenci poplačati dolgov svojim učiteljem. Najboljše plačilo je uspešno nadaljevanje tistega, kar te je učil.

Kdo na Prevaljah ne pozna Lebičeve družine? Pa ne samo na Prevaljah, tudi izven kraja, kjer je Lebič preživel dobro polovico stoletja in se skupaj s svojo življenjsko družico razdaljal za vzgojo otrok, za kulturno rast ljudi in z lastnim zgle-dom in delom pomagal ljudem, so slišali za slavljenčevo ime in ga poznali.

Sam pravi, da mu je bila prvo in najvažnejše opravilo — služba — učiteljevanje. In temu je sledilo seveda vse drugo: vodil je pevske zборе, tamburaški zbor, sodeloval pri številnih igrah, pomagal pri organiziranju sadjarskih in čebelarških tečajev, vodil je kreditni odsek pri nekdanji hranilnici in posojilnici na Prevaljah. Bil je dolgoletni odbornik pri Rdečem krizu in Zvezi vojaških vojnih invalidov. Za vse to dolgoletno prizadevno delo je Ivan Lebič prejel 1971. leta odlikovanje predsednika republike — red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Poleg tega najvišjega priznanja pa hranijo doma še številna druga priznanja in soominska darila, med njimi je tudi zlata Gallusova značka za dolgoletno delo na glasbenem področju.

Ob tej veliki angažiranosti pa je bilo še vedno dovolj časa za družino. Dobro se je zavedal pomena — danes večkrat že zvo-denele fraze — zdravega družinskega okolja. V tistih časih, ko družine niso bile tako razbite in ko ljudje niso bili tako obremenjeni s hlastanjem po materialnih dobrinah, je bilo v marsičem lažje poskrbeti za tisto pravo družinsko življenje, kakršno današnji rod tako pogreša. Skupna skleda in pomenek za mizo, pesem ob harmoniju, ki je stal v kotu sobe, pa harmonika in kitara v drugem kotu in citre, tamburica in violina, pa stalaže lepega čtiva in kupi not in pesmaric — to je bilo tisto zdravo okolje, v katerem so odraščali štirje otroci in se ob zglednem življenju svojih staršev — učiteljev — posvetili večinoma prosvetnim poklicem: hči Dorica je bila učiteljica, Marjan je profesor zgodovine, sin Joži zdravnik, Lojze, profesor arheologije, pa je postal odličen, cenjeni glasbeni pedagog in skladatelj.

Ure in ure bi poslušal pripoved. Prijeten je pogovor in poučen nam mlajšim. Kljub osmim križem je Lebičev ati še vedno veder. Pred nedavnim ga je skrbela mrena na očesu. Bojazen, da ne bo več mogel brati, je takoj pregнал z operacijo. Zonet ga lahko vidimo ob knjigi, njegovi zvesti spremljevalki. Miza v kuhinji, za katero preživlja največ časa, odkar ga je bolezen priklenila na dom, je zopet obložena s knjigami, revijami in časovisi. Mirno branje pa mu »motijo« stalni obiski prijateljev, ki si kaj radi vzamejo čas za kratek klepet. Kot da bi s tem hoteli, da bi se nam vsaj za hno ustavil čas, ta večni preganjalec, in se umirili sredi vsakodnevnega vrveža.

Še na mnoga leta, Lebičev ati!

V imenu DPD Svobode Prevalje, vseh pevcev, ki jih je kdajkoli vodila Vaša roka, s katero ste skozi vse življenje kazali pot k odkritemu prijateljstvu, s katero ste vedno znova in vedno globlje odgrinjali pot vsemu lepemu in dobremu!

Jožko Kert

V začetku letošnjega leta je nastopil zasluženi pokoj Franc Šmarčan, kmetijski tehnik, nazadnje šef obrata za kooperacijo pri Koroški kmetijski zadrugi, TZE »TRATA« Prevalje. Njegovo delo in zasluge za razvoj zasebnega kmetijstva v naši občini so velike, zato ne sme oditi neopazno.

Čprav je prišel iz »spodnjih krajev«, je bil vseeno »naše gore list«, pravi Korošec, na kar je tudi nemalo ponosen. Prav hitro se je namreč aklimatiziral in se vživel v naše okolje, posebno v življenje kmečkega človeka. Pod Goro si je izbral življenjsko tovarišico, si ustvaril dom in tako postal še bolj naš.

Franc Šmarčan

On spada v tisto generacijo kmetijskih strokovnjakov, ki je v našem kmetijstvu zorala ledino. Hudo zaraščena je bila ta ledina, saj poleg zastarele miselnosti nismo imeli skoraj nobene mehanizacije. Trdovratno smo se držali zastarelega načina kmetovanja, pridelovali smo vse, vsakega po malo; zategadelj tudi nismo imeli izrazitih tržnih viškov. Bili so to časi, ko se je na kmeta gledalo še z drugačnimi očmi, ko njegovo delo ni bilo cenjeno, ko kmetijstvo ni bilo priznано kot pomembna gospodarska panoga. Kmetijski strokovnjaki so morali s kmeti vred vztrajati, niso smeli postati malodušni in vreči puško v koruzo. Ni bila lahka takrat služba kmetijca! Poleg svoje odgovorne službe je moral biti nekakšen posrednik med kmetom in družbo, ki je nameravala kmete združiti v obliki, ki za njih ni bila sprejemljiva. Prepričevati, pojasnjevati, z domačo besedo razlagati ukrepe, ki nam dostikrat niso bili jasni.

Dragi Franc!

V imenu vseh pavrov v občini ti s temi skromnimi vrsticami izrekam za tvoje požrtvovalno delo našo zahvalo in priznanje! Bil si pionir v delu in prizadevanju, da krenemo od zastarelega načina kmetovanja v sodobno, bolj donosno kmetijsko proizvodnjo, da bi naše garanje rodilo večje sadove in bilo bolj cenjeno! Bil si glavni vodja in organizator v zadrugi Tolsti vrh; pod tvojim vodstvom je ta mala zadruga za takratne razmere zelo dobro gospodarila. Širil si nam obzorje in nas prepričeval o pomenu zadrugištva, ki je zasebnim kmetom nujno potrebno. Že davno so zaraščene poti in steze, po katerih si pešal od kmeta do kmeta, do vsake bajte na našem koncu! Preprosta beseda strokovnjaka najde pravo pot in mesto ter je tudi kmečkim ljudem razumljiva. Takšno strokovno, a obenem preprosto besedo si vseskozi širil tako na terenu kot v pisarni in — uspehi niso izostali. Službo kmetijskega strokovnjaka si nastopil in vodil v letih, ki za kmete niso bila niti malo perspektivna; v pokoj si odšel v času, ko je kmetijstvo z uspehi dokazalo, da je zmožno dati nekaj od sebe in da sredstva, ki jih je za pospeševanje kmetijstva vložila družba, niso bila proč vržena! Skoraj neverjetno se sliši, da potrebe po mleku in govejem mesu v naši občini že pokriva-mo sami, in to kljub dejstvu, da število porabnikov stalno raste in da so vedno zahtevnejši. Samo šest odstotkov je v naši občini kmetov; ker pa se določeno število kmetov iz kakršnega koli vzroka še vedno ukvarja z naravnim kmetovanjem, je število kmetov, ki proizvajajo za trg, še manjše; zategadelj je ta podatek še bolj otipljiv in razveseljiv. V teh uspehih je vloženo tudi tvoje delo in trud, ti rezultati so lahko tebi v osebno zadovoljstvo, kajti pri vsem tem ima tudi pionirsko delo kmetijskih strokovnjakov velik delež.

Ni bila lahka tvoja služba v času obvezne oddaje, ko si moral zastopati interese kmeta in družbe, ki v krizi obnove porušene domovine ni imela drugega izhoda. V teh težkih časih si nam stal trdno ob strani; čutil si z nami in nam bil v oporo takrat, ko kmetje še nismo bili zdravstveno ali socialno zavarovani!

Gotovo si se tega zavedal, ko si ob upokojitvi v duhu delal bilanco o svoji prehojeni življenjski poti in uspehih. Če ti je bilo kdajkoli v življenju žal, da si izbral in šel v ta ne preveč cenjeni poklic, so ti zdaj ti uspehi bili v uteho, saj so dokaz, da tvoje delo in napor niso bili zaman, ampak da so obrodili bogate sadove.

Dragi Franc! Iskreno ti želimo, da bi svoj zasluženi pokoj dolgo in zdrav užival, da bi se ne odtujil od kmetov, ampak da bi še prišel med nas; da bi še kdaj stopil na svoja prehojena, a zdaj že zaraščena pota in steze! Tvoj strokovni nasvet nam bo tudi zdaj dobrodošel.

Ajnžik

Ivan Modrej

KNAPOM POZDRAV

Večer na Uršlji gori. Strmim v globače in globeli pod seboj; tam zadaj tone v mraku mogočna Peca, na levi in desni se prižigajo luči po samotnih kmetijah.

Spodaj ob Meži se je zasvetljal roj luči, to so Ravne z železarno; za njo se dviga kopasto gričevje, v večerni zarji se izgublja daleč v Podjuno in proti Svinjski planini. V grapah pod Peco je vse zavito v molk in temo.

Oči iščejo v tisto smer, v spominu se prižigajo podobe črnih kopačev, blatnih in utrujenih knapov; svetilke nosijo po samotnih stezah, oči jim blešče, srca jih vabijo v zavetje prijaznih, skromnih domov.

Dvanajsti in trinajsti rod kopljeta svinec in rijeta v kamnite gmote Pece, v bregove okrog Žerjava, Mušenika, Jazbine in Tople.

Povest knapov, črnih jam, zasutih in sveže izkopanih rogov, kdaj se začneš? V Mežiški dolini zgodaj. Iz davnine slišim odmev dlet in kladiv, topot rimske konjenice na kamniti cesti. Vidim potne srage na ličih sužnjev v prah sesutih cesarstev.

Davno je že tega. Tisočletja so minila, odkar je pevec zapel hvalnico noriškemu železu. Od človeškega dela je ohranjen porumenel in sprhnel pergament, a ostale so Peca, Jazbina, Topla in Meža, ki so pile znoj in kri, tožbe in kletev pradačnih knapov.

Prišli so grofje Thurni; Hans Sigmund Ottenfeldski je za njimi prinesel listino iz leta 1665, ki mu je zagotovila lastništvo rudnika v Črni. Olcar je odvrigel cepin in plankačo, prijel je za kramp. In prihajali so novi: hlapci in gospodarji, bajtarji in ofarji. Kopali so po odročnih grapah, rili po kamenju; za njimi so ostajali rovi, izhojene steze, poti, ob Meži rudarske kasarne. Udarci kramпов so zmotili mir, ki je kraljeval med gozdovi, jok otrok je napolnil rudarska naselja.

Vidim očeta, kako koplje zgrbljen v rovu, od zore do mraka. Vidim sina, ki mu ognje-

ni zublji peči razžarjajo koščeni obraz. Vidim žene, kako jim zemlja razjeda roke. Od zore do pozne noči v bregovih. Vidim otroka, kako mu ugaša sonce v očeh. Pobič ima žuljave roke: od zore do mraka misli na zelene gozdove in pisane trate, oči pa so kalne in vidijo samo prah in znoj in kamenje in rudo.

Gospodje so prišli iz Plajberške rudarske unije; lastniki jamske posesti so se združili in rekli: »Več svinca morajo dati jame!« V Žerjavu so zagorele peči, v nedrjih Pece in Jazbine so zabrnili stroji. V Topli je posvetila luč. Vagončki so zamenjali samokolnice, vrtnali stroji, primitivno orodje. »Več svinca hočemo,« so rekli gospodje. Koliko sveta se je nagnetlo ob Meži? Jih vidiš ob nedeljah in shodih. Vidiš krčme in mize in ljudi okrog njih? Pisane lajbiče nosijo, smejejo se in tožijo, jokajo in stiskajo pesti, govore o prihodnosti. Mojčka se je zjokala na poti v Koprivno; doma v bajti so ji branili ljubiti knapa Ozbija. Zdaj ga ima, a knap je zapil zaslužek, postavili so ga na cesto. S čim se bomo preživljali? O, gospodje se dobro preživijo, svinca je vsak dan več; že ga talijo v tonah, že ga vozijo parizarji na Prevalje. O, svinca je mnogo, veliko je dobičkov in prostrano je tržišče plajberške unije. Pa so se gospodje zapletli v vojno; izgubili so jo in cesarstvo z njo. Rudarji so slekli lajbiče in oblekli vojaške suknje Malgajevе vojske. Pokalo je pod Peco in daleč tja v Podjuno; nemirni časi so bili. Gospodje v fraških so tedaj potegnili črto na papirju in črta se je zarezala v koroško zemljo, razpolovila jo je na dvoje, kot da bi prerezali materino ljubeče srce.

V Mežico so se pripeljali gospodje v cilindrih iz daljnje Anglije in so izobesili tablo: Continental European Mines Limited. Spet so zadonele eksplozije v rovih, spet so zagorele peči v Žerjavu, ponovno je začel teči razbeljeni svinec v kalupe z oznako

CEM. Spet so drdrali vlaki s Prevalj v širni svet. Z njimi je šel svinec iz mežiških jam.

Svinec. Več svinca so zahtevali ti gospodje. Zopet vojna. Tisočletni sovražnik v službi nacističnega zmaja je stegnil kremplje po bogastvu naše koroške zemlje.

Duh svobode se je prebudil. Knapi odhajajo v slovensko vojsko. Spet je tekla kri, hudi časi so bili, streljanje talcev, zapiranje v nemška uničevalna taborišča. Po štiriletni borbi je bila premagana strahovlada na naših tleh.

Svinec. Mnogo so ga nam odpeljali v svet. Pa ga spet vozijo, a sedaj ga sami. Gospodov iz plajberške unije ni več, tablo evropske kontinentalne rudarske družbe je prevrnil vihar druge svetovne vojne.

Svinec, ti siva kovina! Iščejo ga, kopljejo, talijo, trinajsti rod je zavihal rokave, dvanajsti uči in svetuje: »Preklete, rudnik je naš.«

Svetli in novi avtobusi vozijo rudarje v Žerjav. Nove hiše so zrasle in še rastejo ob Meži. Mladina igra športne igre. Planinci hodijo na Peco, Raduho, Uršljo in Smrekovec. Študentje prihajajo iz Ljubljane, Maribora: ta bo inženir, ta zdravnik, ta profesor.

Noč je na Gori. Strmim v globače in globeli pod seboj! Tam zadaj tone v noč mogočna Peca in z njo koroški večer. Na nebu se prižigajo zvezde.

Knapi, pobje in dečle iz Mežice, Žerjava in Črne, kličem vam z rudarskim pozdravom: »Srečno«!

MISLI

Smeh

Prav gotovo se je bolje s smehom otrepati sveta, kakor zalivati ga s solzami.

Tagore

Če se smejiš, se smejiš bližnjemu; če jorčeš, jočeš nad samim seboj.

Indijski pregovor

V smehu leži ključ, s katerim spoznamo človeka.

Carlyle

Kdor se smehlja, namesto da bi besnel, je vedno močnejši.

Japonski pregovor

Če hočete spraviti ljudi v smeh, morate ohraniti resen obraz.

Casanova

Silim se, da bi se vsemu smejal, ker se bojim, da bi se mi bilo treba jokati.

Beaumarchais

Najbolj izgubljen dan od vseh je tisti, ko se nismo smejali.

Chamfort

Srečanje pod Kamniškim sedlom

Renata Picej

Polnočno sonce

Julij, 1976

Skoraj prazna motorca se enakomerno lepi od železniške postaje. Mrzla jutranja megla ovija mrke hale sive železarnice. Okolje ni naklonjeno razmišljanju in občutkom, zato stojim ob zamaščenem oknu zgolj zato, da se izognem radovednim pogledom sopotnikov v vagonu; misli pa so ob tem povsem mrtve.

Prevalje.

Carina.

Mož v uniformi se bliža. Za hip se pomudi ob ženski poleg mene, ji otipljivo zre v zaletno košaro pri nogah, potem pa je že tu in:

»Kam pa vi?«

»Na potovanje.«

»In kam bo šla pot?«

»Na sever. V Skandinavijo.«

Mož črni brkov ostrmi, se zamisli in nepremično motri moj zabuhli nahrbtnik.

»Sami?« vpraša čez čas, ko prenatano prelista potni list.

»Ja!«

»Pa vas ni strah? Pa sploh veste, kje je to, kaj je tam? Pa veste, kaj vas lahko čaka?«

Strah, ne, tega nimam. Tudi vem, kam sem namenjena. Samo, kaj tam je, ne, tega natančno ne vem. Slutim, da je nekaj lepega. Zakaj grem sama? Seveda je bilo precej posameznikov, ki so se navduševali nad idejo, a pri ideji so tudi ostali. Ko je bilo treba na vlak, so poniknili v različnih izgovorih. Sicer pa je potovanje tudi tako dobro, če ne še boljše. Občutek, ko se zaveš, da si daleč od doma, odvisen samo od svojih sposobnosti, svoje iznajdljivosti, prilagodljivosti, ko tiste dni živiš sam od sebe — zaradi sebe, je vreden tveganja. Ampak carinikova podoba me spremlja vseh 31 dni. KOPENHAGEN, OSLO, STOCKHOLM, HELSINKI, HAPARANDA, NARVIK, TRONDHEIM..., povsod imam pred očmi podobo njegovega obraza, ki pravi: »Pa veste, kaj vas čaka danes?«

Tako sleherni dan začnem s tem: »Kaj neki me čaka danes?«

Čez dober mesec dni pripešam na Holmec. Ob 6. uri zjutraj iz Pliberka nimam vlaka za Jugoslavijo. Tako pod oblaki, ki komaj še držijo vodo, dobro uro premetavam splahnel nahrbtnik z rame na ramo, preden se znajdem pred carinarnico, kjer v jutranjem dolgočasju posedajo možje uniform, med njimi tudi mož z brki. Takoj se me spomni. To razberem z njegovega obraza, še preden me pozdravi z: »No, kako je bilo na Švedskem?« Ponudijo mi stol in pustijo, da govorim...

Nobenega avtomobila ni, ki bi me morebiti zapeljal proti Ravnam, zato me nekoliko pozneje proti domu zapeljejo cariniki.

In potem je v meni začelo glodati. Nažirali so me spomini na trenutke s severa. Dnevnik, ki sem ga pisala med potjo, številne razglednice, prilepljene med tekst, šop fotografij, te neme priče doživetega, so govorile...

Tako mrzel je sever, pravijo ljudje, prav ničesar nima, kaj bi torej hodili na svojo kožo preizkušat zaprtost ljudi in draginjo, pa še tako daleč povrh.

Ampak, kako nepozabna je, če se ti nasmehne stara, brezzoba Laponka, ko se ustaviš ob njenem šotoru in pokimaš v pozdrav. Na obrazu, izžrtim od vetra in mraza, lahko med gubami odkriješ nasmeh — veselje ob srečanju.

Nepozabno je, ko se skupaj z domačini poslavljáš od velikanskih kitolovk, katerih krmla so naravnana v smer — Severno ledeno morje.

Ko ves prerukan od večne vožnje z vlakom zjutraj najprej zagledáš temno, nepremično jezero, iz katerega najzgodnejši sončni žarki sesajo megličasto vedro peno in jo obešajo na drevje ob obali. Tišina jezer se z zrcalne gla-

dine razliva na okolico, na še neprehajene gozdove in močvirja.

Pa prvo srečanje s fjordom. Najprej tista steklena, bela reka pred konico fjordovega jezika. Iz same žive skale se priplazi in polzi po belem produ, ki se razpotegne v mivko. Tu si razrije rokave, da potem v deltastem izlivu leze v objem morja. Med tem spreminja barvo. Prozorna zelena postane, po nekaj metrih temnejša, še temnejša in končno modra. Ko se vpije v temne globine morja, prevzame barvo oljnato zelene modrine. Krepke stometrske skalne stene, harmonijo morja in reke zapirajo v ozko vkljukano dolino. In daleč nad njenim domom, med vrhovi gora, kjer kljub poletju gnezdijo snežne zaplate, je pri-peta železnica... Proga KIRUNA—NARVIK.

Poznam ga, ki v gugalniku s pogledom na Uršljo najde svoj mir. Meni ta pogled budi spomine in nemir.

Julij, 1977

Skoraj prazna motorca se enakomerno lepi od železniške postaje. Mrzlo jutro pohlevno vdihava strupeno gmoto, ki se vali iz mrkih hal železarnice. Tam daleč za to smrtonosno zaveso curek sonca. Objema vrh gore in za trenutek se ti zazdi, da ne bo nikoli pritipal v dolino, v mesto, kjer se čez življenje vedno plazi rdečerjava smrt.

Pod menoj spet to znano, težko pričakovano drhtenje koles.

Vsa velika in mogočna ždi gora nad napredkom današnjega modernega časa. Uršlja! Tako zelo me spominja na sever...

Samo, zdaj ni časa za razmišljanje. Zdaj se začne potovanje.

Prpriave za pot so bile, kar se denarja tiče, izredno dolge. Študentski žep trpi pač za kronično finančno stisko. Prva pomoč — študentski servis. Denar je bil zbran, konzerve in ostala hrana tudi, torej je bilo treba v nahrbtnik naložiti le še nekaj obleke in si v Ljubljani priskrbeti Inter-rail vozovnico za vlake na večini evropskih železnic.

No, tokrat ne potujem sama. S prijateljem, ki je že tri leta s starši živel na Švedskem, pozneje pa v železarni v AVESTI še večkrat opravljal počitniško prakso, se odločiva za skupno popotovanje. Tudi zanj je sever pravi magnet in dejstvo, da je njegov oče še vedno tam, vključiva v najin potovalni načrt. Zelo dobro je namreč, če imaš kje daleč od doma nekoga, ki ga poznaš in za katerega veš, da te bo sprejel pod streho, ti ponudil hrano in prenočišče ter se povrh še razveselil tvojega obiska.

Po dveh dneh neprekinjene vožnje se ustaviva v AVESTI, pri Marjanovem očetu. Za tri dni, kolikor sva jih preživela z njim, sva bila dobro preskrbljena. Mesto z okolico vred je oba dobro poznava, zato sva čas izrabila za obisk pri prijateljih. Težko je zdaj opisati najzanimivejše stvari. Poskusila bom s Svenom. Na razpolago nama je dal družinski vikend s hrano, pijačo in vsem ostalim, kar pač sodi zraven. Žal se nama mudi naprej, zato to zapeljivo povabilo preloživa na čas vračanja, če bo proti koncu počitnic ostalo še kaj dni »za oddih«. Na vsak način pa sva imela še toliko časa, da sva si pri Bjornu ogledala mačjo farmo. Izplačalo se je. Če vidiš kar 21 mačk, ki so povrh še prav vse čisto črne in se za nameček sprehajajo po bajno urejeni, tipični švedski vili, ti to gotovo še dolgo ostane v spominu.

Pravzaprav se je pravo potovanje začelo šele potem, ko sva zapustila Avesto, ki leži v pokrajini Dalarne v srednji Švedski. Za pot proti Haparandi, mestecu, ki leži na meji s Finsko, si izbereva nočni vlak, ki na srečo ni poln nama podobnih nahrbtničarjev, niti drugih potnikov, zato celo pot udobno prespiva. Kondukerji so tod okrog izredno obzirni, vsaj pri nočnih voznjah, in te ne gnjavijo vsako uro za karto, kar se tako rado zgodi v Nemčiji, Franciji, pa še marsikje drugje. V Haparandi prestopiva na vlak za Tornio in Kemi. Skoraj cel popoldan časa imava, zato jo mahneva do obale Botniškega zaliva. Po dolgotrajni vožnji sva se veselila osvežitve v morju, žal iz tega ni bilo nič — naletela sva

Na otočku jezera v Vuanislahtiju

Utrujenost po naporni vožnji

na kalne valove, kjer niti četrt metra od obale ne vidiš dna. Tako sva lahko opazovala le ribiče, ki so skakali po obali in pripravljali čolne. Kaj so v takšni umazaniji lahko lovili, je zame res uganka.

Vlak za Helsinki sva ujela le po naključju. Še pravi čas sva ugotovila, da imajo Finci čas za eno uro pomaknjen naprej. Če naj opišem vagon, v katerih smo prepotovali 700 km do Helsinkov, moram reči, da gre za moderne živinske vagonce. Leseni, kot da bi jih od zunaj obili z deskami, s trdimi klopmi, ozkimi okenčki; vse to ti res vzbuja tesne občutke. Za vsak primer pa najdeš na hodnikih na stene pritrjene vitrine, kjer je spravljen žaga, kladivo, vžigalice in morda še kakšna malenkost. Kljub temu, da se je na vlaku drenjal še cel regiment vojakov, množica potnikov in nahrbtničarjev, sva pot in seveda tudi noč še dobro prestala.

Na Aero-flotu v Helsinkih se pozanimava za izdajo ruske vize — želela sva namreč na enodnevni izlet v Leningrad, za kar naju je navdušil neki Nемец, ki sva ga spoznala na vlaku. Zal bi morala čakati predolgo, kar 14 dni, zato se nemudoma odločiva za to, zaradi česar sva sploh prišla. Odpraviva se torej na iskanje majhnih, mirnih krajev, kjer kaniva ujeti še zadnje ostanke življenja, kjer civilizacija ni zasejala svojih metastaz.

In tako pristaneva najprej v Parikkali. To je majhen kraj, le nekaj kilometrov pred mejo z Rusijo. Youth hostel najdeva kar tri kilometre zunaj naselja. Neke ženska, ki je edina živa duša, ki jo lahko odkrijeva v okolici železniške postaje, nama potem, ko nekajkrat zapovrstjo čisto brez zveze ponovi: »Iksi, kaksni kilometri. No, one, two kilometri.« Pa spet od začetka, s temi svojimi iksi, kaksni kilometri, kar naj bi pomenilo, da je najino prenočišče nekaj kilometrov naprej. K sreči se od nekdaj prikažeta dva fanta, ki ju ženska, precej okajena, pregovori, da naju zapeljeta do prenočišča. Začuda tudi ta dva nekam alkoholno zaudarjata. V naslednjih dneh se na take vonjave že tako privadiva, da jih komaj še zaznava, saj je pijanih in sploh alkoholno prestrašenih ljudi v Skandinaviji na vsakem voglu na pretek. Prepoved javnega točenja alkohola očitno ni prinesla pričakovanih rezultatov. Torej ena izmed ugotovitev — Skandinavci so pijanci.

V Youth hostlu se utaboriva v sobi, kjer sta že dva Nемеца, ki tukaj že tri tedne študirata za svoj izpit iz fizike, poleg njiju pa še fant in dekle iz Italije, ki sta tu kot turista.

Vzdušje v sobi je zaradi atomov, ki uhajajo fizikoma, precej turobno, zato se Italijana spravi na hodnik, midva pa odrineva na nočno raziskovanje okolice. Nedaleč od hiše odkrijeva jezero in ob obali negiben čoln. Jasno, da si ga izposodiva in odveslava po nepremični gladini, odeti z gostimi plastimi megle, ki se na trenutke razgrne in takrat skozi meglene razpoke zasije luna, čez njo pa v divjih sunkih vetra vihrajo mrežasti črni oblaki. Takšne podobe narave in miru nisem doživela še nikoli, zato bo to doživetje neizbrisno ostalo v mojem spominu.

Zal nama naslednje jutro ni prineslo pričakovanega. Komaj se prebudimo, že nam na uho udarjajo rafali glasnega govorjenja in smejanja, poleg tega pa je dvorišče polno taksijev in avtobusov. In včeraj sva bila že prepričana, da sva na najboljši poti, da odkrijeva mir in tišino. Takoj zloživa nahrbtnika in se skupaj z Italijanoma odpraviva proti železniški postaji, kjer se kar vsi štirje znajdemo pred problemom — kam zdaj. Italijana se potem odločita za vlak proti jugu, midva pa seveda v tistega v Nurmes.

Komaj se v starih vagonih dobro zagunčamo, že nam sredi cvetočega travnika zmanjka sape. Lokomotiva se ustavi in ne piskne več. Na mestu obstojimo kot pribiti. Konduktar se na vprašanja, kaj je narobe, le smehlja in bežno pomislim na možnost, da je to pač že smeh iz obupa, kajti ne smemo mimo tega, da so vlaki konduktarjem zelo blizu. Potniki, ki nam nemo čakanje v vagonih ne prija, poskačemo z vlaka in priridimo dveurni piknik, ki mine brez posebnosti. Ko potem zagledamo novo lokomotivo, nam je veliko laže pri srcu. Zaradi te velike nepredvidene zamude se odločiva, da bova izstopila na prvi najmanjši postaji.

Na slepo srečo izbereva Vuonistahti. Kmalu nama je jasno, da bolje sploh ne bi mogla izbrati. Kar sva tako dolgo iskala zaman, sva torej našla. Prišla sva v naselje z nekaj hišami, trgovino in gostilno, ki pa ni gostilna v našem smislu — gre za mešanico med Youth hostlom, okrepevalnico in poceni hotelom. 150 dinarjev stane dvoposteljna soba na dan. Takoj se odločiva za tridnevni postanek.

Iz ure v uro sva bolj presenečena nad vsem, kar imava tu na razpolago, oziroma kar odkrijeva. Kuhava sama, zato naju »ognjišče« zdaj najbolj zanima. Kuhinjo najdeva v prilitičju stavbe, ki bolj spominja na skedenj, vendar je to res samo videz, kajti lesena fasada skriva v notranjosti nesluteno okusno

urejene prostore. Če se omejim samo na kuhinjo — opremljena je z vsem, kar potrebuješ za kakršnokoli pripravo jedi, kuhinjske omare so v rdeči barvi, mize in klopi ter stene pa so lesene. Res enkratno, če si navajen na kuhinje brez posode, s pokvarjenim štedilnikom in polomljenimi stoli, kar se je meni že večkrat zgodilo. Zgornji prostori tega navideznega skednja so za 40 din nudili prenočišče morebitnim nahrbtničarjem, ki pa jih ves čas najinega tukajšnjega obiska, z izjemo Maria iz Rima, ni bilo. Sicer pa, kdo bi zašel v te kraje povsem naključno? Ta, ki se znajde v tej divjini, je tu po službeni dolžnosti — srečava namreč nekega Finca iz Helsinkov, ki tod okrog raziskuje kameninsko sestavo tal — je na lovu za lepimi prizori, neokrnjeno naravo... ali pa je tu doma.

Sto metrov od Youth hostla leži veliko jezero. Kdo bi mu štel otoke in otočke, ko pa jih je toliko. Na bregu sloni majhna lesena baraka, iz katere se vije tanka nit dima. Radovednost naju prižene prav do vhoda, kjer nletiva na družbo Fincev. Marjan, kot že tolikokrat do sedaj, spet s pridom uporabi znanje švedskega jezika, ki je tej skupinici razumljiv, pravzaprav le dvema — Esku in Anne, s katerima se kar kmalu spoprijateljiva. Izkaže se, da govorita tudi nemško, zato jezikovnih preprek nimamo. Povabita naju v njihovo družbo, neke vrste sindikalni izlet podjetja s tehničnim materialom in motorji. Pozneje izveva, da prodajajo v njihovi trgovini tudi Tomosove motorje, ki baje gredo kar dobro v promet. Izveva tudi, da so pri njih takšni skupni večeri zelo priljubljeni, čeprav jih imajo le dvakrat letno. Poleti grede v savno, pozimi smučajo, večer pa prav tako zaključijo v savni. Kar z več strani pride povabilo, naj se tudi midva udeleživa njihove savne in zabave, ki sledi. Prvič bom v savni, zato me res zanima, kaj me čaka za lesenimi stenami. Najprej so na vrsti moški, potem pa še me. Rahlo sem začudena nad sramežljivostjo Fink, ker imamo Skandinavijo vendar za deželo brez predsodkov. Ker savna takorekoč kar plava na vodni gladini, se ohladimo na sila enostaven način — odpremo vrata in skočimo v jezero. Verjetno ni treba še posebej omenjati, da voda ni le mrzla, temveč ledena. Za nameček je ura že nekaj čez deveto zvečer. Priznati moram, da mi je stvar izredno ugajala, še posebej pa mi je prijalo, da so mi na koncu dodelili pohvalo, češ, da tako divjo savno, kot so jo pripravili danes, zdržijo le najbolj finski Finci. V prostoru poleg savne, kjer so se na ognjišču že cvrle klobasice, so tudi za naju pripravili nekaj prostora. Z nama so ravnali tako, kot da se poznamo že od rojstva, kot da bi bila njihova. Medtem ko se je večer pretakal v noč, smo se veselili, pogovarjali v polomljenih jezikih, bogato začimljenih s kretnjami rok, pridno praznili pivo iz konzerv ter se na zasilnem plesišču vrteli v ritmu finske glasbe.

Skandinavci so znani po svoji zadržanosti in nepristopnosti. Nama se to pravzaprav ni nikoli primerilo, še najmanj pa v družbi teh prijaznih »savnarjev«, kot sva jih po tem srečanju poimenovala. Ko smo se po res lepih urah skupne zabave poslovili, so nama dali vse, kar je od pojedine ostalo, in tako nama za nekaj naslednjih dni ni bilo treba skrbeti za hrano in pijačo.

Naslednji dan je bil sončen in topel, kot nalašč, da si starega čolnarja podkrepil s šilcem jugoslovanske slivovke in tako zastoj prišel do čolna, za katerega si sicer moral še kar seči v denarnico. Po mirnem jezeru odrineva proti privlačnim otokom in še slutiti ne moreva, koliko lepega se skriva v bližnji in daljni okolici. Veslava z otoka na otok, dvigujeva nastavljeni ribiške mreže in pasti za rake, za konec pa na enem izmed otokov loviva ribe, ki jih — za čuda — naloviva toliko, da jih je dosti za ribji piknik na obali pred savno. Od časa do časa nam dela družbo Mario, ki je kar naprej na lovu za lepimi fotografskimi motivi. Večkrat sva skupaj stikala po okolici ali čepela na pomolu oziroma se spotikala med skalami na obali, ko sva čakala, da bo zašlo sonce.

Marjan je potem, ko sva že nekaj dni zaman iskala kakršnokoli razglednico, s katero bi se oglasila domačim, le iztaknil eno. Čisto v redu je bila, le zimski motiv me je rahlo

kakšno zabavo, ni tako pusto. Ostale sobe pa so mu čisto odveč, a stanovanje na vrhu pa je že leta prazno. Pravi, da je praznih stanovanj iz leta v leto več — ljudje se selijo v južne predele, kjer ni stalnega mraza, oblakov, vetra in nekaj mesecev teme na leto.

Ko naslednji dan štopava in se dolgočasiva na cesti, po kateri ti redko pride naproti še kaj drugega kot ovce, taksiji, cele kolone vojaških avtomobilov — tu okrog je namreč veliko vojaških oporišč — in dva, trije rdeči avtobusi, me polagoma načenja panika. Ze ure in ure zaman stojiva in čepiva ob cesti ter se upirava ledenim sunkom vetra, ki se bolj in bolj zaganjajo iz morja. Da se predstava o Severu ne bi okrnila, se spustijo oblaki skoraj na doseg roke in zasolžijo. In te kapljice, pravzaprav sploh še ne kapljice, ampak drobni razprški, ki lahkotno sedajo na obleko, kjer se razcejjajo, me bolj in bolj vznemirjajo. Zdi se mi, da skupaj s temi mokrimi sledmi seda name in se počasi razširja boleč občutek samote tega zapuščenega kraja in vprašanje, če bova kmalu prišla od tod.

Premakneva se naprej po cesti. Od daleč je dobro vidnih nekaj dreves, katerih veje segajo skoraj do ceste. Pod njimi si najdeva zatočišče pred dežjem. Zdaj sva bliže morju in dobro vidiva obalo, na kateri se cefrajo dolgi, sivi valovi. Vse postane sivo. Sivo je nebo, sivo je morje, sivo postane skopo drevje. Se zrak je siv in ob vsakem vdihu se tega znova zavem.

Molčiva. Nimava si kaj reči. Če bi kateri odprl usta, bi gotovo rekel: »Grevna na avtobus?« »Ampak, saj nimava dovolj denarja...«

Ko po dolgih urah upanja sediva v avtu, ki poskakuje proti Nordkapu, sem srečna skoraj do solz. Žal si prijaznega voznika nisem vtisnila v spomin, zato tudi zdaj ne morem napi-

sati kaj drugega, kot da naju je pripeljal na cilj. In kako naju je pričakal Nordkap? Nič kaj veselo. Več sto metrov visoka skalna pečina, ki se zažira v severno ledeno morje, ždi pod razjarjeno severno naravo in nama ne privošči niti enega fotografskega posnetka. Razočarana sem nad turisti, ki jih tukaj res nisem pričakovala. Vsaj v tako velikem številu ne. Kolone Nemcev in Francozov, kamor pogledaš. To nama pospeši odločitev, da se obrneva, in to takoj. Nazaj se odpraviva po Norveški.

Spet imava srečo s štopom. Pobere naju mlad vojaški zobozdravnik. Naključje nas združuje kar za cel dan. Za dan, v katerem spoznava dobrega prijatelja.

Pot je naporna, kar še najbolj občuti šofer, ko spretno križari z dolgim volvom po ozki, vijugasti cesti, ki je speljana zdaj preko valovite planjave, zdaj kje visoko, pa spet nizko nad fjordi. Vreme se je že zdavnaj zjasnilo in sonce, kot da nadomešča razočaranje na Nordkapu, ožarjuje špice in snežne krpe v kotanjah velikih in razpotegnjenih, iz morja rastočih gorskih gnot. Oranžna svetloba se odbija od mrtvo mirnega morja v zalivih in nas bode v oči. Vse je oranžno in zato še veliko lepše in nepozabno. Ustavimo se le tri-štirikrat, sicer se počasi premikamo proti jugu in Trömsöju, kjer se bomo poslovili. Nekajkrat moramo še na trajekt, da skrajšamo pot, sicer bi lahko obvozili ves jezik zaliva, ob katerem je cesta, vendar po kilometrih in času precej daljša, kot presekana s trajektom. Po odsekih asfalta in makadama drsimo ob fjordih mimo ribiških vasic. Slikovit vtis odneseš ne le zaradi živahno poslikanih hiš, tudi pajčevinasto razpihnjene ribiške mreže ob zalivski obali prispevajo svoje. Ustavimo se pri Laponcih, ki so naši stalni spremljevalci že

ves čas. Ob cestah imajo postavljene šotore in pred njimi razstavo svojih izdelkov — iz kož severnih jelenov. In ne le iz kož. Tukaj pri teh ljudeh se turisti, največ Nemci, otovarjajo z razkošnim rogovjem, ki ga pripno na strehe svojih avtomobilov, da se lahko potem pred znanci in prijatelji pobažajo, kje daleč so bili in kaj so videli. Ko pa sva prav te ljudi opazovala v Inariju in drugih krajih, sva lahko spoznala, da so prišli sem samo zato, da so bili tukaj. Če bi jih tako mimogrede vprašal, kaj so videli, bi verjetno ne imeli povedati kaj drugega, kot da je hrana draga — če si je niso prinesli s seboj, da so cene hotelov visoke — če niso spali v prikolici, da je vse drago — če so sploh kaj kupili, da je strašno mrzlo — če seveda niso bili zavarovani s krznom, da je... ampak za tako rogovje se vsekakor splača na to pot. Osnova tej domnevi je bil pogovor dveh Nemcev, še nekje na Finskem, ko smo se ustavili ob sodih oziroma cisternah za bencin, postavljenih kar ob cesti v bližini neke kmetije. Nemca sta imela hude težave, ker eden med njima nikakor ni mogel dobro pritrčiti dveh parov rogov na streho svojega avtomobila. No, pri Laponcih nisva nič kupila, le najin prijatelj se je nekoliko zadržal z njimi. Pozneje smo naleteli še na Laponce, ki ne živijo pod šotori, ampak v hišah, narejenih iz zemlje in prekritih s travo. To so stalna naselja Laponcev. Sele, ko pride zima, se odpravijo s svojimi čredami jelenov proti jugu iskat novih pašnikov. Poleti jeleni ne potrebujejo posebne oskrbe, zato so bolj ali manj prepuščeni sami sebi, medtem ko njihovi lastniki počivajo in se ukvarjajo s prodajo spominkov.

V Trömsöju se zadrživa dva dni. Dobro si ogledava mesto, ki je najsevernejši kulturni center z univerzo. Leži na otoku, ki ga s kopnim povezuje veličasten, v loku oblikovan most, pod katerim plovejo največkrat ribiške ladje. V pristanišču sva naletela na prave velikanke med njimi. V Jouth hostlu srečava Klavdijo iz ZDA, ki je že drugo leto na poti po svetu in nič ne kaže znakov, da bi se kmalu nameravala vrniti. Potuje s štopom in med tem potovanjem je spoznala že tričetr Evrope. Tudi pri nas je bila. V Beogradu je našla zaposlitev za nekaj mesecev, potem jo je mahnila naprej. Nekaj časa je bila tudi v Dubrovniku. Z nekim Dancem, ki je tudi že spoznal našo državo, sta se potem pogovarjala o natakarih in trgoveh, ki sta jih oba poznala, in sicer iz Sarajeva.

Na poti do Narvika, kamor je še nekaj sto kilometrov, se nama je grdo zataknilo. Nisva bila pripravljena na to, da nama bo sredi divjine zmanjkalo štopa — pa se je zgodilo. Duhovnik, ki naju je naložil, je bil namenjen v neko zakotno vasico, zato naju tudi odložil ni na kaj manj zakotnem kraju. Kar cel popoldan ni bilo mimo nobenega avtomobila. Zato sva pešačila do prvega obljudenega naselja — pet hiš, gostilna in bencinska črpalka. Črpal-karju sva se potem zasmilila, pa naju je vzel k sebi na dom. Naslednji dan sva raje žrtvovala vsak po dvanajst starih jurjev za avtobus do Narvika, od katerega sva bila ločena samo za sto kilometrov. Spet sva imela srečo — za deset minut sva ujela zadnji večerni vlak proti Stockholmu. Prav nič me ni veselilo prespati v tukajšnjem Jouth hostlu, kajti predobro se spominjam lanskih oderuških cen v njem.

Tukaj se v glavnem končuje najino potovanje. V Stockholmu sva se pripeljala šele po treh dneh, ker sva se v Kiruni odločila za stransko železnico, ki je speljana skozi osrčje Švedske, sredi pokrajine iglavcev, močvirij in jezer, kjer lahko celo uro zaman čakaš na kakšno hišo, preko neukročenih, kristalno čistih gorskih rek, sredi kraljestva divjih živali. Nema lokrat se je zgodilo, da smo na vsem lepem obstali. Pogled skozi okno ti je povedal, da smo s tem dali prednost enemu ali več losom. Vse skupaj čisto po domače.

In vsak naslednji prevoženi kilometer naju je odnašal naprej proti jugu, naprej proti domu. In vsaka ura je bila dalj od dogodkov — bližja spominom. Spominom na Skandinavijo, ki se nama je dala takšna, kakršno sva želela.

Majda Rodič, jugoslovska in balkanska rekorderka, mladinska prvakinja Balkana na 100 in 200 metrov prsno in članska balkanska prvakinja na 200 metrov prsno ter udeleženka svetovnega prvenstva v plavanju 1978 v Zahodnem Berlinu. (Zadaj desno profesor Henrik Medvešek, ki ima izredne zasluge za kvaliteten vzpon ravenskih plavalcev.)

Severna stena Matterhorna

Dan je pričel počasi ugašati, skalni stebri postajajo vse temnejši, le snežne in ledne strmine se še svetijo. Iz prenapolnjene kočice smo se zatekli na greben nad njo. Z nami je tudi Amerikanec Pat, prijazen fant, ki je s prijateljem prišel pod to goro iskat svojih hotenj. Pripoveduje, kako plezajo v Yosemiteh, jaz pa prevajam ostalim.

V vsem svojem škrlatu se na na vzhodu smehlja Monte Rosa. Res, božanski je njen nasmeh in občutek imam, da nam želi srečen vzpon.

Počasi se oblačimo, Milan in Silvo kuhata pasulj, vmes pa neprestano govorimo ter tako vsaj poskušamo pozabiti na napore in nevarnosti, ki nas čakajo nocoj.

»Bolje, da nesemo hrano s sabo v steno,« glasno premišljam, »saj v vodniku piše, da so dobri prostori za bivak, pa bomo gori malicali!«

»Pa ja!« se ostali strinjajo, kajti iz tabora na Theodulu, dolge tri ure naporene hoje od tod, smo prinesli premalo hrane.

Med gore se počasi plazi čarobna tišina noči, vrnemo se v kočico. Odvečno hrano spravimo v moj velikanski nahrbtnik in posedemo za mizo, vsak s svojimi mislimi. Turisti so že odšli spat, saj jih vodniki že ob dveh vržejo iz postelj. Skrbi se pretakajo med nami. Le kaj bomo doživeli v steni, kaj če nas preseneti vremenski preobrat? V viharju mora biti strašno tam gori, saj take slave ta stena najbrž nima zastoj. Napetost med nami vedno bolj narasča, besede so vse redkejše.

Čez nekaj časa pride »chief« in oznani: »Finito!« Oditi moramo. Poberemo nahrbtnike in se zapodimo v noč. Sneg je še mehak, ni še zmrznil, zato se nam udara. Pošteno nas zanaša, ko prečimo snežišče s Hörnlia proti steni. Nataknejo si dereze in prižgemo svetilke. Na nebu utriplje vse polno zvezd, le lune ni od nikoder, saj je šele pred nekaj dnevi bil mlaj.

Dolgo smo pričakovali ta trenutek in zdaj kar ne morem verjeti, da se res odpravljamo v razvpito severno steno Matterhorna. Vse je tako domače. S strmega snežišča zapležemo v skalovje, z njega pa zopet na snežno vesino. Nenavezani hitro napredujemo po ozkih žlebičkih, ki so jih napravili plazovi. Kmalu pridemo do vrha in prečimo snežišče proti desni. Zaustavi nas zelo široka krajna poč, a kmalu na desni najdemo prehod in se pričnemo navezovati.

Pred tremi dnevi smo že bili na tem snežišču. Od dveh do dvanajstih smo stali spodaj in zijali gor, iščoč prehode. Hoteli smo ugotoviti, koliko je resnice o padajočem kamenju, pa ni priletel niti kamen.

»Od kod potem steni tak sloves?« smo se spraševali.

»Madona, če bi imel dereze in vrv, bi se kar sedaj zapodil gor,« je dejal Emri.

Vse skupaj se mi je zdelo zelo varljivo. Ledišče je bilo videti dolgo komaj za tri

raztežaje, skala pa tudi ni bila videti preveč zasnežena. Ti pogledi so nam močno dvignili moralo, s katero smo bili še dve uri prej čisto na koncu. Helikopter je namreč reševal ljudi s Solvay-hütte, zasilne kočice pod vrhom gore, pa sem vprašal glavnega reševalca, ko je helikopter pristal, kaj meni o razmerah v steni.

»Nemogoče,« je odgovoril, »preveč snega in ledu, štirje se že vračajo iz stene.«

»Poglej tja, proti levi,« mi je kazal, »z vrha sta dva padla, tam na skali ležita!« Zelo dobro je znal angleško.

»Pa lahko gremo pod steno ob tej uri?« sem ga vprašal.

»Zakaj pa ne, seveda lahko greste, vendar je ravno tam lani enega ubil kamen, ki je priletel iz stene!«

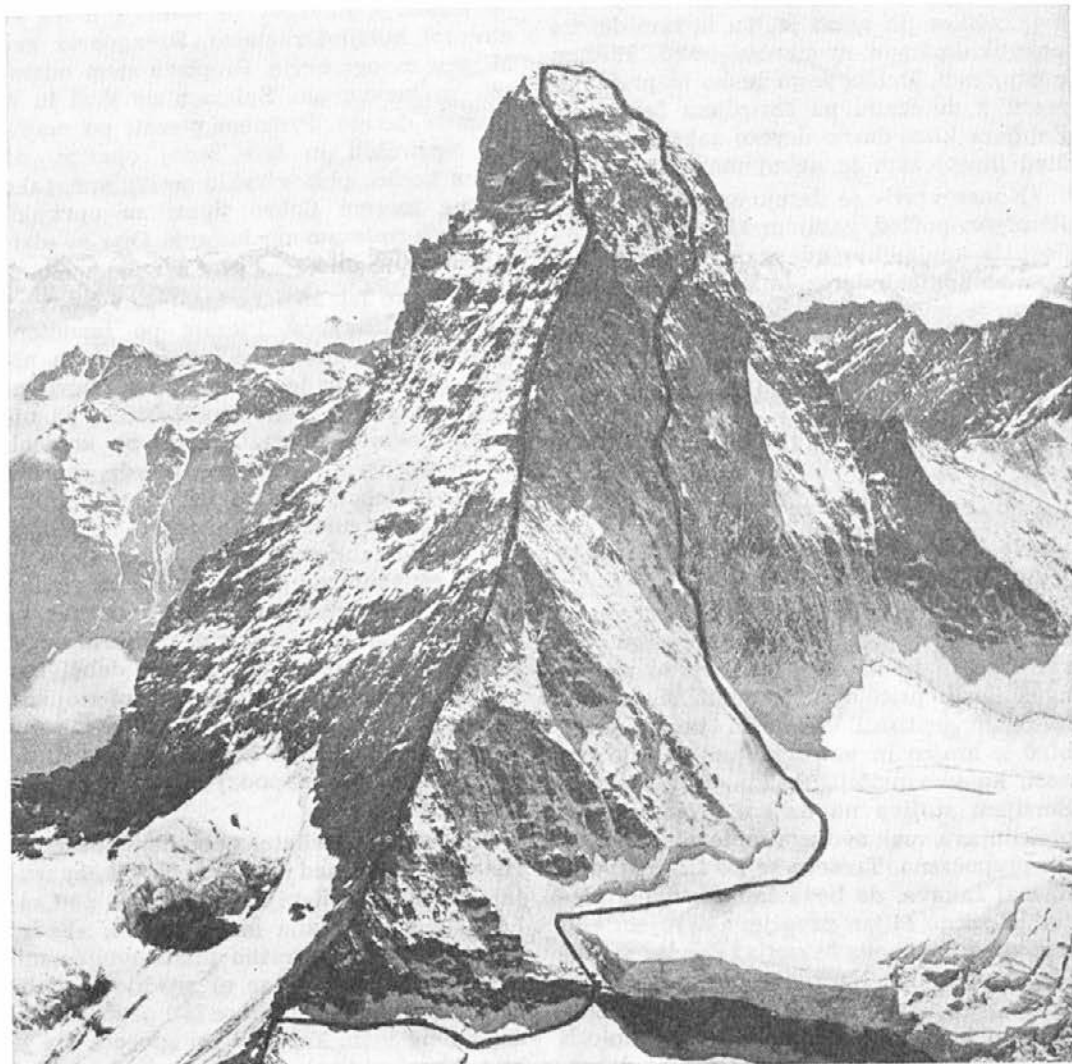
No ja, dobro nas je potolažil, vseeno smo odšli pod steno.

»Vsaj oglejmo si jo, če smo že tako daleč prišli,« smo si bili enotni, da bi jo preplezali, pa tako nihče ni več mislil.

Na snežni strmini smo potem srečali dva Nemca in dva Francoza. Vračali so se iz stene, kjer so bili tri dni in so se morali obrniti zaradi snežnega meteža in plazov. Samo: »Lavinen in Eiss.« Izčrpani so bili

in nič pametnega nisem mogel zvedeti od njih.

Milan prične plezati, vrv mi počasi teče med rokami. »Le kaj dela?« se sprašujem, misleč, da je nad krajno počjo že kar gladka ledena strmina, po kateri moraš samo korakati in na nič misliti. Končno vrv steče in zavpije mi, da varuje. Ko se potegnem čez prvo vzpetino, vidim, kaj ga je zadržalo. Vse skupaj je en sam mehak, snežni most. Plezam kot po jajcih. Tu in tam se noga udre in pod njo zazija luknja. Emri pleza za mano. Kmalu pridem na trdno snežišče in že sem pri Milanu. Splezam še 40 metrov in ko se vrv napne, izkopljem stojišče, zabijem cepin, ugasnem svetilko na čeladi in varujem. Čudovita noč je. Spodaj, pod seboj, vidim tri utripajoče lučke, ki plezajo proti meni. Na desni je Zermatt. Vse polno raznobarnih luči, kako neresnično. Spredaj se rišejo na nebu Walliške Alpe, nad njimi pa so razsute mežikajoče zvezde. Glavo naslonim nazaj na sneg in jih gledam. Prepoznam to in ono ozvezdje ter štejem utrinke. Sedem jih naštejemo, preden pride Milan do mene. Pleza dalje, vrv kmalu poteče. Prižgem svetilko in odidem naprej. Silvo je prišel že skoraj do mene, pa ima krajšo vrv in izkoptati si mo-

Matterhorn

ra novo stojišče. Plezanje je čudovito. Kdo bi si mislil, da bom v tej zloglasni steni tako užival! Hitro nama gre, saj plezava le po pet, deset minut en raztežaj. Naenkrat zaslišim oddaljeno brnenje letala, naslednji trenutek pa mi zahrešči mimo glave takšen trušč, da o čem takem še sanjal nisem, pa sem že marsikje slišal padajoče kamenje. En sam kamen je priletel in tako hitro odtulil, da se še prestrašiti nisem utegnil, kaj šele, da bi si nahrbtnik potegnili na glavo! Plezanje je kar izgubilo svoj čar. Ta prekleti kamen nam je nalil straha v kosti. Sedaj smo videli, kaj je lahko Matterhorn, če hoče. Komaj čakam, da bo konec te snežne vesine. Pa je ni in ni. Vidim samo deset metrov pred seboj, do koder seže soj svetilke. Še dobro, da je v snegu nekaj sledi prejšnjih plezalcev. Pričelo so voditi bolj v desno. Vedno bolj strmo je, pa tudi sneg je postal trd ko kost. Zdi se mi, da se že s trebuhom dotikam strmine. Končno prideva do skal. »Naštepala« sva kar osemnajst raztežajev po ledišču. Globoko spodaj na snežišču opaziva dve lučki.

»Najbrž sta Poljaka,« si rečeva. Čudno se mi zdi, da sta se odpravila v steno, saj se mi je prejšnji dan zdelo, da se le važita, ko sta rekla, da bosta vstopila za nami.

»Da smo le v skalah,« si rečeva, »bomo lahko vsaj kje kaj pojedli in spili. Pošteno me je izsušila ta »dirka«.

Tudi Emri in Silvo sta že prišla do naju. Vse skupaj je postalo še bolj navpično, da še za varovališče ni prostora, kaj šele za malico! Pričnem plezati. Najprej strm trd sneg, potem nekaj metrov votlega, tankega požleda, nato skala. Oprimki so še kar dobri, kolikor jih sploh je. Tu in tam dereza nekoliko zdrsne in ukreše iskro. Plezam proti desni. Držim se za lusko in preprijemam, z derezami pa škripljem čez plato. Zabijem klin, desno derezo zabijem v požled in splezam še nekaj metrov.

»Konec vrvi!« se derejo spodaj vsi trije. Rizbijem požled, zabijem klin in varujem. Stopala me bolijo od napora, ko moram stati na konicah derez. Milan kmalu prileze do mene in se zažene po strmem požlejenem žlebu do skal in nad njimi varuje. Ne vidim ga, ker svetilka ne nese tako daleč. Vse je črno. Nad njim slutim te temne prewise. Le kaj bo zgoraj? Moramo jesti, da nam ne poidejo moči!

»Heej! Je kaj prostora pri tebi?« ga vprašam.

»Ne! Malo više bomo pa najbrž že lahko jedli,« mi zavpije dol.

Tako smo plezali še kakih sedem raztežajev navzgor proti desni, primerne prostora pa ni in ni bilo. Medtem so zvezde ugasnile in pričelo se je daniti. Strahovit mraz je pritisnil. Na sebi imam poleg hlač le srajco in vetrovko, saj je bilo ponoči, ko smo pričeli plezati, prav toplo. Z Emrijem stojiva na ozkem grebenčku in preklinjava vsak svojega soplezalca, češ, da sta prepočasna. Treseva se ko šibi na vodi. Komaj čakava, da bova lahko pričela plezati. Končno Milan zavpije: »Varujem!« in me odreši mučnega čakanja. Vendar v skalah ni nič bolje. Napredujemo počasi. Plezanje je postalo zaradi krhkega požleda skrajno kočljivo. Goljufam se na konicah derez, cepin pa še za ravnotežje ni dober. Ko zabijem oklo v led, le-ta počí, razleti

se na vse strani in mi brizgne v obraz. Na težjih mestih piham kot lokomotiva. To še toliko bolj zaradi praznega želodca in višine, saj že včeraj nismo nič pametnega pojedli. Kar nekam navadil sem se že na to kočljivo plezanje, vendar je telo venomer napeto do skrajnosti. In to izčrpava.

Po nekaj raztežajih se stena rahlo položi, tako da nad glavo nimamo več brezupnih črnih previsov, ampak je tam čudovito temno modro nebo. Pričlenjali smo že verjeti, da imamo steno »v žepu«, saj smo na levi opazili Solvay-hütte, nakar pridemo pod strm žleb, na debelo požlejen z gladkim ledom. Tu se smer razcepi. Po žlebu pelje lažja varianta, ki je nevarna predvsem zaradi padajočega kamenja, desno pa težja, ki je pred kamenjem varna.

»Dovolj imam tega prekletega tankega ledu,« si mislim in zaplezam v desno. Na skali je za ped na debelo suhega snega. Že zdavnaj sem prenehal razmišljati, ali bo dereza držala ali ne, ko bom stopil nanjo. Tu mi ne preostane drugega, kot da zabijam dereze v tanek, prhek sneg in stojim tam, klin pa zabijem v prhko skalo pod snegom in varujem. Milan pride mimo mene in zapleza v navpično rumeno skalovje. Nad sabo opazi tudi nekaj klinov. V celi smeri smo naleteli le na en klin, tukaj pa jih je naenkrat cela vrsta. Spleza nekaj metrov, preklinja in modruje, da tu ne more biti prava smer, ker je pretežko. Rečem mu, naj sname dereze. Obesi se na klin in si jih odveže. Medtem sem jaz oblekel puhačo bundo, ker me je spet zabele, tudi košček čokolade sem našel v vetrovki. Silvo pripelza že skoraj do mene, ko se Emri spomni, da bi bilo bolje, če bi šla kar po kuloarju navzgor in splezati mora še navzdol kočljivi raztežaj. Brez derez gre Milanu mnogo bolje. Prepleza strm odstavek in me varuje. Splezam do skal in si snamen dereze. Pričnem plezati po majhnih oprimkih in šele sedaj opazim, da imam konice prstov rahlo omrznjene, tako da ne morem dobro tipati za oprimki. Kmalu priplezam do Milana. Oba se strinjava, da je bilo »pet plus«.

»Še kake tri, štiri raztežaje, pa bova na vrhu, preudarjava. Plezam po zasneženi skali. Vse je zameteno, oprimkov pa nikjer. In še veter je pričel pihati. Na desni je tri metre od mene lep žlebiček, pa nikakor ne morem tja. Plezam po konicah prstov ob njem, ko pa vrv poteče, moram prečiti v žleb. Zdi se mi, da visim v zraku. Tistega, na čemer stojim, sploh ne vidim. Končno le zabijem čevlje v sneg, ki pa je le pet centimetrov debel, spodaj pa gladka skala. Ne vem, zakaj mi niti enkrat ni zdrsnilo. Najbrž mi je strah podpiral noge. Bolj desno opazim, da je sneg debel kar 15 centimetrov in tam si izdolbem stojišče. V sneg gre le pol cepina, klina pa tako ni kam zabiti. Varujem Milana, ki se goljufa po majhnih stopih spodaj in preklinja, ker ne more v žleb.

Od nekod je priletel poln helikopter turistov in kroži nad nama, turisti pa opazujejo na skale prilepljeno senzacijo pod seboj. Gledam Milana in si mislim: »Sedaj boste imeli pa enkratno predstavo, če mu zdrsnite.« Nič takega se ni zgodilo in helikopter je odletel. Milan se loti prečke. »Sedaj pa ne vem, kaj bo,« mi sporoči. Pa je bilo. Kmalu je pri meni in se prične vzpenjati po strmini navzgor. »Še dva, tri raz-

težaje, pa bova na vrhu in bova lahko jedla,« meni. Ko jih splezava, se nama odpre nov razgled. Kakšni štiri raztežaje više vidiva ogromen, rjav previs, nad njim pa slutiva vrh. Hoja po tem strmem, prhkem in tankem snegu nad 4000 metri je prav morilska. Noče in noče biti konec, midva pa potrebna hrane in pijače pihava kot dve črpalki in se počasi pomikava navzgor. Plezava po ozkem, izpostavljenem grebenu, silovit veter pa naju hoče vreči dol. To je igra za živce! Ko ravno loviš raznotežje po ozkem razu, se ti zaleti sunek vetra v bok, kot bi te butnil medved. Pa še oba naenkrat plezava. Nebo je popolnoma jasno, zato sta pa veter in mraz toliko bolj silovita.

Za neko skalo, dvajset metrov nad mano je tisti rjav previs, mi je zadosti tega. Zabijem klin in varujem. Ko pripelza Milan do mene, odpreva nahrbtnik in pojeva nekaj čokolade.

Sedaj plezava levo od grebena, ki se kot val na morju vzpne v rjav previs. Iz strmega snežišča tu in tam gledajo skale. Celo na klin naletiva. Ko pripelzava do vrha snežišča, zagledava pravi vrh. Spodaj, daleč pod nama pa vidiva Emrija in Silva, ki plezata gor. Ko premagava kakih sto metrov ozkega, položnega grebena, se le-ta preneha vzpenjati. Vrh se zareže pred naju kot nekakšno dolgo nožasto razočaranje. Kakih 50 stopinj strmo snežišče pet metrov pod robom reže pot, ki so jo shodili turisti, na drugi strani pa prepad. Na italijanskem vrhu sva. »Preplezala sva severno steno Matterhorna,« si pravim. Vendar se sploh ne zavedam, da so sanje postale resničnost. Globoko notri je zakopano veselje, ki bo šele čez nekaj dni privrelo na dan, pa bo takrat silnejše. Vem le to, da je vzpenjanja konec in da v tem prekletem mrazu in strmini ne bova mogla jesti, niti počakati onih dveh. Ture pa še zdaleč ni konec, saj sva strašno visoko in se bova še precej nagarala, preden bova prišla dol. Ura je pol enajstih. Spodaj se pričinja oblačiti in megla se vlačijo sem in tja, vendar se čudoviti »horni« vse naokoli še vedno drzno zapikujejo v temno motno nebo. Prečiva na švicarski vrh in začneva sestopati. Naletiva na prve turiste. Tudi Poljaka, ki sta se prejšnjo noč za nami obrnila, sta že tu. Pravita, da sta zgrešila smer. Prave banje, ne stopinje, smo puščali za sabo, pa sta zgrešila! Sestopava po vedno strmejšem sengu. Nazadnje prideva do skal in se spuščava po debelih vrveh čez navpične skoke. Greben je strašno dolg...

Od daleč je Matterhorn ena najčudovitejših gor, od blizu pa le kup razbitega, rjavega kamenja, iz katerega bi rad čim prej izplezal. A vseeno sem ga vzljubil. Šele sedaj spoznavam, da ga imam vedno rajši, ko ga doma gledam na sliki in se spominjam napetega in lepega plezanja v njegovi na videz odvrtni steni...

Daleč spodaj sva malicala in počakala Emrija in Silva. Potem smo sestopali nenačezani. Pri koči Solvay-hütte je bilo toliko prostora, da smo se lahko usedli. Kar naenkrat sem zaspal. Pot dol smo komaj našli, tako strma je. Plezanje je še vedno napeto, kajti, če bi zdrsnil bi se zapeljal do dna. Z Emrijem sestopava zadaj, ker ga je pričel mučiti čir na želodcu. Ta križev pot, nekajkrat sva namreč še zašla, se je končal na koči Hörnli ob šestih popoldan. Do devetih smo bili v koči in se pogovar-

STRMA ZIMSKA POT

(Dularjeva zajeda v Jalovcu)

Milan Vošank

Gledam sliko, gledam jo, podoba naše gore, najraje bi zavriskal, zavpil, raztresel naše dejanje v podivjane vetrove, ki bi ga raznesli, podarili vsem kot veliko povest, nastalo v dneh samote, trenutkih trpljenja, veselja in sreče.

Sobotno popoldne je, polno poetičnih misli, silijo na papir, polno nemirnih pogledov skozi okno, na sive veje dreves, na vrhove zelenih smrek in obrisov zasneženih grebenov.

Mehki zvoki klavirja se prelivajo po sobi, peči prasketa ogenj; tako domače, prijetno je, toda tako zaprto med zidove; le spomini prebujajo in živijo: tam je bilo vse tako grozeče divje, odprto, razprostrano in mrzlo.

Začelo se je takrat, po odru je divjal kotrolasi kitarist v svetlečih oblačilih, udarjal je po strunah in množica iz teme ga je občudovala, mu odgovarjala.

Govorili smo o gorah, o zimi, bila so dekleta, ples, nasmejani obrazi...

Pod stropom dvorane se je vrtnčil cigaretini dim in Janez je razvozljal skrivnostne Zoranove poteze.

Odločili smo se, da gremo skupaj.

Sredi decembra se je vreme zjasnilo, tisto predzadnjo nedeljo smo drveli na Gorenjsko, zijali smo v steno od daleč, v ponedeljek zvečer smo se odločili, v torek popoldan so se znašli težki nahrbtniki na naših plečih.

Jalovec!

Dularjeva zajeda... doslej sem nanjo le mislil v trepetu občudovanja, julija sem jo prvič ugledal, njena previsnost se mi je zdelo nemogoča, in sedaj naj bi jo preplezal... vozimi...

Decembrsko jutro!

Neslišni kriki prvega sonca parajo nebo. Ni me strah, ne čutim tesnobe, le veliko pričakovanje visi v zraku. V beli posodi se kuha kava jed in Janez prepričuje Zorana, naj oblika ožarjene vrhove.

Vrv se je napela, prijazna luknja pod steno bo ostala sama.

Mrzlo je, da prsti otrdijo, vrvi se zapletejo, divjo samoto odmevajo prve kletvice.

Janez izgine za ogromnim previsom, tanka, bela vrv, prosto padajoča v zrak, se napne in potegne v steno ogromen nahrbtnik. Zoran muči s prižemami in stopnimi zankami.

Sedaj gre zares, v steni smo, v tej veliki steni, navpik presekanji z ogromno zajedo, ki visi navzven in je nabita s kupom rjavih klinov.

Sedim v luknji in urejam vrvi, rdeča, modra, vijoličasta, tri različne barve, trije bra-

dati plezalci, trije razbiti značaji in ena velika ideja na poti k uresničitvi.

Začel je Zoran, že prvi meter višine si je moral iztrgati z lestvico, nato mu je šlo hitreje, z zavescami snega pa je zasul Janeza na stojišču.

Sinoči smo hoteli steni ukrasti skrivnost, bila je videti kopna, za nas ugodna, današnje jutro je to potrdilo in dvignilo našo moralo v močan zalet.

Janez že vpije nekje nad Zoranom, na vso moč hitim proti prvemu stojišču. Tik pod njim mi prsti otrpnejo, da se z vso ihto poslužim prižeme.

Da odmotam vrvi, moram nekajkrat prehoditi ozko, zasneženo poličko. Ves čas upam, da ne bom odletel v sneg pod steno.

Spet plezam, ni mi do nihanja na vrvi, zato jo rajši udarjam kar po klinih, varujem pa se na zgoraj vpeti vrvi, s pomožno vrvico in prižemami.

Vpet v nekaj klinov visi Janez ob steni, vrv mu počasi drsi med rokami. Iz stene venomer lete kosi snega, kaže, da ima Zoran tam zgoraj težavno delo.

Zabijem klin, se vanj vpnem in čakam. Razgled je tukaj še lepši, gozdnate, zelene Karavanke na vzhodu ne kažejo znakov zime, nazobčani greben Ponc pa je videti nedotakljiv. Čez vse se razpenja ogromna modrina neba.

Vrvi se napnejo, prijatelj odhiti navzgor. Izbijem nekaj klinov in se spravim na njegovo mesto. Nekaj časa stojim v lestvici, nato očistim sneg s poličke in se usedem. Ska-

lovje je mrzlo, odbijajoče, le ozračje je kot magična, nevidna zavesa, za konec decembra sploh ni hladno.

Zgoraj vidim rob, zdi se mi tako blizu, da vanj koj podvomim, verjetno bo konec stene daleč zgoraj in se še sploh ne vidi. Skalovje čudnih oblik je ostro zarezano v nebo; kako lepa vsemirska spojenost barv.

Med čakanjem verjetno mineta dve uri.

Začne se spet prodiranje v navpičnost. Veliki nahrbtnik pade ob steno, skupaj z njim se približujem ogromni luknji. Visim na vrvi, vpeti v kline in vsako izpenjanje je sila težavno, grozeče ob bojazni, da bi vrv z mano zanihala nad globino. Izbijam nove kline, nahrbtnik se zatika, me spravlja ob živce, vse skupaj pa se le počasi pomika navzgor.

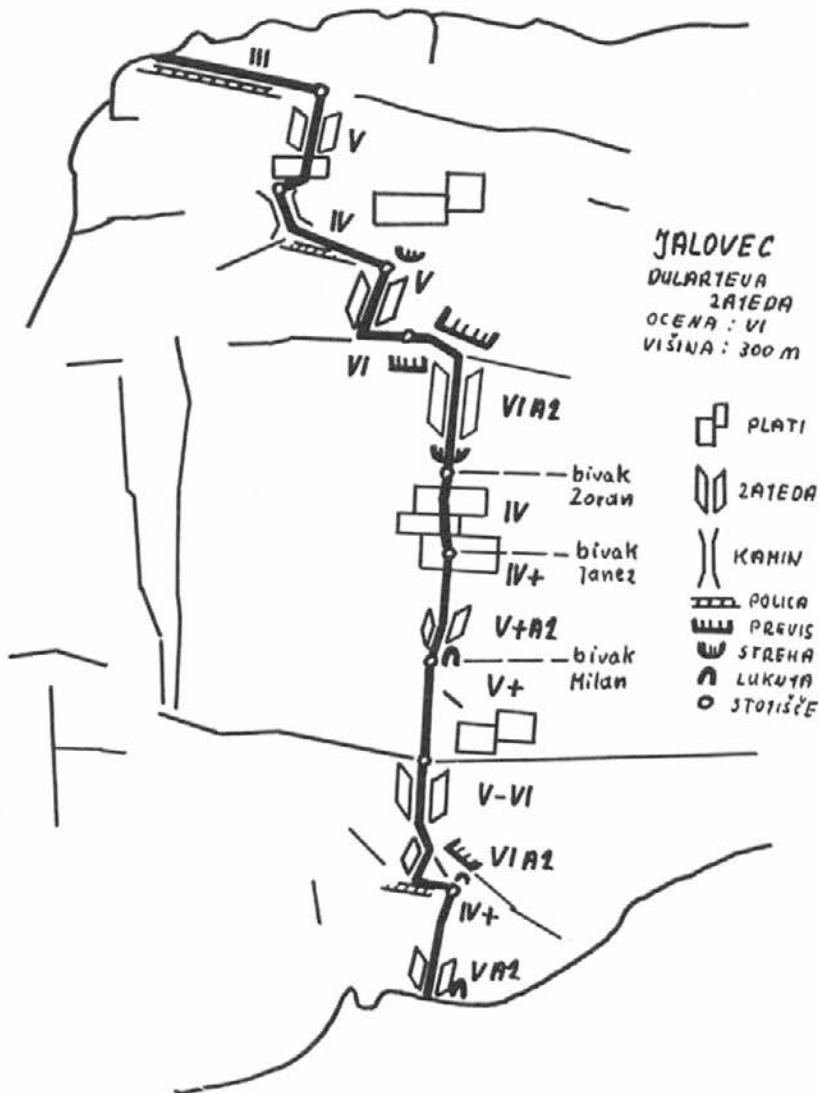
Sredi zajede me pričaka Janez. Stoji na polički pod luknjo, zgoraj za robom vpije Zoran.

Spet ostanem sam, v negotovosti, ali bo še danes kaj plezanja zame ali bom čez noč ostal kar tu. Glasen, nerazumljiv pogovor zgoraj mi ne pove ničesar novega.

Dan počasi ugaša, meja sončne svetlobe se dviguje proti vrhu Kotove špice, nato izgine in čez steno se potegnejo ogromne sence, ki postajajo vedno temnejše. Ozračje se počasi ohlaja, na nebu ugledam prvo zvezdo.

Janez mi zavpije, naj ostanem kar spodaj, ker više ni prostora.

Bivak v steni, vedno se nanj pripravljaj počasi, bojiš se ga, trepetiš pred dolgimi, mrzlimi urami, pa si ga spet vesel ob misli,

ali z Amerikancema, ki nista odšla v steno. Oskrbnica mi ni hotela dati Coca-Cole za šilinge, ko pa je zvedela, da smo preplezali severno steno, mi jo je dala kar za cetonj. Potem je prišel »šef« in oznanil: »Finito!« in oditi je bilo treba. Milan in Silvo sta odšla na Theodul v tabor, midva pa sva pripravila, da imava sebe preveč rada za takšno mučenje, namreč, dež je pričel rojiti, in sva kar na koči prespala. Devetnajst ur se nisva prebudila!

Matterhorn; Severna stena — Schmidtova smer; v juliju 1977 plezali Milan Kolar, Bože Emeršič, Silvo Lupša in Rok Kolar; v steno smo vstopili ob 22.30, na vrhu pa smo bili ob 10.30 naslednjega dne. To je bila šesta jugoslovanska ponovitev te smeri.

Pogled v steno Jalovca

Dolina z lučmi je še tako daleč. Vame sili neka čudna tesnoba, strah, ki si ga ne znam razložiti.

Na grebenu si navežemo dereze. Vodstvo prevzame Janez, po snežišču preči avzgor, proti naslednjemu grebenu. Zvezali smo vrvi, da bi ga dosegel.

Ob vrvi hitim po njegovih stopinjah. Snežišče postaja vedno strmejše, dokler se ne zleži v skalno zajedo in se nad njo raztegne ogromno, poševno planoto.

Odpre se pogled na temne Julijce, v Trentu do morja. Doline na severu so zalite z meglo, na jugu so jasne. Lučke naselij utribo in vabijo.

Okrog lune je barvast obroč, kot svetniki sij.

Zvijemo vrvi in zmečemo odvečno opremo nahrbtnike. Po ozkih, ne preveč strmih potkah odkolovratimo proti vrhu na levi. Pod nami je strmina nenadoma presekana, spoznamo slutimo ogromno steno; korak postane še preznjejši.

Zaustavi nas v strmino položen kamin, zalet s snegom. Janez ga takoj prepleza, z Zoranom pa se raje naveževa. Plezanje se konča na ogromni snežni ploščadi, razvlečeni do vrha.

Počasi, drug za drugim se vzpenjamo avzgor. Zasadiš cepin, stopiš dva koraka, ga zderiš ..., tako smo hodili po strminah Mont Blanca.

Iz snega gledajo ogromne ovalne klade.

Strmina postaja večja, snežišče se oži.

Janez pohiti naprej, vidim ga, kako izgine za robom, trenutek zatem se razleže vrisk, poln radosti in veselja.

Podam mi roko in me potegne na vrh. Nemo pozdravlja dolg lesen kol. Na vrh stopi Zoran.

Nahrbtniki padejo v sneg, ponovi se priateljski obred stiskanja rok. Premagali smo stalno navpičnost, dohiteli dolinske sanje.

Zakaj se ne znam na grebenih ali vrhovih sora glasno veseliti svojega dejanja, zakaj sem vedno tihi, zakaj iz mene takrat ne odhajajo čustva, ki dosegajo višek doživetege dolini?

Sedim na nahrbtniku in nemo zrem v ogromno obličje Mangarta, v njegovo tisočletno steno.

Janez napiše naša imena in vzpon na zadnjo stran raztrganega zvezka.

Na grebenu Mangarta sveti lučka, tam je lučka. Dolina Trente se mi zdi kot začarana, lučka daleč spodaj v Tamarju pa kot privid, ki si ga želiš.

Tišina!

Vržemo nahrbtnike nase in se po ostrem snežnem grebenu napotimo v dolino. Pot je

dolga, ponekod se močno udara v rahel pršič, spet drugje se je treba loviti na ostrem snežnem ali skalnem grebenu.

Po strmem žlebu se spustimo z vrvmi. Špička, z vršnega grebena Jalovca še čisto majhna, postaja vedno večja, prava gora.

Mehak sneg v temnem koluarju nam ne dela težav.

Počasi vso opremo zložimo v nahrbtnike, nad koluarjem vrvi, pod njim pa še dereze in cepine.

Spet smo pod ogromno piramido, navpično steno, pod goro, ki jo zapuščamo.

V luninem siju se večajo naše sence. Naših stopinj izpred dveh dni ni več, zasul jih je sneg. Vsak zase vlečemo gor proti dolini, se opotekamo, padamo v sneg in spet hitimo naprej.

Kot pred dvema dnevoma nam stena Šit vzame lunino svetlobo, Travniki pa jo vrne. Hojo nam tu lajšajo še nezasute stopinje.

Mojca Potočnik

VIŠE IN DALJE — PODOBA KOROŠKEGA ALPINIZMA

Pot koroškega alpinista vodi od Šmohorice pod vrhom Uršlje gore do skalnih sten Raduhe in Pece, od tod pa dalje in višje v slovenski in evropski alpski svet ter v svetovna gorstva. Mnogi omagajo že na začetku in že po nekaj vzponih zapustijo kraljestvo skalnih previsov. Nekateri se prebijajo dalje in krojijo podobo našega alpinizma.

Doslej so alpinisti Mežiške doline dosegli različne uspehe, prav zadnja generacija plezalcev pa je pokazala največ, njena pot *višje in dalje* še ni končana.

Alpinizem v naših krajih se je pričel razvijati v letih pred drugo svetovno vojno in se je v kratkem času močno razmaknil. V mladostnem poletu je obiskovalce skalnih sten zaustavila okupatorjeva morilska roka. Leta 1938 so se alpinisti združili v AO na Prevaljah. Mnogi vojne niso preživeli. Tisti, ki so še ostali v naših krajih, so po osvoboditvi pričeli znova. Zbrali so mlade ljubitelje gora in leta 1948 zopet ustanovili alpinistični odsek na Prevaljah. Kmalu so se oblikovali odseki alpinistov tudi v drugih krajih Mežiške doline: v Mežici, Žerjavu in na Ravnah, pozneje tudi v Črni. Glas o dejavnosti koroških alpinistov se je razširil po Sloveniji.

Vendar se alpinizem v Mežiški dolini ni razvil nenačrtno, ampak v obliki presihajočega valovanja. Bila so obdobja, ko so koroški alpinisti v slovenskem merilu veliko pomenili, sledila pa so jim sušna leta, ko so se iz naših krajev podajali v gorske stene le posamezni navduševalci. Zdaj so boljše uspevali alpinistični odseki v spodnjem delu doline, potem zopet tisti v gornjem delu. Da bi se alpinistična dejavnost v naših krajih poenotila in okrepla, so se odseki združili v Koroški alpinistični odsek, vendar tudi združena organizacija ni dobro delovala. Krajevni odseki so se znova osamosvojili.

V zadnjih letih so opozorili našo koroško in slovensko javnost mladi alpinisti iz Raven in Prevalj s svojimi vrhunskimi plezalnimi dosežki.

OD ŠMOHORICE DO MATTERHORNA

Ravenčani so organizirani v alpinističnem odseku, Prevaljčani pa v sekciji, ven-

Veliko snežišče Ponc mi prinese spomine na samotne poletne poti.

Bo res konec pravilčno napete pustolovščine?

Za kočjo nas pogoltno gozd, nase nas sprejme uhojena steza proti Planici.

Steber Mojstrovke žari v lunini svetlobi.

Še enkrat se ozrem v ogromno piramido naše gore, velika temna črta ponazarja Dularjevo zajedo.

[Jalovec: Dularjeva zajeda, ocena VI, višina 300 m, 21. in 22. dec. 1977 plezali Janez Marinčič, Zoran Bešlin (oba člana AO Ljubljana Matica) in Milan Vošank (član AO Ravne), efektivnega plezanja je bilo 19 ur, to je bila druga zimska ponovitev te smeri; v steno smo vstopili v sredo, 21. dec. ob 8. uri zjutraj, na vrh Jalovca pa smo stopili v četrtek, 22. dec. ob 19.15 zvečer.]

dar so oboji tesno povezani. Organizacijsko in delovno dobro sodelujejo: imajo skupne občne zbornice in sestanke, skupaj trenirajo, organizirajo tečaje, snujejo skupne odprave in naveže in skupne so tudi njihove delovne akcije. Skoraj bi lahko govorili o enotnem kolektivu, zgrajenem na tovarštvu, ki se gradi v skalnih previsih. Od take skupine lahko še veliko pričakujemo.

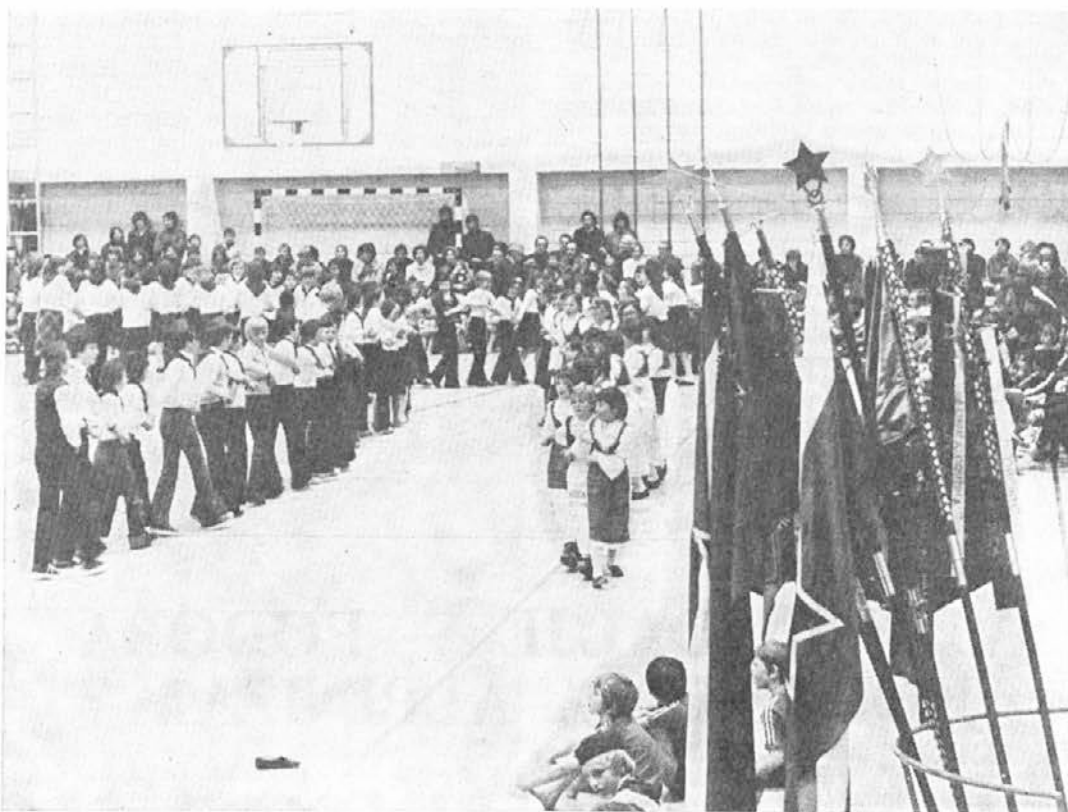
V odseku in sekciji so zbrani v glavnem sami mladi fantje in dekleta, polni mladostnega poleta, načrtov in upov pa tudi resne pripravljenosti za delo. Starejši člani te skupine so močno občutili praznino ob menjavi generacij. Na začetku poti »višje in dalje« jih nista vodila zanesljiva roka in nasvet izkušenega učitelja ali inštruktorja, ampak so se morali prebijati sami, kajti generacija med njimi je že prenehala redno plezati, ko so pričeli oni.

Na alpinistično pot so stopili pred petimi leti. Kakor vse generacije doslej so tudi oni preplezali prve raztečaje na Šmohorici, kjer je skoraj vsako leto začetni alpinistični tečaj. Začne jih navadno veliko, obdržijo se le najtrdnjejši. Tisto leto so se resno in trdno oprijeli alpinizma štirje. Udeležili so se tabora v Vratih in opravili še republiški alpinistični tečaj. Že prvo leto so se podali v ostenje Raduhe, uvedli pa so tudi stalne treninge »na skalcah« pri Votli peč.

Naslednje leto je četverica zopet taborila v Vratih. Plezali so slovensko in nemško smer. Ni jim bilo lahko — bili so začetniki, sami so morali odkrivati smer in se spoprijemati s tehniko plezanja, ki je še niso dobro obvladali.

V letu 1975 se je skupina povečala in okrepla. Novi so lahko že hitreje napredovali, začetne ovire so jim pomagali premagovati starejši tovariši. »Stara« četverica je šla za 1. maj plezat v Paklenico, kjer je vsako leto tabor jugoslovanskih alpinistov. Na poletnem taboru v Vratih jih je bilo že 12. Največ je tedaj dosegla naveza, ki je preplezala njegov steber. Pozneje so plezali še na Okrešlju in obiskovali Grossglockner.

Leta 1976 jih je v Paklenici plezalo že deset. Poleti so v Julijcih plezali Čopov steber, Bavarsko in Peternelovo smer. To so

Ob otvoritvi nove telovadnice v Mežici

že lepi dosežki in zdaj se niso počutili več tako začetniško. Tehniško plezanje so doobra osvojili. K temu jim je veliko pripomogla Raduha — bili so redni gostje njenih skalnih sten.

Lani so že prestopili meje slovenskih alp. Opravili so 550 vzponov v domačih in tujih gorah, kar jih uvršča med vodilne alpinistične kolektivne v republiko. Še posebej so ponosni na vzpone najvišjih težavnostnih stopenj (ocene 5 in 6), ki so jih opravili v Julijcih (zajeda v šitih), v stenah Civette in v severni steni Matterhorna, medtem ko je bila odprava na Mont Blanc bolj informativne narave. Med prvomajskimi prazniki so se zopet udeležili alpinističnega tabora v Paklenici. Ta narodni park v Velebitu, ki nudi množico najrazličnejših plezalnih smeri v času, ko so naše gore že ali še pod snegom, so obiskovali zopet ob dnevu republike. Jeseni so taborili tudi v Dolomitih.

Tudi letos so (in bodo) ravenski in prevaljski alpinisti veliko plezali. Od decembra do julija, ko se prava plezalna sezona šele prav začne, so opravili že okoli 240 vzponov, med njimi več prvenstvenih. Med prvomajskimi prazniki so v Paklenici preplezali vse najtežje smeri. Odpravljajo se v Julijce, nato pa v francoske alpe, ki so jih spoznali lani, letos pa se tam nadajajo vrhunskih plezalnih uspehov.

S to odpravo si bodo pridobili tudi organizacijske izkušnje, kar jim bo pomagalo pri organiziranju velike koroške odprave v eno od svetovnih gorstev (Hindukuš, Karakorun ali Ande) čez dve leti, o kateri že zelo resno razmišljajo. Zato bodo skrbeli, da bodo plezali kar se da redno in v najrazličnejših razmerah doma in na tujem. Organizirali bodo žepne odprave v Dolomite in v avstrijsko pogorje Vilder Kaiser. Te odprave plezalci sami financirajo, pa so za odsek najmanjše breme, medtem ko posameznikom zelo koristijo. Na žalost pa si jih težje privoščijo tisti, ki še niso zaposleni. Zadovoljiti bi se morali s stena-

mi v gorah bližnje okolice, vendar tudi oni hrepenijo VIŠE IN DALJE, kar je geslo naših alpinistov.

DENARNE TEŽAVE

Kakor vse mlade organizacije, ki uspešno delujejo, nimajo pa v svojih vrstah izkušenih organizatorjev, ki bi znali iz različnih virov izvrtati denar, imajo tudi alpinisti AO Ravne in AS Prevalje — težave s financiranjem. Lani so od TKS dobili komaj dobro tretjino od skupno porabljenih sredstev, glavni del so prislužili sami z delovnimi akcijami. Kosili so travo v železarni. Čeprav se dela ne otepajo, jim je košnja v veliko breme, saj je treba kositi poleti in v zgodnji jeseni, ko je glavna sezona za plezanje. Radi bi opravljali alpinistom primernejša dela (take akcije imajo baje na Češkoslovaškem). Vendar koroški alpinisti tudi letos kosijo travo v ravenski železarni. Tako si bodo prislužili denar za odpravo v francoske alpe.

Težava je v tem, da jih družba — finančerja! — ne priznava za enakopravne drugim športnikom, če tudi so njihovi dosežki vredni republiškega, državnega, včasih celo evropskega imena. Športnikom, ki potujejo na tekmovanja, ni treba skrbeti, kako in s čim bodo potovali, kje bodo prebivali, kaj bodo jedli — za vse poskrbijo njihovi spremljevalci, športni funkcionarji in trenerji. Alpinisti so popolnoma prepuščeni sami sebi. Izbirajo najcenejše načine potovanja, ne oziraje se po hotelih, ampak prenočujejo v šotorih in bivakih, hranijo se skromno, kolikor le dopušča narpornost plezanja. Veseli bi bili, ko bi jim vsaj potovalnih stroškov ne bilo treba plačevati samim, čeprav se zavedajo, da bi morali izpopolniti tudi opremo. Plezalci z boljšo opremo dosegajo na lažji način večje uspehe, kljub temu, da jih po znanju, vzdržljivosti in volji ne presegajo.

Letos se bo stanje nekoliko izboljšalo, saj bo sklad za vrhunski šport sofinanciral njihovo dejavnost. Pomoč pričakujejo tu-

di od sklada za SLO, vendar bodo še vedno močno odvisni od lastnega žepa, posebno če se bodo hoteli pripravljati na omenjeno veliko odpravo. Zanje si morajo pridobiti veliko izkušenj, to pa je mogoče le z redkimi in težkimi vzponi.

VZGOJA PODMLADKA

Sedanja generacija alpinistov pa ne skrbi samo za vrhunsko plezanje, ampak se z enako skrbjo posveča tudi vzgoji podmladka. Saj bi vse njeno prizadevanje izzvenelo v prazno, ako se ne bi moglo nadaljevati v mladih. Zato ni redko, ko starejši, izkušeni plezalec porabi v navezo pripravnika in ga popelje v steno spoznavat osnovne plezalske veščine. Prav tako »na skalcah« pri Votli peči sodelujejo starejši plezalci in začetniki. Prvi trenirajo, da obdržijo telesno kondicijo, mladi se od njih učijo plezati in uporabljati plezalske orodje: vrvi, kline, lestvice ipd.

Razen »osebne« šole plezanja pa alpinisti organizirajo tudi redne tečaje za alpiniste-začetnike. Navadno so ti tečaji na Uršlji gori, letos v aprilu pa so ga imeli za kandidate iz cele doline na Peci. Udeležilo se ga je 25 pripravnikov in je dobro uspel. Morda bo to pripomoglo, da se bo znova poživila alpinistična dejavnost tudi v gornjem delu Mežiške doline.

Ravenska in prevaljska plezalska skupina se je v petih letih več ko podesetila, zato ni čudno, da so se njeni uspehi tako pomnožili in povečali. Vendar bo prav letos odšlo več najaktivnejših plezalcev študirat v Ljubljano in Maribor, pa se bo to krepko poznalo tudi našemu alpinizmu. Čeprav se bodo vračali, se bo njihov stik z domačim krajem in tovariši v plezanju le nekoliko omajal. Zato je toliko več vredno in za nadaljnji razvoj koroškega alpinizma tako pomembno, da bo tudi doma ostalo še dovolj vnetih in izkušenih alpinistov, ki bodo nadaljevali delo začetnikov te generacije.

DEJAVNOST — VREDNA IN POTREBNA RAZUMEVANJA

Alpinizem ni šport množic, pa tudi ne samo domena redkih izbrancev. Oplaja se v planinstvu — njihova športna veja je sprostitelj, alpinist pa se podaja v steno — v boj in na delo. Biti mora telesno in duševno pripravljen ter oborožen z znanjem. V steni ne tekmuje s tekmeccem ali nasprotnikom, ampak v boju z naravo potrjuje svojo zmogljivost, vzdržljivost, znanje, moč. Premagovati mora napor, trpeti mraz, vročino, pogosto tudi lakoto in žejo. Ko pride na vrh, je njegova zmaga nagrada z nepopisnim občutkom sreče, ki je podvojena še s tem, da jo lahko deli s prijateljem — soplezalcem, s katerim sta bila v steni življenjsko povezana.

V gore lahko zahajaš redko: lahko greš samo enkrat v letu, pa se boš vrnil zdrav v dolino; plezati pa moraš redno, drugače bo gora močnejša od tebe. Vendar bi moral osnove plezanja obvladati vsak, kdor se (sam) podaja v visoke gore. Prav bi bilo, ko bi se z osnovnimi prvinami plezanja seznanjali gojenci planinskih šol. Tako bi imeli alpinisti širše zaledje, naj bi se za alpinizem odločal marsikak planinec, ki bi spoznal, da je sposoben za to. Zdaj se je

Vlado Strahovnik

Revija mladih atletov Slovenije na Ravnah

Po večletnem zatišju večjih atletskih prirediteljev na Ravnah so se koroški atletski delavci konec aprila odločili za organizacijo večjega republiškega tekmovanja. Odločitev je bila dokaj smela, saj je za organizacijo prireditve takega značaja bilo potrebno maršalkaj na stadionu posodobiti ter priskrbeti nove atletske naprave in rekvizite. Z razumevanjem železarne ter predvsem tozda družbeni standard je uspelo v okviru možnosti, ob velikem trudu prizadevnih atletskih delavcev koroškega atletskega kluba in novo ustanovljene koroške atletske zveze, pripraviti stadion in atletske naprave do vseh zahtevanih podrobnosti. Tudi organizacijski odbor tekmovanja pod vodstvom novega predsednika koroškega atletskega kluba Đura Haramije in vodje tekmovanja Pavla Cesarja je poskrbel, da so vse službe odlično opravile svoje delo.

Vtis sodelujočih in obeh delegatov atletske zveze in zbora atletskih sodnikov Slovenije je bil po njihovih izjavah enkraten. Obžalovanja vredna je bila morda le ugotovitev, da na startu ni bilo nekaterih klubov iz Ljubljane, Gorice in obale, ki so svoje opravilo poročale šele po tekmovanju, nadalje mladincev in mladink, ki so nastopali v državni reprezentanci na balkanskih mladinskih atletskih igrah v Turčiji in ne nazadnje začetek tulija je čas dopustov in maturantskih izletov, to je okrnilo udeležbo predvidenih 12 finalistov v vsaki disciplini.

Organizacija tega tekmovanja je močno izboljšala možnosti za atletske vadbne, pridobila smo ovire in zapreke, skakališče za skok palico, metališče z ustrezno zaščito za met diska in kladi. Tudi sodniški zbor je že usposobil polelektronsko merjenje časa, kar je dejansko eden prvih primerov v Sloveniji, saj večji atletski kolektivi najemajo za tak način merjenja časa drage atletske naprave iz tujemstva in plačujejo primerno visoko namerno. Ravenski sodniki-merilci časa so pod vodstvom Rapnika in Polajnerja v ta namen dodatno usposobili elektronsko napravo za plavanje, ki jo bo mogoče v prihodnosti še dopolniti s fotofinišem za avtomatsko merjenje časa in določitev vrstnega reda.

Pri vseh posodobitvah in dodatni ureditvi atletskih naprav v parku telesne kulture pa ostaja zelo aktualno vprašanje posodobitve atletske steze in skakališča — ali natančneje povedano — vgraditve umetne prevleke: tartan, sintales itd. Trenutno so tako modernizirani le štirje stadioni v Sloveniji (Celje,

Maribor, Nova Gorica, Velenje). Izdelani pa so načrti in začenja se posodobitev v Novem mestu, Kočevju, Ljubljani, Kranju, Kopru, Brežicah in še kje, torej v območnih centrih, in če smo se odločili za koroški področni center atletike, bo potrebno razmišljati tudi o tem. Res je, da nas potrebe investicij v šolstvu, otroškem varstvu, kulturni in zdravstvu silijo k samoupravnemu odločanju za zbiranje sredstev v te namene. Vendar smo se prav tako samoupravno odločili tako v občini, regiji in republiki za telesno kulturo. Na podlagi portoroških sklepov dajemo prioriteto atletiki, ki je v pravem pomenu »kraljica« športov, oziroma osnovna panoga ostalih športov.

Zaman bi bilo govoriti le o uspešni organizaciji, novih objektih, ki odpirajo širše možnosti za atletske dejavnosti, če se ne bi ustavili tudi pri dejavnosti in rezultatih domačinov. Tekmovalke in tekmovalci koroškega atletskega kluba so uspešno tekmovali. Pri mladinkah se je ob pričakovani zmagi Darinke Skuk na 800 m uspešno uvrstila njena mlajša sestra Tanja na 3. mesto. Tudi uvrstitev Darinke Štefl in Ljube Sagmajster na 4. in 5. mesto v teku na 400 m je zelo dobra. Uvrstitev Andreje Barl in ženske štafete 4x100 m na 5. mesto je prav tako uspeh, ki ga nismo pričakovali. Dekleta so tako z doseženimi 4556 točkami dosegla 5. mesto takoj za Novim mestom.

Mladinci so bili delno še uspešnejši: Mitja Kadiš je potrdil vlogo favorita v skoku v daljavo ter pridal zlati kolajni še srebrno v teku na 100 m in bronasto v štafeti 4x100 m. Povsem nepričakovana je bila zmaga Dušana Strmčnika v skoku v višino, saj je do sedaj močno zaostajal za tekmovalci Novega mesta in Celja. Z osvojenim 2. mestom na 400 m in 3. mestom na 100 m se je Miran Sagmaister uvrstil mnogo bolje, kot smo pričakovali.

Tudi Pešič se je zelo solidno uvrstil v metu krogle — dosegel je 2. mesto, veljal je sicer po rezultatih, doseženih v predtekmovanju, za favorita, vendar je za 2 cm zgrešil svoj cilj. Toda Pešič je še 2 leti mladinec in bo z vztrajnostjo in pridnostjo pri vadbi imel možnost dosegati tudi zmage in boljše rezultate.

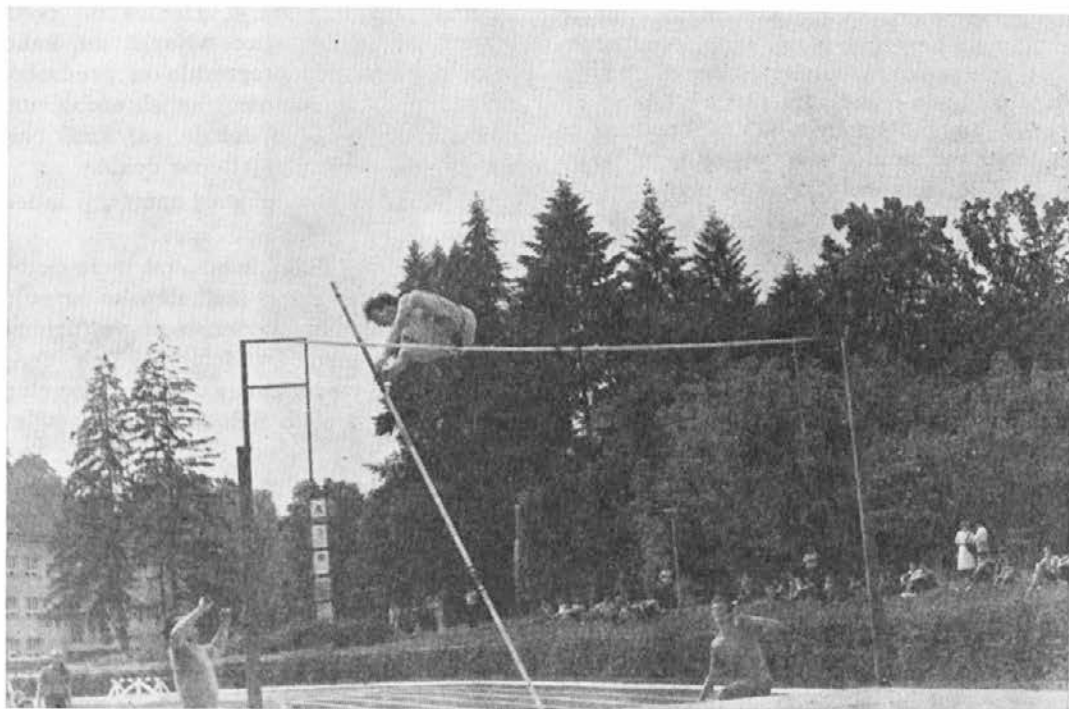
Tudi Okrogelnik in Franc sta v tekih na 3000 m in 2000 m z zaprekami dosegla nepričakovane uvrstitve in z doseženimi točkami pripomogla k skupni uvrstitvi mladincev na 5. mesto.

Uspehi domačih tekmovalcev so bili nad pričakovanimi in jih ne zmanjšuje niti odsotnost nekaterih slovenskih klubov. Prizadevnim in borbenim domačinom, tekmovalcem koroškega atletskega kluba lahko ob dosežkih le čestitamo, kar velja tudi njihovem prizadevnemu trenerju profesorju Kotniku. Želimo jim veliko uspehov tudi v prihodnosti.

Rezultati tekmovanja so v tekih in skokih pokazali prav tisto slabost, ki kliče po nujno potrebni modernizaciji tekališč in skakališč, kot smo že omenili.

Pri celotni, sicer zelo uspešni organizaciji tekmovanja, ki je obveza za prihodnje — na Ravnah naj se poleg občinskih in področnih tekmovanj organizirajo tudi republiška prvenstva (za državna je že pogoj steza z umetno maso) — pa ostaja v koroški regiji odprt problem — delo posameznih selekcij. Če lahko govorimo o uspešnem delu I. selekcije, pa je dejavnost II. selekcije po posameznih šolah dokaj različna, odvisna od zavzetosti in nagnjenosti telesno vzgojnih delavcev do te športne zvrsti. Manjka ustrezen strokovni kader, ki ga ni tudi pri samem klubu, saj en sam trener ob občasnih asistenci še enega ali dveh ne more pokrivati dejavnosti v širokem spektru atletskih disciplin od tekov na kratke, srednje in dolge proge do vseh metov in skokov, kar je vsekakor nujno. Klub in koroška atletska zveza bosta morala vzgojiti lastni strokovni kader, oziroma pritegniti tiste strokovnjake, ki so na razpolago. V skladu s prioriteto športnih panog v republiki in občini, morata doseči ustrezen premik pri delu predvsem II. selekcije in zagotoviti nadaljnji napredek in razširitev dejavnosti.

Ravno revija mladih slovenskih atletov je dala dodatno spodbudo za razširitev dejavnosti in odprla možnosti za kvalitetnejšo vadbo, hkrati pa je opozorila na določene obveze, ki jih v preteklosti nismo v celoti uresničili, v prihodnje pa jim bo potrebno posvetiti kar največjo skrb.

Prvič na Ravnah

treba prej odločiti in šele nato smeš poskusiti. Strah pred neznanim pa marsikoga odbije, da nikoli ne stopi na pot, ki bi mu morda dala veliko zadoščenje in osebnega zadovoljstva pa tudi tveganja. A tveganje je toliko manjše, kolikor bolj znaš preценiti svoje moči in znanje.

Narav plezanja je drugačna od tekmovanja v športnih arenah pred množico gledalcev. Dejavnost alpinistov je skrita očem radovednežev, saj se na svoje podvige odpravljajo v samotna kraljestva gorskih skal in previsov.

Alpinizem slabo poznamo, zato se nam zdi skrivnosten, odbijajoč in nevaren. Ko bi se bolj razširil med nami in bi ga bolj poznali, bi morda tudi poskusili razumeti prizadevanje naših mladih alpinistov.

Mira Delalut

Izlet ZB v Črno goro

Krajevna organizacija ZB Prevalje je za prvomajske praznike organizirala izlet v Črno goro. Izleta so se udeležili člani ZB iz cele Mežiške doline. Izlet je bil dobro organiziran in zelo zanimiv. Zato smo se odločili, da opišemo nekaj zanimivosti s tega potovanja.

Zbrali smo se na prevaljski železniški postaji. Z nami je potoval tudi harmonikar. Že na začetku nam je zaigral nekaj veselih viž in nas takoj spravil v dobro voljo. Vesela pesem nas je nato spremljala vso pot. Do Maribora nas je popeljal potniški vlak, tam pa so nas že čakali spalni vagoni in vodič in nadaljevali smo pot proti Beogradu. Beograd nas je pozdravil v sončnem jutru, mi pa smo se peljali dalje proti Titogradu. Pot nas je vodila po novi progi Beograd—Bar, voziti se po tej progi je pravo doživetje. Speljana je zelo drzno skozi planine in čez kanjone. Tuneli in čudoviti mostovi se vrstijo drug za drugim. Eden najlepših mostov na tej progi je most čez Suho reko. Most povezuje dva tunela in je speljan 130 metrov nad kanjonom. Pri Kolašinu doseže proga najvišjo nadmorsko višino 1032 m. Tu se začne spuščati proti morju.

Ko smo popoldne prispeli v Titograd, nas je na postaji pozdravil tovariš Franjo Primožič — borec Koroškega odreda. On je naš rojak, doma izpod Pece. V Črno goro je bil premeščen kot oficir in tam živi že dvaindvajset let. Srečanje je bilo nadvse veselo.

Ogledali smo si Titograd. Na ruševinah Podgorice, ki je bila med vojno popolnoma porušena, je zrastle res lepo novo mesto.

Drugi dan smo z avtobusom nadaljevali pot v Cetinje. Ob poti Titograd—Cetinje leži mestece Rijeka Crnojevića. Do tod sega zaliv Skadarskega jezera, ki je s 370 km² največje jezero na Balkanu in zelo bogato z ribami. Posebnost jezera je ribica »Ukljeva«, ki živi le v tem jezeru. Nad mestom še stojijo zidovi prve tiskarne na Balkanu, imenovane »Obod«. Unikat prve tiskane knjige je shranjen v muzeju v Cetinju, nekdanji prestolnici Črne gore. Obiskali smo vrsto muzejev, vodiči pa so nam pripovedovali o zgodovini naroda Črne gore.

Popoldne smo nadaljevali pot proti Baru. Ustavili smo se pri rojstni hiši Petra Petrovića — Njegoša, pesnika, državnika in vladarja Črne gore. Na planini Lovčen mu je postavljen veličasten mavzolej, ki pa smo

ga videli le na razglednicah. Sneg na Lovčenu nam je onemogočil ogled mavzoleja, v veliko žalost vseh izletnikov. Žalost je kmalu zamenjalo veselje, ko se je pred nami odprl prekrasen pogled na morje in Kotorški zaliv. Pozabili smo na strah pred vožnjo po lovčenskih serpentinah in uživali ob lepoti tega dela naše domovine.

V Budvi smo se ustavili le za kratek čas, da smo malo razgibali otrple noge. Nadaljevali smo pot mimo Sv. Štefana, Petrovca na morju, Sutomora in zvečer prispeli v Bar. Šoferju smo se zahvalili za varno vožnjo, on pa nam za vesele pesmi, ki smo mu jih prepevali.

V Baru smo se že kar utrujeni namestili po spalnih vagonih in prespali vožnjo Bar—Beograd. Zjutraj smo zopet vsi čili in radovedni hiteli na ogled Beograda, ki ga večina od nas še ni videla. V petih urah smo s pomočjo vodiča videli in slišali res veliko. Prepolni lepih vtisov in utrujeni smo končali ogled Beograda. Ko pa je harmonikar zaigral partizansko pesem; smo vsi zapeli, pozabili na utrujenost in dobra volja je bila zopet tu.

Domov smo se vračali s poslovnim vlakom in marsikoga so simpatične stewardese, ki so nam stregle, prav očarale.

Veseli in zadovoljni smo se vrnili na Koroško. V imenu udeležencev izleta se organizatorjem prisrčno zahvaljujemo za dobro organizacijo. Vsem nam bo izlet ostal v lepem spominu in želimo si, da bi se še kdaj srečali na takšnem potovanju.

Mici Kotnikova

Takrat pa luža bila je rdeča

Neka lovska družina v slovenjgraškem okraju je ugibala, kam usmeriti dobro prigosposodarjeni višek denarja. Deževali so šaljivi nasveti. »Kupiti vilo, najeti hotel... Pa je ostalo pri vikend hišici. Kmetje bodo darovali po nekaj dreves, drugi pomagali izdelovati. Hišica jim bo služila za beg pred sitno ženo, pred napestjo v službi, za zaupen pomenek ob čaju, ki si ga bodo lovci sami skuhal...

Kdo pa bo hišico izdelal? Ja, partizani so se lotili kar sami, zakaj se tudi lovci ne bi.

Na Mali kopi bo vikend za lovce postavljen, so sklenili. Poiskali so si primeren kraj, določili so prostor za temelje. Menja-joče so se vrstili pri delu. Eni so nabirali kamenje, drugi zidali temelje. Zbito betonsko maso so pokrili, da se osuši. Z merami pa so odšli iskat izdelovalce.

Pa je nanoslo po lovcih znancih, da so najeli brata Mirka. »Fric« ga kličejo, »Fric« je poznan tudi v domači lovski družini. Obljubili so mu jabolka, krompir in kdo ve, kaj še. Pa so »zglihali«. Za razrez lesa so se domenili pri Ravnjaku. Vračajoči se prazni kamioni z Otiškega vrha so gredoč les pripeljali. Ravnjakov Francij je pričel rezati, žago je bilo čuti ob deževnih dneh, po večerih in spet ob zgodnjih jutrih.

Pribrčal je traktor k bratu. Na gorici pa se je v soncu svetil kup drobnega obrezanega lesa.

Neko popoldne nesem k bratovim mleko. Mudilo se mi je. Močan naliv me je zadržal, da nisem mogla domov. Bratova hčerka Danica me povabi v novo narejeno hišico, ki je bila le sestavljena, a ne zbita. Vrat še ni imela. Tudi pregrad ne. Od zgoraj je bil izdelek prekrit s folijo. Danica mi poda odcepljeno tanko latico: »Nariši mi, kako bi si ti to bajtico pregradila za predsobo, za kuhinjo, za spalnico, za shrambo, na, nariši zdaj, ko tako dežuje, saj imaš čas, no,« moleduje štirinajstletno dekle.

»Pa ti zariši najprej svoj načrt«, ji latico vrnem.

Dekletce se odmakne od vrat in že dolbe črto v trato, na kateri stoji stensko ogrodje vikenda. Žagovina prekriva travo, drobni delčki izdolbenega lesa ležijo po tleh. Vedno več črt je v prostoru, ki je imel površino 5 × 3 metre. Lahko tudi malo manj — ali pa več.

Danica čeblja: »Što bo štuo, što bo štuo.« Smeji se, ko ji povem: »Ja, pa še za samo postuv ni dojst pvaca.« »Vieš, kk je pa Mirca naštelava, čist dregače!« In zopet riše črte v prostoru. S škornji čofota po deževni luži, ki je silila v notranjost. Pa se zravnava in pove. »Včara so jagri mimo šli, so tuj prišli gledat, ka se dieva. Grta v Suško so se pelali pol.«

Domišljija dekleta se izraža v risih na travi. Otroške sanje v tistem brezskrbnem svetu...

Vračam se. Naliv je malo ponehal. Po cesti do doma se izogibljem dolgim lužam. Cestnim lužam. V bližini Macigoja je danes avtocesta. Po nji so dežne luže. Tista luža takrat pa bila je...

V Macigojevi bajtici je stanoval Florij — gospodinjin brat s svojo družino in ženi-nimi starši.

Ženi Marički je potekel čas nosečnosti. Porodi so bili pred petdesetimi leti povsod kar na domu.

Sredi februarja 1928. leta je bilo. Dekletce je bilo rojeno. Skrb mamine matere in poklicne babice je minila, samo še posteljica se mora ločiti, potem pa bo ob skrbni negi mlada mama Marička kmalu okrevala.

Dolg je Macigojev graben do Ravnjakevega »holc pvaca«, po takratni ozki cesti — globači je hitel Florij. »Žie skuzi postuv premaka, leti, Florij, po dohtarja!« je prosila Maričkina mati.

Pokojna gospa »eba«, kot rečeno poklicni babici — Jugovi, Katkini mamiki, je naročala: »Mirno — mirno ležanje do prihoda zdravnika, brez njegovega posega se posteljica ne bo ločila, krvavitev pa je nastopila nevarno močno.«

Babica je odšla, čakala jo je še druga mama, da ji v teh težkih urah pomaga.

Tudi krči so pri Macigojevi Marički povno nastopili. Prevelike bolečine ni zdržala ob tistem ležanju. Bilo ji je grozno ludo. Ob trzajočih krčih se je premikala. Kri je že kapljala s postelje na tla...

Človek obleče, kar mu kdo v roke da v kakem trenutku. Potem pa v divjem teku po buornih »furovskih« cestah. Koliko minut je le rabil mož Florij za dve uri dolgo pot na Prevalje.

V današnji hišici »Plavi« je služboval poznani zobozdravnik Flis. Poleg zobozdravstva je opravljal službo vsestranskega zdravnika.

Tudi k porodnici na Macigojevo pod Uršjogoro se je napolil z »dohtarsko torbo«.

Peš sta šla. Dolga pot do Brančurnika, je za vsak korak kane kaplja mamine krvi. Potem pa po Brančurnikovem grabnu, ko ga v takem trenutku ni ne konca, ne kraja. Prej da s Kogavskih travnikov človek pride čez Žagarjevo in Šteharso polje tja gor pod Lagoječo hišo, zna skapljeti veliko — veliko kapljic. Od Lagoječe hiše do Makijevega lesa je treba obiti dolg — dolg travniški rob. Makijev položni gozdni teren. Tu se človek maso ustavi — v hladu zelenih macesnov in lepo raščenih smrek.

Ne. Onadva nista počivala. Naprej — naprej. Trnove. Ob košnji. Kolikokrat je treba nabrusiti koso za en sam redove od Makijevega korita do oreha na meji. Potem pa preiti vso dolžino Ravnjakovega grunta. Na »ridi« se cesta skriva v les. Hoja po Ravnjakovem lesu — slaba cesta — pavrika, furmanska globača. Tu vzpetina, malo ravnega, spet klanec, za njim drugi. Tam dirča peska. Dalje klanec in razrit teren od pogostih neurij na Macigojevem. Potem bližnjica — steza. Ne steza, le pohojena praprot, malinovo grmičevje, razpletena ostrogovina med razmetanimi vrhi in vejami, ki so ostali za grofovskimi »olcarji«. Tu in tam pa kakšna ogromna odkrušena peč, ki so jo sprožili v cesto plohi ob spravilu. Ob cesti marsikje obrnjeni »korenaklni«, drugod visijo za stoječim drevsom ogromni razpadajoči plohi ali »škajtne«. Mostnice ležijo vse križem pod razdrtim in obnovljenim mostom, ki ga je odnesla povodenj.

Ali se je Florij zavedal tiste poti? Pot skozi strmi Macigojev les. Navzgor — navzgor. Kaj je bilo v mislih moža — očeta malih petih otrok, ko sta slednjič le stopila v Macigojevo znoteršnjo. Dolga in strma košenica z kdo ve kolikimi robovi in kopicami, kjer so davno nekoč kuhali oglje. Tam pod vrhom pa je Macigojeva domačija. Kako je s porodnico? Travniška cesta se vleče — vleče ali bo mogoče ustaviti krvavitve. Nihče ne opazuje pred hišo, kdaj prideta. V Floriju se stopnjuje nemir in zadihanost od naporne poti. Ne čuti torbe, ki jo nese za zdravnika.

Proti bajti nameri Florij korak mimo gospodarjevega poslopja, kamor se je pozneje poročila sestra Tekca in kjer je odrasel Florij. Zdravnik stopi prvi. Pri vratih pa obstane. Tiho ihtenje prihaja z babičine postelje, ob njej se tiščijo štirje otroci. Do vrat jima je prišla naproti luža — luža krvi. Se je čuti pasti kapljivo — redko kapljico s premočene posteljnine.

Utrujeni mož se je naslonil na mrtvo ženo Maričko.

Zdravnik Flis pa se je nagnil nad dekletce — komaj rojeno sirotico: »Kdo se bo pa nad tebe zdaj pripognil.«

Na vse strani so šle sirotice v rejo. Ob obiskih bližnjih sosedov v Flisovi ambulanti pa je zdravnik rad povedal: »Kako lepa je bila tista mlada porodnica — Macigojeva Marička. Še mrtva je bila lepa... a pot je bila predolga tja gori do Macigoja.«

Dolgih petdeset let prepozno so zgrajene ceste, po katerih se popeljejo »jagri na jago«. Za volanom sedijo tudi »dohtarji« pa zobozdravniki v »oberštajerskem gvantu«. Popeljejo človeka, ki ga na poti dohite. Ko bi rajna Macigojeva vedela: Danes pot do Macigoja ni več tako dolga — dolga za okroglih pet litrov kapljic človeške krvi.

Naslednji dan je sončen septembrski dan. Danica je zopet v vikend hišici. Po obrezanih brunih tolče z latico. »Kk si je le Ravnakov Francij raztalov...«

Francij si ni »talov« te petmetrske dolžine bajtice — za gotovo vem.

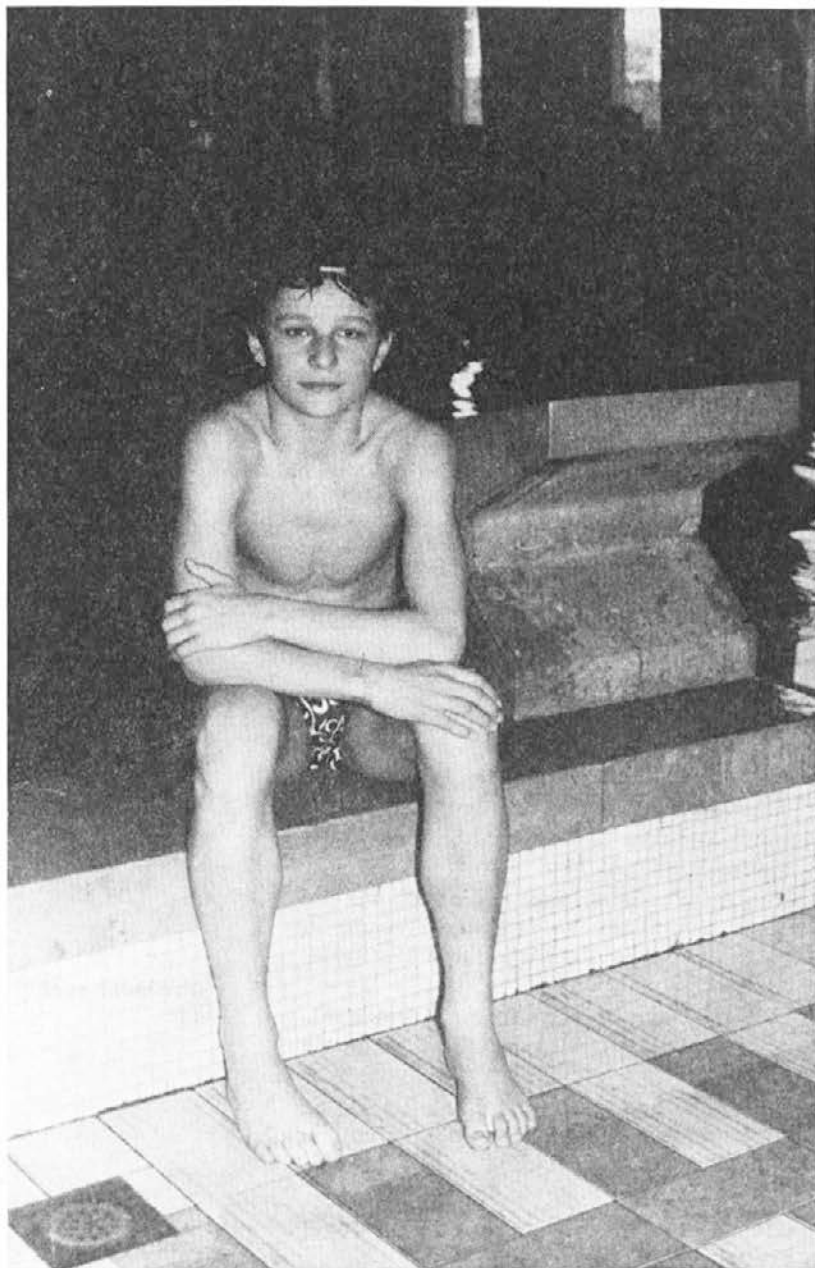
Za očetom je gledal, ko so ga po kratkem pogovoru ob žagi zapuščali: »Ko bi še bli ambart tk fejest, da bi še moli jit na jago, tam v lesu čvovek pozabiš na vse križe, tam je tk lopo vse tiho — ko paseš rehlovsje, pa tisti nemir v čvoveku, ko dieš na ramo poka.«

Slovenjegraški jagri se bodo srečali v notranjosti odpeljanega vikenda, ki je v

Kotu sprožil spomine na pripovedovanje o dogodku, ko so odtekle življenjske kapljice mlade matere petih otrok — Lojzke, Jozija, Korija, Fanike in deteta — Lenčke — Fortin. Pripovedovali sta naša mama in Makijeva babica — botrea Maričkinih otročijev.

Osojnikova — Najevska Lizika, današnja Makijeva babica, so bili bratranka Florijeva. V istem tednu so rodili hčerko Pavliko, današnjo Stavčko gospodinjo. Pripovedujejo: »Pavlika je bila komaj rojena, ko mi prinesejo vest o Maričkini smrti. Bila sem še slaba, vest me je grozno zadela. Zbolela sem, tako sem se prestrašila.«

Danes pa ob močnih porodnih krvavitvah prisilijo v bolnici porodnico na globoko dihanje. Ob globokem vdihavanju in izdihu se krvni obtok preusmeri v prsni koš. Prav je, da se k porodom zatekajo mame v bolnico, kjer je znanost medicine napredovala tako daleč, da porod ne ogroža več življenja matere. Preveč boleč je bil pogled na Florijevo družino. Lojziki je bila odločena na jesen pot v prvi leški razred. Jozij je bil v 6. letu kot danes oni v vrtcih. Fanike je bilo dve leti. Najmlajše še ni imelo imena — pol ure — uro in koliko minut čez? Kdaj pa kdaj se je Marička še zavedla. Objokana blede otroka ob nji — Lojzka in Jurij. In je spet objel mamico sen nezavestni.

Miran Kos, zlato z balkanskega mladinskega prvenstva in edini jugoslovanski finalist z evropskega prvenstva (5. mesto na 100 metrov hrbtno)

Frančiška Žaže

Spomini iz starih časov

Čeprav je že mnogo let, odkar je Krajgarjeva mati v grobu, pa vendar bi vam rada napisala nekaj vrstic o njej in njenem gospodarstvu.

Ko se je oče po prvi svetovni vojni vrnil domov, ni bil več zdrav, zato tudi za delo ni bil več sposoben. Ni bilo dolgo, da je moral umreti. Mati je postala vdova, ni je ostalo drugega kot težavno posestvo in devet otrok. Mati ni bila samo gospodinja, ampak tudi gospodar. Pridno je garala in gospodarila, da smo se preživljali. Bila so različna leta, včasih je bila letina dobra, včasih pa slaba. Blizu je bila železarna. V tovarni je bilo le malo zaposlenih, zaslužek je bil tudi bolj slab, zato so si delavci še pri kmetih sadili krompir. Tisto zemljo so morali odslužiti. To je kmetom veliko pomagalo, da so vsaj ob košnji in žetvi lahko poklicali delavce na pomoč. K nam so radi prišli. Da jim je le mati dala pošto, so se takoj odzvali. Se danes se dobro spominjam koscev: Čegovnika, Anžeta, Rebrnika, brata Čapelnika, Polanca, Lipuša, Šišernika in drugih. Tudi domači fantje so že pomagali, tako da je bilo kar po štirinajst do petnajst koscev. Ne morem pozabiti, kako so pridno kosili, vmes pa vriskali in peli, da je bilo veselje. Dekleta smo tudi pridno grabile. Mati jim je pripravljala zajtrk, malico, kosilo; vse to jim je odnesla kar na travnik, pa kako so bili zadovoljni. Preden so odšli domov, so vedno še lepo zapeli, potem pa vriskaje odšli ali na delo v tovarno ali pa počivat, da so zmogli delo v tovarni tudi ponoči. Ko smo že seno spravili, se je začela žetev. Tudi žene delavcev so bile pridne in so velikokrat prišle pomagat. Mati je vedno skrbela za dobro hrano, tako da so bili delavci zadovoljni. Tisti, ki so poznali mater in še žive, imajo mnogo spominov, ki pričajo o njenem značaju.

Spominjam se sušnih let, bilo je leta 1927 ali 1928. Že v juniju se je začela suša. Po seneni košnji so postajali Krajgarjevi bregovi vedno bolj rjavi. Ko smo poželi rž in pšenico, je bilo treba sejati ajdo. Ta se je morala sejati, upali pa smo, da bo sušne dobe kmalu konec. Starejši brat je vpregel vole in šel orat. Pri oranju sta mu pomagala še dva. Brat je držal plug in priganjal vole, eden je sedel na plugu, drugi fant pa je vodil vole. Pri tem se je tako kadilo, da orač skorajda ni videl volov. Zemlja je bila popolnoma suha, mati je posejala ajdo, brananje pa je bilo prav tako težko, čeprav je brat obtežil brano s težkim kolesom. Grude so brano nosile kar povrh. Ko je bila njiva posejana, ni bilo videti drugega kakor grudo pri grudi. Mati nam je na-

ročila, da moramo grude potolči, drugače ajda ne bo mogla vzkliti. Stric Polda je brž napravil štiri tolkavke, s katerimi smo tolkli grude. Tolkavka ni bila drugega kot kol, na koncu katerega je bilo težko poleno. Med tolčenjem smo se ozirali v nebo, da bi videli, kdaj se bo prikazala meglica z dežjem. Tolčenje grud se mi je zdelo delo za jezljive ljudi, saj si lahko tam udaril, kolikor si hotel, gruda ni zavekala, kvečjemu se ti je le odmaknila.

Sonce pa je žgalo na vso moč. Vsi studenci so bili osušeni, le glavni vodnjak je še imel vode za kuhanje. Za druge stvari smo morali hoditi v štiri kilometre oddaljeno Reko. Mati je vsak dan gledala v nebo, še je imela upanje, da bo padel dež, vendar dežja že štiri mesece ni bilo. Vročina je bila neznosna, saj je bilo tudi do 35°C. Mati je vsa zaskrbljena ogledovala ajdo in otavo. Nekaj rožic je le poglalo, največ je bilo divjega korenja. Mati je poklicala kosce, da pokosijo tiste rože. Dekleta smo koj hitro pograbile otavo. Takrat ni bilo treba volov in voza, saj ni bilo kaj naložiti. Tudi ajda ni zrasla in je bila res taka, kot pravijo, žabi do ušes. Ajde nismo mogli žeti in smo jo kar populili. Pridelek je bil zelo slab, vendar mati kljub temu niso obupali. Vedno je moralo biti vse lepo obdelano, pa če se je splačalo ali ne. Danes se kmetje veliko pogovarjajo, kaj se splača in kaj ne, nazadnje pa ugotovijo, da se tako nič ne splača.

Ko smo jeseni pridelke pospravili, je bilo treba še stelje. Spet so prišli pomagat delavci.

Že navsezgodaj so se zbrali doma, si brusili sekire in žage, potem pa so odšli v gozd delat steljo in drva. Ves dan so pridno delali in bili dobre volje. Zvečer pa, ko se je zmračilo, so se zbrali, zakurili ogenj, zraven pa vriskali in prepevali, da je bilo veselje. Potem so prišli domov in ko so se umili, so sedli k večerji. Ko so se malo okrepčali, je prišel pušeljc na vrsto. Za pušeljc je bil pripravljen kolač ali pa liter žganja. Noter je bila vtaknjena smrekova vejica. Na veji so bili razni okraski pa tudi darila, kot so cigare, cigareti in bonboni. Pušeljca pa ni dobil vsak kar tako. Zanj se je bilo treba zelo boriti. V borbo so dali meter dolgo poleno. Ko so poleno vrgli v sobo, so vsi planili nanj. Kateri je poleno obdržal, je dobil pušeljc. Le-ta ravno ni imel tako velike vrednosti, ampak za steljerajevca je bila izredna čast, če si je pridobil pušeljc.

Na steljerajah tudi godbe in plesa ni manjkalo. Čeprav so bili utrujeni, so vsi plesali in bili dobre volje, pripravili se nikoli niso. Gospodinjje so imele polne roke dela s pripravljanjem jedi. Včasih so pripravili gostijo kot na ženitovanju.

Ko je prišel pust, je bila kot običajno pri Krajgerju veselica. Rekli so, da če na pust ni veselice, takrat tudi korenje ne obrodi. Ze zjutraj je mati pristavila velik lonec svinjskega mesa. S starejšo sestro sta pripravili testo za krape. Spekli sta jih tri velike jerbese. Prvi krap je eden od fantov pojedel na slivi,

V meglenem snu so se oddaljevali mamicami zaskrbljeni obrazki štirih otrok z materjo Barbaro in očetom — pobožnim možem — Macigojevim Tonijem.

Klice babice, dedka in otrok je zagrnila tema Maričkine nezavesti, ki je nastopila ob popolni izkrvavitvi.

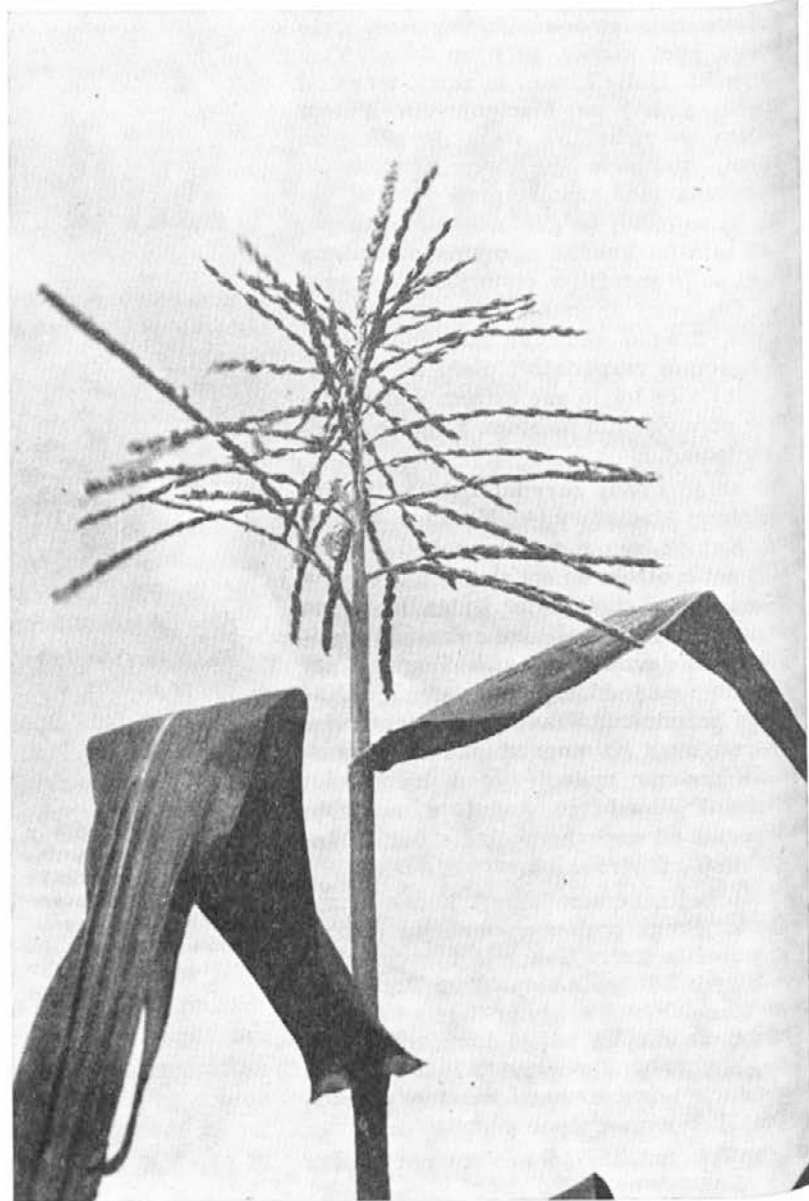
Tudi dimno napravo za lovski vikend je izdelal domačin — nekdanji sosed in rejenček Ocvirkovih, kamor so z Macigojevega nosili v mlin.

Ob prijetnem pomenku v novi lovski hišici je prav, da zdrknejo spomini nazaj, tja v leto 1928.

Bele so bile poljane, ceste, bele strehe na domačijah, mimo katerih je hitela dvojica. A pot od Flisa do Macigoja je bila predolga...

(Hvala za podatke Funtkovi babici Tekci s Prevalj)

Prečudni svet

pa zato, da je bolje obrodila. Hitro po kolu smo dekleta malo počedile po hiši, fantje so vpregli vole in sani ali pa gare ter odšli sosedovega Toneta. Bil je bolan in je težko hodil, zato so ga vedno pripeljali, da je sedel pečjo in vlekel harmoniko. Že ob prihodu zaigral polko, da se je daleč slišalo. Ljudje prišli in začela se je veselica. Tudi maškar manjkalo. Ko so se razživali, so maškaramo nagajali. Na ta dan so veliko plesali, pa se je kdo spomnil, da gre za korenje, so še bolj poskočili in vriskali. To se je vlekelo do

enajste ure ponoči. Ob tej uri se je veselica končala. Hiteli so domov, da so še kaj použili pred pepelnico. Nekaj jih je seveda še ostalo. Mati je sedaj prinesla na mizo veliko skledo krapov, mesa in hren z jajci. Posedli smo k mizi in jedli z velikim užitkom. Ko smo se najedli, smo počistili mizo in začela se je molitev. Vsi smo pokleknili in molili rožni venec. Nobeđen se ni obotavljal ali branil.

Takšen red in lepe navade je imela Krajgarjeva mati. Zнала je ljubiti delo, življenje in ljudi, zato je bila tudi med vsemi priljubljena.

očeta Homca toplo raznežilo. Teta zopet naliva. Vonj vroče kavice opaja znance tetinega večera. Babica se pravkar vrne z izpraznjenimi pepelniki, ko se dvigne tuji mladenič, ki v koroški vasi živi le leto dni.

Mladenič stopi k Homčevemu očetu. Roko mu pokrije z obema dlanema — kot v prošnji. Obraz mu je bleđ in poten. Drhtijo mu mišice ob ustih. Homčev ata postane pozoren. Vidi, da želi mladenič nekaj vprašati. Obotavlja se. Nato pa je bilo izrečeno. Homčev ata se je presedel. Rad bi odgovoril, obide ga želja, da bi mladeniča iz tujega kraja divje oštel. Izbira besede. Nobene ne najde dovolj težke, da bi odtehtala bolečino, ki je storjena Homčevim. In toliko upov so stavili — zaman. Koliko občasnih honorarjev je mama shranila za čas, ko bo treba šteti večje vsote za študij.

Četudi je sredi gostov, mora iztresti jezo nad tem človekom — iz tujega kraja. Homčeva mama joka. Babici se tresenje roke in ustnice. Tuji gost je povedal pred vsemi. Še vedno drži očeta za roko. Drhti. Čaka na očetovo besedo. Trenutna jeza je očetu vzela glas.

Teta je nalila prazne kozarce. Prva je dvignila čašo. »Pijte na moje zdravje!« Drugi so dvignili čaše k ustom, ko se zasliši glas slavljenke. — Tudi v njenih očeh igrajo vlažni biseri: »Pijte na zdravje naše Jelke in njenega zaročenca!«

Tako torej — spreleti očeta Homca: »Teta je vedela, on, oče, pa ne. Torej dobre ocene, angleščina — študij — konec njihovih nad, zaradi človeka iz tujega kraja. V očetovih očeh se megli. Ni besede. V grlu je suho. Pa zmoti očeta nekdo, ki je vstopil. Jelka je. Njegova Jelka. Kako tiho je prilezla — počasi — plašno. Gleda očeta v oči. Njene očke sredi rosnega, še otroškega lička — mar ne prosijo? Gleda ga proseče. Te Jelkine oči. Kolikokrat se je ljubeče sklonil nad svojo prvorojeno hčerko. Čuti, da postajajo uporna čustva mehkejša. Jelka stoji ob njem — postala bo mamica — sama še otrok. Mladenič je levo roko odmaknil z očetove desnice. Poiskal

Jelkina zaroka

anica Danič

Lije kot za stavo. Že včeraj je bilo čuti tisto dušečo soparnost. Naj se zlije, da potem spet mogoče na delu, v službah doma v gospodinjstvu vzdržati. Okna trgovin so osvetljena v mračnem deževnem jutru. Veter nosi dežne kaplje preko ramena pod dežnik. Tudi avtobus že prihaja. Za njim še eden. Potniki se vozilom umaknejo za korak — dva. Silijo z odprtega čakališča k avtobusnim vratom. Še vedno mlada Homčeva mama najde ob oknu prazno mesto zase. Sprevodnik lovi ravnotežje od sedeža do sedeža.

Homčeva se okrene za možem, ko sprevodnik zapušča potnika ob njenem sedežu. Moža opazi zadaj na stojišču avtobusa. Razsvetljene hiše švigajo mimo vozila. Okozi rosna okna se slabo ločijo domovi ob cesti. Vseeno pa so dobro vidna visoka razsvetljena okna nove šole. Tja mora ona — Homčeva. Mogoče bo danes poprosila teta, danes verjetno ne bo veliko strank, zaradi slabega vremena, da ji pusti prej zaustiti službo — zaradi obiska na šoli.

Homčeva hiti k visoki šolski stavbi. Njene se šolajo vsi v teh učilnicah. Spet in spet dobivajo starši vabilo na roditeljski sestanek. Prav je to, zelo prav. Sproti je mogoče usmerjati šolarčke. S pomočjo šole in staršev so odpadle že mnoge slabe ocene v stroških spričevalih.

Stopnice, ob njih povečane figure čudnih bitij na steni. Stopnice — ovinek in spet stopnice.

Prijazno pozdravljajo posamezni učenci, ki hite v spodnje šolske prostore.

Vrata ob vratih na dolgem hodniku. Prijazna tovarišica odzdravi v opoldanski uri. »Jelkina mama ste — bom prinesla redovalnico.«

Pomenek se začne zaupno: »Hodi Jelka v kino, se pozno vrača?« Homčeva odkima, naj vendar njeno šestnajstletno dekle tako občno prihaja domov. »Veste, gospa, vaše dekle, ki je bilo vedno za zgled drugim, je šlo nekam popuščati.« »Kaj bi moglo biti?« »Poglejte ocene — same odlične, angleščina — najboljša med vsemi v razredu, in drugi predmeti — odlično za odličnim.« »In zdaj,« pa se zamišljena tovarišica obrne k mami. — »kaj pa — bi — mogla biti kakšna ljubezen morda vmes?« Izključeno. Ne. Jelka se vrača tako točno — zmeraj tako točno.

Zvedrilo se je. Umite ceste, zrak je zopet čist, prijetna vožnja v spomladanskem jutranjem hladu.

Solska okna so razsvetljena. Še malo, pa bodo počitnice. Homčeve otroke pazi babi-

ca. Zdaj še spijo. Potem pa se sami spravijo v šolo. Babica pa popazi, da si ne bi zaležali.

Jutri je tetin rojstni dan. Nekaj ji bo treba kupiti... kaj bi — kaj bi kupila — ugibljeta Homčeva, ko se vzpenjata po ozki stezi, ki vodi do stavbe, kjer poteka njun službeni delavnik.

Pri teti Stanki je zbrana vesela družina sorodnikov in sosedov. Teta ima navado ob svojem rojstnem dnevu pripraviti prijetno srečanje s tistimi, ki jih ima rada.

Belo pogrnjene mize čakajo goste. Dehteče cvetje v vazah poudarja slovesnost večera. Tudi Homčevi prineso slavljenki cvetlični šopek. Babica — tetina sestra — je vsa raznežena. Pomaga goste spraviti za mize. V praznih oblekah so vsi nekam pomlajeni. Prijeten vonj kavice je dosegel goste, ko sta Stanka in babica prinašali jedi in pijačo na pogrnjene mize. Vse polno šopkov je prispelo z gosti. Nekatere vazice se morajo umakniti na okno k zavitim darilom. Vino je romalo iz roke v roko. Z malo zamude vstopi še mlad tetin gost. Po videzu ga Homčevi poznajo. Priselil se je iz drugega kraja. Tudi govorica je tuja.

Teta ga gostom predstavi. Prostor za mizo mu izbere na nasprotni strani Homčevega sedeža. Vino je jelo delovati. Prijetna družba. Gostiteljica je domiselna. Vse to je

»Martinčkanje«

je mehko Jelkino dlan. Pa saj to ni tujec. Ta mladenič je on sam. On. Homc. Njegovi spomini so zdrknili tja v leto 1947. Oče čuti, ganjen je — radost ga navdaja.

Tudi on sam je kot ta mladenič prišel na Prevalje iz oddaljenega tujega kraja. Pusta, tiha samska soba. Domotožje po domačih. Nepoznani ljudje. Nepoznane šege domačinov. Težave na začetku mlade domovine. V Plačanovi družinici je našel v devetnajstletnem dekletu svojo srečo in z njo se je navezal na ta koroški svet.

A na — Jelkin — Blažek — Jankovec. Jankovčeva bo odslej njihova Jelka. Naj bo. Nobene sence ni za očmi tega mladeniča. Darovati mu bodo morali mladoletnega otroka Jelko. Ljubi ga in on njo. Za iskreno ljubezen in zaradi osebne sreče dveh mladih ljudi bodo starši napravili črto čez nade v študiju. Nad črto bodo pa zapisali »ljubezen — bogastvo srca — otrokovega.«

Kot drobci rase — drobne pikice koroške krvi se prilepijo kdaj pa kdaj na Blažkovo delovno haljo. Utrujenih nog se vrača k Jelki. Koroški svet ga je sprejel. Radi ga imamo. In on nam pomaga. Mnogim, pre mnogim. Njegov drobižek s črnimi očki govori domače — koroške besede. Tudi v Blažkovih je vedno več opaziti tistih naših »grta pa dovta«. Postal je naš.

V prostih popoldnevih pa odide v tišino zelenih motogtevc — v Hom, v Jankovec, v tisti blagi mir čudovite lepote, kjer je vse tako spokojno tiho. V tisti del pobočja pod Uršljo goro, ki nosi dekliški priimek Jelkine mame — Jelkine babice — dedka — strica.

Po tihem gozdu lovec hodi,
ko na delovnem mestu nobenga ni,
po mehkiem listju pot ga vodi,
koroški svet, kak lep si ti.

Mici Kotnikova

Na šolskih stopnicah

Dekle mi prinese vabilo na roditeljski sešatek. Bil je oktobrski dan.

Postojim pred visoko dvanadstropno prevaljsko šolo. Pomalem prihajajo mamice. Nekaj jih na videz poznam. Mlada mamica v zelenem kostumu prijazno odzdravi. Obstanem blizu ob njej. Tiho govori. Zato stopim bliže k njej. Vidkova mama je, z Leš. Pred nedavnim je bila operirana na golšnih žlezah. Po operaciji si še ni opomogla. Glas se ji še ni povrnil. Boji se, da bi ji to ostalo. Čez čas se glas po operaciji okrepi. Pri nekaterih takšnih operativnih posegih ostane glas normalen kot poprej že kar prve dni, ko še ni mogoče požirati slin. Mamica rada govori. Bilo bi hudo, če bi za vedno ostal njen glas — šepet.

Bliža se čas sestankov. Precej mamic, tetk, stricev, babic in nekaj očetov je že pred šolo. Ze odhajajo v gornje prostore. Pozna jesenska popoldanska ura je. Na širokih šolskih stopnicah je temačno. Krog mene se vzpenjajo matere v gornje šolske prostore. V prvem nadstropju nas pozdravijo čudne stenske umetnine. Ko velikani so vdolbene v stenski omet figure, ki predstavljajo razne stanove Slovencev — Korošcev. Zazrla sem se v lik kmetice. Na podesu pa me premoti hoja žene v sivem jesenskem plašču. Sivkasta tema bližajočega večera mi jo je zakrila med množico staršev na šolskih stopnicah. Njen korak mi je znan. Zagotovo je podoben nekim — meni znanim gibom. Morda se pa motim. Ljudje imajo podobne načine hoje.

Dvorana je zasedena do zadnjega sedeža. Na odru so razporejeni šolarji — pevci iz 6., 7. in 8. razreda.

Ljubka, še mlada učiteljica vstopi. Pozdravi roditelje z lepim, pohvalnim uvodom. Še posebej poudari in pozdravi polno zasedenost dvorane.

Potem zapoje zborček.

Visoka postava mladeniča pred številnimi mladimi grli. Pred tridesetimi leti se je poročila njegova mama — Florka iz Šebovja.

Ta vitki mladi pevski vodja pozna dobrote iz šebovske hiše. Nje ljubezen in gostoljubnost. Njegova žena pa je otrok moje sošolke Mežnarjeve Rezike na Fari.

Drug za drugim pevčki odhajajo.

Učiteljica nadaljuje roditeljski večer. Beseda ji gladko teče. Dar njenega govora človeka prevzame. V čustvih se meša lepota njenih besed z vsebino: Otroci — knjiga — dom — starši. Otrokova čustva. Skrbno bdenje nad njim. Tu pa tam mi stopi pred oči podoba žene, oziroma način njene hoje v somraku večera. Ali je bila? Tedaj je v dvorani, ali ji je katera le podobna?

Srečanje v somraku na šolskih stopnicah? Učiteljica tekoče razlaga o pomembni izbiri

knjig za otroka. Moje misli zdrsnejo v davna šolska leta. Knjige Karla Maya smo v šoli kar požirali. Nekoč pa mi Ziboče sestre povedo, dobro se spominjam. Bila je nedelja. Vračamo se mimo papirnice od cerkve na Fari. Menimo se o knjigah. O pisateljih, ki so nam bili poznani. Gremo prav tam ob jabolčnih drevesih, kjer je avtobusna postaja pri Brančurniku, ko mi ena od Zibočih sester pove: »Karl May je bil v zaporu. Zaprt je začel pisati. Izmišljal si je snov za buklo.«

Meni je bilo kar hudo, da bi bila vsebina priljubljenih knjig izmišljena. Ze kot otrok sem spoznala, da živimo podobno življenje kot njegovi junaki Efendi, Halef. Dalje Mübarek z dvoličnim obrazom. Zaradi Rihove smrti sem jokala vsakič, ko sem knjigo ponovno brala.

S stopnice na stopnico se vračamo z gornjih šolskih prostorov. Ta s kupljenimi knjigami na razstavi, drugi brez njih, vsi pa s prvimi obvestili šolarčkov o uspehu v novem šolskem letu.

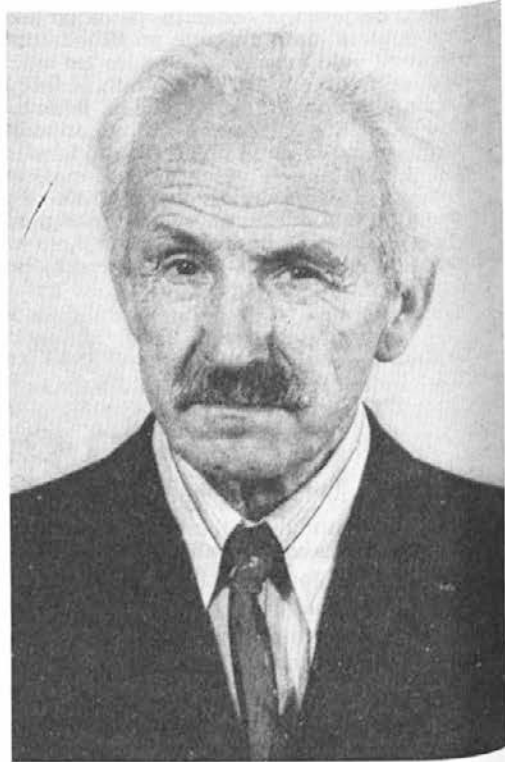
Na ovinku podesa in poltemi obstanem. Pred menoj je ona — Rozika. Nisem se motila. Tudi ona je obstala. Tiho me gleda. Ničesar ne morem reči. Vame strmi njene oči. Gleda, bere na mojem licu, in jaz na njenem. Samo oči, ja, Rozika, samo oči so še takšne, kot takrat v šolskih klopih. Ali te res nikoli pozneje nisem videla. Ob pogledu nate sem šele spoznala sebe. Človek se vidi vsak dan, zato ne opazi spremembe na sebi, ki ti jo ustvarijo tri desetletja in pol.

Opazila sem na tebi, Rozika, tudi ti si primerjala podobo, ki si jo v somraku srečala, s podobo sošolke iz let 1941—1942. Ob spoznanju ob vdolbinah na licih, ki so jih ustvarila leta, sva utihnili, ko bi si morali podati vsaj roko. Ne zameri. So trenutki, ki potrebujejo svoj čas...

Stopala sem po Brančurnikovem grabnu. Ko se človek vračaš, si tiho zaželiš, da bi te dohitel avto s šoferjem, ki počasi vozi. Lajoječi Rokij je še nekje na šoli. Saj ima kar štiri osnovnošolčke na prevaljski šoli in od vseh mora poizvedeti o uspehih. Nocoj bi pa najraje šla peš. Rada bi mirno podoživela srečanje v somraku na stopnicah prevaljske šole.

Roziko poznam že iz prvega razreda. Posebno pa mi je ostal spomin na prvi dan v tretjem razredu. Bilo je v letu 1937—38. Ze 40 let je od tega. Tudi moje deklet hodi to leto v tretji razred. Le da leška šola sedaj pošlje tretješolčke na Prevalje.

Bil je septembrski dan. Ze leto poprej smo leški šolarji hodili k pouku v novo šolo v »Ferleseiner«. Tudi prvi dan tretjega razreda smo prišli vsak s svojega konca.

Ožbe Lodrant

Z Roziko sva sedeli v klopi. Učilnica je bila prazna. Otroci z vasi so se podili po dvorišču, se igrali in glasno smejali. Midve pa sva tiho sedeli sami zgoraj v razredu in ugibali, »kaka učiteljica nas bo le učila, a bo le huda«. Ni se nama ljubilo igrati na dvorišču. Dolga pot v šolo. Doma je že treba pri delu pomagati. Potem sedenje otroku kar prileže. Pa nemir na dvorišču potihne in že se čujejo koraki živahnih otrok z vasi, njih drobno topotanje po dolgem hodniku.

Vstopil je učitelj. Suh, visok gospod, prinesel je torbo in klobuk v roki. Šolarji so posedli na stara mesta kot v prejšnjem letu.

»Dobro jutro,« naju je s pozdravom prehitel visok, temnolas in kot mladenič vitek učitelj Ožbej. »A vidve pa že tu čakata,« naju je prijazno ogovoril. Odložil je torbo in klobuk in zakoral med klopi s tako prijaznim obrazom do otrok, da je vsa bojazen na mah izgnila. Ob koncu med klopi se je zasukal in gredeč povedal novemu razredu: »Da se bomo spoznali med seboj, si bomo povedali imena, usedli se bomo lepo, manjši bolj sprejaj, večji bolj zadaj, potem si bomo zaželeli srečno šolsko leto, da nam bo mirno in lepo poteklo, bomo odmolili kratko molitvico.« Prekrižal se je in začel glasno moliti, mi pa za njim. Ko smo odmolili in se pokrižali, nam je naročil sest. Od mize nam je naročil: »Sedaj pa mi od kraja povejte imena, alo, kar začnite, najprej deklice.« »Marica, Hilda,« so odmevala imena deklic, na vsem lepem pa naštevane imen prekine nenadni dekliški glas: »Prosim!« Učitelj Ožbej se obrne proti dekletu: »Le mirno počakaj, saj boš prišla na vrsto tudi ti,« ji prijazno pokima, misleč, da želi deklet prehiteti druge s svojim imenom. »Naprej,« pokliče deklet, ki je bilo na vrsti, da pove svoje ime, pa se spet oglasi dekletce: »Prosim, prosim, Kralj smrdi.« Novi učitelj se z nasmeškom obrne k dekletu: »Veš, nisem te povsem razumel, kakšen kralj smrdi,« potem pa se zresni in reče vsemu razredu: »S poukom smo pravzaprav že začeli, zato bi rad, da ne motite z rečmi, ki ne spadajo v šolski pouk.«

»Ja, pa ona smrdi,« je tisto deklet iz vasi pokazalo na Roziko, »naj gre ven.« Učitelj je vstal izza mize, pogledal je po razredu in poklical Roziko k mizi: »Sem k meni pridi,« ji je rekel z blagim očetovskim glasom. Počasi je Rozika zlezla mimo dveh deklet, da je mogla iz klopi. Sedeli smo namreč v dolgih klopih po trije otroci. Počasi in tiho se je bližala učiteljevi mizi. Nekaj deklic se je v klopih premaknilo, pričakovale so, da bo novi učitelj poslal Roziko na hodnik, kot prejšnje leto, ko je razred poučevala učiteljica.

Rozika je vdano obstala ob učiteljevi mizi, pripravljena, da bo na ukaz novega učitelja šla na hodnik. Pa se je nemalo začudila, saj očeh novega učitelja ni bilo nobene jeze. Tako toplo je odmevalo po razredu, ko jo je vpraševal: »Kako pa je tebi ime?« »Rozika.« »Rozika si, to je pa čedno ime. Kje pa si doma?« »A, tam gori si doma, pol pa vidiš dol vas, kdaj mame teh otrok vstanejo, da jim kuhajo zajtrk za šolo. A se vidi kaditi iz kaminov? Potem pa vidiš, čigava mama je najprej pristavila kavico. Kaj pa vaša mama kuhajo, ali žgance, pa ocvirke gor, pa jih rada ješ, pa popiješ mleka na vrh, mama ti pa shladijo, a bojijo se, da bi šolo zamudila. Vidiš, kako je to lepo, imaš mamo rada, pa tija tudi, a veliko bratov in sestric imaš. Počaji mi roke, tako imaš razpokane, a pesa omagaš obirati, pa krompir pobirati, naj ti mama zvečer prste s čim namažejo, da ti zablajo. Snoči niso utegnili, a, mašinat so šli, ti si šla pa spat, ko si še majhna. Pa si morala lani iti na hodnik stati, pa te je kmalu poklicala učiteljica, a včasih, včasih pa je pobila na tebe, okregala te je, ko te je po konani uri ugledala pozabljeno na hodniku. Tudi pozimi si morala ven na hodnik. Ali si jokala, ko te je zeblo? Nisi se jokala. A tako rečejo mama, na kmetih se mrazu ne smejo jokati, to pa je toliko dela na jesen, ko je že mrzlo. Zato nisi jokala na hodniku. Pa si velikokrat morala iti ven, a velikokrat, pa si jezna na dekle. A tako ti rečejo mama, da je to v tej vasici že v navadi, da otroci to podedujejo, niso oni sami krivi. Lepo pa ni tako stanovsko neprijateljstvo, al, Rozika, lepo pa ni nič več, Rozika, letos bo pa drugače, ko bom jaz pri vas.«

Mehak in razločen učiteljev glas je utihnil. Rozika mu je tiho odgovarjala. Sedaj je molčala. Ožbej je izpustil dekletovo roko. Prijel jo je za rame in še vedno sklonjen odvedel deklico do njene klopi. Potem pa se je zravljaj, odšel med klopmi. Dolgo je molčal. Le klopince so se čule. Odšel je k mizi, nato je popil k oknu. Jutranje sonce je medtem poljalo na okna učilnice. Ko se je Ožbej obrnil proti otrokom, smo iz sprednjih klopi opazili olze v njegovih očeh.

Potem pa je začel tiho govoriti. Besede so glegle v naša srca. »Tudi sam sem bil sin boljših staršev; kot sin preprostega delavca sem okusil veliko težkega, tudi pomanjkanje. Okusil sem vojne grozote. Zakaj bi s tem soraštvom med seboj nadaljevali. Delavci in kmetje, oboji so drug drugemu potrebni. Kaj nam je storilo to dekle — Rozika. Ali se vam ni smilila? Tudi vi ste pozabili nanjo in celo pozimi, ko vam je bilo tu notri toplo. Ali ste ne bali povedati, da jo zunaj zebe? Kaj ji boste rekli za to krivico, no, otroci, kaj ji boste povedali? Zamislili smo se. Pogledovali smo Roziko, ki je sedela na koncu klopi pri oknu. Saj pravzaprav nikomur ni nič storila. Bila je kmečka.

Saj tu pa tam se je še našel kak nerazgledan kmečki človek, ki je kdaj v kakšnem medsebojnem sporu vrgel delavcem: »Prekleti knapi.« Prav tako je bilo tudi med delavci nekaj ljudi, ki so ob kakšnem medsebojnem prepiru vrgli opazko na kmete: »Prekleti pavri.« Otroci pa so za take nevrredne zapazke kaj dovzetni.

Med kmeti in rudarji je od nekdanj obviselo nekaj, kar bi imenovali stanovsko neprijateljstvo. To se je zvalilo tudi na drobno majhno Roziko. Bila je blaga, tovariška, iskrena in potrpežljiva. Pridno se je učila. Med odmori rada obsedela v klopi. Nikoli ni poskočila kot drugi, če je tovarišica, ki so jo takrat poklicali učiteljica, otrokom povedala, da bodo šli na izlet. Roziko so namreč doma uvajali v kmečka dela. Na razpokanih drobnih prstih se je poznalo, da mora deklica prijeti za marsikatero delo kot vsi otroci v tem domu. Ne poznavali so jim bile razne igre, tudi poganje.

Morda je še tu in tam senca nekdanjih pregrad. Še se med otroki zgodi kaj netovariškega. Zatajena brca s čevlji ves teden boli. Otroci se v spanju prebudi ob bolečem dotiku kolka, kamor je priletela noga v zimskem čevlju. Nočni otrokov jok vzbudi misli. Se so ledovi. Podani pa so žal od nas — staršev — morda ob kakšnem dogodku, ki ga današnji solarji ponovijo, ker jim ga nespretno opišemo?

Ožbej je na Leše prihajal peš ob vsakem vremenu. Peš se je tudi vračal. Na leški šoli je vložene mnogo Ožbejevega truda, potrpežljivosti, med otroke pa je poleg šolskega znanja vnesel tudi tisti lepi čut do bližnjega.

Spominjam se dogodka s pozabljeno šolsko škatlico. Potrkalo je na začetku pouka na šolska vrata. Učitelj Ožbej odpre duri, zunaj pa je pozdravilo tri ali štiri letno dekletce. Prineslo je škatlico s svinčnikom in peresnikom. »No, le pojdiva, in poiščiva tistega tvojega brata, ki je škatlico doma pozabil.« Ožbej in deklica sta šla med klopmi. Na sredini neke je pa deklica pokazala na brata: »On je, Danilij.« »A, on je, pa nisem opazil, da je brez svinčnika,« se Ožbej nasmehne obema. Deklica se vrača proti mizi, Ožbej pa za njo. Tam pa se učitelj pošali: »Ja, malo bi bilo pa le dobro prijieti Danilija za ušesa, da ne bo drugič spet pozabil na škatlico.« Nekaj ji je učitelj pošepnil na drobno uho. Punčka se bliža Danilijevi klopi. Sedel je na sredini. Ubogljivo se je dekletu pripognil, da bi ga dosegla. Stegnila je okroglo malo ročico. Vsi smo bili obrnjeni k dekletu. Zdaj ga bo pocukala, smo pričakovali. Rahlo se ga je komaj dotaknila. Takrat, v tistem dotiku Danilijevega ušesa smo spoznali dobroto Ožbeja, našega učitelja. Tudi čustva do Rozike so se nam zbudila šele po blagih učiteljevih besedah.

Notranjost otroka v tretjem razredu je še tako nepopolna — lastna spoznanja so še v povojih. Dekletce je odhajalo proti vratom, učitelj ji vrata odpre, med vrati pa jo vpraša: »Ja, koliko si pa ti stara, kdaj boš pa ti prišla v šolo?« »Čez dve leti. Štiri leta bom stara.« »No, le pridna bodi.« »Pa vi tuj,« korajžno odgovori, poda učitelju rokco in gre. Še dolgo je tisti dan ostal smehljaj na Ožbejevem licu. Včasih je svojemu atiju prišla naproti hčerka Marjanca. Sama je prišla na Leše. Okroglih rdečih ličk je sedla h kateremu dekletu. Atij so ji dali bel list in svinčnik. Imeli smo gosta. Dekleta so se potem rade pohvalile: »V naši klopi je sedela učiteljeva dečva.« Bila je malo mlajša od nas. Še sedaj rada pove: »Jaz mam pa atija t'k čudno rada.«

Na leško šolo je bil javljen obisk — nam neznanega ravnatelja. »Jutri pridejo na obisk z učenkami,« nam je učitelj povedal in naročil, naj bomo lepo tiho in spodobni med obiskom na šoli.

Napeto smo pričakovali naslednji dan. Druga ura je šla že h koncu. Rahlo je potrkalo. V naših možganih se je učenje ustavilo. Radovedno smo pogledovali k vratom. Učitelj Ožbej se je vrnil. Radosten smehljaj je ležal na njegovih licih. Ko je vstopil, smo na hodniku opazili odrasla dekleta, nekaj belega je bilo na njih. Ožbej je na trkanje namreč sto-

pil na hodnik. Zopet so se vrata zaprla. Zunaj je drobno stopicalo, šepet je segel s hodnika v naše klopi. Pričakovanje je bilo na višku. Zvezki so ostali na klopih, delal pa nobeden ni. Učitelj Ožbej nam od mize poltiho pove: »Zdaj zdaj bodo prišli, vstanite in jih lepo pozdravite.«

Ne spominjam se več, kako so vstopile, pač pa vem, kako je bilo, ko so bile dekleta že v razredu. Čez roko so nosile štrene bele volne. Mehke, tanke nitke. Štrene so bile razpuščene in dolge. Dekleta so se razvrstile med klopmi. Sedela sem na kraju klopi, na koncu, kjer so stale ob fantovski klopi. Lepo oblečena, gosposka dekleta so delile leškim šolarjem volno. Vsakemu, tudi tistim, ki so imeli ovce sami doma. Čez mene se je nagnila gojenka neke višje šole, da je podelila štrene po vsej klopi. Tako tudi druge. V razredu je dišalo po naftalinu. Pozneje smo zvedeli: Gospod Lodrnt in gospod ravnatelj z gojenkami in darili na Lešah sta sorodnika. Ožbejeva žena Micka je sestra dr. Franca Sušnika. Učitelja sta se med seboj pomenila o slabem socialnem stanju leških otrok. Gojenke neke mariborske višje šole so zbrale potreben denar za nikdar pozabljene darove. Naj se to pot v imenu nekdanjega leškega tretjega razreda profesorju dr. Sušniku najiskrenejše zahvalim.

V naši hiši še hranimo jopico za devet- do desetletnega otroka, še vedno belo, spleteno iz podarjene volne.

Spominjam se, da se je prvi z novo jopico pokazal v razredu Anzij Juškov-Barnekarjev. Zadnja jopica pa je bila spletena Časovi Kristi. Ob urah ročnega dela jo je s pomočjo gospe Lebičeve sama spletla. Dekle je bujno raslo in ji je bila jopica že tesna, ko jo je dokončala.

Nekoč pa nam učitelj Ožbej naroči prosti spis z naslovom »Poklic, ki bi ga rada opravljala, ko dorastem«.

Takšna naloga pa že da otroku misliti. Druga dekleta šepetajo med sabo. Moje misli so bile ob mami, ko sem jim nekoč povedala: »Mama, ko bi jes tuj žih bva učitelca, t'k lopo so oblečene...« »Eh sruota, duo bi pa men pol pomav, ko bom že ambart bol boga, pa saj bi šuvane kne moli pvačvat, t'k vidiš, da ni gnara...«

Toplo so mi to povedali, videla sem, da bi mojim željam radi ustregli, ko bi bilo mogoče, tako pa... Šepet v razredu je potihnil. Čudno mirna ura je bila na šoli. Ožbej je popravljal in pregledoval neke računske zvezke. Kdaj pa kdaj je pogledal po pridnih učencih.

Pozvonilo je, morda zvonca leška šola niti ni imela. Čas odmora je pač nastopil. Zvezke smo oddali na učiteljevo mizo.

Včasih so tako vozili les (»furman« je Stiplovšek leta 1932)

Na Prevaljah je ob obletnicah vedno svečano

Po odmoru, kruh in jabolka so bile moja malica, včasih koruzni, včasih rženi kruh iz »fratne« rži. Tistega ni bilo mogoče dobro speči. »Je pač špeh pa škuorja bek, pa napravlam k'k'r očm,« so bili mama nejevoljni, ko so tak hleb kruha prerezali. Bil je pa sladek po okusu. V šoli me je bilo sram, da bi ga otroci videli. Pa je bil koj dober. Mame so nam ga zamesile in spekle.

Spet sedimo. Učitelj je med odmorom spise pregledal. Pove o napakah s pikami in vejicami, razloži nekaj primerov. Potem pa se nam prijazno nasmehne. Očetovsko prikupno nas povpraša: »Bi hoteli vedeti, kakšne poklice si naš razred želi?« »Ja, ja,« je zabučalo po razredu. Učitelj položi prst na usta in začne naštevati.

Tiho smo poslušali, čuti je bilo najrazličnejše želje, v katerih stanovih so si leški šolarji naslikali prihodnost. Od mizarjev, čevljarjev, kovačev, elektrikarjev pa tja do šivilj, kuharic, natakarič, učiteljic, celo želja po poštarici se je v nekem dekletu zbudila. Pri vsakem poklicu je Ožbej malo počakal, da smo si v domišljiji utegnili ustvariti podobo zaželenega stanu. Tudi število je povedal za poklic, ki si ga je zaželelo več otrok. Se je počasi našteval. Iz ust otrok pa je donelo tu manjše odobravanje, tam večje navdušenje. Do takrat sem otrokom zavidala sproščene izbire. Učitelj je povedal že zadnje želje. Pomolčal je, potem pa bolj tiho povedal: »In ena dekla.« Dekleta so se prijele za lakte in se potresle z gromkim smehom držeč se druga druge: »Dekla, dekla, dekla,« so se tanko hihitale in v nenavadnem poklicu čutile nekaj, kar ni za človeka. Ožbejev obraz je bil resen. Njegove oči so bile uprte v strop. Dolgo je bil njegov pogled uprt v beli stropni omet. Pomalem se je smeh v razredu polegel. Barva mojega lica je bila najbrž čudno bleda.

Moj dobri učitelj Lodrantov dedej s Prevalj. Pristrčna vam hvala. Vi ste razumeli. Takrat bi posmeh otrok spodnesel moje noge. Hvala vam, iskrena hvala — bog lonaj vam, dedej. Danes me tega ne bi bilo sram. Tudi dekla, čeprav nje življenje ni rožnato, je našla v današnjih časih priznano mesto, tudi dekla je enako vredna komurkoli drugemu.

Leto je tretjem razredu je minilo. Prišla je druga svetovna vojna. Fantje iz Ožbejeve šole so se le redki vrnili. Mnogi so ostali kdo ve kje, tudi brez grobov. Daleč nekje je ostal tudi moj brat Francij.

Bilo je na zimo. K hiši je nekdo prinesel čuden sveženj. Mehak je bil. V njem pa je bilo toliko volnenih nogavic. Te velike, druge majhne, pa še manjše, takšne otroške. Tudi takšnih je bilo nekaj parov, ki so imele samo stopala. Tople, debele nogavice so bile splete-

ne iz debele volne. Po več nitk skupaj. Kaj vse so v družinah, kjer so poročene nekdanje Sušnikove hčerke — sparali, da so spletli za brezdomce po votlinah in kolibah, kjer se v hudem mrazu po ves dan niti kuriti ni smelo, da bi dim ne izdal pregnanih slovenskih ljudi med okupacijo. Za darove pa niso zahtevali ničesar, niti lističa s potrdilom ne.

Pa je vojna minila. Tudi šole so zopet oživele. Ožbijeji otroci so se pridno učili.

Sprejemi na univerzah so bili omejeni. Z dobrim spričevalom je bila potrebna potrdilna listina o sodelovanju v NOV.

V Lodrantovi hiši ni bilo nobenega potrdila. Kazalo je, da bo univerzitetne želje treba opustiti. Bilo je tik pred pričetkom šolskega leta. Zalosten je pripravnik za univerzo obsedel ob starših. Solzne so bile Mickine oči. Oči Lodrantove mame. Na »šamrliju« so sedeli tisti večer. Kolena so objeli kot v molitvi, po licih so bile mokre proge, solze so kapljale na tla, na noge. Zaskrbljeni so bili zaradi Stankija. Zavrnjena je njegova prošnja. Sveti se solza na nogavici. Pa sklenejo roke in pogled je bil srečen, presrečen. Spomnili so se partizanke »Nine«.

»Nino bom poprosila za pomoč.«

Znana partizanka z naše tehnike »Netopir« je poslala dokument na univerzo: »Brez nadaljnega — dijak Stanko iz iskrene slovenske družine, katerih se ni treba nikomur bati in ki želijo pomagati — človeško.« Lodrantova mama sklenejo roke: »Niniko mam t'k rada, t'k som ji hvaležna.«

Tako kot so učitelj Ožbej Lodrant zapisali v domačem listu članek, namenjen mladini: »Saj ne boste tako kruti, da bi uničili komaj začeto življenje teloha, če ga morda samotnega najdete, kot predujem bližajoče se vigradi, rajši se sklonite k njemu in ga za slovo poljubite, saj so mu namenjeni le kratki dnevi življenja,« tako so tudi naša mama večkrat vzdihnila: »Meni je zmirom težko, ko je trieba paketl zataušet, prej so rožike t'k liepe ko mvat čvovek, pol pa sruote ovednejo, so pa take kne vehice, glih tak je pa čvovek, ko ambart bogi grata...«

Vsi bomo ambart zaspali, vsi bomo h Barbari šli, člankov bi radi še nekaj prebrali, ki vaša jih roka napisala bi.

Kako lahkoten je korak, ko stopaš mvat na šolski prag, le škoda, da kot trenil bi zbeži ta čas in več ga ni.

Od srca hvala — učitelj vam, kar ste v leški šoli dali nam.

Ze štirideset barti od tistih mav vaš gartelc posejan je bil, ko nam sijalo v razredu sonce je čez kav, zdaj premnog naš vasij že je — siv.

Na jesen vsako leto znova se šola spet in spet odpre, stotine otročijev v spoznanja nova življenju v šoli naproti gre.

Naj jesensko sonce vas obsije, naj čilih ulije vam moči, naj vam še dolga leta srce bije za nas vse, ki smo vas vzljubili.

Rok Gorenšek

Dularjeva Pavla

Ni še dolgo tega, ko je praznovala svoj 56. rojstni dan. Kruta usoda pa je neusmiljeno posegla po njenem življenju in ga uničila tako nenadoma, da tega ne moremo prav verjeti, niti razumeti. Le žalostno strmimo.

Radi smo prihajali v njeno gostilno k Dularju. Vsa leta svojega življenja nam je bila blizu. Ko smo vstopili v gostilno, smo znanci najprej vprašali po nji — Pavli. Če je ni bilo doma, smo bili kar nekako razočarani in težko nam je bilo pri srcu. Kadar pa smo jo našli doma, nas je s prijaznim smehljajem na licih povprašala, kaj želimo. Ko nam je postregla ter nas po domače pobarala o tem in onem, kako prijetno in toplo smo se tedaj počutili!

Nenadoma pa je za vedno odšla in nič več nas ne bo prijazno spremljala v svoji gostilni. Nič več ne bomo deležni darov in dobrot njene kuhinje.

Smrt, ta večna umirjevalka, jo je umirila sredi dela.

Zapustila nas je žena, mati in gospodinja, ki je bila znana ne samo na Koroškem, pač pa daleč po naši ožji domovini in še čez njene meje. Znana je bila po svoji gostilni, Dularjevi hiši in po tem, kar so ta hiša in njeni ljudje prispevali v boju za svobodo slovenskega naroda v pretekli vojni. Predvsem pa je bila poznana po svoji skromnosti in prijaznosti. Slovela je po svojem znanju in kuharskih sposobnostih kot malokatera druga. Koliko »ovsesti« in raznih prireditev je bilo, ki niso moge niti smeje miniti brez nje! Kdorkoli pa jo je поблиže poznal, ni mogel mimo njene skromnosti in pridnosti. Pridna je bila kot mravlja, bila je takorekoč noč in dan na nogah, poznala ni ne miru in ne pokoja. Le tedaj je bila mirna in zadovoljna, če je vse sama opravila.

Kljub obilici dela je našla v letih po vojni, ko se je vrnila iz partizanov, tudi čas in veselje za delo v družbenih organizacijah. Od leta 1950 pa do svoje smrti je bila aktivna članica hotuljskega gasilskega društva. V upravnem odboru bivše kmetijske zadruge »Prežihov Voranc« v Kottljah je sodelovala vseh 12 let njenega obstoja. Bila pa je tudi članica ZK, ZB, SZDL itd. Nikoli ni odrekla pomoči, če jo je kdo potreboval.

Njene dobre lastnosti bodo ohranjale lep spomin nanjo med nami, ki smo jo imeli radi.

Jamnik Pavla-Dularca

ok Gorenšek

„Vužnikova Male“

Vužnikova Male, naša Male kakor smo jo Vužnikovi otroci pa tudi drugi Hotuljci imenovali, odkar smo se zavedali, je umrla. Šla je in nas zapustila, da bo po dolgih, skoraj 86. letih dela, garanja in trpljenja pri Vužnikovi hiši, našla svoj mir in se počila.

Vužnikova Male ali Amalija Ščinkovec, kakor se je pravzaprav pisala, ni bila navadna dekla. Bila je ena tistih, nekdanjih številnih kmečkih rejenk, ki so postale tako — koč lastnina grunta in so se podedovale in prehajale hkrati z gruntom iz rok v rok od očeta na sina. Bila je tako imenovana hišna fantora.

Male je izhajala iz številne revne družine, raztresene po vsem svetu. Bratje so bili v Ameriki, Nemčiji in kdo ve kje še drugod. Male je bila v sorodu z družino Vužnikovo, bila je sestrična dr. Franca Vužnika — starejšega. V Vužnikovo hišo so jo prinesli še čisto majhno. Vužniku jo je dala v rejo občina.

Ko je prišla Male k hiši, so živeli še prvotni lastniki, ki so se pisali še po hiši Vužnik. Ti so Vužnikov grunt zapustili naši babici Marjeti, rojeni Trobej — poročni Kuhar. Nad 30 let je še »avžval« pomagal ta stari Vužnik Lenart Kuhar, Vorančev brat. Male ga je preživela.

38 let je gospodaril Anton Gorenšek — starejši — Male je ostala.

18. leto je gospodaril pri Vužniku Gorenšek Anton — mlajši, ko je Male dotrpela, štirinaest dni za njo, je odšel tudi on.

Male je delala pri Vužniku vse, kar je bilo pri hiši treba. Čisto njen posel pa je bila nošnja drv in vode ter košnja PRIVATNI za svinje.

Koliko drv je bilo v vseh teh letih treba nositi po dolgih stopnicah v hišo, ve le ona. Koliko korpov privasti je znosila na

glavi v svinjake, je prav tako njena skrivnost. Najtežje opravilo, ki ga je Male opravljala dolga leta svojega življenja, je bila nošnja vode na glavi od žleba na dvorišču po strmih stopnicah v hišo. Kolikokrat smo posebno pozimi ali ob slabem vremenu zaslišali njen prestrašeni vrisk in nato ropot. Tedaj smo zagotovo vedeli, da ji je na spolzkih strmih stopnicah zopet enkrat spodrsnilo, da je padla s škafofom ali mevtro vode na glavi vred. To njeno trpljenje je trajalo vse do leta 1947, ko smo zgradili pri Vužniku toliko zaželeni in potrebni vodovod.

Male ni bila samo dekla, delavka. Bila je mnogo več. Rada nas je imela, posebno otroke, skrbela je za nas kot mama kot babica. Hranila nas je, oblačila in nas celo zagovarjala, če smo kaj narobe naredili. Posebno ob zgodnji izgubi naše mame Lucije Gorenšek, nam je bila nekaj časa Male vse — mati, babica in teta. Njena podoba skromnosti pa bo živela v nas, pogrešal te bo tudi Vužnikov grunt.

Gretka Tevž

Ivan Močnik

Slovo od sosede Gretke Tevž

Gretka se je rodila 2. 11. 1923. leta v kmečki družini na Zelovcu pri Šentjanžu, kjer je bilo pet otrok, dva sinova in tri hčerke. Gretkina življenjska pot ni bila lahka, že od rane mladosti je bila navajena trdega dela na kmetiji.

Ko je leta 1941 okupator zasedel našo domovino, je njena družina vedela, kakšna je njihova dolžnost. Pomagala je borcev NOB v zaledju, Gretka sama je bila obveščevalka in kurirka, njena dva brata pa sta bila aktivna borca v NOB.

Po končani vojni se je Gretka poročila z Jožetom Tevžem in začela z njim samostoj-

no življenje na Ravnah. Jože se je zaposlil v tovarni, Gretka pa se je posvetila gospodinjstvu in hčerki. Ker je bilo takrat pomanjkanje stanovanj, sta se z možem odločila, da si zgradita svoj dom, svojo hišo. Gretka se je še bolj zavzela in z večjo ljubeznijo posvetila gospodinjstvu, urejanju vrta, svojemu možu in hčerki edinki. Zadnje čase so ji največ veselja in nemalokrat tudi skrbi dajali mali vnučki. Kolikokrat smo jo videli, kako se je z njimi sprehajala, pogovarjala in jih vzgajala. Še pred nekaj tedni je bilo tako, a sedaj je ni več med nami. Tako hitro in nepričakovano je zapustila Gretka svoje najdražje, zato je njena izguba še bolj boleča.

Kot dobro, skrbno in ljubečo mater, babico in zvesto sosedo jo bomo ohranili v trajnem spominu. Naj ji bo lahka zemlja.

Franc Zabel

Vožniku v slovo

V marcu smo se Hotuljci za vedno poslovili od Lužnikovega očeta — Antona Gorenška. Pevci s Sel so zapeli na domu poslovilno pesem »Polje, kdo bo tebe ljubil.« Od sosedov se je poslovil sosed Jože Razgoršek — Svetnet. Pri grobu je v imenu ZB Kotlje govoril Franc Zabel in povedal:

»Vožnikova kmetija, potisnjena pod Uršljo goro, je zavita v molk. Ljudje so se na tej domačiji vedno radi ustavljali, saj je bil gospodar Tone vsakomur prijazen, včasih redkobeseden; vesel pa je bil, če je lahko komu ustregel.

Šele leto je naokrog, ko smo hodili po »Vorančevi poti« in Vožnikova kmetija je gostoljubno sprejela številne goste. Vožnik pa se je rokoval z enim, pa spet z drugim, spregovoril nekaj besed o gospodarstvu, o živini, malo pa tudi o svoji bolezn, a takih besed nihče ne vzame zares, saj ne more, kako naj bi smrt pobirala moške v najboljših letih — zakaj Vožnika? Munki so vedno spadali med trdne gospodarje, ki se zlepa ne vdajo — tudi smrti ne.

In kdo bi v teh dneh, ko že vse diši po pomladi, mislil, da se življenjska pot tako hitro izteče. Nihče ni pričakoval, ko smo pred kratkim odnesli iz Vožnikove hiše »Malo«, da se bomo tako kmalu spet zbrali v žalostni sprevod, da pospremimo Vožnika na njegovi zadnji poti.

Anton Gorenšek se je rodil 20. maja 1928 leta. Zibel mu je tekla na Vožnikovi domačiji pod Goro. Rojstnemu kraju je ostal zvest do konca svojega življenja. Starši so mu bili svetel vzgled pri delu in v ljubezni do domače grude. Ko pa je prišla druga svetovna vojna in z njo okupacija, je takoj začel sodelovati s terenskimi delavci, ki so se zadrževali v kraju Kotlje, Uršlja gora. Bil je kurir, obveščevalec in vodič partizanske enote pri nameravanem napadu na policijsko postojanko Rimski vreclec. Njegova hiša je imela partizansko ime »Pri mizi«. Miza je stala pod drevesom na dvorišču, kjer so bili postreženi prvi partizani

Vožnik

in drugi gostje, s pravo kmečko gostoljubnostjo.

Za zasluge med NOV je bil odlikovan z »Medaljo zasluge za narod.« Po vojni se je aktivno vključil v obnovo porušene domovine. Sodeloval je povsod, kjer je bilo potrebno in kjer je imel veselje do dela.

Po očetovi smrti, v jeseni 1960, je prevzel Vožnikovo posestvo. Osem let kasneje se je poročil in dobil pridno ter skrbno ženo, ki mu je veliko pomagala pri vodenju gospodarstva. Najbolj si je želel, da bi si kupil traktor, pa mu zdravniki zaradi bolezni niso dovolili. Hišo je želel obnoviti. Štalo je uredil, napravil nove silose in splošno napredno gospodaril.

Po značaju je bil odločen včasih skoraj trd, a v srcu dober in je vsakomur rad pomagal, če je bil pomoči potreben. Najbolj mu je bil pri srcu grunt in da bi bil »pravi« Vožnik. Ni bil toliko užaljen, če ga je kdo kritiziral, pač pa če ga je žalil kot gospodarja Vožnika in grunt. Težko je obdeloval Vožnikovo posestvo, saj priteka izpod Uršlje gore kar enajst studencev, pa še mlake in ilovica povrhu. Vse to je moral premagovati z umnim gospodarstvom in s pridnimi rokami, če je hotel držati Vožnikovo posestvo na takšni ravni, kot njegov oče in dedi.

V času svoje težke bolezni — astme, ki ga je mučila devet let, je moral veliko trpeti, končno ga je premagala in iztrgala gruntu gospodarja, ženi moža, otrokom pa očeta. Težko je slovo od domačega grunta, ko veš, da bi še lahko veliko naredil. Zemlja bo zaman čakala, da jo zorje, zaman bodo čakale njive, da bi skrbno posejal izbrano seme.

Ko se v imenu Zveze borcev, prijateljev in znancev slednjič poslavljamo od Vožnika, se mu iskreno zahvaljujemo za njegovo nesebično delo med NOV. Zahvaljujemo se mu v imenu vseh, ki so bili deležni njegove kmečke gostoljubnosti. Saj nihče ni odšel od njegove hiše, da ne bi bil postrežen s kruhom in moštom. Za vse, kar je dobrega storil v svojem življenju, mu kličemo: »Hvala!«

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

V miru naj počiva v tej hotuljski zemlji! Uršlja ga bo varovala s svojo mogočnostjo. Do sem bo prihajala pesem njegovih stoletnih smrek, kadar bodo šumele v pomladanski odjugi in ječale v nevihtnih poletnih dneh.

Rok Gorenšek

IVAN VRČKOVNIK

— ŠROTNEŠKI HLAPEC —

Zdi se mi, dragi Anzi, da te še kar čujem, da te še kar vidim, kako me prijazno pozdravljaš in me sprašuješ: »No, kako se kaj imaš? Kako ti kaj gre? Imaš kaj novega za brati? Bi mi posodil?«

Saj so bile knjige tvoje prijateljice, tvoje veselje, ob njih si bil srečen kot le malokdaj s svojim 60-letnem življenju. To je bilo življenje nezakonskega otroka, pastirja, hlapca, vojaka, ujetnika, borca za svobodo, delavca Železarne Ravne, upokojenca ter tovariša sočloveka. Sam samcat, brez žene, brez otrok si prehodil svojo pot, pot svojega življenja.

Rodil si se 1917. leta na Gmajni pri Slovenj Gradcu. Predšolska in šolska leta si preživel v Šentjanžu pri Dravogradu. Komaj si izpolnil 13 let, si 15. januarja 1931. leta prišel v Kotlje na Šrotnek, kjer si služil in v službi napredoval od iberžnika, malega hlapca do hlapca in volarja. Služil si, dokler nisi bil aprila 1943 prisilno poklican v nemško vojsko. V nemški vojski si morda preživel najhujše trenutke v svojem življenju, saj si doživel strašne boje pri obleganem Leningradu. Doživel in preživel si strahoten ognjeni val eksplozij pri preboju nemške fronte in si se znašel v ruskem ujetništvu, kjer se je trpljenje le še stopnjevalo. Ko so te vprašali, če se želiš boriti za osvoboditev svoje domovine Jugoslavije, si se takoj prijavil. Čakala te je pot domov, polna najhujših krvavih bojov in trpljenja na sremski fronti, kjer se je sovražnik še posebno besno upiral. Leta 1945 si se po demobilizaciji iz vojske vrnil v Kotlje na svoj Šrotnek. Tu si ostal do oktobra 1948. leta, ko si se zaposlil v Železarni Ravne, kjer si na težkem delovnem mestu in težavnih delovnih razmerah delal vse do svoje upokojitve oktobra 1973. — celih 27 let. Svojega pokoja, miru po opravljenem delu žal nisi dolgo užival. Kruta bolezen, posledica dela in trpljenja, te je zgrabila in v kratkih treh mesecih zlomila tvoje življenje.

Dragi Anzi!

Ko jemljemo od tebe poslednje slovo, moram povedati, da si bil naš, da si bil pravi Hotuljec, saj si celih 47 let svojega življenja preživel med nami. Spoznali smo te kot pobiča, ko si prišel na Šrotnek, zato smo ti dali ime šrotneški hvapec«. Po hišah, kjer si stanoval v Kotljah, pa si bil še Ardevov Anza in Tonijev Anza. Pošten, priden in delaven si bil s svojim življenju. Zelo smo te radi imeli, ti pa si imel rad nas Hotuljce in bil ponosen na Kotlje, kjer je, tako si vedno rekel, tvoj dom.

Ker pa se je vseeno zgodilo, drugi Anzi, in je mogoče tako najbolj prav, da bo tvoj poslednji dom pri Barbari med sorodniki in ne pri Marjeti v Kotljah, ti obljubljam, da boš v naših srcih, v srcih Hotuljcev živel naprej. Ohranili te bomo v lepem, svetlem spominu kot dobrega, zvestega, pridnega,

Ivan Vrčkovnik

predvsem pa poštenega človeka in prijatelja.

Pri Barbari boš spal svoj večni sen, toda košata Uršlja gora bo podnevi in ponoči skrbno čuvala tvoj grob in ti s svojim materinskim pogledom pošiljala tudi pozdrave Kotelj, ki leže pod njenim obličjem.

Listnica uredništva:

Opravičujemo se vsem avtorjem, katerih članke tokrat zaradi pomanjkanja prostora nismo objavili.

Hvala za razumevanje.

Urednik

Slike za to številko so prispevali:

E. Wlodyga, E. Perman, R. Picej, R. Vovčina, J. Kert, F. Kamnik, A. Stiplovšek, Fotokrožek gimnazije, M. Vošank, Fotokrožek ŠC, S. Breznik, Fotoarhiv uredništva in študijska knjižnica, ki je prispevala naslovno fotografijo.

Izdaja odbor za informiranje in kulturno dejavnost Železarne Ravne. Ureja uredniški odbor: dipl. inf. Jože Borštner, prof. Silva Breznik, inž. Joško Kert, Marjan Kolar, Franciška Korošec, Jože Sater, dipl. inž. Mitja Šipek, inž. Stefan Vovk, Milan Zafošnik. Lektor: Marija Potočnik. Odgovorni urednik: Jože Sater. Telefon 86 031, interni 497. Tiska CGP Mariborski tisk, Maribor. Glasilo je po 7. točki prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421/72) prosto plačila prometnega davka.